

INSTITUTIO
LOGICÆ,

Ad communes usus accommodata.

Per JOHANNEM WALLIS, S.T.D.

Geometriæ Professorem Savilianum, Oxoniæ;
Et Societatis Regalis Londini Sodalem.

Editio Sexta, auctior et emendatior.

O X O N I I,

Prostant apud J. FLETCHER, S. PARKER, D. PRINCE,
J. BROUGHTON, & GUL. HAYES.

M.DCC.LXII.

Imprimatur,

J OH VENN,

DECMB. 18.
1686.

Vice-Can. O X O N.

CELEBERRIMIS VIRIS,
D. PRÆSIDI,

Cæterisque

SOCIETATIS REGALIS LONDINI,

(Pro Naturali Cognitione Promovenda)

SODALIBUS,

JOHANNES WALLIS, S. T. D.

Geometriæ Professor Savilianus Oxoniæ,

Vestroque Ordini adscriptus,

Eū Πρατειν.

CUM ea sit Instituti Vestri ratio (Viri Celeberrimi) ut veram Philosophiam sedulo promoveatis; eamque, ex Scholarum Adytis, in liberiorem aerem evocatam, humanis usibus accommodetis: Rem haud ingratam me facturum, arbitratus sum, si id ego in Logica quadantenus aggrederer: Quia ut Ministra saltem utitur Philosophia; si non ut Magistra item et Directrice; Ut quae Rationem docet, in re quacunque, recte instituere. Cujus itaque suscepti rationem, et prosequendi methodum, paucis hic exponendam duxi: ne quis forte quaerat (aut conqueratur etiam) in tanta Scriptorum Logicorum (frequentia, dicam? an) luxuria, quae Lectores non tam doceat quam opprimat; Cur velim ego, sub mole fatiscentibus, hoc novum onus imponere. Quod quidem non eo factum est, quasi non sentiam, abunde satis superque apud Logicos passim esse tradita: sed, ut moneam, cui usui, et quem in finem, tradita sint, quibusque modis possint rebus quotidianis accommodari. Non enim ideo tantum tradi, censendum est, præcepta Logieae (quae Juverum præsertim magna pars sensisse videatur) ut per Annum unum aut alterum (aut tertium etiam quartumve) in Sophistarum

D E D I C A T I O.

Scholis rixandi aut altercandi, de Praeceptis ipsis, materiam subministrent; atque tum demum, rece-
dentibus, cum Toga Academica deponantur; quasi
in reliquum vitae inutilia: Sed, ut formandis Acad-
emicorum animis inserviant; quo possint, per univer-
sam vitam, rationes rite instituere, atque dilucide
justoque ordine conceptus suos apud se formare, et
apud alios proferre. Sicut enim, qui, in annis pueri-
libus, Grammaticae Rhetoricae sub Ludimagistro
dant operam, non ideo tantum hoc faciunt, ut pos-
sint (non sine laude) sub Ferula mereri, (quamquam
hoc etiam) ipsa praeepta et vocabulo Artis discendo
et pro more recitando; Sed ut, prout fert occasio,
congrue possint in posterum et eleganter de re qua-
piam dicere scribereque: Quique altioribus in Aca-
demia incumbunt Disciplinis (Theologiae, Pruden-
tiae Civili, Medicinae) id faciunt, ut, quae ibidem
edocti sunt, postmodum exerceant et in praxin revo-
cent: Ita, qui Logicae student apud nos, id facere
censendi sunt, ut, ad hujus leges nervose possint soli-
deque differere; deque aliis sic aut secus differentibus
judicium ferre. Non quidem, ut paedantice aut
(quod dici solet) *in modo et figura* sua dicta componant
omnia: sed ut sic arguant differantque, ut summa
cum ratione et justa consequentia sibi invicem cohae-
reant dicta, etiam ad strictum examen revocata; eisque
forma et ordine disponantur, ut sint intellectu facilia,
aque ad fidem faciendam (aut etiam cogendam)
apta: sciantque ipsi de aliorum dictis, in quacunque
materia eorumque vel consequentia vel inconsequentia,
judicium facere; et argumentorum vires intelligere;
similique ab argutis Sophismatis et speciosis nugis sibi
cavere. In hunc igitur scopum intentus, omnia
quantum licuit, sic exponere conatus sum (quam sim-
plicissime) prout in quotidiano usu occurrunt. Res-
cissis interim (saltem lepositis) ut nobis minus nece-
sariis, quae apud Logicos paucim occurrunt minutio-
ribus argutiis, altercationum materiam subministran-
tibus

D E D I C A T I O.

tibus quae usui quidem esse possunt aliquando pro exercendis juvenum ingenii ut discant inde, in utramque partem speciose differere,) sed haberi possunt aliunde. Retineo tamen receptas loquendi formulas, solitaque artis vocabula: quorum utut aliqua forte non usque adeo commode fuerint primitus admissa, non tanti tamen est ut immutentur; cum major sit inde confusionis metus, (dum alii aliter eisdem vocibus utuntur,) quam spes utilitatis: sic exponenda potius ratus, ut commodum sensum ferant. Nam et sic res ipsa docetur; et, quid his vocabulis apud alios significatur: ut nec opus sit nova nomina comminisci, nec (quod gravius est incommodum) antiqua nomina novis significatibus adhibere. Exempla item retineo, quae apud Logicos trita sunt; ex Philosophia quam vocant Veterem et Peripateticam petita: Quia Logicam hic trado, et quidem Peripateticam; non, naturalem Philosophiam. Adeoque, de quatuor Elementis; de Telluris Quietè, in Universi medio; de Gravium motu deorsum, Leviumque sursum; de Septenario Planetarum numero, aliisque; sic loquor, ut loqui solent Peripatetici: Non solicitus, an vera sit per omnia illorum Hypothesis (de qua in Naturali Philosophia disputandum foret, non in Logica,) contentus, haec apta esse in Logicis exempla modo res ita sit ut perhibetur. Quaedam item alia, utpote ab aliis in Logica tradi solita, quae forte (si res esset integra) abesse tuto possent, aut alio ablegari: retineo tamen, non Logicam tantum, sed et Logicos explicare fatagens. Ita interim omnia sic explicare conatus sum, ut, deposita solenni formularum pompa, quid haec solenni significant ad communes loquendi formulas reducta, usque hominum communī recepta innotescat; ne grande aliquid sub verborum exoticorum involucris latere censeatur, cum res ipsa, receptis vocabulis explicata sit notissima. Nonnulla tamen sunt in quibus à communi Logicorum tramite recedere sum coactus; Praesertim ubi Propositiones Singulares,

D E D I C A T I O.

gulares, ad Universalium classem revoco : Et, Syllogismos Hypotheticos, aliquosque Compositos dictos ; Categoricorum regulis coerco. Non quod ego hac in re Novator sim ; sed, ad Doctrinam Aristotelicam seu Peripateticam eos revoceum, qui ab ea (sive scientes, sive, quod potius putaverim, nescientes) exorbitaverint. Quoniam autem ea res Paradoxa non nullis videri possit ; suam Aristoteli doctrinam fusius asserui, justisque aliquot dissertationibus, ad calcem, vindicavi. Hoc totum autem, quicquid est, Vestris usibus accommodatum, vobisque jam ante aliquot annos dicatum, et in scriptis traditum, jam tum typis editum vestro itidem arbitratui permittebam ; *Oxoniae, Novemb. 30. 1686.*

I N D E X C A P I T U M.

P A R S P R I M A.

De Apprehensione Simplici.

- CAP. I. *De Vocibus, earumque significatu.*
II. *De Individuis, Particularibus, seu Singularibus.*
III. *De Vocibus Communibus, seu Universalibus.*
IV. *De Praedicabilibus tribus primoribus; Genere, Specie, et Differentia.*
V. *De duobus postremis Praedicabilibus; Proprio, et Accidente.*
VI. *De Substantia, Accidente, et decem Praedicamentis.*
VII. *De Praedicamento Substantiae.*
VIII. *De Praedicamento Quantitatis.*
IX. *De Praedicamento Qualitatis.*
X. *De Praedicamento Relationis.*
XI. *De Praedicamentis Actionis et Passionis.*
XII. *De Praedicamentis Ubi et Quando.*
XIII. *De Praedicamento Situs.*
XIV. *De Praedicamento Habitus.*
XV. *De Ante-praedicamentis et Post-praedicamentis.*
XIV. *De Oppositione Simplicium Terminorum.*
XVII. *De Modis Prius et Simul.*
XVIII. *De Modo et Habituo.*
XIX. *De Causa et Effectu.*
XX. *De Subjecto, Objecto, Adjuncto.*
XXI. *De Toto et Partibus; Divisione et Distributione.*
XXII. *De Eodem et Diverso.*
XXIII. *De Definitione et Descriptione.*

P A R S S E C U N D A.

De Secunda operatione Intellectus.

- CAP. I. *De Propositione.*
II. *De Partibus Propositionis Categoricae.*
III. *De Qualitate Propositionis: Affirmativa et Negativa.*
IV. *De Quantitate Propositionis: Universali et Particulari.*
V. *De Oppositione Propositionum.*
VI. *De Äquivalentia Propositionum,*
VII. *De Conversione Propositionis.*
VIII. *De Propositionibus Modalibus.*

IX. *De*

INDEX CAPITUM.

- IX. *De Propositionibus, Exclusivis, Exceptivis, Reduplicativis; variisque Propositionum Suppositionibus.*
X. *De Propositionibus Hypotheticis.*
IX. *De Propositionibus Copulati-viis et Disjunctiviis.*

PARS TERTIA.

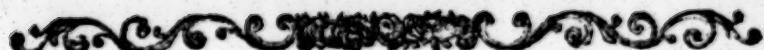
De Tertia operatione Intellectus.

- CAP. I. *De Argumentatione.*
II. *De Syllogismo,*
III. *De Tribus Figuris.*
IV. *De Modis.*
V. *De Fundamento Syllogismi; et Modis Figurae primae.*
VI. *De Reductione Syllogismorum; et Modis secundae Figurarum.*
VII. *De Modis Tertiae Figurae.*
VIII. *De Modis Indirectis.*
IX. *De Quarta Figura.*
X. *De Modis Propriis.*
XI. *De Syllogismo Expositorio.*
XII. *De Inveniendo Modo; et Medio Termino.*
XIII. *De Enthymemate, Sorite, aliisque Syllogismorum Accidentibus.*
XIV. *De Syllogismis Obliquis, et Modalibus.*
XV. *De Inductione et Exemplo.*
XVI. *De Syllogismis Hypotheticis, Conditionalibus, Temporibus, et Localibus.*
XVII. *De Syllogismo Disjunctivo.*
XVIII. *De Syllogismo Negativo Copulativo.*
XIX. *De Dilemmate, seu Syllogismo Distributivo.*
XX. *De Fallaciis.*
XXI. *De Materia Syllogismorum.*
XXII. *De Demonstratione.*
XXIII. *De Syllogismo Topico.*
XXIV. *De Methodo.*

THESES TRES.

- THES. I. *Propositio Singularis, in Dispositione Syllogistica, semper habet vim Universali.*
II. *Syllogismi Hypothetici, aliquae Compositi, referendi sunt omnes ad Aristotelicos Categoriorum Modos.*
III. *Quantitas non differt Realiter a Re Quantata.*

LOGICA

L O G I C A.

P A R S I.

De Apprehensione Simplici.

C A P U T I.

De Vocibus, earumque Significatu.

LO G I C A, est *Ars* (sive Peritia) *Ratiocinandi*,
(seu commode utendi Ratione.) *Mentem* (seu
Intellectum) dirigit, in debito commodoque usu
Rationis; *Quod Ratiocinium dicitur sive Discursus*.

Nempe; Prout Logica innuit *Habitum mentis practicum*, seu *Habitum Cognitivum*; est ipsa *Peritia Ratiocinandi*: Prout *Doctrinam* innuit, seu *Disciplinam*, est *Collectio Praeceptorum*, quae hanc Peritiam inducant. Hanc vocant *Logicam Docentem*; Illam *Logicam Utentem*.

Dicitur autem (*λογική*) *ἀπὸ τε λόγου* · quae Vox et *Rationem* significat et *Orationem*.

Logices *Objectum* (circa quod versatur) sunt *Res omnes*; (sive *Reales*, sive *Imaginariæ*) Nempe illud omne, quicquid sit de quo Discurrimus, Ratiocinamur, seu Ratione utimur.

Discursus autem vel *Mentalis* est, et mente peragiatur (*λόγος ἀδιάδιτος* vulgo dictus;) quos res mente

A concipimus,

2 *De Vocibus, earumque Significatu.* Cap. I.

concipimus, invicem comparamus, aliasque ex aliis colligimus. Vel *Vocalis λόγος* τροφοεικός dictus;) quo **Mentis Cogitata et Ratiocinia Voce proferimus et explicamus.** Utrumque *Discursum* dicimus.

Quae quidem *Distinctio*, seu significatus distributio, originem duxisse videtur ab ambiguo sensu Graecae vocis λόγος· tum *Rationem* tum *Orationem* significantis.

Pariterque, lingua nostra Anglicana *Discursum* dicimus, tum de interno mentis *Ratiocinio*, tum de **externo Colloquio**.

Voces seu *Verba*, (sive *Scripta* sive *Prolata*,) sunt **Rerum Nomina, Signaque (seu Indicia) Cogitatuum, sive conceptuum mentis;** quibus *Cogitata nostra* alii indicamus.

Sunt quidem et alia *Signa* sive *Indicia*, quibus *Cogitata nostra* Indicare seu *Insinuare* possumus; Qualia sunt quibus mentem suam explicare solent *Muti Surdique*; hominesque diversilingues, quorum alter alterius diale^ctum non intelligit.

Praecipuus autem, usque receptissimus, et commodissimus mentem explicandi modus, est, qui Voce fit, Verbisque prolatis.

Vocum aliquae (ut et *Gestuum*) sunt quali *Naturae liter significantes* (suntque plurim, si non et omnium, Nationum communes;) Quales sunt *Risus, Fletus, Singultus, Ejulatus, Gemitus, &c.* Has autem (ut suas habeant significantias) non solemus *Verba* nuncupare.

Verba autem plerumque dicimus, *Voces articulatas*, (Gutturis, Linguae, Labiorum, Narium, aliorumque loquelae organorum ope formatas,) significantiam habentes ad placitum, seu ex proposito: communi loquentium usu sibi affixam. Quorum significatus (et quidem alibi alios) usu communi et consuetudine addiscimus; Ut sunt *Man, Cow, Horse, Sheep, &c.* (*Homo, Vacca, Equus, Ovis, &c;*) Quae communi consensu significant (apud nos) ea *Animalia* quae his nominibus indigitare solemus. Quae quidem non minus

Cap. I. De Vocibus, earumque Significatu. 3

minus potuissent (si id hominibus placuisset) aliis nominibus appellari; prout etiam alibi aliter appellantur.

Atque haec Verba seu Vocabula cum certis *Literis* (five Penna, five Prelō,) exhiberi conspiciimus; ex communi item usu intelligimus, his Literis hosce Sonos (communi hominum consensu indicari; atque hisce Sonis rite compositis haec formari Vocabula; atque his tandem vocabulis Res hasce significari.

Quum itaque Vox aliqua, ex communi usu, notum habet certumque significatum; ulteriori explicatione non est opus; sed satis esse intellecta praesumitur; Eamque Vocibus aliis (minus forte notis explicatum ire, supervacaneum foret et inutile.

Quum vero Vox quaepiam usurpanda venit, quae vel minus nota est, vel dubiae significationis, vel alio usurpanda sensu quam qui vulgaris est: omnino expedit, Vocibus aliis notioribus, aut minus dubiis, determinare, seu explicatum dare, quo sensu sit intelligenda (saltem eo loco) vox ea dubia seu minus nota.

(Talisque Vociis seu Explicatio, seu Limitatio ad certam significationem, antiquitus (*ὅρος*) *Definitio* dicebatur. Atque hoc sensu, praesertim apud Matheseos scriptores, etiamnum usu venit: utut apud alios, *Physices* praesertim scriptores, *Naturam Rei*, potius quam *significatum Vociis*, *Phraseosque*, censetur *Definitio explicatum dare.*)

Sic, cum *Canis* voce, Animal domesticum, sic vulgo dictum, intellectum volumus; nulla opus erit explicatione, (utpote notae significationis;) Verum si eadem voce intellectum volumus, vel Stellam in Coelis sic dictam; vel Piscem cognominem; vel Tabernam vinariam *Canis* intersignio notam; aut aliud quid, quacunque ratione, eo nomine (utut minus proprie) insignitum: Definitione aliqua, seu Distinctione opus erit apposita, qua vox ambigua ad hanc determinetur significationem; puta, *Canem*, *Stellam*, *Canem Piscem*, *Canem Tabernam*, aut huic similem; (pariterque in lingua nostra, *the Dog-Star*, *the Dog-Fish*,

Fish, the Dog-Tavern, &c.) saltem, nisi ex orationis tenore, aliisve loquendi circumstantiis, satis constare possit quo sensu intelligenda venit haec vox ambigua.

Quando autem deest vox unica (aut loquenti non occurrit) qua rem quamquam designemus; Definitione aliqua seu Descriptione utimur, qua nominis defectum suppleamus. Ea vero definitio seu descriptio (periphrastica) pluribus vocibus expressa, haberi solet saepenumero (prout fert occasio) instar unius vocis seu *termini simplicis*, (atque ut talis consideratur,) quamvis revera sit (dicique soleat) *terminus complexus*, seu *voces complexae*; utpote à pluribus composita, complexa, seu complicata. Dicique solet (hoc casu) *complexa voce, incomplexa re*, ut quae pluribus vocibus rem unam innuit.) Contra vero, *Pluit, Venio*; aliaque istiusmodi, voce singulari, sensum complexum innunt, possuntque (cum opus est) in membra sua resolvi. Quemadmodum, apud Grammaticos, vox complexa, aut etiam integra sententia, occurrit (non raro) instar unius (ut loquuntur) *Casus Nominalis*, Verbo praefixi, et vox unica, ut *Caleo*, resolvitur in membra sua componentia, (aut sub intellecta,) *ego caleo, aut ego sum calidus.*

C A P. II.

De Individuis, Particularibus, seu Singularibus.

QUUM Verbum, Vocabulum, seu Vox aliqua, (aut etiam vocum Complexio, Rem aliquam Particularem seu Singularem designat (cujuscunque generis aut naturae res ea fit; Vox ea (aut etiam Res ea voce indicata) *Singularis* dici solet, et *Individua*. Sic *Plato, Socrates, Londinum, Athenae, Sol, Luna, Primus homo, Stella polaris, Angliae Metropolis, Rex Angliae qui nunc est, &c. Individua, seu Singularia, aut Voces Individuae seu Singulares*, dici solent; ut quae Nomina sunt, aut

I.

Cap. 2. *De Individuis, Particularibus, seu Singularibus.* 5

aut Descriptiones, particularium five hominum, five rerum, five locorum ; et non designant (singula) res diversas uno nomine indicatas.

Si autem contingat (quod non unquam fit (ut plures Homines (singulatim) dicantur *Plato*; aut plures Urbes *Londinum*; (aut horum simile;) id ex Accidenti fit, estque pro accidentalii reputandum,) quippe singula haec nomina, singulis five hominibus five locis rebusve indita sunt singulatim, non minus quam si sua singulis essent diversa nomina. Neque intenditur *Nomen* istiusmodi ut *duobus Commune* (quanquam id casu forte fiat) sed ut *utriusque Proprium*, seu ut duobus singularibus, duo nomina singularia. Haud secus ac vox *Canis*, animalis nomen substantivum, in casu recto singulari, (ut loquuntur Grammatici;) eademque vox (literas si species) adjective sumpta, in casibus obliquis numeri pluralis, pro *canis capillis*; et tandem pro secunda Persona Verbi *Cano*: non tam reputanda erit pro voce unica (utut iisdem literis scribatur) quam pro tribus vocibus diversis, diversi ab invicem significatus; quae et suis singulae significati bus singulatim destinentur.

Vox singularis, seu individua, ita nonnunquam usurpat, ut designet quidem rem aliquam particularem aut individuam, ita tamen laxe ut inde non determinetur quaenam sit ea res individua. Ut, cum indefinite dicitur *a Man, a Horse, (Homo quidam, quidam Equus,*) non determinando an ille Homo sit *Alexander, Equusque Bucephalus*, aut quispiam alius. Atque hoc casu, Individuum illud dici solet *Individuum Vagum*; utpote Individuum (seu Particulare quiddam, aut singulare) sed Incertum aut Indeterminatum. (Et similiter, ubi dicitur *Duo homines, Tres homines, Aliquot homines*; totidem innuuntur Singulares homines seu Individui, sed Indeterminati.)

Sed cum Individuum aliquod sic usurpat ut eo indicetur, non modo unus aliquis (ο δινα) laxe sump tus, aut res una quaedam; (sed determinate) hoc unum,

6 *De Individuis, Particularibus, seu Singularibus.* Lib. I.

(sive res sit, sive persona;) dicitur *Individuum Determinatum.* Sic *Londinum, Bucephalus, Alexander magnus*, designant (respective) unum determinatum Locum, Equum, Hominem.

Individuum hujusmodi, redditur Determinatum omni (quocunque) modo, unde certo confitetur quodnam id unum sit quo eo indicatur, (aut etiam, ubi plura sunt Individua, quaenam ea sint.) Id autem (inter alios) tribus potissimum modis (ad quos alii, si qui sunt, facile reducantur) fieri posse, doceri solet.

1. Per *Nomen Proprium*, uni cuiquam particulariter inditum; Ut sunt *Plato, Virgilius, Bucephalus, Parnassus, Londinum.* Quod dici solet *Individuum Signatum*; utpote peculiari nomine designatum.

2. *Indicando, Monstrando*, aut simili aliquo modo determinando, rem aliquam singularem. Ut ubi intento digito, vel simili indicio, individuum aliquod, indicatum dicimus, *Hunc hominem, locum Illum, rem Itam, Illud de quo fit sermo, aut tale quidpiam.* Diciturque *Individuum Demonstrativum*; utpote quod demonstrando determinatur.

3. Per *Descriptionem* aliquam, seu *Characterem* quo satis innotescat quodnam sit. Ut, cum dicimus, *Alexandri magni Patrem*; (innuendo *Philippum Regem Macedonum*:) aut *Angliae Metropolin*, (*Londinum* innuendo;) aut *Hominum Protoplaster*, seu *Primum hominem*, (innuendo *Adamum*). Diciturque *Individuum ex Hypothesi*, utpote quod, data hypothesi, (seu suppositione,) Individuum determinatur. Puta, dato quod *Philipus ille fuerit Alexandri magni pater*, hoc charactere *Philipus ille* satis indicabitur.

Huc referendae sunt descriptiones ejusmodi laxiores, quae quamvis, vi vocum, certum individuum non determinent, tam Emphatice sumptae et (ut loquuntur) *κατ' ιξιχνία*, satis insinuatum dant, Quisnam sit, aut quodnam, de quo fit sermo. Utputa qui, in communi sermone, dixerit, *The City* ($\tauὴν πόλιν$) seu *Urbem* ($\iota\mu\varphi\alpha\tauικῶς$) intelligitur (apud nos) *Londinum* indicare;

. I.
De-
der
um
um
od-
ubi
em
ili,
t.
ter
ur-
ig-
do
n-
d,
m,
n.
od
m
s,
m
m
m
i-
eu
to
oc

• I.
De-
der
um
um
od-
ubi
em
ili,
t.
ter
ur-
ig-
do
n-
d,
m,
n.
od
m
s,
m
m
m
i-
eu
to
oc

Cap. 2. *De Individuis, Particularibus, seu Singularibus.* 7
indicare; ut quae est urbium (apud nos saltem prae-
cipua, et praeceteris insignis. Sic qui dixerit *The King* (τὸν βασιλέα) praesentem Anglae Regem censebi-
tur indicare, (saltem, nisi ex aliis sermonis Circumi-
stantiis de alio quopiam Rege verba fieri constiterit.) Sic ubi *The Poet* Poetam (χαρ' ἐξοχήν) de Virgilio, aut
Homero dicimus. *The Orator* (*Oratorem*) de Cicerone,
aut *Demosthene*. Quippe in his omnibus (et horum
similibus) certum aliquod Individuum satis intel-
ligitur.

Nomen (quod dici solet) *Collectivum*, quamquam
in se contineat Individua plura, seu Singularia, (de
quibus omnibus junctim intelligitur; est tamen ip-
sum (sensu quo jam loquimur) Individuum. Ut,
Gens hominum, seu *lapidum Acervus*. Quanquam enim
plures Homines, et *Lapides plures*, sic intelligantur,
saltem *Gens una* est, *Acervus unus*.

Idemque censendum est de alio quopiam verbo,
quod de pluribus Individuis seu Singularibus dicitur
Collective sumptis; hoc est, *de omnibus junctim*; non
autem *Distributive sumptis*: hoc est, *de singulis
separatim*.

Item de *Toto* seu *Integro* quovis, ex pluribus
Membris, seu *Partibus* (ut loquuntur) *integrantibus*
consistente. Quanquam enim partes seu Membra
plura sint, est tamen *Unum Integrum*; adeoque ip-
sum est (sensu quo jam loquimur) Individuum; utut
(alio sensu) in plures partes dividi possit, quas *Inte-
grantes*, seu *Integrales* dicunt; hoc est, multa *Membra*
unum Integrum constituentia.

C A P. III.

De Vocibus Communibus, seu Universalibus.

Quando Vox eadem, eodem sensu, de rebus plu-
ribus *Separatim* dicitur; (seu, idem *Nomen*,
uno eodemque sensu, rebus pluribus singulatim at-
tribuitur;)

8 *De Vocibus Communibus, seu Universalibus.* Lib. I.
tribuitur;) Vox ea *Communis* dicitur; seu *Universalis*.

Dico, *Separatim* seu *Singulatim*, hoc est, Distributive de singulis, (ut modo explicatum est:) Nam si de pluribus Collective sumptis (hoc est, de simul omnibus) dicatur; non erit ea Vox Communis seu Universalis; sed una Collectio, unum Aggregatum, unum Integrum ex pluribus membris seu partibus constans.

Dico etiam, *eodem sensu*. Nam si vox eadem, sed diverso sensu (diverso significatu) rebus pluribus (etiam separatim) attribuatur: haec quidem, ut ut sono vox eadem censeatur; sensu tamen pro totidem erit vocibus habenda quot habet significatus. Sic, Vox Latina *Cancer*, designat tum Piscem marinum sic dictum; tum Asterismum Coelestem; tum (ne plura nominem) cognominem Morbum; Non tamen est ea vox, ad haec tria, Universalis; seu vox Communis; seu (quod dici solet) commune Praedicatum; sed tot potius Praedicata diversa, quot sunt diversa significata. Quaeque huic fere respondet vox Anglicula *Crab*; tum de Pisce dicitur (*a Crab-Fish,*) tum de Malo sylvestri (*a Crab-Apple,*) hujusque Arbore (*a Crab-Tree;*) ne et Constellationem Coelestem memorem, et si qui sunt alii significatus: Adeoque non censemur commune horum Praedicatum, (quia non de omnibus eodem sensu dicitur,) sed, plurium rerum, plura praedicata seu attributa. Verum vox eadem *Cancer* Latine, et *Crab* Anglice, de pluribus istiusmodi Piscibus dicta, erit (ad hos) Vox Communis, seu Praedicatum Universale; quia, de his quidem, eodem sensu dicitur omnibus.

Vox hujusmodi Communis, de pluribus eodem sensu dicta, seu praedicata, *Vox Univoca* dici solet, seu *Praedicatum Univocum*, et *Univoce* dici seu praedicari. Ut, cum *Petrus*, *Paulus*, *Socrates*, *Plato*, et horum quilibet, dicitur *Homo*: quippe de singulis vox ea dicitur eodem sensu. Dicique solet vox ea communis
(seu

I.
ni-
- si
nul
- seu
m,
- us
sed
us
ut
em
ic,
sic
ra
ea
s;
ot
fi-
b;
yl-
;)
ui
n-
us
e-
er
ti-
e-
m

su
e-
t,
i-
i-
is
eu

Cap. 3. De Vocibus Communibus, seu Universalibus. 9

(seu commune Praedicatum) *Univocum Univocans*; eaque singula de quibus sic dicitur, *Univoca Univocata*. Quae quidem vocas (harumque similes post secuturae) si parum molle sonent Latinis auribus; ferendae tamen sunt tanquam *Vocabula Artis*, qualia sibi habet peculia-ria Ars quaelibet, aliis (quae arte in illam non tractant) seu minus nota, seu minus grata.

Vox autem, quoad sonum communis, pluribus rebus attributa, sed non eodem sensu; dici solet vox *Aequivoca* seu *Praedicatum Aequivocum*: Ambigui, dubiique significatus. Adeoque *Distinguenda* est (quod dici solet) vox sic Ambigua, secundum diversa sua Significata, (saltem ubi ab ambiguitate metuendum foret;) et (*Distinctione* sic habita) determinandum (prout fert occasio) quo sensu, haec vox ita ambigua, hic illic fuerit intelligenda. Dici autem solet ejusmodi Vox ambigua, *Aequivocum*, *Aequivocans*; varia-que sua significata, *Aequivoca*, *Aequivocata*. Sic vox Latina *Cancer*, *Aequivocum Aequivocans* dicetur; illi autem sic dicti *Pisces*, *Morbus*, *Asterismus*, *Aequivoca Aequivocata*. Pariterque *Crab Anglicum*, *Aequivocum Aequivocans*; et *the Crab-Fish*, *Crab-Apple*, *Crab-Tre*, &c. *Aequivoca*, *Aequivocata*.

Inter haec duo (*Univocum* et *Aequivocum*) medium quasi intercedit (quod dicitur) *Analogum*, seu *Analogicum*; quando duo (pluresve) sensu, nec plane idem sint (ut dici vere possit vox *univoca*) adeoque sit quidem *Aequivoca* vox; habeat tamen unus ad alterum Analogiam, Similitudinem, seu Proportionem aliquam; prout fere sunt Metaphoricae, aliaeve Figuratae vocum significaciones. Sic, de *Picturis* dicimus, *Haec Rex est*, illa *Regina*, &c. innuendo *Regis Picturam*, *Reginae Picturam*, &c. Quamvis enim *Homs*, et *Pictura hominis*, sint res plane diversae, nec eodem nomine eodem sensu dicendae; est tamen *Haec* sic dicta ob eam quam ad *Illum* habet similitudinem. Sic, Literarum (aut Literatorum) Patronum aliquem, *Maecenatem* (analogice) dicimus; eo quod talis jam

10 *De Vocibus Communibus, seu Universalibus. Lib. I.*

fit, qualis olim fuerit *Maecenas*. Pariter si *Stellas fixas* dixerimus totidem *Soles*; eo quod (*Solis instar*) lucem suam nativam habeant, non (*ut Luna caeterique Planetae*) à Sole mutuatitiam; (utut, ob immensam à nobis distentiam, minutae videantur.) Idemque de aliis *Vocibus censendum*, sensu *Metaphorico*, aliasve *Figurato seu Tropico usurpati*.

Talis autem *Vox*, in communi locutione, praesumitur (ut plurimum) eam retinere significationem, quae sibi propria est et nativa (adeoque potior significatio,) nisi alias declaratum fuerit, aut ex sermonis circumstantiis aliasve insinuatum, ut figurato sensu fuerit intelligenda.

Hujusmodi autem vox *Aequivoca*, *Ambigua*, aut etiam *Analogia*, quamvis sensu aliquo dici posset *Vox Communis* duobus illis aut pluribus significatis: ea tamen quam *Vocem Communem seu Universalem* hic dicimus, de ea potissimum intelligenda est quam *Univocam* diximus; quae eodem significatu pluribus attribuitur.

Hujusmodi *Universale*, dicitur *Praedicari de Particularibus* sibi subjectis; hoc est, illis attribui, de illis affirmari, seu dici *de*. Eaque *Particularia*, de quibus praedicatur seu affirmatur hoc *Universale*, eidem *Subjecti* dicuntur; ejusque esse *Subjecta Praedicationis*; hoc est, de quibus illud *Dicitur*, seu *Praedicatur*; saltem *aptum est* praedicari.

Quod quidem *Subjectum Praedicationis*, ex adverso distinguitur (seu, ut loquuntur, *contradistinguitur*,) *Subjecto Inlaesonis* dicto. Utputa, cum *Accidens* dicitur *Esse in Subjecto*, aut *Subjecto Inhaerere*; ut *Albedo in Pariete* (qui itaque est istius Albedinis *Subjectum*;) aut *Scientia*, vel *Virtus Moralis*, in *Homine*, (qui est itaque hujus Scientiae seu Virtutis *Subjectum*:) dicitur *hoc Subjectum Inlaesonis*.

Atque hinc est quod soleant distinguere *Dici de*, et *Esse in*. Illud de *subjecto Praedicationis* dicitur; hoc, de *Inlaesonis* *subjecto*. Sic verbi gratia, si dicitur *Homo* (scit, seu) *est Sciens*: *Vox Sciens*, dicitur *de*

Cap. 3. *De Vocibus Communibus, seu Universalibus.* 11

de homine, ut subiecto Praedicationis: Sin dicatur, Homini inest scientia, seu homini competit Scientia;) Scientia jam intelligitur esse in homine, ut Subjecto Inhaesisionis.

Huc referendum est quod, de *Denominativis*, tradere solent plerique Logici; pro quo malunt alii *Conjugata* dicere. Quibus innuunt Voces ab eadem origine, (et ejusdem quasi cognitionis,) sed varie terminatas; aut aliter saltē inflexas; prout, in vocum Derivationibus, variis modis contingit. Ut, *Bonus, bonitas; Prudens, prudentia; Longus, longitudo; Superbus, superbia;* horumque similia. In quibus omnibus, vox *Prior* est quae *Concreta* dici solet, (Qualitatem innuens una cum Subiecto in quo est;) *Posterior*, quae dici solet *Abstracta*, (quae Qualitatem per se considerat, et quasi a Subiecto Abstractam.) Ubi *Concretum* quod vocant, intelligitur dici de Subiecto (praedicationis;) *Abstractum* vero, esse in subjecto (inhaesisionis.)

Atque hic tria consideranda docent, *Denominatum, Denominans, et Denominativum.* Utputa, cum *Vir* denominatur *Prudens*: *Denominatum* hic esse dicunt *Virum ipsum qui sic denominatur; Denominans* autem est *Prudentia*, seu qualitas in *Abstracto*, unde sic denominatur; *Denominativum* vero est *Prudens*, seu vox in *Concreto*, quae viro sic denominata attribuitur.

Si vero hujusmodi voces, Significationis ita cognatae, non sint item cognatae Originis, dici solent, *Denominativa, Re tantum, non Voce:* Cuius exemplum, in Graeco, exhiberi solet σπουδαιῶν ab ἀρετῇ, cum enim ab ἀρετῇ non dicatur Graece ἀρεταιῶν (aut tale quodpiam derivatum) ejus loco σπουδαιῶν dicunt *virtute praeditum*: Hoc Latine redditur apud Logicos, *virtus et studiosus*; mallem *virtus et probus* (quia *virtuosus*, Latine non dicitur; sed ejus loco *probus*, pro *virtute praedito*; ut apud Graecos σπουδαιῶν et pariter in aliis, ubi *Denominativo* sensu Logico, non respon-

det Grammatica *Derivatio*. Contra vero, ubi Grammatica derivatio, non exhibet Denominativum Logicum; dicitur denominativum *Voce* tantum, non *Re*; ut, à *Vino*, *Vinolentus*; quippe *Vinolentus* non tam *Vino praeditum* significat (ut sit Logice Denominativum) quam *Vino deditum*. Denominativum vero *Re et Voce*, dicunt, quando Grammatica *Derivatio* cum *Denominatione Logica* consentit; ut cum ab *Ebrietate* denominatur quis *Ebrius*.

Alia quidem, sunt apud Logicos, *Conjugata* innumera (sicut apud Grammaticos, *Derivata*;) utputa, à *superbia* dicetur, non modo *superbus*, sed *superbior*, *superbe*, *superbire*, &c. Et nonnunquam mutata vocis origine; sed retenta significationis cognatione, ut *bonus*, *melior*, *optimus*, *bene*, &c. (Quae itaque *sensu cognata* dicas, non *voce*:) Sed Logici, ubi *Denominativa* definiunt, vix aliud respexisse videntur, aut grandius aliquod voluisse tradere, quam, quod *Abstractum* (ut *prudentia*) intelligitur *esse in* (homine) subiecto denominato; sed *Concretum* (ut *prudens*) dici *de eodem* (puta, homine; qui, à *prudentia*, denominatur *prudens*:) Idemque subiectum, ratione hujus, dici *subiectum Praedicationis*; ratione illius, *subiectum Inhaesionis*.

C A P. IV.

De Praedicabilibus tribus primoribus; Genere, Specie, et Differentia.

Q U U M plura singularia seu *Individua*, aut res plures Particulares, comperiuntur, in communi aliqua Natura sive (ut loquuntur) *Essentia*: aut etiam in communi aliquo Accidente, aut *Accidentibus*, convenire; dici solent, *Res ejusdem generis*, *ejusdem naturae*, aut *uniuersitatis res*, aut tali aliqua appellatione quae aliqualem inter se convenientiam innuat.

nuat. Solentque communi aliquo nomine insigniri, quo communis ea five Natura, five Qualitas, five id quicquid sit in quo convenient, significetur. Sic Petrus, Paulus, Socrates, &c. (praeter haec sibi propria nomina,) vocantur *Honiines*: *Bucephalus*, atque id genus alia, vocantur *Equi*: *Melampus*, *Hylactor*, *Blackfoot*, *Ringwood*, &c. *Canes* dicuntur: *Londinum*, *Oxonium*, *Athenæ*, *Roma*, &c. *Urbes*. *Alexander*, *Darius*, &c. *Reges*, aut etiam *Milites*: Pariterque de aliis Nominibus plurium communibus. ,

Nomina haec Communia, Grammatici, *Appellativa* vocant; Logici, *Universalia* et *Praedicabilia*; (vulgus, voces *Generales*, seu nomina *Generalia* vocant.) Logicis *Praedicabilia* vocantur, ut quae apta sunt *Praedicari* (hoc est dici seu *affirmari*) de pluribus: *Universalia* vero, ut *quae universis* (id genus) competunt.

Horum Universalium, seu Vocabulorum Communium, aliae innuunt *Quid* ea res sit quae sic dicitur: *Aliae*, *Qualis* (seu cuiusmodi) sit.

Utpote cum, de *Socrate* aut *Platone*, dicimus est, *Homo*, *Animal*, *Substantia*, &c. his vocabulis explicamus *Quid est*; ut quae ipsius *Naturam* five *Essentiam* exprimunt. Suntque voces quae sunt, ejusdem generis omnibus, *communes*: Adeoque aptae dicuntur *Praedicari de Pluribus in Quid*, hoc est, dici seu *affirmari* de pluribus, separatim interroganti *Quid est*.

Quando autem de eodem, *Socrate* aut *Platone*, dicimus illum *Album esse*, *Procerum*, *Sapientem*, *Prudentem*, *Divitem*, *Virtute praeditum*, aut istiusmodi aliquid: Jam dicimus (non tam *Quid est*, quam) *Qualis est* aut *Cujusmodi*; quibus puta Qualitatibus aliisve ejusmodi sit instructus. Quae itaque dicuntur *Praedicari* (de pluribus istiusmodi) in *Quale*: Hoc est, Respondent interroganti *Qualis est*.

Jam vero istiusmodi Nomen Commune, seu vox communis, communem aliquam *Naturam* seu *Essentiam* exprimens, qua hujusmodi plura Particularia, Singularia, seu Individua convenient; si magis *Specialis*

cialis sit ea natura, *Species* dicitur; si magis Generalis, *Genus*. Utpote si de *Socrate* interrogatus *Quid* sit, *Hominem* esse dixero; *Essentiam* ejus seu *Naturam Specialem* indico: si vero *Animal* dixero, etiam sic *Naturam* seu *Essentiam* ejus indico, sed *Generaliorem*, et latitudinis amplioris, pluribus (quam erat ea prior) communis; *Homo* itaque dicitur *Species* (utpote naturam *Specialem Socratis* insinuans;) *Animal* vero (naturam ejus magis *Generalem* indicans) dicitur *Genus*; utrumque autem dicitur, de *Socrate*, *Praedicari in Quid*, (illud quidem magis *Specialiter*; hoc, magis *Generaliter*.)

Et quoniam plures esse possunt *Generalitatis* gradus, (quippe vocum generalium aliae sunt *generaliores*,) quod omnium *Amplissimum est* (in eadem Serie) *genus Generalissimum*, aut *summum genus* dici solet, (prout, in serie rerum *substantialium*, *Substantia* dici solet *summum Genus*:) Quae autem naturam omnium (in eadem serie) maxime specialem (seu minimae amplitudinis) exprimit, *Species Specialissima*, dici solet, (sic, inter *substantias*, *Homo*, *Equis*, *Canis*, &c. haberi solent *Species Specialissimae*, de *Alexandro*, *Bucephalo*, *Melampo*, &c. immediate praedicantes.) Quae autem Naturas intermedias indicant (neque omnium *amplissimas*, neque omnium *strictissimas*) *Subalterna* dici solent sive *Genera* sive *Species*; et alternativum sunt nunc *Genera* nunc *Species*: ratione quidem vocis *Generalioris*, *Species* dicetur (vox ea mediae amplitudinis;) ratione *Specialioris*, dicetur *Genus*. Sic *Animal*, respectu *Substantiae*, aut *Corporis animati*, *Species* erit: sed, respectu *Hominis*, *Bruti*, *Canis*, *Equi*, &c. est *Genus*. Similiter, *Brutum* est *Species Animalis*, sed *Genus respectu Canis*.

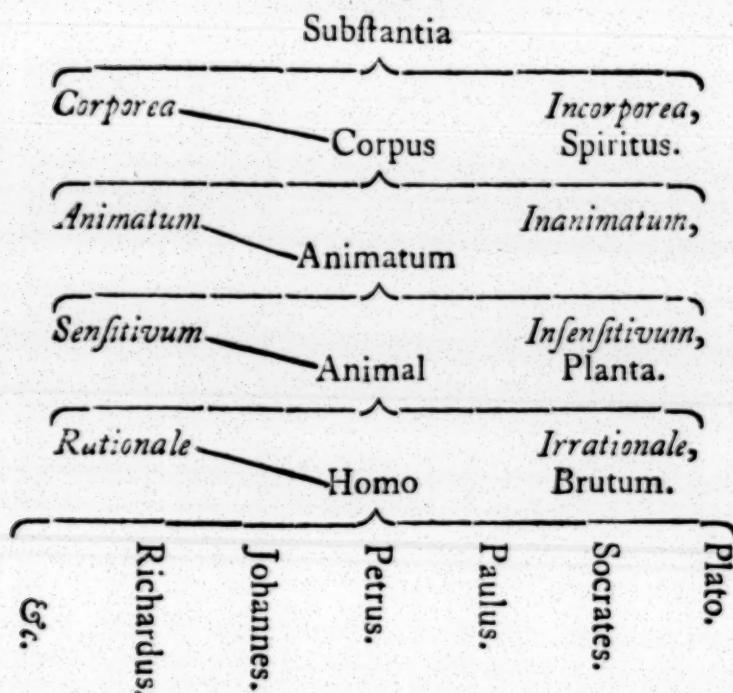
Hinc *Genus generalissimum* (seu *summum genus*) illud esse dicitur quod *nunquam est Species*; *Species specialissima*, quae *nunquam est Genus*: Sed *Genus subalternum*, et *Species subalterna*, nunc *Genus* est, nunc *Species*, prout ad voces *strictioris* aut *latrioris* (quam ipsa est) significatus refertur.

Verum

Verum quidem est, quod vox *Homo*, quae, apud Logicos, censeri solet *Species infima* (adeoque non *Genus*,) communi tamen loquela etiam pro *Genere censeri*, (ut, cum *Genus Humanum* dicimus; (ut quod sit *Petri*, *Pauli*, *Johannis*, aliorumque hominum generale nomen, seu nomen commune; (nec quidem aliud innuit, in communi locutione, *Genus*, quam vox communis seu generalis.) Logici tamen (plerique) *Generis nomen*, non de omni natura communi (ut est *Homo*, aliaeque species infimae) usurpatum volunt, sed de eis solum quae latioris sunt significatus et pluribus *Speciebus* communes.

Sic, in *Porphyrii arbore* (sic dicto, quia *Porphyrius* in *Isagoge* sua, seu *Introductione* sua in Aristotelis Logicam, sic quasi in ramos distribuit *Substantiam*;) *Substantia* (quae est summum genus) distribuitur in duas *Species*; *Substantiam Corpoream* (quod *Corpus* dicimus,) et *Incorpoream* (hoc est *Spiritum*; quales sunt *Angeli* et *hominum Animae*.) Deinde *Corpus* (quod *Substantiae Species* est, sed et ipsum est *Genus subalternum*,) dividitur in duas *Species*; *Corpus Animatum* (quomodo dicimus *Corpora Viventia*, seu *vitam habentia*,) et *Inanimatum*, (qualia sunt ea *Corpora* quae vitam non habent; ut *Terra*, *Aqua*, *Lapides*, *Mineralia*, &c. Deinde (harum specierum una) *Corpus Animatum*, seu *vitam habens*, distribuitur (ut *Genus subalternum*) in *Sensibile* seu *Sensitivum*, (quod *Animal* dicimus,) et *Insensibile* seu *Insentivum*, (qualia sunt *Plantae*; ut *Arbores*, *Herbae*, *Flores*, &c. (quae Vitam quidem habent, sed non *Sensem*.) Deinde (harum specierum alteram) *Animal* distribuunt (ut *Genus subalternum*) in *Rationale* (*Hominem dictum*) et *Irrationale* (quod *Brutum* dicimus; qualia sunt *Bestiae*, *Aves*, *Pisces*, &c.) Atque tandem *Homo* (ut *species infima*) in sua distribuitur *Individua*, seu homines singulares; (ut sunt *Plato*, *Socrates*, *Paulus*, *Petrus*, *Johannes*, *Richardus*, &c.) Qui ideo dicuntur *Individua*, quia in plures partes *subjectivas* (ut loquuntur

Arbor Porphyrii.

Verum quidem est, posse Socratem (et alia similiter *Individua*) dividiri in *Partes* alterius generis, quas *Integrales* dicimus, ut sunt *Brachium*, *Manus*, *Pes*, aliaque *Membra* integrum complementia (de qua divisione non hic agitur:) non autem in plures (ut loquuntur) *Partes subjectivas*, seu *subjecta Praedicationis*; ut cum *Generale* aliquod in sua *Specialia*, seu *Particularia*, distribuitur; quorum singula communi illo seu generali nomine appellantur; qui itaque in eo seu sub eo Generali dicuntur contineri. Ut *Petrus*, *Paulus*, &c. (ut partes *subjectivae*,) contineri dicuntur, sub vel in, generali appellatione *Hominis*, aut *Animalis*; et *Bucephalus* (aliisque) in vel sub communi nomine *Equi*. Et solo numero differre dicuntur (ut hic et ille) non autem *Specie*, *Genere*, et *Natura*. Quippe

Quippe omnes *Homines* in communi *hominis natura* conveniunt; (*Genus humanum* dicti :) atque omnes *Equi* (seu *genus equinum*) communi *natura* (seu *specie*) *Equi*.

Atque haec quidem duo, *Genus* et *Species* dici solent duo prima *Praedicabilia*. Quorum quidem *Species* (*infimam* intellige) praedicari dicitur, de rebus pluribus *numero tantum* differentibus. *Genus* autem, de pluribus *Specie* differentibus. Ut *Homo*, de *Platone*, *Socrate*, aliisque hominibus; qui quidem plures sunt, sed quorum *una est natura*, et quidem *specialis*: *Animal* autem de omnibus Animalibus, sive *Homines* sint, (quae *una species* est,) sive *Bruta*, quorum quidem sunt adhuc plures *species*, (*Equi*, *Canes*, *Boves*, *Anseres*, *Delphini*, &c.) de *Alexandro* puta et *Bucephalo*; qui non *numero tantum* (ut duo *Individua*) sed *natura* seu *specie* differunt; cum alter *Homo* sit, *Equus* alter.

Et quidem ubi plura sunt *subordinata Genera* (unum sub alio in eadem serie, ut *Corpus*, *Animatum*, *Animal*, respectu *hominis*, id quod caeteris propinquius est, vocari solet, *genus Proximum*, quod longius abest, *genus Remotum*, (et quidem eo *remotius*, seu *magis remotum*, quo longius abest:) et *species* similiter, *proxima* et *remota*. Sic *Hominis*, *genus proximum* est *Animal*; *animatum* vero, *genus Remotum*; et *Corpus*, adhuc *Remotius*. Et *Corporis* quidem *species proxima* (hoc est *proximarum altera*) est *Animatum* (seu *Vivens*.) *Animal* vero *species remota*; *Homo*, adhuc *remotior*; ut quae longius distant in eadem *subordinata serie*.

Ubi vero, sub eodem *genere*, duae *species* (pluresve) aequaliter inde distant, *species Coordinatae* (hoc est, *ejusdem ordinis*) dicuntur; item *species Oppositae*: ut *homo* et *brutum* respectu *Animalis*, cui *Immediate subjiciuntur*, suntque inter se *species Oppositae*.

Tertium *Praedicabile*, dicitur *Differentia διαφορα*. Atque haec quidem, cum *genere*, dicitur *constituere speciem*.

Dicitur autem *Differentia*, eo quod per hanc differat

rat Oppositarum specierum una ab altera. Sic, *homo* et *brutum*, quae, sub *Animalis* genere, sunt oppositae species; convenient quidem communi Genere, (cum utrumvis sit *Animal*) sed eo inter se differunt quod alterum sit *rationale*, quae est Differentia constitutiva *Hominis*; alterum *irrationale*, quae est itaque Differentia constitutiva *Bruti*. Et pariter dicendum de aliis, in Arbore Porphyriana, oppositis Differentiis: ut sunt, *corporeum*, *incorporeum*; *animatum*, *inanimum*; *sensitivum*, *insensitivum*.

Atque hae quidem *differentiae*, duplum sortiuntur munus. Quorum alterum est *dividere* (seu *distribuere*) *genus*; (ut cum *animal* per oppositas Differentias, *rationalis* et *irrationalis*, distribuitur in oppositas species, *Hominis* et *Bruti*:) Alterum est, *constituere speciem*, (ut, quum *rationale*, una cum *animali*, constituit seu complet *naturam*, seu *speciem hominis*: contraque, *irrationale* cum *animali* constituit *naturam bruti*.) Et respectu illius muneris dicitur *differentia divisiva*; respectu hujus, *differentia constitutiva*. Sic *Rationale* est, *Animalis*, *differentia divisiva*; eademque *Hominis*, *differentia constitutiva*.

Et quidem *Differentia Specifica* dicitur, quae constituit *Speciem*, (infimam, intellige;) *Generica* vero, quae constituit *Genus*, seu *Speciem subalternam*, quae itidem *Genus* est. Sic *Rationale* (constitutivum *Hominis*) *differentia Specifica* dici solet, et *Sensitivum* (constitutivum *Animalis*) *differentia Generica*.

Sed et *differentia Proxima* dicitur, quae proxime constituit; *Remota*, quae remotius: sic, respectu *Hominis*, *Rationale* est *differentia Proxima*; *Sensitivum Remotior*.

Diciturque *Differentia*, *Praedicari* de pluribus, *Specie*, vel *Numero differentibus*. Nempe, de pluribus, *Numero saltet differentibus*, praedicatur etiam *differentia specifica*, (nempe de eis omnibus de quibus, quam ea constituit, praedicatur species,) ut *Rationale* de *Socrate*, *Platone*, reliquisque *Hominibus*. *Differentia*

rentia autem *genericā*, etiam de pluribus *Specie differentiis* (de quibus praedicatur ipsum *genus*, cuius est haec *differentia constitutiva*,) ut *Sensitivum*, de *Alexandro* et *Bucephalo*.

Differentia denique Praedicari dicitur in *Quale*: Quia respondet quaestioni *Qualis est*. Quippe cum de *Homine* (verbi gratia) interroganti *Quid est*, respondeatur *Animal* (quod *genus est*;) interroganti porro *Quale Animal*, Respondeatur *Rationale*, (quae est *Differentia*, quae ab *Animali Bruto* differt.) Verum quia eadem *Differentia*, una cum *Genere*, compleat ipsam (*Hominis*) *Essentiam*, quae *Quid est homo*, complete docet: dicitur item in *Quale quid praedicari*, aut etiam (eodem sensu) in *Quale Essentiale*. Non modo quod dicat *Quale* sit illud *Quid*, quod interroganti, *quid est*, responsum erat) puta, *Quale Animal*: sed quia hoc ipsum *Quale*, ingreditur *Essentiam*, (seu *Quidditatem*, ut loquuntur) *Hominis*: cuius quidem tota *Essentia* (qua *Quid est* ostenditur) non in eo tantum consistit, quod sit *Animal* (nam et sic *Brutum est*, sed quod sit *Rationale Animal*.

Alia vero *Praedicabilia* (de quibus post dicetur) dicuntur quidem in *Quale* praedicari; sed in *Quale Accidentalē*. Ut, cum *Socrates*, *Risibilis esse* (*Risiva* facultate praeditus) dicitur, aut etiam *Albus*, *Graecus*, *Philosophus*, &c. quae de illo dicuntur Praedicari *Accidentaliter*; non, *Essentialiter*.

C A P. V.

De Duobus postremis Praedicabilibus; Proprio et Accidente.

PRAETER illa tria *Praedicabilia*, *Genus*, *Speciem* et *Differentiam*, quae *Praedicari* dicuntur *Essentialiter*; (utpote quibus *Subjecti* *Essentia* continetur:) alia supersunt duo, quae de *Subjecto* *Praedicari* dicuntur

tur (et quidem de pluribus) sed *Accidentaliter*, aut *extra-essentialiter*; (utpote quae quidpiam *extra rei essentiam* indicant.) Quae *Proprium* et *Accidens* dici solent.

Proprium id est, (strictè sumptum) tale quidem censetur, ut quamquam Subiecti sui (de quo praedicatur) Essentiam non constituat: eam tamen necessario comitatur, atque ab ea fluit; ut consequens necessarium et quidem incommunicabile.

Verbi gratia, Si ponamus Lineae Rectae essentiam, in hoc sitam, quod ($\xi \tau\sigma$) ex aequo jaceat inter sua puncta; aut (quod Anglice diceremus) lies just between its points: (Latina autem vox, Euclideo $\xi \tau\sigma$ exacte respondens, vix occurrit.) Aut etiam supponamus, *Rectitudinis* notionem, ita ex communi usu notam et satis intellectam, ut eam notioribus vocibus (quam ipsa est) haud possimus explicare. (Quippe i a notum est cuique, quid id sit quod volumus, cum lineam *Rectam* dicimus, non curvam: ut facilius sit id mente concipere, quam notioribus verbis explicare.) Ut vel ejusdem Definitioni per notiora verba non sit locus, vel ea saltem non sit opus. (Quod et in aliis simplicibus notionibus non raro contingit.) Ab ea *Rectae* essentia (sive per eam definitionem, sive ex communi usu, recte intellecta) necessario consequetur, eam esse omnium intra eosdem terminos brevissimam. Quod quidem à *Rectitudinis* notione (intellectu melius concepta, quam possit vocibus explicari,) tam immediate consequitur, ut vix *Medio* alicui locus sit quo possit Demonstrari. Quippe si ponamus Lineam AB rectam esse (puta quae

A—R—B per R transeat,) atque animo simul concipiamus quid sit *rectum esse*; fieri non potest (animo statim consentiente, etiam absque probatione) quin ea brevior sit quam alia quaevis, puta quae per C transeat. Hoc itaque *Proprium* dixerim (seu *Proprietatem*) Lineae *Rectae*. Quod quidem non *Constituit* *Rectitudinem*

dinem (ut quam natura priorem putemus quam *Brevissimam esse*) ab ea tamen immediate fluit.

Aliam *Rectae* Proprietatem dixerim, quod sit (inter eadem puncta) *Unica*. Quippe si recta quaepiam jungat AB puncta, ea cum ARB (quam rectam ponimus) coincidet; eruntque aliae omnes (inter eosdem terminos) alio deflectentes (ut ACB) Lineae Curvae, non *Rectae*.

Quod autem, apud Logicos, frequentissime occurrit hujus rei exemplum, est *Risibilitas*, (seu Ridendi, forte et Flendi facultas;) quae censeri solet ita Hominis *Proprium* quid, atque à *Rationabili* fluens *immediate*, ut hanc necessario consequatur.

Neque est necesse ut hic anxie disputemus, an hoc (*de Risibilitate*) omnino recte statuatur; sed, dato quod sic se habeat, appositum erit hujus rei Exemplum. Quippe per *Proprium* (hic loci) seu *Affectiōnem Propriam*, id intelligitur, quod ab essentia seu Forma rei immediate fluit, estque cum ea necessario conjunctum, nec oriri potest aliunde.

Hinc est quod *Convenire* dicatur *Omnī*, *Soli*, et *semper*. (Ut *Risibilitas*, censetur *Omnī* homini, homini-que *Soli*, et huic *semper* convenire. Quippe si ab *Essentia* immediate fluit, ubicunque est haec *Essentia*, ibidem erit et haec *Affectio propria*; adeoque *Omni* competit cui competit haec *essentia*; et quidem *semper*: Atque si cum ea sic connexum sit, ut aliunde oriri non possit; etiam huic *Soli* competit.

Atque hoc est quod dicunt *Convertibiliter Praedicari*. Puta, si *Omnis Recta est* (inter eadem extrema linea *brevissima*); et *Omnis* (inter eadem extrema linea *brevissima est Recta*. Item (quod passim dici solet) *Omnis Homo est Risibilis*, et *Omne Risibile est Homo*: (dato scilicet quod *Risibilitas* sit ita cum *Ratione* connexa, ut ubi altera est, alteram item esse fit necesse.)

Et quamquam vox *Proprium* non raro de aliis dicitur, quibus hic Character non convenit; cum tamen haec sit Genuina *Proprii* notio, eo magis minusve recte

et

et accurate res ea dicetur *Propria*, quo magis ei minusve competit hic Character.

Nam revera vox *Proprium*, laxiori sensu non raro occurrit, atque in significatu non parum ab hoc diverso. (Quod et in omnibus fere vocabulis usu occurrit; nempe, ut nunc laxiori, nunc strictiori sensu usurpentur; nunc proprio, nunc figurato.) Sic *Omnino proprium* (*οἰκεῖον*) dicimus *Judicem juste agere*, (*'Tis very proper for a Judge to do just Things;*) hoc est, *omnino convenit, congruum est, decorum est*: (Non, quod aut *solus Judex*, aut *omnis Judex*, et quidem *semper* juste facit; sed *expedit* ut faciat.) Item, Vox *Canis* (dicimus *proprio sensu* notat *animal domesticum* sic *dictum*; (nec solo tamen hoc sensu, nec *semper*, usurpatur;) sed sensu *impropriō* et *figurato*, de cane *Picto*, aut cane *Coelesti*, dicitur. Ubi sensus *proprius*, idem est atque *primarius, praecipuus, genuinus*.) Sic *domus propria, corpus proprium, &c.* de suo cuiusque dicitur. Aliaque multa sunt ejusdem vocis significata.

Inter alia, vero, haec saltem Quatuor à Logicis notari solent.

Proprium primo modo, dicitur, quum quid alteri convenit *Soli*, sed non *omni*. Sic *Homini proprium esse*, dicitur, *esse philosophum*; hoc est, ex omnibus animalibus, *soli homini* competit philosophari; non *omni* tamen homini.

Proprium secundo modo, quod competit *Omni*, sed non *soli*: Sic *Hominis proprium esse* dicemus *bipedem esse*: Hoc est, *omni homini* (*integro, intellige*; non manco, aut alias monstroso,) ex naturae lege hoc convenit. Non *soli* tamen; nam et *Alites* item bipedes sunt.

Proprium tertio modo, quod *Omni et Soli* competit, sed non *semper*. Ut *Homini, canescere*. Quippe omnes homines (plerique saltem) et quidem *soli* (quantum est observatum) *canescere* solent; nec *semper* tamen, sed *in senio*: Hoc est, plerique homines, qui ad senium

senium pervenient *canescere* solent; quod de aliis animalibus non est observatum. Neque enim nimis rigide intelligenda sunt hujusmodi effata. Sic *proprium* cuiusque est, quod est, *suum solius*.

Proprium autem *quarto modo*, (quo sensu hic intellectum volunt, *Proprium*, quod dicitur *Praedicabile*,) quod *Omnis*, *Soli* et *Semper* convenit. Ut, *Homini*, *Risibilem esse*: (Quippe homines *soli*, et quidem *omnes*, quamvis non rideant semper, *semper* habent *riddendi facultatem*.) Quodque ita cuiquam convenit, strictissimo sensu dicitur *Proprium*: (et quidem quod sic convenit, *praesumitur*, ex rei natura sic consequi, ut cum ea necessario sit connexum. Atque hoc quidem *Proprium* est quod dicitur *convertibiliter praedicari*. (Reliqua vero, utut *Proprio* nonnunquam vocentur, ad *Accidentia* quae vocantur *communia* referenda sunt.

Verum quidem est, hoc *convertibiliter praedicari*, non minus *Differentiae* convenire, quam *Proprio* *praedicabili*. Quippe non minus dicimus, *Omnis homo est Rationalis*, et *Omne rationale est Homo*; quam, quod *Omnis homo est Risibilis*, et *Omne risibile est Homo*. Sed cum hoc discrimine: *Differentia* (quod *Praedicabile* dicitur) de subjecto sua praedicatur ut *Essentiale* quiddam; estque *Constitutiva Essentiae*. Adeoque *Differentia Essentialis* dici solet; distinctionis gratia; (nam sunt et aliae *Differentiae*, *Accidentales*; quibus res aliae ab aliis differunt.) *Proprium* autem (*Praed.cabile*) illud esse volunt, quod *Essentiam* quidem non constituit (ut pars ejus *essentialis* habeatur,) sed eam *consequitur*, atque inde *resultat*, estque cum ea *necessario* *connexa*.

Sed et *Proprium ipsum* (quia sic *consequitur essentiam*) *Essentiale* nonnunquam dicitur; sed cum hoc discrimine; *Differentia* dicitur *Essentiale Constituens*; *Proprium* vero, *Essentiale Consequens*. Adeoque *Proprium* dicitur *praedicari in Quale*; *Differentia vero, in Quale quid*.

Ultimum quod dicitur *Praedicabile* (numero quintum) vocatur *Accidens*, συμβολής. Utpote quod, ad rei Essentiam est plane *Accidentarium*; quam neque Constituit, nec eam necessario Consequitur. Et quidem (distinctionis gratia) nonnunquam dicitur *Accidens Commune*, (ut à *Proprio* distinguatur; quod ipsum non raro dicitur *Accidens Proprium*; et utraque dicuntur, praedicari in *Quale*; non, in *Quale quid.*) Hujusmodi sunt, quum quis dicitur, *Albus*, *Ater*; *Juvenis*, *Senex*; *Pinguis*, *Macer*; *Graecus*, *Barbarus*; *Doctus*, *Indoctus*; et similia: Quippe quae sunt, ad hominis essentiam, plane extranea, et accidentaria.

Definiri solet, *Quod potest adesse vel abesse sine Subjecti interitu.* Utpote quod neque subjecti naturae ita contrarium est ut destruat, (adeoque ipsi συμβολής accidere potest;) neque cum ea sic connexum quin abesse possit; saltem ut ea considerari possit integra, absque hujus connotatione.

Dividi solet hoc *Accidens*, in *Separabile* et *Inseparabile*.

Accidens Separabile (χωρίσθι) dicitur, quod actu separari potest: (Non quidem ut ipsum esse possit sine subjecto, sed subjectum absque hoc.) Ut, *Frigus* ab *Aqua*; ut quae calescere potest, etiam aqua manens: Et *Albor* à *Lana* aut *Papyro*; ut quae tingi possunt, aliisve coloribus infici.

Accidens Inseparabile, dicitur, quod non potest actu à subjecto suo separari. Ut *Calor* ab *Igne*; absque quo *Ignis* esse non potest. Sic *Albedo*, a *Cyngno*; *Nigredo*, à *Corvo*; inseparabiles censi solet: ut quae vix auserrī possunt sine illorum interitu: Nec esse posse censi solet (saltem raro conspicitur) aut *Cygnus niger*, aut *albus Corvus*.

Dicimus tamen, etiam haec *Accidentia Inseparabilia*, posse nihilominus *adesse et abesse sine subjecti interitu*: non quasi absque his subjectum esse possit, (aut saltem soleat;) sed quod absque horum connotatione seu consideratione, subjecti essentia concipi possit integra. Quippe

Quippe nihil scimus in Essentia seu Natura Corvi, quod hanc Nigredinem necessaria postulat; ita ut cefante Nigredine, cessaret esse Corvus. Neque, in Cygni essentia, quod postulet *Candorem*; magis quam in *Æthiopis* natura, ut sit *Niger*. Et quanquam *Æthiopem* lavare non possimus, sic ut albus fiat: ad ejus tamen Essentiam nigredo haec non spectat; quae integra est (ut aliorum hominum) in eo quod est *Animal Rationale*; quam quidem essentiam, neque constituit, neque necessario consequitur, haec Nigredo.

Verum de *Proprio* (quod dicitur) res secus est; utpote quo sine non potest esse integra Essentia. Impossibile utique est (verbi gratia) ut Linea *Recta* sit, quae non est *omnium* (eosdem terminos habentium) *brevissima*. Similiter censeri solet *Risibilitas* à *Rationalitate* sic pendere, ut haec absque illa non possit esse: quod quidem si non ita sit, non *Proprium* erit (hominis) *Risibile*, sed saltem *Accidens inseparabile*.

Atque jam absolvimus (quantum opus videtur) Quinque (quae numerari solent) Praedicabilia; *Genus*, *Speciem*, *Differentiam*, *Proprium*, & *Accidens*. Quae omnia (utpote Voces *Communes* seu *Universales*) in hoc convenient, quod de pluribus praedicari seu dici possint *Particularibus*, *Singularibus*, seu *Individuis*. Cum hoc tamen discrimine; *Genus* Naturam innuit magis generalem; *Species* magis specialem; (pluribus Individuis communem;) *Differentia*, eit quae Specierum sub eodem Genere opositorum, alteram ab altera distinguit; suamque (cui convenit) Speciem constituit, ejusque Essentiam (una cum Genere) compleat; *Proprium*, eandem Essentiam necessario consequitur; *Accidens* (commune) ita subjecto suo adesse potest, ut etiam possit abesse, nullam (cum essentia) necessariam habens connexionem.

Sic, cum Socratem dico *Hominem*, *Species* assigno: cum eundem *Animal* dixero, assigno *Genus*. *Rationalem* cum dico (seu *Ratione praeditum*) *Differentiam* assigno *Specificam* (et propinquiorem:) cuius

Sensitivum, differentiam *Genericam* (et remotiorem.) Cum *Risibilem* dixero (seu Ridendi facultate praeditum) *Proprium* ejus (proprietatem, seu affectionem proprium) indico: quae essentiam ejus censetur necessario consequi. Cum *Album*, *Graecum*, *Philosophem*, *Divitem*, &c. dixero; *Accidentia* innuo plura communia, quae ita adfunt, ut tamen abesse possent.

Notandum interim est, haec omnia Praedicabilia, de subjectis suis dici, seu praedicari, in *Concreto*, non in *Abstracto*. Quippe non dicimus (verbi gratia) quod *Socrates* est *Humanitas*, *Animalitas*, *Rationalitas*, *Risibilitas*: *Albedo*, &c. Sed *Socrates* est *Homo*, *Animal*, *Rationalis*, *Risibilis*, *Albus*, &c.

Potest quidem *Albedo*, de pluribus *Albedinibus* (puta, quae est in *Charta*, quae in *Lana*, quae in *Pariete*, &c.) praedicari: non autem ut *Accidens* de *Socrate*, sed ut *Species Genusve* de pluribus sub se Individuis, quae ipsa *Abstracta* sunt.

C A P. VI.

De Substantia, Accidentibus, et decem Praedicamentis.

Subjectum Logices esse diximus, *Res omnes* (five Reales five Imaginarias;) quia de his omnibus Ratiocinari possumus, seu Ratione uti.

Hoc autem sibi facit negotium *Aristoteles*, jam statim ab initio sua Logicae; *Res omnes* (reales) in certas Classes seu Ordines distribuere: quo earum distinctiorem conspectum atque conceptum habeamus.

Quas rerum Classes (ab ipso constitutas) κατηγορίας *Categorias* vocat; quae *Praedicamenta* vocare solent ejus Interpretes. Ad quarum (classium) aliquam referri posse censetur (vel *Directe* vel *Reductive*) *Res omnis*.

Non

Non tamen hic recenset *Res Imaginarias*, (*Entia Rationis* vulgo dicta,) quae aliam non habent realitatem quam quae ab imaginatione nostra recipiunt: Sed res tantum *Reales* dictas; quae quidem in mundo existunt, etiam nobis non cogitantibus.

Non igitur hic quaerendi sunt *Cerberus*, *Centaurus*, *Chimaera*, aliaque hujusmodi Poetarum figmenta.

Sed neque *Genus*, *Species*, aliaque *Artis*, *Vocabula*; (five Logicam, five Grammaticam, five Rheticam, five aliam quamvis Arthem Spectantia,) quae notiones sunt artificiales, quas nobis ipsi formavimus.

Sed neque *Malleum*, *Incudem*, *Plaustrum*, *Securem*, hic expectemus; aliasve istiusmodi res Artificiales.

Nec etiam (in rebus naturalibus) *Crus*, *Brachium*, *Pedem*, (aliave membra rerum integrarum,) separatim tradita. Ut quae referenda sunt et reducenda ad sua quaeque *Integra*.

Sed neque hic expectemus integras *Sententias* seu *Propositiones*, in *Rerum* ordine digestas; prout res una cum alia componitur, five affirmando five negando hoc de illo. Sed res ipsae separatim prout ab *Apprehensione Simplici* (quae dicitur) concipi solent, tanquam *Simplices termini*. Ut *Homo*, *Equus*, *Aurum*, *Stella*, &c.

Res autem sic in *Praedicamenta* digestae, sunt vel *Substantiae*, vel *Accidentia*.

Per *Substantias* intelligunt Res eas quae propriam habent per se subsistentiam. Quales sunt *Homo*, *Equus*, *Aster*, aliaque quae habent quasi esse de suo.

Per *Accidentia* intelligunt ea quae potius *Rerum Appendices*, quam Res ipsae, censenda videntur; adeoque *Analogice* appellari *Res* dicuntur. Ut sunt *Color*, *Figura*, aliaque istiusmodi quae *Accidentia* dici solent.

Sic (verbi gratia) frustum *Cerae*, aut *Plumbi*, (quod per se quidem aliquid est) quod prius forte *Sphaericum* erat seu *Rotundum*; quem jam in formam *Latiorem* deprimitur, aut in *Cubicam* reducitur: Non tam *nova Res* producitur; quam, ea quae prius erat,

redigitur in *novam Formam*; quae (nova forma) non tam *Res* est quam *Appendix rei*, seu *Modus rei*. Neque est ea *Rotunditas*, *Planities*, &c. realiter distincta (tanquam alia *Res*) ab ipsa *Re Rotunda*, *Plana*, &c.

Atque hinc est quod Distributionem (*Rei* seu *Entis*) in *Substantiam* et *Accidens*, dicant esse, non tam distributionem *Generis* in suas *Species*, (ut, cum, *Animal*, eodem sensu sumtum, distribuitur in *Hominem* et *Brutum*;) quam *Aequivoci* in *Aequivocata*, aut saltem *Analogi* in sua *Analogata*; adeoque *Ens*, non *Univoce* praedicari de *Substantia* et *Accidente* (hoc est, non eodem sensu et significatu, seu, ut loquuntur, *secundum idem nomen et eandem nominis rationem*;) sed *Aequivoce* vel *Analogice*; nempe, de *Substantia* sensu proprio et primario; sed Secundario de *Accidente*; ut *Vox Homo* de *vero homine*, et *pictura hominis*.

Huc spectat quod jam olim dictum erat, *Accidens esse non est*, sed, *est ratio est*. non *Ens*, sed *Entis Ens*. Atque ad eundem fere sensum distinguunt posteriores Scholasticci. inter *Ens* et *Modum* entis; seu *Rem* et *Modum*. Neque aliud sorte sunt omnia *Accidentia*, quam Qualificationes seu Modificationes *Substantiae*. Quod haud aegre faterentur plerique omnes, nisi (propter *Eucharistiam*,) contrarium dicendum putaverint Papistae, ut existere possint *Accidentia à Subjecto suo separata*. Sic Jesuita Suarez, in Metaphys. Dis. 7. Sect. 2. Numb. 10. *Per mysterium, inquit Eucharistiae, certius nobis constat, quantitatem esse rem distinctum a materia, quam per cognitionem naturalem constare potuisse*.

Praedicamenta haec (seu Rerum Classes) sunt numero Decem *Substantia*, *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio*, *Actio*, *Passio*, *Quando*, *Ubi*, *Situs*, *Habitus*. Quorum Primum est *Praedicamentum Substantiae*; reliqua Novem, *Accidentium*.

Cur fuerint praecise Decem, (neque plura, neque pauciora,) fuisse puto, magna ex parte, arbitratum:

Quem-

Quemadmodum cum Author aliquis Tractatum suum in Libros & Capita partitur. Quamquam enim id fibi proponit Author, ut res congeneres conjungat, atque Decorum observet in distribuendis et partiendis aliis ; multum Prudentiae tamen suae reliquendum erit quot & quam longa habiturus sit Capita, et quo ordine disposita. Pariterque *Aristoteles* (aut quisquis primus fuerit harum Categoriarum conditor) utut Decorum aliquod in rebus secundum Classem distribuendis servari vellet ; multum arbitrio tamen suo permittendum erat hac in re. Et quidem si *Substantiarum* Classem unicam, in plures partitus fuisset ; et similiter Quantitatis et Qualitatis Praedicamenta satis ampla ; atque aliqua ex minoribus (ut sunt *Quando*, *Ubi*, *Situs*, et *Habitus*) in pauciora contraxisset : non esset cur de eo quisquam conquereretur. Verum, prout nunc distribuuntur, non ita incommode factum judicemus, ut propterea receptos turbemus limites. Non magis quam quis debeat novam Regni Angliae in Comitatus distributionem moliri, eo quod *Eboracensis* et *Lincolnensis* Comitatus, sint reliquis plerisque ampliores ; *Rutlandia* vero caeteris multo minor.

C A P. VII. *De Praedicamento Substantiae.*

Praedicamentorum pirmum atque praecipuum, *Substantiae* (*τῆς οὐσίας*) nomen sortitur : *Substantias*, seu *res Substantiales* omnes complectens.

Substantias vocant istiusmodi *Res* seu *Entia*, quae quasi de suo *Essere* habent ; suntque *Entia per se* : non (ut *Accidentia* ; quae à *Substantia* suum *Essere* mutuantur) aliunde plane dependentia, ut *modi rerum* potius quam *res ipsae*.

Adeoque definiri solet *Substantia*, *Ens per se subsistens*, & *substantans Accidentibus*.

Quae ad hoc Praedicamentum pertinent *Individua*, seu Particulares Substantiae, dici solent *Substantiae Primae*: (ut *Socrates*, *Bucephalus*, &c.) *Universalia* vero, seu generalia, (puta Species et Genera) dici solent *Substantiae Secundae*: (ut *Homo*, *Animal*, *Corpus*, &c.) Eo forte quod *Individua* illa, sint originales et primariae substantiae, actu existentes: *Universalia* vero sunt secundariae substantiae, mente nostra formatae; dum plurium singularium inter se in communi aliqua natura convenientiam observamus, eaque proinde in varias quasi familias seu classes distribuimus, eisque nomina (prout nobis expedire videtur) imponimus.

Possunt autem Substantiae (creatas, intellige,) sic non incommodè distribui, secundum Philosophiam per aliquot ante nos secula receptam. Sunt utique vel

{ *Incorporae* seu *Spirituales* (quod *Spiritus* dicimus) ut sunt
 { *Angeli* { *Boni*,
 { *Mali*.
 { *Animae hominum*.
 vel *Corporea*, seu *Materiales*, (quae *Corpora* dicimus.) Sunt autem ea corpora, vel

{ *Simplicia*; eaque vel
 { *Coelestia*; (ut *Sol*, *Luna*, *Stellae*, &c.)
 { *Elementaria*; ut sunt Elementa
 { *quatuor*, *Ignis*, *Aer*, *Aqua*, *Terra*,
 { *Mixta*, seu *composita*; eaque vel

{ *Imperfecte mixta*; (ut sunt *Nubes*, *Nix*,
 { *Grando*, aliaque *Meteora*;) vel
 { *Perfecte mixta*. Eaque vel

{ *Inanimata*, seu *vitaे expertia* (ut sunt
 { *Lapides*, *Metalla*, aliaque *mineralia*;) vel
 { *Animata*, seu *vitam habentia*: Atque haec
 vel

Instansiva

{ *Insensitiva*, quae sensu carent, (ut sunt
Plantae, Herbae, Flores, Arbores, &c.) vel
Sensitiva, seu sensu praedita; Quae *Animalia* dicimus. Suntque ea, vel

 { *Irrationalia*, Rationis expertia; puta
Bestiae, (ut *Leo, Ursus, Elephas, Camelus, Equus, Bos, Canis, &c.*)
Alites, (ut *Aquila, Cygnus, Anser, Anas, Hirundo, Passer, &c.*)
Pisces, (ut *Cete, Delphinus, Salmo, Halec, Lucius, Carpio, &c.*)
Reptilia, (ut *Anguis, Vipera, Serpens, Vermis, &c.*)
Rationalia, seu ratione praedita; ut *Homo*.

Atque ad horum **capitum** aliquod, reduci possunt
(si non omnes) pleraeque saltem Substantiae, haec tenus
notae.

Accurata vero omnium Tractatio, & singulorum
generum in suas species particularis distributio, et
quae sit cujusque naturae expositio, caeteraque quae
huc spectant, non sunt hujus loci: Sed in *Naturalis Philosophiae* Tractatibus amplioribus quaerenda.

C A P. VIII.

De Praedicamento Quantitatis.

Quantitas (universim sumpta) est ea Notio (seu
Mentis conceptio) secundum quam querere so-
lenus de re quapiam, per Comparationis Adverbium
Quam. Ut *quam longum?* *Quam amplum?* *Quam
grande?* *Quam grave?* *Quam diu?* *Quam magnum?*
Quam multum? *Quam multa?* &c. Et quicquid fit de
quo sic commode interrogare possumus, id omne ad
hoc Praedicamentum eatenus referendum est.

Distribui solet Quantitas in *Continuam* et *Discretam* (quae et *Disjuncta*, *Discontinua*, *Separata*, etiam dici solet.) Τὸ πόσον συνεχές, καὶ τὸ διωριζόμενον.

Continua quantitas definiri solet, cujus partes communi termino copulantur. *Discreta*, vero, quae non item. Estque haec non incommoda distinctio, ubi de *Continuis* et *Contiguis* fit inquisitio.

Malim ego sic potius distinguere: ut *Continua quantitas* ea sit de qua quaeri solet *Quantum* seu *Quam multum*, Πόσον; (ubi *Mensura* seu *Magnitudo* (spectatur,) *Discreta* vero, de qua quaeri solet, *Quot*, seu *Quam multa*, Πόση; (et de *Multitudine* intelligitur.)

Inter continuas Quantitates, potissimum spectari solent illae quae Localem habent Extensionem, (puta *Longitudinem*, *Latitudinem* & *Profunditatem*.) Quorum tres Species (nisi tria Genera potius dixeris (centri solent; *Linea*, *Superficies* & *Corpus* (seu *Solidum*.)

Atque de his potissimum intelligendum est, quod dici solet, *Extensionem* (seu positionem partium extra partes) esse ipissimam essentiam *Quantitatis*. Ob quam, ejusdem cum *Materia* connexionem tuentur. Nam *Quantitatem Discretam*, seu *Multitudinem Spiritibus* pariter ac *Corporibus*, competere haud negaverim.

Linea (γραμμὴ) quae unicam habet dimensionem quae *Longitudo* dici solet.

Superficies (περιφέρεια) quae duas habet dimensiones; *Longitudinem* et *Latitudinem*.

Corpus, seu *Solidum* (σῶμα) cuius tres sunt dimensiones; *Longitudo*, *Latitudo*, et *Profunditas* (quae et Crassities, et Altitudo, dicitur.)

Ad *Lineas* referri solent, mensurae omnes *Distiarum* et *Longitudinum*; ut *Milliare*, *Studium*, *Ulna*, *Pertica*, *Cubitus*, *Pes*, *Pollex*, &c.

Lineaeque communem terminum (quo partes ejus

A B C continuantur) *Punctum* dicunt. Sic *Linea A B C*, partes *A B*, *B C*, communi puncto *B* copulantur, ut quod

quod est utriusque parti commune (ultimum primae, et primum ultimae partis.) Idemque dicendum de quovis intermedio puncto inter A et C. Sed et Lineae (non modo terminus communis, seu intermedius, sed etiam) termini extremi, Puncta sunt, ut A, C.

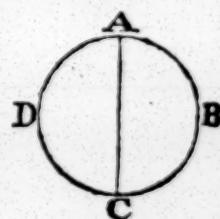
Punctum itaque, utut in Quanto sit, Quantitas tamen (seu Quantum) non est. Habet quidem Ubi, et Situm, sed Magnitudinem non habet. Nec, praeter duo membra A B B C, ulla supereft pars Linea A C.

Solet quidem hic loci distribui Linea, in Rectam et Curvam, (et Superficies, similiter, in Planam, et Curvam; et Curva, in Concavam, et Convexam.) Sed illae Divisiones non sunt hujus loci; sed pertinent ad Formam et Figuram, quae est Quarta species Qualitatis.

Quippe Rectitudo et Curvitas, lineae Figuram spectant, non Magnitudinem. Quod fortius adhuc intelligendum de Triangulo, Quadrato, Circulo, Cubo, Sphaera, Cylindro, aliisque Figuris sive Solidis, sive Superficinalibus; quae omnes ad Qualitatem ablegandae sunt, ejusque (quam dicunt) Speciem quartam.

Ad Superficiem referendae sunt omnes Mensurae superficiales; ut Acra seu Jugerum terrae, Pes quadratus, atque istiusmodi aliae, quibus Pannus, Vitrum, Afferes, Pavimenta, aliaque istiusmodi mensurari solent.

Terminus communis (Superficiei) statuitur Linea, recta aut curva, (prout contigerit.) Ut puta Superficiei A B C D, duae partes A B C A D C, continuantur per A C lineam, quae est utriusque communis, ipsaque (utut longitudinis magnitudinem habeat) magnitudinem superficialem nullam habet, sed tota superficie istius magnitudo, binis illis partibus completur. Sed et superficie (non modo terminus communis, sed etiam) termini extremi, sunt Lineae (una vel plures) quibus terminatur. Sed et Punctum est nonunquam superficie terminus, sive extremus (ut ubi in angulum coeunt lineae:) sive etiam continuus; utpote, si duo

Triangula A B habent punctum unicum commune.

Ad *Corpus* seu *Solidum*, referenda sunt omnes *Mensurae* tum *solidae Magnitudinis*, tum *solidae Capacitatis*. Ut sunt *Lignorum*, *Lapidum*, aliorumque solidorum magnitudines; item *mensurae concavae*, ut *Modius*, *Medimnus*, *Dolium*, *Lagena*, &c.

Solidi communis terminus est *superficies*; Utputa si ABDC solidum re praesentet, cujus duae partes ABC ADC communi superficie AC (quae utriusque sit communis) continuantur. Estque superficies (una vel plures) *Solidi terminus extremus*. Sed et *Linea*, vel etiam *Punctum*, potest esse *Solidi terminus extremus* (partialis,) aut etiam *terminus communis*; utpote si duae Pyramides AB communi Apice continuantur.

Praeter has tres Continuae Quantitatis species; *Lineam*, *Superficiem*, et *Corpus*, (quae quidem praecipuae haber solent, sed non solae:) connumerari solent *Tempus* et *Locus*. Non quidem quatenus respondent quaectionibus *Quando* et *Ubi*, (sic enim referenda sunt ad Praedicamenta his nominibus insignita,) sed quatenus *Quamdiu* innuant et *Quam amplum*.

Tempus est quidem Quantitatis continua, *Durationem* mensurans; secundum quod, *Quamdiu* quidpiam sit, significatur. Ejusque *communis terminus* (quo Temporis partes continuantur) *Momentum* dici solet; aut etiam τὸ νῦ, *ipsum Nunc*; sed et *Punctum temporis*. Quod quidem habet suum *Quando*; sed non *Quamdiu*, seu *durationem*; sicut *Lineae*, seu *Corporis punctum*, habet suum *Ubi*, sed non *Quantum*;) adeoque ut, *Punctum illud*) ad hoc Praedicamentum non pertinet: nisi (ut loquuntur) *Reductive*.

Dici solet *Tempus* (distinctionis gratia) *Continuum Successivum*; quo à *Linea*, *Superficie*, et *Solido* distinguatur, quae sunt continua *Permanentia*. Horum enim partes simul existunt; Temporis autem non item; Quippe Temporis pars Praeterita, esse desit; pars *Futura*,

Futura, *nondum est*; nihilque temporis *Est*, praeter ipsum *Praesens* seu *τὸ νῦν*, quo Praeteritum & Futurum copulantur.

Dicique *Tempus* solet *Mensura motus*. Nec incommodo; si motuum Affectiones considerantur. Sed non *Tempus solum*. Si longitudo et brevitas motus, secundum *Extensionem*, consideretur; hujus mensura erit *Linea*, (adeoque cursus duorum stadiorum, duplus est illius qui est unius stadii.) Si motus longitudo et brevitas, secundum *Durationem*, consideretur: hujus mensura *Tempus* est; (adeoque motus per duas horas, duplus est illius qui est per horam Unam.) Si *celeritas* aut *tarditas* motus consideretur; mensura hujus erit *Linea et Tempus* invicem comparata: Quippe qui *tantundem Lineae conficit minori tempore*, (aut, eodem tempore plus, lineae,) motus est *Celerior*; qui contra, *Tardior*.

Sunt qui alia adhuc consideratione dictum volunt, *Tempus esse mensuram Motus*: Nempe, prout ad *Motus Coelestes* comparatur. Adeoque tempus quo Sol peragit Zodaici signa omnia, *Annus* dicitur: Quo Luna eadem peragit, *Mensis*: Quo Sol à Meridie progressus ad eundem redit, *vvχθημέρον* seu *Dies Artificialis*, dictus; Quo ab Horizonte oriens ad eundem occidens pertingit, *Dies Naturalis*. (Alii hunc *Artificiale*, illum *Naturale*, malunt dicere.) Verum dixerit aliquis (nec male,) Hac consideratione *Motum* (coelestem) potius *Mensuram Temporis*, quam *Tempus Mensuram Motus* dicendum. Quippe, per tot *Solis circuitus* totidem *Annes* numeramus. Nec propter Anni longitudinem determinatur Circuitus Solis, sed propter Circuitum Solis determinatur Anni Longitudo.

Locus autem quin sit *Quantitas Continua*, haud negaverim. Sed aliam ejus esse Speciem ab antedictis, non video cur dicatur.

Duplex quippe ab aliis atque aliis tradi solet notio *Loci*.

Sunt qui locum definiunt *superficiem concavam corporis*

Ambientis. Adeoque, quicquid habet ille Quantitatis seu Magnitudinis, ad ipsum est, quod et Superficiei; nec erit Quantitatis species ab illa distincta.

Alii, *Locum* habent pro ipso *Spatio* quod corpore completur. Quique hoc volunt, easdem dimensiones *Loci* seu *Spatii* admittunt, quas *Corporis* spatium illud occupantis. Adeoque nec hoc sensu erit nova Quantitatis Species, ab antedictis distincta.

Si qui *Loci* naturam innuere volunt, non tam ipsum spatium quod occupatur, quam Ordinem quem habet res locata ad alia corpora: (ut puta, quo Sol in Coelo est Piscis in Mari:) Id quidem alio respectu verum est; sed non est hujus loci. Quippe hoc ad Praedicamentum *Ubi, aut Situs,* referendum erit; non ad Quantitatem.

Sunt autem, praeter enumeratas, alia Continuae Quantitatis species: Ut (qui apud Geometras frequens occurrit) *Angulus*, tum *Superficialis* tum *Solidus*.

Item *Gravitas*; seu *Pondus*; ut *Libra*, *Uncia*, *Drachma*, *Bipondium*, *Tripondium*, *Centripondium*, &c. Et *Vis Motrix* omnis, (cujus una species est *Pondus*.) Et quidem omne illud secundum quod *Majus* et *Minus* (seu *Plus* et *Minus*) quid dicitur. Ubiunque enim est *Plus* et *Minus*, ibi est (*μίγδος*) *Magnitudinis* quiddam (*some Muchness*;) quod quidem *μίγδος* (ab Euclide dictum) nunc dierum *Quantitas*, seu *Quantum*, dici solet. Has vero species, aliasque multas, omittunt Logici; praecipuas enumerare contenti.

Verum his omnino distinguendum est inter *Extensivum* (quod dicitur) et *Intensivum*. (Quorum illud ad *Quantitatem* referendum est; hoc ad *Qualitatem*.) Quum *Aensem* graviorem dicimus quam *Unciam*, (utut *Plumarum* illum; hanc *Plumbi*:) intelligendum est *Extensive gravius*, (seu *plus habere Ponderis*:) atque ad hoc Praedicamentum spectat, (dicit enim *Quantum ponderis*.) Quum vero dicimus *Plumbum Ligno* gravius esse aut *Subere*; (utut illius fuerit *Semuncia*, hujus *Centipondium*;) intelligendum est *Intensive gravius*; (quae, nunc dierum, *Gravitas Specifica* dici coepit; quasi

quasi aut ignorantem homines receptum olim vocabulum *Intensivum*, aut nova nomina affectarent) et *Qualitatis gradum* respicit, adeoque ad *Qualitatis praedicamentum* spectat, ut ipsa *Gravitas*.

Idem in aliis item *Qualitatibus* occurrit. Utpote *Candens Ferrum*, (in exigua licet particula,) est *intensus calidum* (pro magnitudinis suae proportione) quam *Lignum ardens* (magnae molis) dum tamen in hoc sit *Plus Caloris*.

Atque huc respicit, quod dici solet, *Qualitatem recipere Magis et Minus* (nempe dum qualitatis *Gradus* spectatur;) *Quantitatem vero* (non quidem recipere *magis et minus*; sed) *Majus et Minus*, seu potius *Plus et Minus*. Hoc est; *Intensus grave*, *Intensus Calidum*, &c. *Qualitatem respiciunt*: (ejusque majorem *gradum*;) sed *Plus ponderis*, *plus caloris*, &c. *Majorem Quantitatem*, respiciunt.

Hinc item decimus, secundem *Quantitatem*, res *Aequales* dici et *Inequales*; secundum *Qualitatem vero*, *Similes* et *Dissimiles*. Sic *Ager Rotundus*, unius *jugeris*; agro *Quadrato*, unius item *jugeris*: *Aequalis* dicetur, sed non *Similis*. Contra vero, *Ager Quadratus*, centum *jugerum*; agro item *Quadrato*, unius *jugeris*; *Similis* dicetur, (utpote ejusdem *Figurae*,) sed non *Aequalis*. Quippe *Figura*, *Qualitas* est: *Magnitude*, *Quantitas*.

Ad continuam *quantitatem* item spectant, res omnes (cujuscunque alio respectu fuerint *Praedicamenti*) quatenus *Quantae sint*, consideratur. Utpote. *Quantum doctrinae*, *quantum dicitiarum*, *quantum roboris*, *quantum virtutis*, &c. Et quidem prout *Quantitates*, suas sortiuntur *Qualitates*, (ut, cum *Superficies* dicuntur, *rotunda*, *quadrata*, *plana*, *concava*, *convexa*, &c.) sic nihil repugnat quin *Qualitates* suas habeant *Quantitates*; ut cum dicitur, *quantum virium*, *quantum caloris*, *quantum ponderis*, habeat res aliqua. Atque, *Substantiae* pariter; ut, *quantum terrae*, *quantum aquae*, *quantum tritici*, &c. Et quanquam (verbi gratia)

gratia

grana tritici sint invicem separata (non quidem stricte continua, sed *contigua tantum*; (dum tamen consideratur, non, *quot* fint *numero* grana, sed *quanta* tritici *moles*; reputandum est (hac consideratione) quasi *continuum* effet.

Quantitas *Discreta* (seu *Discontinua*) ea est cuius partes considerantur (non quidem ut communi termino copulatae, sed) ut ab invicem distinctae, et separatae, de quibus quaeri solet *Quot* sunt. Dicique solet *Numerus* ($\alpha\epsilon\theta\mu\delta\varsigma$) seu *Multitudo*. Ut, *Unum*, *Duo*, *Tria*, &c.

Hic autem ambigi potest, an *Unum* fit *numerus*.

Quippe alii non *numerum* esse dicunt; sed *principium numeri*; adeoque *binarium* esse *numerorum minimum*. Alii, rectius *Numerum* esse volunt; (adeoque *numerus singularem* admittunt; quia respondet *quaestioni Quot*. Certum est, *Euclidem* pro *numero* habere; et, post eum, *Mathematicorum plerosque*. Cum autem non nisi de *nomine* *quaesitio* sit, poterit quisque prout libuerit loqui, dummodo constet quo sensu hic aut ille intelligi volet quum *Numerum* dicit.

Dicitur autem *Discreta quantitas*, quia partes considerantur ut totidem res diversae, *discretae*, *separatae*, *distinctae*; potius quam ut una res continua sive *conuncta*. Ut pote, cum *Decem*, hominos, aut *Centum homines*, dicimus; non rem unam intelligimus, sed totidem *quot* indicat ille *numerus*.

Et quidem quum terae dicimus *decem jugera*; quamquam ea forte sint in eodem agro continua; numerantur tamen quasi essent distincta. Contra vero, *Modius tritici*. ut *grana* sint invicem separata et numero plura, consideratur ut una *Moles*.

Sed et quae *numerari* videntur, reputanda potius sunt (non raro) ut *mensurata*; neque tam *quot* sunt, quam *quantum*, considerari. Sic qui *tres modios tritici* dixerit, *trinodium* intelligere putandus est: hoc est, tantundem tritici quantum forent *tres modii*. Et qui *centum pondum* dixerit, intelligendus erit de *Centipondia*.

pondio. Hinc est quod nostri dicant *three foot (of Timber)* potius quam *three feet*; quando *tripedale lignum* volunt, non *tria ligna pedalia*: Tripodem vero dixerint habere *three Feet* (tres pedes) non *three foot*, quoniam *tres pedes* hic *numerandos* volunt; illic *tripedale*, mensurandum. Estque illic, *three foot*, non tam *binae voces*, quam una vox (Adjectiva) ex binis composita, ut est *tripedalis*. Adeoque *three foot of Timber*, explicite prolatum, est *tripedalis (moles) ligni*; seu *tripedale lignum*.

Dicimus etiam, *a three foot stool* (trípos) hoc est, *three-footed* (tres pedes habens); Ubi ex *Composito three-foot*, formatur *Derivatum three foot-ed*. Quod in lingua nostra frequens est, fitque in Latine non raro, ut in *Transmarinus*, *Supercoelestis*, *Antemeridianus*, *Cisalpinus*, *Transalpinus*, *Transmontanus*, *Mediterraneus*, *Amanuensis*, &c. Quae non sunt *Composita*, ex *Trans et Marinus*, ex *Super et Coelestis*, &c. Sed *Derivata à conjunctis* vocibus, *trans-mare*, *super-coelum*, *ante-meridiem*, *cis-Alpes*, *trans-Alpes*, *trans-montes*, *media-terra*, (seu *mediterrium*), *à manu*, &c.

Estque ubi subtilius distinguitur; Ut cum distinguunt Jurisconsulti nostri inter *Semestre* et *Sex menses*; illud de *semi-anno* intelligentes; hoc de *Sex mensibus* civilibus) quorum quilibet sit dierum vigintiocto: Item, inter *a twelve month* et *twelve months*; illud pro integro *Anno* habentes; hoc, pro *duodecim mensibus* (civilibus) dierum 28. Sed haec obiter.

Hinc est quod Nomina earum rerum, quae vel natura sua, vel ex usu communi, *Mensurari* solent, non *Numerari*, quaeque ex natura sua sunt *Singularia*; *Pluraei* numero carere solent. Non tam, quod non habere possent siquando opus sit; sed, quod non soleant occurrere plurium mentiones. Hinc *Sol*, *Mundus*, *Jupiter*, *Maecenas*, aliaque istiusmodi, (dummodo saltem pro singularibus habentur,) Grammaticis aliquam multis perhibentur carere numero plurali. At vero, si vel de his considerandum veniat, num plures sint;

fit ; aut metaphorico similives significatu occurrant ; sine scrupulo dicimus (aut esse, aut non esse) plures *Mundos, Soles, Joves, Maeccenates*. Sic Poeta dixerit, *Soles occidere et redire possunt* ; aut etiam *Sint Maeccenates, non deerunt, Flacce, Marones*. Addunt Grammatici, *His Frumenta dabis, Pensa, Herbas, Uda, Metalla* ; (intellige, horum nomina, ut *Triticum, Lana, Thymus, Lac, Aurum, &c.*) ut quae *Mensurari* (vel *pendi*) solent non *Numerari*. Neque enim dicere solemus, *Quot Lanae, Laeta, Aura* ; sed *quantum Lanae, Lactis, Auri, &c.* Verum hic excipiunt, *Est ubi pluralem retinent, est haec ubi spernunt*. Quippe si, praeter ordinarem, hujusmodi concipientur ut plura, res secus erit. Utputa si de pluribus Vini (aut Vinorum) generibus sermo sit (puta *Hispanico, Gallico, Rhenano, &c.*) *Vina* dicemus non inepte. Sic dicimus Anglice *more Wine* (quum *plus vini volumus*,) non *more Wines* : nisi forte plura vini genera volumus ; aut saltem *plura dolia*. Sed et Poetae non raro (pro ea quam sibi indulgent licentia) aliique nonnunquam ad horum imitationem, etiam extra hos casus, *Numeri Ennalagen* adhibere solent.

Ad quantitatem *Discretam* referunt nonnulli (ut hujus Speciem) *Orationem* : ideo forsitan quod *Aristoteles* alicubi dixerit *Orationem esse Quantitatem Discretam, non Continuam*. Quod ideo puto fuisse dictum, quia, in sermone, non unum aliquem sonum continuamus, eundem continue prolongando (quippe si hoc foret, dicenda esset quantitas continua,) sed pro singulis literis (quibus vox constat) totidem distinctos (successive) sonos proferimus : qui alii atque alii cum fuerint, *discreti* potius soni dicendi sunt, quam unus continuus.

Idem dicendum est de *Concentu Musico* (qui itaque *numerus harmonicus* dicitur) propter distinctos sonos successive prolatos.

Idemque in pulsando *Tympano* ; propterea distinctos inibi pulsus, non unum continuum.

Verum,

Verum quamdiu sonus unicus eodem tono continuatur (sive in cantu id fiat, sive in sermone,) Quantitas continua eatenus erit.

Quantitatis Praedicamentum, Subiectum suppeditat disciplinis (dictis) Mathematicis; sive Scientiae illae fuerint sive artes; Speculativis pariter et practicis; puris item et mixtis: Quae eatenus dici solent Mathematicae, prout considerant Quantitatem. Quales sunt, Arithmetica; quae tractat Numeros.

Geometria; quae Quantitatem Continuam dictam, seu Extensam, tractat; puta Lineas, Superficies et Solida mathematica: cum horum affectionibus: ut Angulis, Figuris, Proportionibus, &c.

Atque hae quidem Mathematicae purae dici solent; ut quae puram quantitatem, à Materia abstractam, tractant.

Reliquae Mixtae dicuntur; ut quae quantitatem considerant tanquam in peculiari aliquo subiecto.

Astronomia; Motus tractat, sed Coelestes.

Geographia; varias Telluris partes et Regiones.

Statica; de Ponderibus agit.

Mechanica: de Motu, Machinisque eo spectantibus.

Nautica; ea tractat quae ad Navigationem spectant, Naviumque regimen.

Scioterica; doctrinam tractat Horologiorum, quae ex motu Solis aliorumque Syderum dependent.

Aliaeque istiusmodi Artes, peculiaria sibi adsciscunt Subiecta. Et, quatenus Quantitates considerant, dicuntur Mathematicae.

C A P. IX.

De Praedicamento Qualitatis.

AD Praedicamentum Qualitatis ($\piοιότητας$) referuntur ea Accidentia unde quid denominari solet *Quale*. Non tamen tam lata significatione quam ubi *Accidens Praedicabile* dicitur praedicari in *Quale* (quae

(quae ad omne illud refertur quod extra rei Essentiam est; adeoque ad omnino omnia accidentia extendentur;) sed prout (strictiori sensu) in communis loquela res *Quales* appellari solent.

Cum vero hujusmodi *Qualitatum*, magna sit varietas, reduci solent ad quatuor (quas vocant) *Qualitatis Species*, (nisi *Genera* malis appellare.)

Prima Species Qualitatis dici solet *Habitus* et *Dispositio*.

Est autem *Habitus* (*ἵξις*) *Qualitas adventitia facilitans potentiam in agendo*. Qui quidem dum *inchoatus* tantum est, seu *imperfectus*, adeoque facile *mobilis*, vocatur *Dispositio* (*διάθεσις*) quae non aliter ab *Habitu* differt quam quod *imperfectior* sit. Sic qui artem (verbi gratia) *Canendi* probe callet; dicetur canendi *Habitum* adeptus: dum vero, imperitus adhuc, Elementa saltem prima didicerit; *Dispositionem* saltem habere dicetur ad hunc *Habitum*; seu *habitum inchoatum*.

Habituum alii *Acquisiti* dicuntur; ut qui *exercitio et pluribus actibus* acquiri solent; Ut *Linguarum Peritia*, quae studio et exercitio nobis acquiritur.

Alii *Infusi*: seu aliunde derivati; ut sunt *Gratiae* (quas dicimus) *Spiritus Sancti* divinitus *infusae*; et *linguarum peritia Christi* Apostolis *Coelitus indita*. Quae ab illa altera, studio nobis *acquisita*, *potissimum* differt *adipiscendi modo*.

Atque ad hanc classem (quamvis *Infusi* nomen non bene quadret) reduci potest *Habitus propagatus*, (*originale peccatum vulgo dictum*.) Nam neque hic *habitus nostris actibus* acquiritur, sed aliunde derivatur.

Cumque, hujus *Corruptionis habitualis*, etiam *Infantes* sint capaces: non video quidni et capaces sint *habitualis Gratiae coelitus infusae*. Atque ut, per illam, sint *proni ad malum*; ita, per hanc, sint (ubi Deus hoc voluerit) *ad bonum proclives*; etiam ante *annos* (quos vocant) *discretionis*, aut etiam inde ab *utero materno*.

Habi-

Habitum autem sunt varia genera.

Habitus Theologici, recenseri solent, Spes, Fides et Charitas.

Habitus Intellectuales, seu Virtutes Intellectus; Intelligentia, Sapientia, Scientia, (quos Speculatorios vocant;) et (quos vocant Practicos) Ars et Prudentia.

Habitus morales (quos habitus Voluntatis dicas; ut sunt illi alteri, Intellectus;) dici solent *Virtutis morales* (quarum *Cardinales* numerari solent *Prudentia, Justitia, Temperantia, et Fortitudo*; quibus accenseri solent aliae multae, ut his subordinatae;) atque *Vitia* his virtutibus opposita.

Inter habitus item recenseri solent Tres (quae vocantur) *Phylosophiae, Metaphysica, Physica* (quae et *Naturalis Scientia* dicitur) et *Ethica, seu Philosophia Moralis.* (Nempe quatenus Animo insunt, non, ut Libris traduntur.)

Item septem (quas dicunt) *Artes liberales; Grammatica, Logica, Rhetorica, Musica, Arithmetic, Geometria, et Astronomia.* His verbis utcunque insinuatae.

Gra. loquitur. *Dia.* vera docet. *Rhet.* verba colorat.

Mu. canit. *Ar.* numerat. *Geo.* ponderat. *Ast.* colit astra.

Sunt et aliae *Artes Corporeae*; ut *Cantandi, Saltandi, Pingendi, &c.*

Aliaeque adhuc *Artes Mechanicae*; at *Fabri, Latomi, Sartoris, Brasifacientis, Pictoris,* aliorumque plurimorum Artes.

Omnis autem hosce *Habitus* (aliisque innumeros) particulatim explicare, quaeque co pertinent quaestiones tractare; non est hujus loci. Sed ad eas five Artes five Scientias recurrentum est, quae de illis speciatim agunt.

Secunda Species Qualitatis dicitur *Naturalis Potentia et Impotentia.* (*δύναμις φυσικὴ ἀδύνατος.*) Puta, qua quid aptum est Facere aliquid aut Pati. Dici etiam solet *Facultas naturalis.*

Haec autem species, quamvis Secundum locum tenere solet; merito tamen Primum occuparet. Nam nisi

nisi praecesserit *Potentia* aliquid faciendi ; locus esse non potest *Habitui* qui hanc facilitet in agendo. Utpote, si non adsit *Facultas loco-motiva* ; frustra quis sperret *Habitum saltandi* : nec speraverit quis *Habitum, Harmonice Canendi* ; qui, *edendi Vocem, Potentiam* non habet. Sed mos aliter obtinuit, apud scriptores *Logicos* ; ut *Habitus Potentiae* praeponatur.

Harum *Facultatum*, seu *Potentiarum naturalium*, magna est in rerum natura varietas. Utpote, in *Gravibus*, potentia *movendi deorsum* : in *Levibus, morendi, sursum* ; (nisi hanc potius *Impotentiam* dixeris ; qua minus valeant, res leves, gravioribus obsistere, locum inferiorum fortius occupantibus.) Sic, *Durities* est *Potentia resistendi* externo pressui ; *mollities, Impotentia* ; (nisi hanc dixeris *potentiam cedendi*.) Item, in *Magnete*, *potentia attrahendi ferrum* ; atque *ad septentrionem inclinandi*. Multaeque aliae *Qualitates* ; quae quamvis, alia consideratione, ad alia *Praedicamenta* referantur, aut ad alias Species hujus ; quatenus tamen *operativa* sunt *qualitates*, etiam ad hunc locum jure pertinent.

Illae autem *Potentiae*, seu *Facultates*, quae hic potissimum notari solent ; sunt *Animae Facultates*, et quidem secundum triplicem *Animae gradum* ; prout dici solet, *Vegetativa, Sensitiva, et Rationalis*.

Animae (seu vitae) *Vegetativa* ; aut (si mavis sic loqui) *Vegetativa Facultati* ; (quae Plantis, cum *Animalibus communis* est :) subordinari solent, *facultas Altrix, Auctrix, et Generatrix*. Atque *Altrici* (quae et *Neutrix* dicitur) *Attractrix, Retentrix, Concectrix et Expultrix*.

Animae (seu vitae) *Sensitiva*, (aut *Sensitivae facultati*) subordinari solent, *Apprehensiva, et Motiva*. Ad *Apprehensivam*, referunt *Sensus* ; tum *Externos*, tum *Internos*. *Externos* numerant quinque, *Auditum, Vism, Gustum, Olfactum et Tactum*. *Internos* tres ; *Sensem communem, Phantasiam et Memoriam*. *Facultatem Motivam*,

Motivam, geminam faciunt ; *Loco motivam*, et *Appetitivam*. Atque ad *Appetitivam* (ejusque duas quas faciunt facultates *Concupisibilem* et *Iracibilem*) referunt *Affectus* omnes seu *Passiones*. Et quidem in *Concupisibili*, numerari solent *Affectus* sex ; *Amor*, *Odium* ; *Desiderium*, *Fuga* ; *Gaudium* *Tristitia*. In *Irascibili* quinque ; *Spes*, *Desperatio* ; *Audacia*, *Timor* ; et *Ira*. Non omnes tamen sic distribuunt *Affectus* ; sed alii aliter.

Animae Rationalis, praecipuas facultates, duas faciunt ? *intellectum* et *voluntatem*. Ad *Intellectum*, refferre solent tres (quas vocant) *operationes Intellectus* ; *Apprehensionem Simplicem* (seu terminorum simplicium;) cui dirigendae assignant *primam* partem *Logicae* ; *Compositionem* et *Divisionem* (seu *Affirmationem* et *Negationem*) cui dirigendae praeficiunt *Logices* partem *secundam* : et *Discursum*, quo spectat *Logicae* pars *tertia*. Ad *Voluntatem*, pertinent *Potentia Volendi* et *Nolendi* (sive *Eligendi* et *Recusandi*) adeoque *Liber-tatis* suae *Exercitium*.

Harum autem omnium Facultatum (aliarumque) particularis tractatio, quaerenda est apud Scriptores Philosophiae Moralis, Naturalis, Metaphysicae, &c.

Notandum interim has omnes (aliasque operandi *Potentias*, seu *facultates*, ad hoc quidem *Praedicamentum* spectare (hujusque Speciem quam dicunt *secundam* :) sed *Operations* ipsas, ad *Actionis* *Praedicamentum* referendas. Sic, verbi gratia, *Facultas Intellectiva* est *Naturalis Potentia* (in *Qualitatis secunda* specie ponenda :) sed *Intellectio* (seu *actus ipse intel-ligendi*) ponenda est in *Praedicamento Actionis*.

Tertia Qualitatis species, dicitur, *Patibilis Qualitas* et *Passio* ($\pi\alpha\delta\epsilon\tau\alpha\eta\pi\omega\delta\tau\eta\eta\pi\alpha\delta\circ$) Quarum vocum hanc faciunt differentiam : ut illa qualitatem permanentem significet ; haec, *subitaneam*. Utpote, *Ruborem* vultus permanentem, vocant *Patibilem Qualitatem* : *Ruberem ex verecndia* (erubescientiam) *Passionem* vocant.

Huc

Huc referunt singularium *Sensuum Objecta*; ut sunt *Calor*, *Color*, *Sonus*, *Odor*, *Sapor*, &c. (*Singularium*, inquam; nam quae plurim sensuum objecta sunt, alio referenda volunt; ut *Figuram* ad hujus Praedicamenti Speciem Quartam: Idem de *Motu* dicendum esset, sicubi in Praedicamento locatum volunt; cum hujus affectionibus *Celeritate*, *Tarditate*, &c.) Sed et *Passiones animi*, hic reponunt; ut sunt *Ira*, *Odium*, &c.

Sunt autem Objecta *Visus*; *Lux* (aut lumen,) et *Color*; utpote *Albus*, *Niger*, *Ruber*, *Flavus*, *Caeruleus*, *Viridis*, &c.

Auditus objecta; *Sonus* (seu strepitus) in omni sua Varietate; ut *Clamor*, *Susurrus*, *Murmur*, *Raucedo*, *Fragor*; *Sonus mollis*, *durus*; *gravis*, *acutus*; *harmonicus*, *concinnus*, *inconcinus*, &c.

Objecta *Gustus*, sunt, *Sapores* omnes; *dulcis*, *amarus*, *acris*, *acerbus*, *salsus*, &c.

Olfactus objecta, sunt, *Odores* omnes; *suavis*, *insuavis*, *foetidus*, *fragrans*, *aromaticus*, &c.

Tactus objecta varia sunt: Quippe hoc referuntur *Qualitates* (quae vocantur) *Primae*, *Caliditas*, *Frigiditas*, *Humiditas*, *Siccitas*: Et *Secundarum* magna varietas; ut *Durities*; *Mollities*; *asperitas*; *laevitas*; *gravitas*, *levitas*; *densitas*, *raritas*; *crafsties*, *subtilitas*; *ariditas*, *lubricitas*; *rigiditas*, *flexibilitas*; *lentor*, *friabilitas*; et siquae sunt ejusmodi; quas à Primis oriri dicunt: Sed et (ut loquuntur) *Tertiarum*, (quas et *Qualitates occultas* vocant,) quarum origo, obscurior est; ut *Sympathiae*, *Antipathiae*; *Qualitates Magneticae*, *Electricae*; aliaeque quarum ratio haud in propatulo est.

Neque mirandum est quod harum aliquas alibi locatas reperias; nam eadem qualitas, diverso respectu, ad varias sedes referri solet. Utputa *Gravitas*, quatenus subjectum suum afficit, sensuque percipitur, hic locari solet; eadem vero, quatenus est affectiva motus deorsum, est *Potentia Naturalis*. Sic *asperum*

et leve, prout in sensum occurrunt, hic numerari solent: prout tamen innuunt aliām atque aliām positionem partium (superficialium) inter se; ad *Figuram* proprius spectant. Idem dixeris de *Denso* et *Raro*, quae ad *Figuram* item, (*forte* et *situm*,) referas.

Motum vero quo referant, ambigunt (quantum video) Logici; seu potius nusquam ponunt in *Praedicamento*; (contenti, ad *Postpraedicamenta*, tractationem hujus relegare.) Non video tamen cur non (ut *tempus*, sic) *motum* inter *quantitates* (successivas) numerent; ejusque item *Affectiones*, *celeritatem*, *tarditatem*, *uniformitatem*, *difformitatem*, *accelerationem*, *retardationem*, &c.) cum reliquis *Quantitatibus* affectionibus, in quarta specie *qualitatis*. Sed et, quatenus *sensibus* *percipiuntur*, quidni ad hanc tertiam *Qualitatis Speciem* referantur? (Neque enim, apud me, quicquam valet illa objectio quod (ut *figura*, sic) *Motus*, hujusque *Affectiones*, sint pluribus *sensibus* perceptibles.) Vel, si hoc non placeat, ad *Quartam* referas *qualitatis speciem*; eo quod pluribus *sensibus* percipientur. Et quidem si *motum ipsum* pro quanto habeas, hujus *Affectiones* (*celeritas*, *tarditas*, &c.) erunt *Quantitatis determinationes*; ut sunt *Figura*, *Proportio*, aliaque. Alii forte ad *Actionem*, aut *Passionem*, aut utramque harum, referendum putaverint *Motum*; saltem *Reductive*. Sed liberum esto (per me) cuique, ut voluerit, aut hic aut alibi aut nusquam collocare.

Huc etiam referunt *Affectiones* et *Passiones animi*; ut sunt *Ira*, *Odium*, *Horror*, *Stupor*, &c. Quo casu *Odium* (utpote qualitatem permanentem) *Patibilem qualitatem* dicas; *Iram* vero (ut perturbationem) *Passionem* dixeris.

Nec obstat quod inter *Potentias naturales* numeraverim *Iram*, *Odium*, &c. Quippe *Irascendi Facultas* ibi recte posita est; sed *Actus irascendi*, si non hic loci, saltem inter *Actiones immanentes* ponendus erit.

Verum et omnes, quas esse volunt Qualitates, quas aliis sedibus haud commode collocaverint, ad hanc *Tertiam speciem* referre solent.

Quarta species Qualitatis est quae dici solet, *Forma et Figura* ($\muορφη\ \&\ σχημα$) Quam esse dicunt *Terminationem Quantitatis*: ut quae dicat *Quale* sit hoc *Quantum*.

Quanquam enim reformidet forte aliquis (aliis linguis aliisque loquendi formulis assuetus) *Figuram* appellare *Qualitatem*; Tamen $\tauωλον\ σχημα$ commode dici Graece, et *Qualis figura* Latine, nullus inficiabitur; (quod Anglice dicimus *what fashion*.) Id quod absonum censeri faciat (primum audientibus) hoc est; Quia *Qualitates* (in abstracto) de eis potissimum dici solent quae sunt *tertiae speciei*; (quae autem ad quartem spectant, *the shape, or fashion*, potius dicimus, quam *the quality*:) sed (in concreto) *Quales*, de reliquis pariter dicuntur: et quaerenti *qualis* sit *haec Foemina*, non modo recte dixeris *bona* sit *an mala*, sed *et formosa* sit *an deformis*. Atque de *Mensa* pariter quaerenti *qualis* fit, recte dixeris (inter alia) *quadrata* fit *an rotunda*. Et quaerenti de *veste* *qualis* fit; de *forma* recte responderis, *Toga*, *Tunica*, *Pallium*, &c.

Voces ipsae *Forma* et *Figura* (ut apud nos *Shape* et *Fashion*) vel ejusdem plane significationis haberi solent, vel tantillum differre. Sunt qui *Formam*, potius de *Animalibus* dictam volunt (salem *Animatis*;) *Figuram* de *Inanimis*. Sic *Mensae*, *Turris*, *Aedificii*, *Figuram* dixeris, (forte et *Arboris*;) sed *Hominis*, *Leonis*, *Equi*, (externam) *Formam*. Sunt qui, *Figuram*, respicere volunt solummodo ipsam partium inter se positionem (quam *Figurationem* dicimus;) *Formam* vero, etiam aliarum qualitatum connotare, ut cum *Formosam* foeminam dicimus, quae non modo bene *figurata*, partesque habeat iusta proportione dispositas, quod dicimus *good features*;) sed et *Colores comodos*; justo ordine positos (quod speciatim *beauty* dicimus, ipsamque *bellam foeminam*;) debitumque tum

tum totius corporis, tum singularum partium *Motum gestrumque commodum* (unde illud maxime oritur quod dicimus *a good mein* :) Quae omnia, *Formosum* indicat. (De simili qualitatum congerie, intelligendum volunt, quum *Vinum* aliquod habere dicunt *a good flavour*, quod de *Colore*, *Odore*, et *Sapore* junctim exponunt.) Sed, prout hic loci considerantur, si pro eodem haberis *Formam* et *Figuram* haud multum aberraveris.

Hinc *Linea* dicitur, *Recta*, *Curva*, *Circularis*, *Parabolica*, *Hyperbolica*, *Helix*; &c.

Superficies; *Plana*, *Curva*, *Concava*, *Convexa*, &c. Item *Ellipsis*, *Triangulum*, *Quadratum*, &c. Item, *Figura*, *Rectilinea*, *Curvilinea*, &c. Sed et *Triangulum*, *Planum*, *Sphaericum*, &c.

Anguli similiter; *Recti*, *Acuti*, *Obtusi*, *Rectilinei*, *Curvilinei*, &c. Item *Plani*, *Superficiales*, &c. Item *Anguli solidi*, sed qui superficialibus illis sunt Heterogenei.

Solida item Corpora; sunt *Planilatera*, *Curvilatera*, *Concava*, *Convexa*, *Plena*, *Cava*, &c. Item *Sphaera*, *Cubus*, *Pyramis*, *Conus*, *Prisma*, *Cylindrus*, &c.

Sunt quidem, *Linea*, *Superficies*, et *Corpus*; *Quantitates*: Sed, *Peripheria*, *Circulus*, *Quadratum*, *Sphaera*, *Cubus*, &c. *Figure* sunt; adeoque in *Quarta Specie Qualitatis*.

Numeri item dicuntur, *Pares*, *Impares*, *Plani*, *Solidi*, *Quadrati*, *Cubici*, *Triangulares*, *Primi*, *Compositi*, *Perfecti*, *Similes Plani*, *Similes Solidi*, *Primi inter se*, &c. Quae omnes Numerorum *Qualitates* ad hanc speciem referendae sunt.

Motum item si pro *Quanto* habueris; *huc referendi erunt Motus Celer*, *Tardus*, *Uniformis*, *Acceleratus*, *Retardatus*, &c.

Et quidem, omnium *Quantitatum communis* est, *Ratio*, *five Proprio*, et *Analogia*; quam *huc referas*; aut (si id mavis) ad *Praedicamentum Relationis*.

Sunt qui (nunc dierum) *Qualitates* omnes extermatum eunt; ad *Figuram* et *Motum* ejusmodi

omnia referentes; saltem si addas, particularum (sic figuratarum) *Textum*.

Sed non animadvertisunt, *Figuram ipsam, Qualitatem esse.* Quique rem dixerit, ex particulis taliter figuratis, eisque taliter mixtis, (puta, tali ordine, et tali inter se proportione,) atque taliter commotis invicem, taliterque afficiem manus meas, qualiter solet res aliqua quam *Calidam* vulgo dicimus: dicit ille, *qualis sit ea res* (nempe, *tauis*, qualis est ea quam *Calidam* dicimus:) Omniaque sua *Taliter*, junctim sumpta, sunt nostrum *Tale*, (in concreto,) quo respondetur quaerenti *quale*; Unde (in abstracto) *qualitatem* dicimus; cique *qualitati* nomen facimus *Calorem*. Adeoque qui nobis negaverit *qualitatem* illam, quam *Calorem* dicimus; negat ille *particulas*, *taliter figuratas*, *taliter moveri*, &c. Quippe haec omnia (iive probe perspecta, sive partim ignorata, intellecta volumus, quando *Calorem* dicimus, aut rem esse *Calidam*. Et pariter de aliis qualitatibus. Quique quaerenti, (in re quam) *qualis sit textura particularum*, recte responderit; *qualitatem* dicit hujus *texturae*, aut *etiam rei* sic contextae.

Et quidem, de re non penitus perspecta, (puta *virtute magnetica*,) quaerenti unde sit; perinde mihi erit; sive quis responderit ab *occulta qualitate* provenire, sive à *figuris, textu, et motibus*, quos ignoramus. Ubi ille *figuras, texturas, motusque* suos omnes exposuerit; eadem opera (si id recte fecerit, deque hoc consenserit) exponet nostram *qualitatem*: dum vero vel id non fecerit, vel de hoc non consenserit; per *qualitatem nostram*, id saltem intellectum volumus, quod res sit *taliter constituta* (contexta, commota, &c.) *qualiter* sunt res illae, quae ab ea *qualitate* denominari solent.

C A P. X.

De Praedicamento Relationis.

Relatio est Accidens rei, non per se absolute consideratae, sed quatenus cum alia quapiam comparatur. Ostenditque ($\pi\omega\varsigma \dot{\epsilon}\chi\varsigma$) quomodo se habet res illa, ad eam cum qua comparatur: ejusque tota Essentia ex hac comparatione dependet. Adeoque dicitur $\sigma\chi\tau\alpha\varsigma \pi\varrho\varsigma$; $\tau\iota$ *Habitudo ad aliquid*; seu $\pi\omega\varsigma \dot{\epsilon}\chi\varsigma$ $\pi\varrho\varsigma$; $\tau\iota$ quomodo se habet quid, *ad quidpiam aliud*. Ipsaque Relativa dicuntur $\tau\alpha \pi\varrho\varsigma$; $\tau\iota$ quae ad aliquid referuntur. Talia sunt *Pater et Filius*; Quippe tota Paternitatis essentia in hoc consistit, ut per eam Pater ad Filium referatur; et *Filiationis*, ut per eam referatur Filius ad Patrem.

Est quidem alia *Relatio*; quae *Transcendentalis* dicitur. Ut quae est inter *Visibile* et *Visum*, inter *Intelligibile* et *Intellectum*; et quae sunt hujusmodi. Quippe *Visibile* dicitur quidpiam cum respectu ad *Visum*, qui videat; et *Intelligibile*, cum respectu ad *Intellectum*, qui intelligat. Non tamen eorum tota natura in eo consistit; Nam *Visibile* quid esse potest, ubi nemo est qui videat; et *Intelligibile*, ubi nemo intelligit. Atque haec sunt quae dicimus *Relata secundum Dici*: non secundum *Esse*. Horumque *Relatio*, *Transcendentalis*, dici solet, non *Praedicamentalis*. Neque sunt hujus loci, sed ad Metaphysicam potius spectant, quam considerationem Logicam. Hujusmodi autem relationem connotatam volunt in Sex Postremis *Praedicamentis*; quae itaque *Praedicamenta Relativa* dici solent; nempe secundum hujusmodi Relationem.

Sed *Relata secundum Effe*, (quae sunt hujus loci;) *se mutuo ponunt et tollunt*. Sic *parens* non est nisi *Prolis parens*; nec *Proles*, nisi *Parentis proles*.

Hujusmodi Relationum, magna est varietas.

In *Familia*; sunt *Maritus, Uxor, Parens, Proles; Pater, Mater; Filius, Filia; Frater, Soror; Patruus, Amita; Avunculus, Matertera; Nepos, Neptis; Dominus, Domina; Servus, Serva*, &c.

In *Republica seu statu Politico*; *Rex, Subditus; Pastor, Populus; Amicus, Inimicus; Magnates, Plebs*; &c.

In *Quantitate*; *Aequalis, Inaequalis; Major, Minor; Plus, Minus; Plures, Pauciores; Duplum, Dimidium; Triplum, Triens*, &c.

In *Qualitate*; *Similis, Dissimilis; Fortior, Debilior; Doctior, Indoctior; Prudentior, Imprudentior; Plus minusve velox, Tardus*; &c.

In aliis item considerationibus multis; ut *Altior, Humilior; Dicior, Pauperior; Propius, Remotius; Citius, Serius; Senior, Junior; Recentior, Vetustior*; aliaque innumera.

Circa Relationem hujusmodi, haec sex notari solent: *Subjectum, Terminus, Fundamentum, Relatio ipsa, Relatum, et Correlatum*.

Ut, ubi dicitur *Philippus Maceo Pater Alexandri Magni*: Relationis *Subjectum est Philippus*, qui ut Pater refertur ad *Alexandrum*: *Terminus hujus Relationis est Alexander*, ad quem ut *Filium* sic refertur; (uterque, res absoluta, in Praedicamento *Substantiae*;) *Fundamentum Relationis*, est *Actus generandi* unde fit Pater, (res absoluta, in Praedicamento *Actionis*;) *Relatio ipsa*, est *Paternitas* in *Abstracto*; (unde denominatur Pater,) estque hujus Praedicamenti: *Relatum* (*subjectum cum una relatione Concretum*) est *Pater*: *Correlatum* (*Terminus cum opposita Relatione*) est *Filius*, ad quem ille relatus est ut Pater.

Contra vero; *Oppositae Relationis* (quae est *Filiatio*) *Fundamentum idem est quod prius*; *Subjectum, Alexander* (qui ante fuit *Terminus*; *Terminus* (qui prius erat *Subjectum*) *Philippus*; *Relatum, Filius*; *Correlatum, Pater*.

Relatum igitur et *Correlatum*, dici solent *Correlative*; quorum *Fundamentum est commune*; ipsaque sibi

fibi invicem *Relatam* et *Correlatum*, alterum alterius ; *subjectum* unius, est *Terminus* alterius ; qui itaque dicuntur *Termini oppositi* ; ut et ipsae *Relationes*, *Relationes oppositae*.

Contingit quidem aliquando, *Relationum Oppositarum*, idem esse *Nomen*. Ut sunt *Relationum* inter duos *fratres*, duas *sorores*, duos *amicos*, duos *inimicos*, duo *aequalia*, aut *similia*, duo *inaequalia*, aut *dissimilia*, &c. Quippe hic *Frater*, est *fratris*, *frater* ; *Simile*, est *simili simile*. Atque hae dici solent (voce barbara) *Relationes Aequiparantiae*; (*cognomines* malim dicas :) Quarum autem diversa sunt nomina, (quas itaque dicas non-*cognomines*,) *Relationes Disquiparantiae*; ut *Patris* et *Filii* *relations*. Quippe *Pater*, est *fili pater* ; et *filius*, est *patris filius*.

Verum ubi (*oppositarum relationum*) *Nomina* sunt *communia* ; ipsae *Relationes* habendae sunt *diversae* ; (non minus quam ubi nomina etiam sunt *diversa*.) Utputa, si *Thomas* et *Richardus* sint invicem *fratres* : *Fraternitas Thomasae* (qua refertur ad *Richardum*,) et *Fraternitas Richardi* (qua refertur ad *Thomam*,) sunt *Fraternitas alia atque alia* : (quippe illius *subjectum* est *Thomas*, et *Terminus Richardus* ; hujus, *Subjectum* est *Richardus*, et *Terminus Thomas* :) non minus quam, si *Thomas* et *Maria* sint *frater et soror*, *fraternitas ejus*, et *sororitas hujus*, sunt *diversae Relationes* ; quamvis illic quidem *Cognomines*, hic autem *non-cognomines*. Sic, si rectae *A B* sint inter se *inequalles* : *Inaequalitas* *ipsius A* (qua refertur ad *B* ;) atque *ipsius B* (qua refertur ad *A*) sunt *alia atque alia inaequalitas* ; (illius utique, *subjectum* est *A* et *Terminus B* ; hujus vero, *Subjectum* est *B*, et *Terminus A*.) Quod magis adhuc liquebit, si pro *A* et *B* sunt *inequalles*, dicatur, *A major est quam B* : Manifestum utriusjam est, *Inaequalitatem* *ipsius A*, esse *Majoritatem* ; ut *ipsius B*, *Minoritatem*. Fundamentum

mentum autem utriusque inaequalitatis, sunt absolute rectarum A B magnitudines.

Et quidem ubi idem Relatum, plura habet Correlata, tot concipiendae sunt in illo *Relatores*, (utut cognomines forte fuerint,) quot sunt ea *Correlata*. Utputa si *Thomas* sit *Richardi* simul et *Mariae* frater; per distinctas tamen relationes (utut cognomines) ill fit; non minus quam si *Richardi* Frater fuerit, et *Pater Mariae*.

Hujusmodi *Correlativa* (sive Cognomina fuerint, sive non,) dici solent (*αὐθεντικά*) *Reciprocantia*; hoc est sibi invicem esse *Relativa*; adeoque alterum alterius esse: Ut *pater*, *filiī pater*; et *filius patris filius*. Quod tamen non ita intelligendum est ac si per *Casum Genitivum* ea reciprocatio semper exprimeretur; sed per alios atque alios *casus* ut *Grammaticis* placuerit. Sic, *Simile*, est *Simili simile*; *Majus* est *Minore majus*; et *Minus*, *Majore minus*. Atque alibi aliter, pro diverso vocum regimine.

C A P. XI.

De Praedicamentis Actionis et Passionis.

HAEC duo Praedicamenta junctim potius consideranda videntur quam separatim. Quanquam enim aliud sit *Agere* (*ποιεῖν*) aliud *patti* (*πάσχειν*) aliud sit *videre*, aliud *vidiri*; aliud *percutere*, aliud *percuti*; atque horum utrumvis suam habet distinctam notionem et significationem, secundum quam in suis respective Praedicamentis collocantur: Ita tamen sunt coniunctae naturae, ut vix alterum sine altero explicari possit.

Et quidem unus idemque *Motus*, nunc *actio* nunc *passio* dicitur; prout consideratur vel ut ab *Agente proveniens*, vel ut *in paciente terminatus*. Sic eadem *Calefactio* prout ab *Igne* provenit, *Actio* dicenda est; prout

Cap. II. *De Praedicamentis Actionis et Passionis.* 55

prout in *Aqua* recipitur, *Passio*. Adeoque Ignem *Calefacere* dicimus; *Aquam Calefieri*. Ut non tam diversae res sint *Action* et *Passio*, quam ejusdem rei diversae considerationes.

Dum vero *Action* definitur *Accidens à quo Subjectum denominatur Agens*: *Passio*, & *quo Patiens denominatur*; Hujusmodi Definitiones non tam exponunt naturam Rei; quam docent, *Voces* ipsas ita per se esse *significationis notae*, ut definitionibus non indigeant; et vix posse notioribus vocibus exponi quam ipsae sunt.

Agens et *Patiens*, prout ad se mutuo respectum habent, ad *Relationes* *Praedicamentum* spectant: Sed *Action* et *Passio*, prout hic locantur, connotant absolutum id quod est harum *Relationum* fundamentum. Nam ipsum *Agere*, aliquid est: ut similiter *patti*, aliquid. Et quanquam sint *Oppositarum* *Relationum* *Fundamenta*, id non impedit quin ex se aliquid sunt.

Dicitur autem *actio*, (et *passio* similiter,) nunc *Immanens*, nunc *Transiens*. *Immanens* quidem, quando ita in *Agente* manet *Action*, ut in aliud extra se non transeat: Sive cum *Agens* et *Patiens* sunt res una eademque. Ut *cogitare*, *incedere*, *intelligere*, &c. *Transiens* vero, quando ita ab *Agente* transit *Action*, ut in aliud extra se *Patiens* recipiatur. Ut, cum *Ignis Aquam Calefacit*; *Lignumve cemburit*.

Atque hae quidem *Actiones et Passiones Transeuntes*, commodissime exponuntur per *Verba* (ut loquuntur Grammatici) *Activa et Passiva*. Ut *uro*, *uror*; *percuto*, *percutior*; *calefacio*, *calefio*; (nam vox *Calefio*, utut forma id non indicet, *significatione Passiva* est, dicique solet *Verbum Neutro-Passivum*.) *Inmanentes* vero, per *Verba Neutra*; ut *eo*, *curro*, *rideo*, &c. Sed Grammatici (seu potius usitatae formulae loquendi) non ita semper adaptant nomina rebus, ut hoc in omnibus observetur: Utputa, verbum *Amo*, si Grammaticam spectemus, verbum *Actionum est*, et *Transitivum*; *Action* tamen *Immanens* est in *Amante*, nec extra se quicquam in *Amato* efficit. Habet quidem

Objectum suum, quod Amatur, sed non tam *in quod*, quam *circa quod*, versatur; ut cum, de re aliqua, cogito seu meditor. Nonnunquam etiam formulae Grammaticae, sunt notionibus Philosophicis contrariae. Utputa cum dicitur *Oculus Videre Lucem, et Lux ab Oculo Videri*: dum interim Philosophus decebit *Ludem agere in Oculum*; *Oculumque à Luce Pati*. Adeoque non tam ad formulas loquendi, quam ad naturas rerum, respiciendum est, ut rite judicemus, quaenam sit *Immanens Actio*, ot *quae Transiens*.

Ad haec Praedicamenta, referenda sunt omnia five *Agendi* five *Patiendi* genera. Quae quidem, respectu Agentis, dicendae sunt *Actiones*; respectu Patientis, *Passiones*. Adeoque *Operationes*, five *Habituum*, five *Potentiarum Naturalium*; quae in prima et secunda specie Qualitatis locantur, Quippe *Videndi facultas*, est *Potentia naturalis*; et *Peritia saltandi, Habitus*: sed *Visio et Saltatio*, sunt *Actiones*.

C A P. XII.

De Praedicamentis Ubi et Quando.

HAEC duo Praedicamenta (*ποῦ*) *Ubi*, et (*πότε*) *Quando*: junctim considero. Non quod eadem utriusque sit Notio: sed qui eodem modo respiciunt *Locum*, alterum; alterum, *Tempus*; atque ita inter se differunt, ut inter se differunt *Locus*, et *Tempus*. Quippe alterum innuit *Ubi*, (seu quo Loco:) alterum *Quando*, (seu quo Tempore;) res quaepiam est, aut esse dicitur.

Nominantur autem *Ubi* et *Quando*, potius quam *Locus* et *Tempus*; quoriam plurimae sunt *Loci* et *Temporis* considerationes quae hoc non spectant.

Si *Locus* consideratur ut *Partus*, aut *Magnus*, aut quoriam *Magnus*, &c. (ut, *Ager duorum jugerum. Thetrum amplum, exigua Cella, minuta Pyxis, integra Re-*

Regio, &c.) Haec ad Praedicamentum Quantitatis pertinent: puta, *Quantus* sit hic locus.

Si *Arva sativa* dicimus, aut *laeta Pascua* &c. Agrorum Qualitates jam consideramus; quae ad Qualitatis tertiam speciem pertinent.

Si Agrum dixerim *Planum*, *Montosum*, *Quadratum*, *Rotundum*, &c. Qualitates etiam hic considero, sed quae ad *Quartam speciem* pertinent, quae est *Forma* et *Figura*.

At vero cum dixero *Hic*, *illuc*, *a hinc cubi*, *nusquam*, *ubique*, *domi*, *foris*, *Romae*, *Londini*, *in Anglia*, *in Gallica*, *in Coelis*, *in Terra*, *infra terram*, &c. respiciunt haec quaestione, *Ubi locorum*: atque ad Praedicamentum *Ubi* pertinent.

Similiter de *Tempore*; si *Horam* dixero, *Diem*, *Mensem*, *Annum*, *Lustrum*, *Seculum*; *tempus longum*, *breve*; *saepe*, *raro*, *semper*, &c. Haec omnia spectant Temporis Quantitatem; sive *Continuam* (*Quamdiu*); sive *Discretam*, (*Quoties*.) Atque eo referenda sunt.

Sed ubi dixero, *Hodie*, *cras*, *heri*, *nudius tertius*; *anno praesenti*, aut *proxime praeterito*; *tempore Mosis*, *Davidis*, *Alexandri*; aut *quoto anno Domini*, &c. Haec quaestione *Quando* respiciunt, atque ad Praedicamentum *Quando* pertinent.

C A P. XIII.

De Praedicamento Situs.

Praedicamentum *Situs* (*κατοδαι*) respicit Positionem rei, tum respectu Partium suarum inter se, tum respectu Loci, aliarumque rerum.

Dif fert autem *Situs* à *Figura* (quae est quarta species Qualitatis,) quoniam ea tolimmodo respicit positionem Partium respectu Totius, (unde pendet Figuratio rei;) absque respectu sive ad Locum, sive ad alia Corpora: *Situs* autem haec praecepue respicit.

Sic *Triangula*, vel *Pyramides*, A B ; sunt quidem *Similia* (si figuram spectes) sed non *similiter sita*: quippe Apex alterius *Sursum* est, alterius *Deorsum*. Sic, *Stantis*, *Jacentis*, *Pendentis*, Figura quidem eadem est, (nempe, in *Rectam protracta* omnium;) sed *Situs* varius est, ratione tum loci, tum corporum vicinorum.

Ad Praedicamentum hoc spectant, variae *positiones*, seu *positurae corporis*; *stantis*, *sedentis*, *jacentis*, (*prone*, *supine*, *semisupine*,) *genua flectentis*, &c.

Gestus item varii, *ambulantis*, *currentis*, *saltantis*, *tripudiantis*, *repentis*, *natantis*, &c. Quamquam hi absque respectu habito ad locum ad Praedicamentum *Actionis* referantur; Sicut illae alterae, absque hoc ad locum respectu; ad quartam speciem Qualitatis.

Item, *Supra*, *Infra*; *Ante*, *Retro*; *Prope*, *Longe*, à *dextra*, à *sinistra*, *circumquaque*, &c. Quae tamen absque respectu ad alia corpora, referenda essent ad *Ubi*.

Item, *versus Orientem*, *Occidentem*, *Meridiem*, *Sep-tentrionem*, aliaque *Horizontis puncta*; quae Astronomi *Azimutha* vocant; *Nautae Rumbas*.

Item, *situs Horizontalis* aut *Horizonti parallelus* (sive ad *Libellam*.) ad *Horizontem perpendicularis* (sive *erectus*) *Obliquus*, *Inclinans*, *Reclinans*, *Decli-nans*, &c. Quippe haec omnia varium significant *situm* seu *positionem corporis respectu Loci* aliorumque corporum.

C A P. XIV.

De Praedicamento Habitus.

Praedicamentum *Habitus* seu *Habendi* (ἕχειν) re-spicit ea externa omnia quae quis *Habere* dici solet. Ut, *vestes*, *ornamenta*, *possessiones*, &c.

Quod

Quod non ita intelligendum est ac si res ipsae quae sic habentur, sint hujus Praedicamenti, (puta *Vestitus ipsi*, &c. quae ad alia Praedicamenta spectant;) sed *Habitio* harum, seu ipsum *Habere*; τὸ ἔχειν τὰ τάχα.

Adeoque errant si qui putant *Vestitus ipsos* (quos nos item lingua nostra *Habitus* dicimus) hic locandos. Quippe hi, si *Materiam* species, pertinent ad Substantiae Praedicamentum; (puta *Lana*, *Sericum*, *Corium*, &c.) Si *Formam* species, pertinent ad quartam speciem *Qualitatis*; ut *Tunica*, *Toga*, *Pallium*, *Corona*, *Calceus*, *Ocrea*, &c. Sed *Habitio*, horum; puta *Vestitum esse*, *Tunicatum esse*, *Togatum esse*, *Corona cingi*, *Calceo indui*, &c. hic pertinent.

Sic, Gerere *Annulum*, *Armillam*, *Plumam*, *Monilia*, caeteraque; quae *Ornamenta* potius sunt quam *Vestes*.

Item, *Gladio cingi*, *Sica*, *Pugione*; instrui *Hasta*, *Clio pe*, *Umbone*, *Casside*, aliisque; quae *Arma* dici solent.

Sic, indui *Corona*, *Sceptro*, *Mitra*, &c. Quae sunt Honorum seu Dignitatum *Insignia*.

Sed et, habere *Dixitias*, *Demos*, *Latifundia*, *Regna*, *Principatus*, *Satellitum*, *Affecas*, *Servos*, *Amicos*, &c. Quanquam enim haec distantiora sunt quam *Vestitus*, *Ornamenta*, caeteraque quae corpus nostrum attingunt: non minus tamen *Haberi* dicuntur; atque ad hoc propterea Praedicamentum spectant.

Habere quidem *Doctrinam*, *Prudentiam*, *Virtutem*, &c. pertinent ad *Qualitatis* Praedicamentum (ejusque speciem primam et secundam) quoniam haec *externa* non sunt; sed intra hominem ipsum. *Pulchrum esse*, *Formosum*, *Deformem*, &c. ad *Qualitatis* speciem quartam. Item, *Album esse*, *Nigrum*, *Fuscum*, *Rubricundum*, &c. ad ejusdem speciem tertiam; cum hae sint *Patibiles Qualitates*, atque extenorum sensuum objecta. *Procerum esse*, *Nanum*, *Magnum*, *Pusillum*, &c. ad praedicamentum *Quantitatis*. Quoniam omnia quae sic *haberi* dicuntur, non sunt extra ipsum hominem. Sed, esse *Splendidum*, *Dixitem*, *sumptuose Ornatum*, &c. ad hoc spectant Praedicamentum *Habitus*, seu *Habendi res externas*.

Nec hominem tantum spectat hoc Praedicamentum, sed ad alias item res extendi potest. Sic, *Arborem ornari* dicas *foliis, floribus, fructu,* &c. *Terram vestiri Arboribus, Sylvis, Frugibus,* &c. *Aedes instrui Supellecstile, Tapetibus, Vasis, Ornamentis,* &c. *Equum indui Fraeno, Ephippio, Pectorali,* &c. Quippe cum omnia haec *Haberi* ritu dixeris; horum *Habitio, hujus erit Praedicamenti.*

C A P. XV.

De Ante Praedicamentis et Post-Praedicamentis.

NE quem terreant grandiloquentia haec vocabula *Ante - Praedicamentum* et *Post - praedicamentum*: Sciat; nihil grandius his vocibus significari, quam, quod Aristoteles, cum Tractatum scribebat de Categoriis, (quae Praedicamenta nunc dicimus,) explicanda quaedam putaverit ad ejus intellectu[m] spectantia: Et quidem eorum aliqua sub Initium, quasi *Praefationem* seu *Prologum* ad ea quae sequuntur, quae *Ante-praedicamenta* dicuntur (utpote praecedentia:) quaedam vero sub Finem, quasi *Epilogum* seu *Appendicem* ante traditorum: quae itaque *Post-praedicamenta* dixerint Interpretes. Adeoque haec Nomina, non tam Materiam inibi traditam spectant, quam Locum quo ponuntur. Si itaque libuerit Aristoteli, ea praemittere quae jam sequuntur; et vice versa: quae jam sunt *Ante-praedicamenta*, dicenda forent *Post-praedicamenta*; quaeque jam sunt *Post-praedicamenta*, forent *Ante-praedicamenta*.

Inter ea quae Praedicamentis praemisit; ostendit, Quid, per *Univoca, Aequivoca* (quibus accensentur *Analoga*) et *Denominativa* (quae nunc *Abstractum* et *Concretum* dicimus) intellexerit. Quae vocantur *Tres Definitiones Ante-praedicamentales*; συνημματικα, ιδεημματικα, et
ταξιδιωτικα.

Ostendit

Ostendit porro quid interest inter dici de et esse in: nempe illud respicere subiectum praedicationis; hoc, subiectum inhaesisionis. Et quidem illud concretis maxime convenit; hoc abstractis.

Item, quid per complexum intelligendum sit, et incomplexum. Et quidem, alia esse complexa voce, non re; alia re, sed non voce; alia, utraque; alia, neutra.

Atque hae sunt quae vocantur divisiones ante-pradicamentales duae. Quae omnia nos suis locis supra explicavimus.

Docet porro; quod dicitur de praedicato, dici de subiecto. Hoc est, quod affirmatur, (universaliter) de generali quovis, affirmandum item esse de eis omnibus sive specialibus, sive particularibus, quae sub eo generali continentur. Utputa, quicquid de animali dicitur universaliter; hoc est, de omni animali; dicendum etiam de Homine, Bruto, Cane, Equo, Socrate, Bucephalo, &c. ut quae sunt Animalia.

Item, Genera subordinata, easdem habere posse species et differentias; non autem quae opposita sunt, aut non subordinata. Ut pote, Homo et Brutum, quae animalis sunt species; item Rationale et Irrationale, quae sunt ejusdem differentiae divisivae; sunt item species et differentiae (sed remotiores, non proximae,) corporis, seu substantiae corporeae: Quoniam Animal est subordinatum corpori. Item corpoream, quae est differentia constitutiva corporis, est etiam differentia constitutiva (sed remotior) Animalis. Quia Corpus et Animal sunt genera subordinata, alterum alteri. Quae autem opposita sunt, aut non subordinata; ut Homo et Brutum; quamquam habere possint idem genus, ut Animal; easdemque differentias genericas constitutivas (remotiores,) ut Corporeum, Animatum, Sensibile; non tamen easdem species aut differentias divisivas, aut etiam constitutivas specificas et proximas. Quippe Irrationale, quae est differentia proxima constitutiva, Bruti; Homini non convenit. Item Equus, Canis, Bos,

Bos, &c. quae sunt *bruti species*; non esse possunt *species hominis*; eo quod *homo et brutum* non sunt *subordinata*, sed *coordinata et opposita*. Atque hae sunt quae dicuntur *ante-praedicamentales regulae duae*.

Sunt igitur omnino (prout numerari solent) *ante-praedicamenta septem*, (quippe totidem, praedicamentis praemisit Aristoteles exponenda,) tres *definitiones*, duas *divisiones*, et duas *regulas*.

Ad calcem vero subjungit (Appendicis loco) explicanda quaedam alia, (quae itaque *Post-praedicamenta* dicuntur.) Nempe, Vocabum quarundam (quas ante usurpaverat) diversos significatus; prout alio atque alio sensu nonnunquam usurpantur. Non quidem earundem significata omnia exponens; sed quae praeципua putaverit et notatu digna. Sunt autem numero quinque, quae totidem *Post-praedicamenta* dicta sunt; hoc versu Barbaro indicata:

Opp. Pri. Mo. Simul. Ha. *tot sunt Post-praedicamenta*. Hoc est, *opposita*, *prins*, *simul*, *motus*, et *habitus*; de quibus ordine jam dicetur.

C A P. XVI.

De Oppositione simplicium Terminorum.

CUM in Praedicamentorum tractatu, *oppositorum* (*artimque invicem*) facienda erit mentio; quid per *opposita* intelligatur, et quibus modis ejusmodi fiat *oppositio*, hic exponit.

Per *opposita* intelliguntur, non qualitercumque *opposita*, aut invicem repugnantia: utputa, cum unum multis pariter opponitur: (quae *disparata* dici solent;) ut *Bos*, *Equus*, *Canis*, *Leo*, aliaeque *Bruti species*:) sed, cum *Unum uni tantum* *opponitur*; scilicet uni eodem oppositionis modo.

Horum *Oppitorum*, quatuor numerari solent genera. *Relative Opposita*, *Contraria*, *Privativa*, et *Contradictoria*.

Relative

Relative opposita, sunt quae *correlativa* supra diximus ; utpote *relatum* cum suo *correlato*. Ut *pater* et *filius*. Quamquam enim idem esse possit et *pater* et *filius*, diverso respectu ; (puta *filius* unius et *pater* alterius;) non tamen ejusdem, et eodem respectu.

Contraria definiri solent, quae *sub eodem genere, maxime distant*. Ut *calidum* et *frigidum*; *album* et *nigrum*; quae *contrariae qualitates* dici solent. Et quidem de *contrariis qualitatibus* potissimum hoc intelligitur ; de aliis vero, propter qualitates contrarias.

Contrariorum vero, alia dicuntur *immediata* (seu *immediate contraria*) inter quae non intercedit *medium*. Ut in *Numeris* (integris intellige) *Par* et *Impar*; quippe nullus est *Numerus* (integer) qui non sit, vel *Par*, vel *Impar*. Alia, *Mediata*; inter quae *medium* intercedit. Nempe vel *medium* *Participationis* (quod de utroque participat) ut in *aqua tepida*, quae de calore et frigore participat : Vel saltem *medium abnegationis*; ut *Color Ruber*, qui medius est inter extremos *Album* et *Nigrum*; non tamen per *participationem*, ut est *Cineritius* aliique *Grizii* (*Greys* dicimus,) ex albo et nigro commixti; sed tantummodo per *negationem*, utpote qui neuter eorum sit.

Privative Opposita, dicuntur *Habitus* et *Privatio* ejusdem in *subjecto capaci*. Ut *Lux* et *Tenebrae* in *Aere*: *Visus* et *Caecitas* in *Oculo*. Quorum quidem, *habitus*, est *accidens reale*; *privatio* autem est, per se *Non-ens*; sed, prout à nobis concipitur, fit *ens rationis*. Additur, in *subjecto capaci*; quoniam *privatio* (prout hic sumitur) non de omni absentia dicitur, sed de absentia ab eo *subjecto* quod *habitus capax* est ; (adeoque dicitur etiam *absentia debiti inesse*, hoc est *eius quod inesse debuit*.) Adeoque *Lapidem* non dicimus *Caecum* (utut non videat) quia non est videndi *capax*. Et non nisi *παχυστικῶς* dicitur (quod *παχυμιῶς* dici solet *as blind as a stone* (*instar lapidis caecus*;) saltem si hoc restricto sensu intelligatur *caecus*, et non latiori sensu quo idem esset ac *non videns*.

Verum

Verum hic notandum est, quod vox *habitus* triplici saltem sensu apud Logicos occurrit. In praedicamento *qualitatis* per *habitum* intelligitur *qualitas facilitans potentiam in agendo*; ut *habitus canendi, tripudiandi, citharizandi, &c.* In praedicamento *habitus* intelligitur de *habitione rei cuiuspiam externae*; ut *Tunicatum esse, Indui Toga, Monilibus ornari, casside tegi, &c.* In hoc Post-praedicamento, intelligitur de *praesentia cujuscunque Accidentis*, seu formae *accidentalis*, cuius subjectum de quo agitur capax est. Sed et plures alii hujus Vocis significatus post occurrent in post-praedicamento *habitus*.

Contradicторia (sive *contradicторie opposita*) sunt *positio et negatio ejusdem*. Ut *homo et non homo; lapis et non-lapis; videns et non-videns*. Adeoque horum alterum de quocunque subjecto dicendum erit; et *lapis*, utut non dicatur *caecus*, rite tamen dicitur *non-videns*. Atque in hoc differunt à *privative oppositis*, in quibus praesumitur *subjectum capax*; quod in his non requiritur.

Hinc est quod *non-homo, non-videns*, et horum similia, dici solent *termini infiniti*; utpote in infinitum extensi (praeter id unum cui praefigitur negatio) ad omne aliud, quicquid demum sit.

Siquando non explicite ponitur hujusmodi negatio, sed in verborum saltem significatu implicite lateat; dicitur *implicari contradictionem*; ut si dicatur *homo irrationalis*, quod sensu implicat *hominem et non hominem*. Atque haec dici solet *contradiccio in adiecto*; item *oppositum in apposito*.

Verum hic distinguendum est inter *contradicторia*, prout hic sumuntur; nempe pro terminis simplicibus: (ut *homo et non homo*:) et *contradicторias propositiones*, (ut *Socrates est homo, et Socrates non est homo*,) de quibus post dicetur suo loco.

Haec *contradicторie opposita*: sunt, oppositorum omnium, maxime *opposita*: ut quae nullum admittunt medium: puta, neque Medium *participationis* (quod

medium formae vocant) reque medium abnegationis (quod etiam vocant *medium subiecti*;) quorum saltem alterum admittunt reliqua oppositorum. Utputa, in *Relativis*, vir esse potest qui (*Socratis*) neque *Pater* est neque *Filius*; item, qui neque *Dominus* est neque *Servus*. In *Contrariis*; Color, qui neque *Albus* est neque *Niger*, (ut *Ruber*, *Viridis*, *Cineritius*, &c.) Aqua, quae nec *Calida* est nec *Frigida*, (sed *Tepida*;) In *Privativis*; Lapis, neque *Videns* est neque *Caecus*. At in *Contradictoriis*, nihil est quin sit vel *Homo*, vel *non-homo*; *Videns*, vel *non-videns*; inter quae nullum intercedit medium.

Non negem quin alia esse possint *Opposita* (praeter haec enumerata quatuor genera;) ut, cum *Homo* et *Brutum* dicuntur *Opposita Species* sub eodem *Animalis Genere*, nec tamen dici solent *Contraria*; propter id quod dici solet. *Substantia non recipit contrarium*, aut *Substantia Substantiae non contrariatur*; (hoc est, non per se; sed ratione tantum *Qualitatum* contrariarum; ut *Aqua Calida* et *Frigida*.) Sed haec quatuor Oppositorum genera, ea sunt quae hac occasione recensi solent.

C A P. XVII.***De Modis Prius et Simul.***

Vario quidem sensu res aliqua dici solet *Prior* quam alia.

Ex quibus hi quinque numerari solent.

Tempore, *Natura*, (*Prius*) *Ordine*, *Causa*, et *Honore*.

Alii omittunt, *Prius Causa* (ut quod sit etiam *natura prius*) atque sic habent:

Tempore, *Natura*, *Prius*, *Ordine*, dic et *Honore*.

1. *Prius Tempore*; ut *dies besterius* est *hodierno prior*.
Sic *Adam prior Mose*; et *Moses Christo*.

2. *Prius*

2. *Prius Natura;* ut quod esse potest absque altero, sed illud alterum non absque hoc; sive, ut loquuntur, *a quo non reddit ejendi concretio.* Sic duo sunt priora *tribus.* Quippe *duo* esse possunt ubi non sunt *tria;* non autem *tria* ubi non *duo.* Sic *animal prius homine.* Sic (*si causalitatis prioritatem non ut aliam recensamus*) *cav'a prior efficiu* (intellige, id quod est causa;) *quamvis enim causa, qua causa,* esse non potest sine *efficiu*, cum *causa et causatum* sint relata; id tamen quod jam fit *causa*, posset esse absque eo quod est *efficiu*, non autem hoc absque eo.

3. *Prius Ordine;* ut *Litterae Syllabis* priores; et *Simplex Composito;* sicutem *Primum Secundo, Secundum Tertio, &c.*

4. *Prius Horrore,* seu *Dignitate;* utpote quod Dignius seu Nobitius censetur. Sic, apud nos, *Dux Marchion* prior dicitur, hoc est, nobilior; *Marchio Comite;* hic *Vice-comite;* *Vice-comes Barone;* et sic de cacteris dignitatum ordinibus.

5. *Prior causalitate:* ut quod alterius *causa* fit. Sic *Rationale* habetur *Risibili prius;* quoniam a *Rationalitate* proluere censetur *Risibilitas* (eo quod *Animalia Fruta,* haud observata fuerint *Ridere.*) Et *Sol* prior sua *luc,* (ut quae ab eo oritur; et *Solis Lux,* prior *Lumine Aeris.*

Fieri quidem potest, ut aliis adhuc sensibus vox. *Prius* aliquando usurpetur; sed hi haberi solent potiores; et, si qui sunt alii, non erunt illi ab horum aliquibus multum diversi.

Jam vero, quot modis aliquid altero *Prius* dicitur; totidem illud alterum erit eo *Posterius.*

Et quidem totidem *Simul* esse quid dicitur, hoc est ipsi suppar seu aequale: Puta *simil tempore, simul natura, simul ordine,* (seu ejusdem ordinis,) *simil dignitate* (seu *dignitate aequalia,)* *simil causalitate,* (ut *concausa* in eodem ordine causalitatis.) Sed (neglectis reliquis) hi solent feligi tres modi *Simul.*

1. *Simul tempore:* ut *Rationale et Risibile: Caesar et Pompeius.*

2. *Simul*

D. I.
sed
quo
eas.
tem
fa-
rior
usa,
fa-
esse

plex

ius
one
hic
ta-

Sic
ue
ta,
ce,
is.

x.
o-
m

;

t-
-
i-
-
is

et

ul

Cap. 17. De modis *Prius et Simul.*

67

2. *Simul natura*; ut quae a se mutue dependent: ut *Pater & Filius*; *Duplicum & Dimidium*: aliaque *Correlative*.

3. *Simul Divisione*; ut quae sunt *coordinata membra di- videntia*, ejusdem *Divisi*. Utpote *oppositae Species* sub eodem genere, *Duo Dimidia*, aut *Quatuor quadrantes* ejusdem *divisi*. Et quae sunt hujusmodi.

His addas si libet, *simul loco*: Quod quidem pluribus corporibus minus convenit; at pluribus *Acciden- tibus* satis congruit. Adeoque et *Prius loco*, itemque *Posterior*: hoc est *Praecedens* et *Subsequens*: (est uti- que non minus *Praecedentia Loci*, quam *Temporis praecedentia*: nisi hoc idem esse dixeris cum *Prius ordine*.

CAP. XVIII.

De Motu, et Habitu.

QUAE proxime sequitur exponenda Vox est *Motus*. Qui, generali significatione, usurpari solet de omni Transtutu, à termino ad terminum. Significatu quidem praecipuo et famosiori, intelligitur de *Motu lo- cali*, seu transitu de uno loco in alterum; puta, *Londini Oxonium*. Sed, sensu ampliori et metaphorico, de quavis alia mutatione ab una conditione in aliarn.

Motus, numerari solent Sex Genera: *Generatio*, et *Corruptio*; *Augmentatio*, et *Diminutio*; *Alteratio*, et *Latio*.

Motus, quo producitur *Substantia* aliqua; dicitur *Generatio*: et, qua *Substantio* distruitur, *Corruptio*. Et quoniam (communi lege nascendi) *Substantia* non *ex nihilo* generatur; et, quando corruptitur, non transit *in nihilum*: *Generatio* igitur unius, cum *Corruptione* alterius, conjuncta est. Utputo si *Aqua* in *Aerem* commutatur: fit *Aquae destruetio*, seu *Cor- ruptio*; et *productio Aeris*, seu *Generatio*.

Quando, eadem manente *Substantia*, fit *Quantitatis* mutatio, si res *ex minori* fit *Major* (ut quum *ex tenui-*

Sur-

Surculo fit procera *Arbor*; aut, ex *Puero*, *Vir*;) vocatur *Augmentatio*. Si fit ex majore *Minor*, (utputa, quum ex pingui plenoque corpore, fit marcidum, et in minores dimensiones contractum,) vocatur *Diminutio*.

Quando, manente Substantia, mutantur *Qualitates* (una vel plures;) Utputa, quum *Aqua* prius frigida, jam fit *Calida* aut *Fructus immaturus*, maturescit: vocatur *Alteratio*.

Quando res aliqua de loco uno in aliū transfertur, (utputa *Londino Oxonium*, vel *de domo in domum*, seu *leco in locum*, quantulacunque fuerit ea distantia;) vocatur *Latio*, seu *Motus localis*.

Et quidem; *Generatio* et *Corruptio* dicuntur *Motus ad Substantiam*: *Augmentatio* et *Diminutio*, *motus ad Quantitatem*; *Alteratio motus ad Qualitatem*; *Latio motus ad Locum*.

In singulis autem spectari solent *Terminus à Quo*, seu unde fit transitus; et *Terminus ad quem* transitur. *Motus* autem, seu *Motio ipsa*, neque tum fit dum est in priori termino (*à quo*;) quia nondum coepit: Sed neque quum est in posteriori (*ad quem*;) quia jam finitur: sed dum actu itur ab illo ad hunc.

Atque hoc est quod innuit *Aristotelicum* illud, dicentis *Motum esse actum entis in potentia, quatenus in potentia*. Nempe, quum quid *Entitatem* quidem aliquam (sive essentiam) habet; est tamen adhuc *in potentia* ad aliquid quod nondum habet; seu in capacitate ut illud sit quod nondum est; (sive illud *Substantia* fuerit, sive *Quantitas*, sive *Qualitas*, sive *Locus*, aliudve quid, ad quod sic est in potentia:) *actialis ad hoc Tendentia*, seu *Transitio*, (ad quod sic est in potentia) est id quod *Motus* dicitur. In *Motu locali*, à *Londino Oxonium usque*, neque tum fit dum quis *Londini* manet, neque tum quum ad *Oxonium* per ventum est; sed *Actus* ille intermedius, quo inde *huc transitur*, est *Motus* ille. Item, dum *Aqua* mo vetur (hoc est, mutatur,) à statu *Frigido*, ad statum *Calidum*; *Motus* ille neque in hoc consistit, quod fuerit

fuerit Frigida; neque quod jam facta est Calida; sed in ipso Actu quo ab illo statu (in quo fuerat) ad hunc (ad quem erat in potentia) transitur. Hoc est; Entis (Aqua, nimirum) quod est in potentia (ut fiat calida, necdum est) Actus ille (calescentia) qui ei hoc respectu competit quatenus est in potentia (nempe ut fiat calida) est ipse Motus; seu transitio à Frigido ad Calidum.

Creatio et *Annihilatio*; (quibus quid aut ex nihilo producitur, aut in nihilum redigitur,) quamquam Motus esse videantur; (ille ad esse, hic ad non-esse: non tamen inter Motuum genera censi solent. Quod ideo potissimum evenisse puto, quod Actus Naturales non sint; (sed Dei omnipotentis Actus; quos aut ignoravit Aristoteles, aut non agnoscebat: (adeoque sub naturali Consideratione cadere haud censemebantur. Sed et (quod nunc pro causa solet assignari) quia in altero deest Terminus à Quo; in altero, Terminus ad Quem; Nihil enim, pro non Termino, habendum volunt. Adeoque hoc saltem differunt à recensitis Motuum generibus.

Ultimum (quod vocant) *Posi-praedicamentum*, dicitur *Habitus*, seu *Habere*. Ubi ostenditur quot significatus habere solet Vox *Habeo*. Octoque recensi solent Modi *Habendi*.

1. *Habere* hanc aut illam *Qualitatem*, *Habitum*, *Facultatem*, &c.

2. *Habere* hanc aut illam *Quantitatem*, seu *Magnitudinem*.

3. *Habere* res *circumpositas*, seu *adjacentes*; ut *Vestes*, *Togam*, *Gladium*, &c.

4. *Habere* has illasve *Partes*; ut *Caput*, *Manum*, *Pedem*, &c.

5. *Habere* aliquid in *Parte*; ut *Visum* (vel etiam *Caecitatem*) in *Oculo*; *Auditum* in *Aure*, &c.

6. *Habere* aliquid in se *Contentum*: ut *Aquam in Vase*.

7. *Habere Possessiones*, *Terras*, *Aedes*, &c.

8. *Habere Uxorem*.

Atque

Atque hi sunt significatum Aliqui (non dixerim Omnes (quibus occurrere notata est *Vox Habet*.

Veram inter eos non occurrit (ut alios taceam) *εγκέρως* significatus ille, quo dicitur *Quomodo se habet* (*πώς ἔχει*) hoc ad illud; quae *Halitus* dici solet, aut etiam *Relatio*.

Alias vocum Expositiones, quas neque in *Ante-prædicamentis* (ut loquuntur) neque in *Post-prædicamentis* habet Aristoteles; quas tamen, ad comprehendendam *Praedicamentorum* intelligentiam, necessarias censuit Porphyrius; exhibuit hic in *ἰατρῷ*, seu *Introductione* sua ad *Categorias* Aristotelis; quae est de *Praedicabilibus*; quae nos supra consideravimus.

Sed et alia supersunt porro explicanda, de quibus in sequentibus agetur.

C A P. XIX.

De Causa et Effectu.

Praeter ea (quae vocant) *Post-prædicamenta* quinque, aliæ sunt adhuc Voces (sive Notiones rerum prout se mutuo respiciunt) quas explicandas censuerunt Logicorum aliqui. Ut sunt *Causa*, et *Effectus*; *Totum* et *Pers*; *Subjectum*, *Objectum*, et *Adjunctum*, &c. Quae quamvis propriis ad *Metaphysicam* considerationem spectant: sunt tamen *Logica* et *Metaphysica* tam inter se cognatae et quasi congeneris disciplinae, ut non incongruum fuerit eadem hic tractare.

Causa et *Effectus*, sunt inter se termini Relativi; quorum illa quidem ut *Dans* esse consideratur; hic ut inde *Recipiens*.

Causæ numerari solent Quatuor: *Efficiens*, à qua; *Materia*, ex qua; *Forma*, per quam, et *Finis*, propter quam, res sit.

Causa Efficiens, est Agens ipse qui facit (ut *Sutor calcearius*, qui conficit Calceum;) *Materia*, est id ex quo

b. i.
terim
eam)
habet
, aut

prae-
nentis
aed-
rphy-
' sua
ibus;
us in

que,
orout
Lo-
ictum
Quae
pec-
r se
in-
ivi;
ut
qua;
pter
utor
ex
quo

quo conficitur, (ut *Corium*;) *Forma*, id est per quod fit ut res talis sit, ut ipsa forma seu figura Calcei, *the shape, or fashion of a shoe*; quippe *Materia*, sic *Figurata*, fit calceus:) *Finis*, est id propter quod fit: (puta, ut *Pes* tegatur: Quae omnia suas habent Causalitates in ordine ad *Effectum* (puta *calcum*) qui producitur.

Et qui leui tales sunt (*Causa et Effectus*, non tan-tum in his *Mechanicis* exercitiis, ubi crassum quid, et manibus palpabile, durat *Effectum*: sed in aliis omnibus Actibus Operationibus, etiam Immanentibus. Ubi tamen *Actus* ipse, nonnunquam, est qui producitur *Effectus*: ut in *Volendo*, *Amaro*, *Elligendo*, *Intelligendo*, *Cogitando*, &c.

Causarum hujusmodi, in omni genere, magna est varietas.

Efficiens est vel *Principalis*, vel *Minus-principalis*. Utputa, in conficiendo *Calceum*; *Efficiens Principalis*, est *Calcearius* ipse: At *Subala*, *Culter*, &c. *Efficientes* itera sunt; sed minus principales; *Instrumentales* dictae. Sic *Scribit* quidem *Homo*, (ut causa principalis,) sed *Penna* est scriptio*nis Instrumentum*.

Inter *Efficientes* minus-principales; numerari solent *Motiva* quae vocant (quibus incitatur) *Agens* ad agendum. Qualia sunt (quae vocantur *Causa impetuosa* et *impulsiva*). Utputa, cum vir Iracundus, levi occasione dati, alium percudit: Qui sic percudit est percussio*nis causa principalis*; Gladius Baculusve quo ferit, *Instrumentalis*; Sed iracundia hominis dispositio est causa *impetuosa*, animum inducens seu disponens ad hunc actum; et data occasio seu provocatio (tenuis licet) est *impulsiva*, qua ad agendum excitatur.

Materia, seu *Causa materialis*, est vel *proxima* (ut *Corium* ex quo fit calceus;) vel *remota*, ut *Pellis* (animalis) ex qua fit *Corium*; aut (adhuc remotior) *Elementa* quatuor ex quibus supponimus constare *Pellem*; aut (omnium remotissima) *Materia prima*, ex qua constare dicuntur *Materialia omnia*, quaeque ipsa eadem manet sub omnium Formarum vicissitudine.

Forma item, vel *remota* dicatur vel *proxima*. Utputa *Corii* seu *Pellis* forma (ea scilicet per quam *Corium* est aut *Pellis*) sunt *Calcei* formae *Remotiores*; sed ipsa *forma* seu *figura calcii* (unde fit quod est *calceus*) est *calcei* *forma proxima* et *immediata*.

Finis similiter, vel *proximus* est, vel *remotior*, vel etiam *Ultimus*. *Calcei* *finis proximus* est *tutamen pedis*; *remotior*, est *indolentia* et *sanitas corporis*; vel *remotior adhuc*, quicquid ultra sit propter quod *indolentia illa* et *sanitas* sunt *desiderabiles*. Sed et, praeter hos, alii esse possunt *Fines minus-principales*; utputa *Decor*, aut quicquid *Ornamenti* sit, in hoc *calcei* *gestamine*.

Ubi autem *plures* sunt ejusmodi *Fines*, quorum *alius* (ut dictum est) ultra *alium* fuerit; *Fines Subordinati* dicuntur: (utpote quorum unus est in ordine ad *alium*:) omnium *remotissimus*, dici solet *Finis Ultimus*; reliqui, *Media* seu *fines intermedii* ad illum *ultimum*; et quidem *quilibet*, ad eum qui ipso est *remotior*.

Distinguunt item inter *Finem operis* et *Finem operantis*: Ille est ad quem res ipsa tendit; hic, ad quem spectat *Agens*. Sic, ubi conficitur *Calceus*; *Finis operis* est *Tutamen pedis*; Sed *Finis operantis*, est *Quaestus* quem sibi facit *Calcearius conficiendis Calceis*; et quidem (*remotior*) *victus* et *vestitus* aliaque quae nummis sic *conquisitis* emenda sunt; atque (*adhuc remotior*) *sanitatis suae vitaeque conservatio*; aliaque istis adhuc *remotiora*.

Differunt item *Aitia* et *πρόφασις*: *Causa* et *Praetextus*, seu *Pretensio*. Quippe aliae sunt non raro, agendi *causae verae*; aliae quas pro causis *praetendit* agens.

C A P. XX.

De Subiecto, Objecto, Adjuncto.

VO X *Subiectum*, plures admittit sensus seu significatus.

Subiectum Praedicationis (seu *Subiectum de quo*) Correlativum habet *praedicatum* seu *praedicabile*; quod de eo vel actu *praedicatur*, vel saltem *praedicari* aptum est. (De quo supra dictum est.) Et quidem, prout ad *praedicabile* refertur (quod de eo aptum est *praedicari*), sic ad hunc locum pertinet: utpote, ut *terminus simplex*, consideratum. Sed prout ad *Praedicatum* refertur (quod de eo actu *praedicatur*), sic ad secundam Logicae partem spectat; ut quod jam fit *Subiectum Propositionis*.

Subiectum Inhaesionis (*subiectum in quo*,) Correlativum habet *Accidens*. De quo item supra dictum est.

Sed aliud porro est quod potius *Subiectum Adhaesionis* (quam *Inhaesionis*) dicas: Cui Correlativum est *Adjunctum*. Quod quidem non tam stricte unitur, ut *Accidens* subiecto suo, (puta, in *Equo*, *Color*, *Figura*, aliaque *Equi Accidentia*;) sed laxius; ut *Fraenum*, *Ephippium*, *Pialerae*, &c. Quae ad *Equum* pertinere potius dicas quam ipsi inesse seu *inhaerere*. Adeoque *Adjuncta* dici solent; *Equusque*, horum *Subiectum*. Sic, ad *Terram* (ut *Subiectum*) *Adjuncta* dicas, *Grazmen*, *Segetes*, *Arbores*, &c. Ipsiisque *arboribus* *Adjuncta* dicas, *Frondes*, *Flores*, *Fructus*, &c.

Atque haec sunt ad quae respicit *Praedicamentum Habitum*. Cum hoc tamen discrimine: Res ipsae, ut *Fraenum*, *Ephippium*, &c. sunt *Adjuncta*: Sed *Habitus* horum, puta *Ephippiatum esse*, *Fraenatum esse*, &c. (hoc est, *Ephippio*, *Fraeno*, &c. instrui,) sunt *Accidentia* ad *Praedicamentum* illud spectantia.

Verum aliud adhuc est *Subiectum*, quod *Subiectum Tractationis* seu *Occupationis* dicas. *Subiectum circa*

quod versatur actio. Utpote Arbor seu *Lignum*; circa quod versatur quis *dedolando* aut etiam *sculpendo*, quo statuam inde conficiat, aut quid simile. Quippe hoc *Subjectum* dicas, aut etiam *Objectum*, hujus occupationis. Dicitur et *Materia circa Quam*. (sic *Iliados Homeri*, *subjectum*, sive *Objectum*, est *Tijanum Bellum*: Et, *Odyssidos, Peregrinationes Uiffis*.) Eademque materia (seu quantum ejus supereat in confecto opere) erit *Materia ex qua*: Puta, *ex qua* (sculpendo et *dedolando*) fit *Statua*; estque hujus (quae supra dicta est) *causa materialis*.

Estque aliud adhuc *Subjectum*, quod item *Objectum* dicitur; quod dicas *Subjectum Quod*, seu *Objectum Quod*: Estque *Terminus seu Objectum Actionis*. Utputa, cum *Videmus, Amamus, Desideramus, Speramus, &c. Aurum*, aut quid simile: *Aurum* illud dicitur *Objectum* hujus *Visionis, Amoris, Desiderii, Spei, &c.* Utpote in *Quod* terminatur *Actio*.

C A P. XXI.

De Toto et Partibus; Divisione, et Distributione.

Totum et Pars sunt voces, ex communi usu, ita notae, ut (pro generali earundem significatione) *Definitione* non indigeant. Quippe *Totum* est, quod est (aut esse potest) in *Partes* divisum aut distributum: *Partes* autem quae hoc *Totum* conficiunt; cujuscunque fuerint generis illud *Totum Partesque*.

Sed pro vario Divisionis seu Distributionis genere, alio atque alio sensu usurpantur *Totum et Pars*.

Nonnunquam Vox *Ambigua* (sive *Aequivoca* sive *Analogica*) distribuitur in varia sua significata. Estque haec *Divisio Aequivoca in sua Aequivocata*, aut *analogi in sua Analogata*; (de quibus suo loco supra dictum est.) Dicique solet *Distinctio*. Et quando dicitur,

quo

quo sensu vox ea sit hic loci intelligenda; dicitur *Distinctionis* illius *Applicatio*. Et quidem vix ulla Vox, aut Formula loquendi, tam certae significationis est, quin *Distinctione* nonnunquam opus erit, ut ostendatur, quo sensu quod de ea dicitur verum sit; et, quo sensu non sit.

Sed praeter hanc *Vocum Distinctionem*: *Res ipsae* solent variis modis dividi; praesertim his tribus.

1. Quando *Generale* seu *Universale* quid, distribuitur in suas five *Species* five *Particularia*. Atque sic distribui dicitur *Totum Universale*, in *Partes Subjicibilis*. Ut cum *Animal* (tanquam *Genus*) dividitur in duas *Species*; *Hominem* et *Brutum*: *Homeque* in sua *Individua*, *Socratem*, *Platonem*, *Petruin*, *Johannem*, caeterosque. *Partes* hae dicuntur *Totius Universalis*.

2. Quando cujuspiam rei *Essentia*, seu *integra Natura*, ex variis constitui dicitur *essentiam* eam complentibus; *Dividi* dicitur *Totum Essentiale*, in *Partes constitutivas*. Ut cum dicitur *Corpus Naturale* constitui ex *Materia et Forma*: Aut *Homo*, ex *humano Corpore*, et *Anima rationali*. Quippe hae sunt *Partes constituentes*; illud, *totum Essentiale*: Eaque *Compositio Physica* dici solet. Similiter, Quando ex *Genere et Differentia* constitui dicitur *Species*; Ut cum *Animal* et *Rationale*, dicuntur *Partes Constituentes Hominis*. Eaque dici solet *Compositio Logica*, seu *Metaphysica*. Et quidem utroque modo constitui dicitur *Totum Essentiale*.

3. Quando *Integrum* aliquod ex pluribus *Partibus*, *Particulis*, seu *Membri* componitur; Ut *Corpus humanum*, ex *Capite*, *Brachii*, *Cruribus*, aliisque membris; *Domus*, ex *Fundamento*, *Parietibus*, *Tabulatis*, *Teste*, &c. *Integrum*, ex *duobus Divisiis*, aut *Quadrantibus quatuor*, &c. As, ex *duodecim Unciis*; *Libra Monetaria*, ex *Vi in i numinis Solidis*, &c. *Urbs*, ex aliquot *Vici*, *Viciis*, *Acropoliis*, &c. *To. am* hoc vocatur *Integrum*, seu *Totum Integrale*; *Partes* vocantur *Membra*, seu *Partes Integrales*, aut etiam *Integrantes*.

Et singulae *Divisionum* haram capaces sunt *Subdivisiones* plurium in particulas minutiones.

Sed et aliae sunt rerum Divisiones seu Distributiones secundum varias considerationes Accidentales. Puta, cum Hominum alii dicantur *Albi*, alii *Nigri*, alii *Fusci*. Quae non est distributio *Generis in Species*, aut *Essentialis distributio*; (Nam *Albi* et *Nigri* non sunt diversae hominum Species;) Sed *Distributio secundum Accidentia*, adeoque *Distributio Accidentalis*. Sic *Angli*, *Galli*, *Hispani*, &c. secundum varias *Regiones*. Item, *Mercator*, *Faber*, *Medicus*, *Jurisconsultus*, &c. secundum varias *Occupationes*, *Professiones* seu *Vitae rationes*. Sic *Albedo*; *Parietis*, *Papyri*, *Lilii*, &c. est *Distributio Accidentis*, secundum *Subjecta*. Aliaque multae passim occurrent rerum Divisiones, pro variis *Accidentibus*, *Subjectis*, *Adjunctis*, aliisque *Considerationibus variis*.

C A P. XXII.

De Eodem et Diverso.

Idem et *Diversa*, vario sensu dici solent.

In *Logica*; tres recenseri solent *Identitatis* et *Diversitatis gradus*; *Numero*, *Specie*, *Genere*.

Eadem Numero sunt quae rem eandem particularem designant. Ut *Virgilius* et *Maro* (eundem numero Hominem designantes;) Sic *Ovidius* et *Naso*: Item, *Bucephalus* et *Equus Alexandri*; eundem numero Equum designantes. Sed *Socrates* et *Plato*, ut Natura conveniunt; *Numero* tamen differunt. Hic, non est ille.

Quae autem *Numero* differunt (ut *Plato* et *Socrates*) possunt tamen *Natura convenire*; eaque vel *Speciali* vel *Generali*: Adoque vel *Specie* vel *Genere convenire* dicuntur. Si minus; *Specie* aut *Genere differre*.

Sic

Sic *Plato* et *Socrates*; (ut ut numero diversi) conveniunt *specie*; (cum uterque sit *Homo*;) adeoque *Genere*, multo magis, (nam, si uterque *Homo* sit, *Animal* item erit.) At *Socrates* et *Bucephalus*, non tantum *Numero* differunt, sed et *specie*, (cum *Homo* sit alter, alter *Equus*;) *Genere* tamen convenient; nam *Animal* est uterque;) *Socrates* autem et *Planta*; differunt non modo *numero* et *specie*; Sed et *Genere Proximo*; (cum alter *Animal* sit, altera non sit:) Convenient tamen *Genere Remoto*. Nam uterque est *substantia*, et quidem *Corpora et Inimata*.

Harum autem, *Identitas maxima*, est, eorum quae sunt *Idem Numero*, *Identitas Numerica* vulgo dicta;) Huic, proxima, est, *Identitas Specifica* (eorum quae sunt *eiusdem speciei*:) Hac minor est, *Identitas Generica*: Major tamen eorum quae *Genere proximo* aut *propinquiore*) convenient, quam quae convenient *Genere remotiore*.

Contra vero; *Diversitas*, major est differentium *Genere remotiore* quam *propinquiore*: et horum major, quam *specie* tantum differentium; et horum adhuc, quam differentiam solo *Numero*. Major autem *Identitas*, minorum includit: *diversitas* similiter.

Sed, praeter has; aliae adhuc sunt aut *Convenientiae*, aut *Differentiae*, *Accidentales*. Sic *Quantitate* convenient *Aequalia* (quorum est eadem *Quantitas*;) differunt *Inequalia* (quorum *quantitas* est diversa.) *Qualitate* convenient quae sunt *similia*: differunt, quae *Dissimilia*. Et quidem in una *Qualitate Convenire* possunt, quae in alia differunt. Sic *sal* et *succharum*; *Colore* convenient; *sapere* differunt. Sic res *Eiusdem esse* aut *Diversi* dicuntur, *Loci*, *Temporis*, *Regionis*, *Occupationis*, *Opinionis*, &c.

In *Metaphysica*, aliter centeri solent *identitatis* et *diversitatis* gradus. *Puta*, *Realis*, *Modalis* et *Rationalis*; atque haec quidem, vel *Rationis* (ut loquuntur) *ratiocinatae*, vel *ratiocinantibus*.

Quae ut melius intelligantur, considerandum est (ex ante dictis) *Hominem, Equum, Arborem, &c.* ejusmodi esse ut *existentiam* et *sufficienciam* quasi de suo habent; adeoque (signanter) *Res* dici solent. (Cujusmodi, si non *solae*, *praecipuae* saltem censeri solent *sufficienciae*.) Sed *Rotunditas, Mollitas, aliaque Accidentia*, sub*stantia* de suo non habent; neque aliter existunt quam *Modificando* rei aliquam; absque quaque ipsa quidem esse possunt. Quae itaque dici solent non tam *Res*, quam *Modi* rerum. Utpata, in *Pila Cera*; potest quicquid haec *Cera* abique *Rotunditate* existere; non autem haec *Rotunditas* absque *Cera*; neque aliter quam ut per hanc *Cera* sit *Rotunda*. (Nam, siquid aliud rotundum sit, *Rotunditas* ejus non est eadem quae erat *Cerae*, sed alia *Rotunditas*.)

Jam vero ea *Realiter* differre proprie dicunt, quae differunt ut *Res* et *Res*. Ut sunt *Homo* et *Arbor*, aut *etiam arborescenes*, aut etiam (aque) *duae Guttulae*; quarum haec non est illa; nec illa, haec.

Quae autem differunt ut *Res* et *Modus* ejus (ut *Cera*, ejusque *Rotunditas*); aut ut *duo modi* ejusdem rei (ut, ejusdem *Cerae*, *Rotunditas* et *Flavedo*;) dicuntur tantum *Modaliter* differre, (sive sit, ut *Res* et *Modus*; sive, ut *Modus* et *Modus*:) Cum enim hi *Modi*, non aliam habeant *substantiam Rei*, quam quae est *Cerae*, ejusve rei cuius sunt *Modi*; (quae quicquid communis est ejusdem Rei Modis omnibus:) non possunt illi *Modi*, vel ab ipsa Re, vel inter se, *differre realiter*: adeoque non plus quam *Modaliter*.

Sed duo *Modi*, diversarum Rerum, sive sint ejusdem generis modi, sive diversi; (ut sunt *Rotunditas Pilae*, et *rotunditas Pomi*; aut *aurarum Pilarum Rotunditates*; aut *Rotunditas unius*, et *Flavedo alterius*; differunt *realiter*, Quippe, cum *Modorum* uterque non sit *alia res* ab ea cuius est modus: siveque hae *Res* diversae; etiam *Modi* harum *realiter* differunt.

Hae tamen *differentiae Modales*, quamquam non dicantur *Reales*, non tamen sunt mere *Imaginariae*: adeoque

adeoque dici solent *Differentiae ex parte rei*. Nam haec *Rotunditas* (idemque de aliis Modis intellige) quamquam non sit *Res eo sensu* neque tamen *Nihil* est; sed Mediae quasi naturae inter *Rem* et *Nihil*: adeoque dici solet *Aliquid Entis*, et *Modus Entis*; ut qui non est *Res ipsa quae est*; sed *Modus quo est*.

Est tamen minor adhuc differentia (quam est *Modulus* haec) quam vocant *Differentiam Rationis*; ut quae à *Ratione nostra*, seu diversa rerum consideratione dependet. Ut cum *Duodecim denarios* (Monetae nostrae) consideramus ut *Solidum integrum*, vel ut *Minae* (seu *Monetariae Librae*) partem *vigesimam*: quippe tantudem est utrobique atque res eadem; sed diverso modo considerata. Similiter, *Saccharum* sive consideratum ut *Dulce*, sive ut *Album*; est adhuc idem *Saccharum*. Adeoque *Ratione* tantum differre dicuntur.

Sed et *Differentia Rationis* assignari solet duplex; *Rationis Ratiocinatae*, et *Rationis Ratiocinantis*.

Differentiam Rationis Ratiocinatae eam vocant quae habet (ut loquuntur) *fundamentum in re*. Ut sunt *Saccharum* consideratum ut *Dulce*, atque consideratum ut *Album*. (Quamquam enim, neque *Albedo* neque *Dulcedo*, realiter differunt ab ipso *Saccharo*; *Albedo* tamen non est *Dulcedo*; neque *Dulcedo*, *Albedo*.) Quae quidem differentiae oriri solent ex variis Modis ejusdem Rei: dicique solent *inadaequati Conceptus ejusdem rei*. Cumque sic consideramus Modum unum, non considerato altero; *Absrahere* dicimus: Atque hinc est quod dici solet, *Absrahentis non est Mendacium*. Utpote, qui *Saccharum* considerat ut *Dulce*, non considerato *Album* item esse; non tamen *Negat esse Album*.

Differre *Ratione Ratiocinante*, dicuntur, quorum *Differentiae fundamentum in re* non sit, sed solummodo in *Ratione* (consideratione, seu imaginatione) considerantis. Utpote, cum (monetae nostrae) *Solidum* dicimus *Duodecuplum denarii*, aut *Subvigeplum Librae* monetariae: Quippe utrovis modo tantum-

dem dicitur. Similiter, si numerum *Duodenarium*, dicamus, *Ternarii Quadruplum*, aut *Binarii Sextuplum*, ($12=3 \times 4=2 \times 6$: Quippe *Numerus* ut cunque idem est.

C A P. XXIII.

De Definitione et Descriptione.

Quum *Vox* vel *Res* aliqua, ignotae incertaeve sit aut *Significationis*, aut *Naturee*; necessarium est (saltet apprime commodum,) eam sive *Significationem Voci*, sive *Naturam Rei*, notioribus verbis *Explicare* atque *Determinare*. Ubi vero *Vox* aut *res* aliqua, sit aliunde satis nota; *Explicatione* tali non est opus.

Quam quidem sive *Explicationem* (ignoti) sive *Determinationem* (incerti,) *Definitionem* vocare solent, aut (sit minus perfecta sit) *Descriptionem*.

Et quidem *Definitionem Voci*, dicunt, quando vel explicatur vel determinatur, quo sensu vox aliqua, aut *Lequendi Formula*, intelligenda sit; saltet eo loci quo spectat ea definitio. *Definitionem rei* vero, quando sic explicatur *Natura rei*.

Definitionis Nomen et Usus, videntur primitus *de-*
sumpta suisse ex *Euclide* aliisve *Matheseos scriptoribus*.
Qui, quoties usurpando venit *vox* aliqua, seu *Phraseologi*, aut *Lequendi formula*, que apud alios aut rarius occurrit, aut minus nota sit, aut alio forsan sensu hic usurpanda quam alibi; solent (collendae ambiguitatis gratia,) in antecessum *Definire* atque *Determinare* quo iensu velint has voces seu *Phraseologias* intelligendas esse. Quae quidem est *definitione voxis*.

In horum Imitationem; *Philosophiae Naturalis* scrip-
tores. (aliqua cui Reum Naturam explicare satagunt)
etiam in *definitionis* vocem adhibent, dum *Naturam rei*
breviter

breviter exponunt. Atque hanc vocant *Definitionem Rei*.

Cum hoc tamen discrimine; quod *Matheseos Scriptores* (aliique qui ad eorum modum res explicatum eunt) assument sibi libertatem (quae et concedi solet) tum voces novos (si fert occasio) cūdendi; tum alias alio sensu usurpandi quam alibi usurpari solent; et utrisque eum imponendi significatum quem ipsi commodum duxerint: quae quidem, apud eum qui sic definiverit, deinceps intelligendae sunt eo significatu quem ipse ante assignavit. At *Naturalium rerum scriptoribus*, hanc sibi sumere libertatem, non permisum est: Quibus definiendae sunt *res*, prout ipsae sunt, non prout illi volunt.

Quamquam enim *Geometrae* licet, prout ipsi libuerit, definire, Quo sensu velit ille *Voces Coni et Trianguli* usurpare: puta, prout eas definit *Euclides*, (qui sic definit *Conum*, ut soli *Erecto* conveniat; et sic *Triangulum*, ut soli conveniat *plano rectilineo*;) aut prout *Apollonius*, (qui sic definit *Conum* ut etiam *Scalenum* conveniat;) aut prout *Theodosius*, (qui sic definit *Triangulum*, ut *Sphaericis Triangulis* etiam conveniat;) aut adhuc alias: non tamen *Physici* perinde licet, pro libitu definire, quae fuerit *Equi* aut *Aktoris Natura*. Quam si aliter definiat quam re vera; sit falsa erit haec definitio.

Definitio Voci (quae dicitur) fieri potest per *Vocem* aliam notiorem: Utputa si *Calixtum* definivero, id quod alio nomine *Equum* dicimus: Aut *Equum*, id quod Anglice dicimus a *Horse*. Item si dixerim, *Maronem* eundem esse ac *Virgilium*; *Nasinem*, eundem cum *Ovidio*.

Aut etiam per *Vocis Etymologiam*: Utputa si *Triangulum* definivero quod habet tres *Angulos*: *Quadrangulum*, quod quatur. Saltē cum *Vocis Uſus* cum *Etymo* suo conveniat; et non (quod saepe fit) ab eo recedat.

Sed *justa definitio* significatus *Vocis* (Phraseosve talis esse debet ut quae exacte determinet (neque latius neque strictius) quam late pateat Vox ea (seu Phrasis,) saltem apud hunc Scriptorem, hoc in loco. Ut ubi *Euclides* definit *Triangulum*; non quidem *Quod tres habeat angulos* (utut ea vera fuerit *definitio Grammatica.*) Sed, *Quod tribus rectis continetur*; quoniam ille *Trianguli* vocem non alio sensu usurpaturus erat quam pro *Triangulo Rectilineo*; utut Vox illa, apud alias, latius extendatur.

Definitio rei (quae dicitur) talis esse debet (saltem si omnibus numeris perfecta sit) ut definitae Rei naturam exacte exponat; nihil omittens quod ipsi sit *Essentiale*, neque admiscens aliquid quod *Essentiale* non sit.

Quamquam enim, etiam hic, nonnihil arbitrio permittendum sit, quoisque Nomen rei definiendae extendi volumus; (utputa, an *Canis* nomine, praeter *Molossum*, *Canem Venaticum*, *Leperarium*, aliosq; multum inter se diversos, sed *Canes* dici solitos; comprehensum item velimus, *Vulpem*, et *Lupum*, qui ab illorum aliquibus non magis differre censeantur quam inter se differunt illorum nonnulli:) ubi tamen de *Vocis* ambitu convenit, quam late pateat; (quod ad *definitiorem Vocis* pertinet; non pro arbitrio licebit nostro, quam hujus esse *Naturam* velimus definire.

Definitionem hanc, constare docent Logici (saltem ubi haberi potest) ex *Genere proximo*, veraque *differentia constitutiva*, istius *speciei* quae est definienda. Utputa cum *Hominem* definient *Animal Rationale*.

Quoniam vero (etiam inter *substantias*) non ita facile est *specificam formam* assignare, quo vera habetur *differentia constitutiva*; Hujus loco, adhibendam permittunt *Convertibilem* aliquam *Proprietatem*: Utputa si *Hominem* definiverint *Animal visibile*; *Equum* vero *Animal Hinnibile*.

Quoniam autem neque semper in promptu sit ejusmodi *Proprietas*; hujus etiam loco admittenda docent

Accidentia communia; tot scilicet et talia quae satis distinguant rem definitam, ab aliis quae cum ea convenient in *Appellatione Generali*. Quam tamen *descriptionem* potius dicendam docent quam *definitionem*. Utputa, si *Equum* definiverint, *Bestiam quadrupedem, tali forma, tali magnitudine, gestantem in collo jubam, prolixa cauda ornatam, docilem, tractabilem, robustam, humanis usibus accommodam, onera gestando, trahendo, inequitari aptam, &c.* Et quidem qui *Equum* sic descriperit, melius mihi videbitur naturam equi explicasse; quam qui ipsum definiverit, *Animal Hinnibile*. Præsertim cum quid *Hinnire* sit, non magis sciamus (fortasse minus) quam quid sit *Equus*.

In *Accidentibus* definiendis, haud meliorem speremus *definitionem* quam quae *descriptio* dicitur: Utputa, ab *efficiente, à fine, à subjecto, adjunctis, effectis, operationibus*, et horum similibus.

Et quidem nonnunquam, haud rectius definiveris, quam rem ipsam sensibus exponendo. Ecquis enim rectius intellexerit Quid sit *album, nigrum, rubrum, &c.* Quid *lux, color, tenebrae*, quam *inspicio*? Quid per *dulce, amarum, acidum, &c.* intelligatur, quam *gustando*? Quid per *suave, foetidum, &c.* quam *odorando*? Quid per *sonum, vocem, grave, acutum, &c.* quam *audiendo*? Atque in aliis similiter.

Hujusmodi autem *definitio* (sive *Perfecta* sive *Imperfecta*) puta *Homo est Animal Rationale*; si tota simul sumatur: est *integra propositio*; neque ad hunc locum pertinet, (sed ad secundam Logicae partem quae est de Propositionibus.) Si vero *definitio*, separatim à *re definita*, consideretur; puta *Animal Rationale*: Sic quidem est *simplex terminus*; estque hujus loci.

Aliae sunt adhuc rerum considerationes, quas hic tractandas expectet forte aliquis. Utputa, Quid *simplex, compositum, necessarium, fortuitum, contingens, possibile, impossibile, &c.* Sed malim ad *Metaphysicam* considerationem haec remittere: Adeoque *Logices parti primæ* finem hic impono.

P A R S II.

De Secunda operatione Intellectus.

C A P U T I.

De Propositione.

SECUNDA Mentis Operatia (prout dici solet) in sententiam redigit res eas, sive voces, quae in prima considerantur ut termini simplices. Atque huic dirigendae praeficiunt Secundam partem Logicae.

Utputa, cum mente concipimus notionem sive conceptum objectum aliquem qualem vocibus simplicibus solemus indicari; ut sunt *Equis*, *Homo*, *Animal*. &c. hanc vocamus simplicem apprehensionem, dicique solet *prima operatia Intellectus*.

Quando autem hujusmodi plures in sententiam aliquam (prout nos loqui solemus) seu *Orationem* redigimus, sive componendo sive dividendo id fiat; (hoc est, affirmando seu negando unum de altero; (ut cum dicimus, *Homo est Animal*; *Equis est Animal*; *Equis non est Homo*, &c. Dici solet *Compositio et Divisio*; (prout vel conjunguntur vel separantur illi Simplices Termini;) quae Secunda operatia *Intellectus* censi solet. De qua in hinc ~~temporibus~~ agit *disputationis*; quod de *Interpretatione* exponunt Interpretes: hoc est, de explicatione mentis in Oratione aliqua, quam *Propositionem* vocant, sive *Enunciationem*; aut etiam *affatum*, *pronunciatum*, *axioma*, &c. prout alii aliter rem eandem nuncupare soleant.

Pro-

Propositionem aptissime definias, *Orationem* (sive *Sententiam*) quae quid vel affirmat vel negat.

Ubi (disjunctive) dico, *affirmat vel negat*; quia non occurrit vox Latina, quae (*Generis instar*) de utroque dicatur. Si vero vocem *Affero* pro tali reputemus; dicas *Propositionem esse Orationem qua quid afferitur*; puta, vel *Affirmando*, si afferas *esse*; vel *Negando*, si afferas *non esse*. Illam *Compositionem* vocant; hanc, *Divisionem*: quia res illic *conjuguntur*; hic, *separantur*.

Atque hinc dividi solet *Propositio*; in *Affirmativam*, qua quid affirmatur; et *Negativam*, qua quid negatur.

Et conseqüenter *Propositiones* aliae dicuntur *verae*; quae sic affirmant aut negant ut res est: aliae *falsae*, quae secus quam res est affirmant aut negant. Utputa si dicam, *Homo est Animal*; *Equus est Animal*; sunt quidem hae, *Affirmationes verae*; si dicam *Homo non est Equus*; est haec *vera Negatio*. Sin dixero, *Homo est Equus*; *Homo non est Animal*; *falsae* sunt hae *Propositio*nes: illa quidem *falsa affirmatio*; haec *falsa negatio*.

Hinc est quod alii *Propositionem* definiant, *Orationem indicativam*, *verum vel falso significantem*. Quod quamvis omnino repudiandum non dixerim: Quicquid enim asseritur (sive affirmando sive negando) necesse est ut, aut *vere* aut *falso* afferatur. Priorem tamen definitionem potiorem putaverim, et magis genuinam: Quoniam *afferere* (*affirmando* aut *negando*) est quid antecedaneum veritati aut falsitati ejus quod sic asseritur; adeoque aptius explicat Naturam propositionis: Veritas autem aut *Falsitas*, est quid consequens ad eam naturam; ut *Proprietas* inde resultans.

Sed vox *Indicativa*, (quam ego in *Afferendi* voce inel sam reproto) non incommodo additur. Quippe *Oratio* quae non est *Indicativa*; hoc est (ut loquuntur Grammatici) *Modi Indicativi*; aut huic aequipollens: non erit ea, *Propositio*, qualis hic intenditur. Quanquam enim, (apud *Euclidem*, aliquaque *Geometras*, *Propositiones*

positiones quas vocant *Problemata* (quibus aliquid proponitur seu jubetur faciendum, (modo *Infinitivo* aut *Imperativo* proponi solent; Ut, *Facere* (vel *Fiat*) *Triangulum aequilaterum, super datam rectam terminatam*: (quae est *Euclidis Propositio prima*:) Non tamen hae; sed quae vocari solent *Theorematata* (quibus aliquid *asseritur*) sunt illae Propositiones quae hic loci intelliguntur; ut cum dicitur, *Linea recta est omnium eosdem terminos habentium brevissima*. Sic, in communi loqua, *I, fuge, Ne maneras, et horum similia*: Jubent quidem aliquid, aut prohibent; sed nihil assertunt; nihil vel affirmant, vel negant. Pariter, ubi dixeris *Si Sol ortus est, aut quando Sol ortus est*; sunt quidem orationes *Potentiales*, aut *Suppositivae*; non autem *Positivae, Indicativa, Assertivae*: Quippe hic *Supponitur* aliquid, nihil ponitur seu *asseritur*. Similiter, in *Optativis*; *O si* (vel *utinam*) *Sol ortus esset*: Optatur aliquid, nihil affirmatur. Sed si compleatur sententia, *Si Sol ortus fit, dies est*: aut *cum Sol ortus est, dies est*: jam fiet oratio *Indicativa*, seu *Assertiva*; adeoque *Propositio* in eo sensu qui hic intenditur.

C A P. II.

De Partibus Propositionis Categoricalae.

Propositionis partes numerari solent tres; *Subjectum, Praedicatum, et Copula*.

Subjectum est id de quo quid aut affirmatur aut negatur; *Praedicatum* est id quid de eo sic vel affirmatur vel negatur; *Copula* vero est Verbum *Est* aut quod huic equipollat quod utrumque connectit. Ut in hac Propositione, *Huius est Animal, Homo est Subiectum* (de quo dicitur *Animal*;) *Animal est Praedicatum* (quod de Homine affirmatur;) *Est* vero utrumque *Copulat*.

Subiectum, hic loci idem fere est (cum aliquo tamen discriminine, ut mox dicitur,) cum eo quod ante

ante diximus. *Subiectum praedicationis* (aut *Subjectum de quo;*) prout à *subiecto inhaesione* (aut *subjecto in quo*) distinguitur. Verum quidem est (quando *Accidens de Substantia* praedicatur) idem esse posse tum *praedicationis* tum *iuhæsionis* *Subiectum*. Ut, cum dicitur *paries est albus*; *paries* est *Subjectum Inhaesione* (*abstracti*) *albedinis*: et *Subjectum praedicationis* (*concreti*) *albi*. Sed neque hoc semper fit; et, quando fit, in alio respectu fit: Neque hic attenditur *inhaesio*, sed *praedicatio*.

Id tamen interest discriminis; quod *subjectum praedicationis*, ante dictum, de *aptitudine* intelligiretur; hic vero, de *actuali* *praedicatione*. Quippe cum *homo* et *animal* considerantur ut duo *simplices* *termini*; est quidem *homo*, tale *subiectum*, ut de quo *animal* est *aptum dici*: cum vero in propositionem compinguntur (*homo est animal*), jam, de eo, *actu* dicitur. Adeoque *animal* illic appellatur (*καληγένεια*) *praedieabile*; hic vero, (*καληγέμενον*) *praedicatum*.

Sed gravius adhuc discrimen est. Quippe illic *praedicari*, de sola *Affirmatione* intelligebatur; et quidem vera: (adeoque illic, *animal* de *homine* *praedicari*; idem est ac, *animal pise de homine vere affirmari*:) Hic vero (ubi Forma propositionis spectatur, non *Veritas*;) Propositionem etiam *negativa*, et quidem *falsa*, suum habet (quod dici solet) *subiectum*, et *praedicatum*: Ut, si diceretur *homo non est animal*; etiam hic *subiectum est homo*; *praedicatum, animal*.

Nam re vera hoc in casu, (quod et similiter contingit in multis aliis,) *Nomen* non accommodatur *omnibus illis* de quibus dici intenditur; sed illi solum quod *præcipue* attenditur; quodque *præcipuum* aut *principale* censetur eorum quibus post applicatur: caeteris autem non nisi *catechisticae* aut (ut molimime dicam) *analogice* attribuitur. Adeoque per *subiectum* et *praedicatum*, hoc casu, intelligendum est. *Id quod unum lucum occupat in propositione hac, quem, in affirmativa et veri, occuparet subiectum ejusque praedicatum verum.*

Et

Et consequenter *praedicatum* (seu *attributum*) dicitur, in *affirmativa* propositione, *praedicari affirmative*; in *negativa*, *praedicari negative* (hoc est, *negari de subiecto*.) Utrobique vero, *praedicari vere*, si vera sit *propositio*; *false*, si falsa.

Sicui vero *incongrua* videatur, aut *minus commoda*, loquendi formula, ut quid de eo *praedicari* (sive *attribui*) dicatur, quod de eo *negatur*: Possumus quidem (quod et faciunt aliqui) pro *subiecto* et *praedicato*, dicere *antecedens* et *consequens* in propositione. Cum vero haec nomina (sive *commode* sive *incommode*) antiquitus fuerint usurpata: certe non est *incommode* (sive *placeant* sive *displaceant*) ut sciamus saltem quo sensu fuerint usurpata. Neque periculum inde metuendum, si etiamnum retineantur, dummodo quid significant intelligatur,) ut cum *piscinam* dicimus, etiam de ea in qua non sunt pisces.

Haec duo (*Subiectum* et *Praedicatum*) dici solent, *duis termini* propositionis. Et quidem *Praedicatum*; *terminus major*; *Subiectum*, *terminus minor*. Quorum quidem appellationum ratio, non absimilis est ei quam modo diximus. Quoniam *praedicatum*, sensu proprio et famosiori intellectum, est *Generale* (seu *Universalis*) aliquod, quod de *Speciali* aliquo seu *particulari* (quod sub eo *Generali* continetur) *affirmatur* (ut cum dicitur *homo est animal*, aut *Bucephalus est Equus*.) Quo Casu *praedicatum* esse solet vox *majoris ambitus* (certe non *minoris*;) adeoque dicitur *terminus major*: *Subiectum* vero, *ambitus minoris* (saltem non *majoris*;) adeoque *terminus minor* dicitur. Et quamquam hoc non in omnibus propositionibus contingat; praesertim in *Particularibus* (ut, si dicatur *Aliquid animal est homo*;) Cum tamen id, plerumque, sit in *Universalis Affirmativa* (quae ex omnibus propositionibus *potissima* censi solet, (eadem Appellations retinere solent Logici in omnibus; ut *praedicatum* dicatur *terminus major*; *subiectum*, *terminus minor*.

Hi duo propositionis termini, censeri solent *termini simplices*; (quorum alter de altero affirmatur aut negatur.) Quod non ita tamen intelligendum est ac si utrumvis sit semper *vox unica*. Nam (ut jam ante dictum est) potest quid esse *complexum voce*, quod est *incomplexum re*. Et, prout (in consideratione Grammatica) non modo vox una, aut plures aliquot, sed et integra sententia, potest esse *casus Nominativus*, ante vel post verbum *Est*: sic etiam, *Subjectum* esse potest aut *praedicatum* propositionis; Eoque casu, ibidem consideretur ut *terminus simplex*. Utputa in hujusmodi propositione, *Virtus est Vitium fugere*; *fugere vitium*, utut posteriore loco positum, est tum (in Grammatica consideratione) *Nominativus ante Verbum*; tum in consideratione Logica) *Subjectum propositionis*.

Non enim hic, ad *ordinem verborum*, sed ad *Sensus* (sive *significationis*) ordinem, attendendum est. Adeoque quod, in consideratione Grammatica, censeri solet *Nominativus casus ante verbum*; id ipsum, in consideratione Logica, est (naturaliter et *prima fronte*,) propositionis *Subjectum*: quodque illic censemur *Casus nominativus post verbum* (*Substantivum*) *Sum es, est, &c.* (aut quod hujus locum supplet,) est *praedicatum* propositionis. Adeoque, sive dixero, *virtutis pars est fugere vitium*, sive *fugere vitium est pars virtutis*; utrobique idem est sensus, et naturalis verborum constructio. Nam *fugere vitium* est *Subjectum de quo fit sermo*; et *parts virtutis* quod de eo *praedicatur*; et *Vox Est*, utriusque Copula.

Quae non ita intelligenda sunt, ac si, in omni Propositione, hae Partes omnes, separatim et distincte conspiciantur: Sed quod, si sensum spectemus, distinguimus; utut vocibus implexae sint et involutae. Nam prout, nonnunquam, voces aliquammultae confidere possunt unum *termiuum simplicem* (sive *Subjectum* sive *Praedicatum*) in Propositione: ita duae (pluresve) partes, nonnunquam una voce implicantur. Sic *unica*

unica vox *Curro*, est integra propositi ; pot stque (merte) distingui in tres partes suas *Ego sum currens*. Ubi non modo propositionis subj etum *Ego*, vel sub-intelle ctum erat, vel in terminacione Verbi implicatum : sed et *Copula* in eadem voce cum *praedicato* involuta ; quae et alias non raro omittuntur, ut quae (pro variorum linguarum uso, Hebraeae praeferim,) fatis sub-intelligi prae sumuntur.

Aiii, propositionis partes faciunt, *Nomen* et *Verbum*. Per *Nomen* intelligentes *subjectum* et *praedicatum* ; per *verbum* autem, *verbam*.

At hic per *verbum*, non intelligendum est, (indefinito) *verbum* quodlibet ; sed *verbum* *substantivum* (quod dici solet) *Sum, es, est, &c.* aut quod hujus vicem supplet.) Quippe aliud quodvis *Verbum*, ad *praedicatum* potissimum spectat, ejusque tantundem saltem pro *Copula* habendum quantum sufficiat connectendis Terminis. Sic, cum dicitur, *Virgilius scribit versiculos* ; non reputanda erunt *Virgilius* et *versiculos* (duo nomina) pro *Subjecto* et *Praedicato* ; et (*verbum*) *scribit*, pro *Copula*. Sed resolvenda est vox *scribit*, in *est* *scribens* ; atque tum demum, propositionis sic resolutae, *Virgilius est scribens versiculos*, *Subjectum* erit *Virgilius* ; *Copula*, *Est* ; *Praedicatum*, *scribens versiculos*.

Imo vero ipsa vox *Est*, nonnunquam sic resolvenda erit : nempe, cum non pro *Copula* tantum occurrit, sed est ipsum *praedicatum*. Ut ubi dicitur *Sol est* (*there is a Sun* ;) hoc est, *Sol est existens*, aut *Sol est quid in rerum natura*, seu (quod alias dicunt) *datur Sol*. Atque hoc est, quod vocant *est tertii adjecti*. Nempe, post *subjectum* et *copulam* ; quod est tertio loco adjiciendum est *praedicatum* : Adeoque, cum *est* includit ipsum *praedicatum*, sit *tertii loci adjectum* ; quod, cum *Copulae locum* duntaxat supplet, dicitur *est secundi adjecti*, hoc est, *adjecatum secundo loco*.

Similiter, in hujusmodi propositione, *Virgilius fuit Poeta* ; si id solum intenditur, ut, per vocem *fuit*, copulentur

copulentur termini *Virgilius* et *Poeta* (absque peculiari consideratione Temporis:) vox fuit est *Copula*; (adeoque, per conversionem, recte concludas, *Ergo, quidam Poeta fuit Virgilius*) Sin Temporis habenda erit specialis consideratio; jam fuit partem praedicari includit. Utputa si dicatur, *Senex fuit puer*; non inde, per conversionem concludas, *Ergo, quidam puer fuit Senex*. Sed resolvenda erit *Senex fuit puer*, in hanc *Senex est qui fuit puer*; unde concludas, *Ergo, quidam qui fuit puer est senex*. Quippe jam, non *puer* sed *qui fuit puer*, est Praedicatum; Copula non fuit, sed est.

Porro; Quamquam, in naturali constructione (ut supra dictum est) *Casus Nominatus ante Verbum*, sit Propositionis Subjectum: Sacrum numero tamen, in vera intentione Logica (quae hic magis attendenda est quam Grammatica constructio,) resolutionem longe aliam admittet Propositio, et quidem sic involvi potest Propositio, ut plures admittat resolutiones; prout alia atque alia est intentio preponentis, aut arguentis inde. Ut in hujusmodi propositione, *proximum meum amare debeo*; Subjectum, secundum naturalem constructionem, est *Ego* (quod Verbo *debeo* includitur); Copula, *Sum*, (quod item in *debeo* latet,) et Praedicatum, *is quem oportet amare proximum*: adeoque sic resolvenda propositio, *Ego sum qui debeo* (aut *quem oportet*) *amare proximum* Verum eadem propositio, si sensum spectes, sic etiam resolvi poterit; *Amare proximum est, id quod debeo*, (seu *quod oportet*) aut *est officium meum*; ubi Subjectum (de quo fit sermo) est *Amor proximi*; Praedicatum (quod de eo affirmatur) *officium meum*. Vel sit etiam; *Officium meum, est amare proximum*: puta, si quaerenti *Quid sit officium meum*; respondeatur, *Amare proximum*: sensus erit, *Officium meum, est* (inter alia) *amare proximum*: Ubi Subjectum (de quo fit sermo) est *officium meum* (aut hujus saltem pars aliqua,) Praedicatum vero *Amare proximum*. Vel etiam,

Si sic arguere velim; *Proximum meum amare debeo;* Sed *Titius est mihi proximus;* Ergo, *Titium amare debeo:* Manifestum est (secundum intentionem argumentis) quod Subjectum propositionis primae est *proximus meus* seu *vicinus meus;* Praedicatum autem (quod de eo affirmatur,) quod *hunc amare debeo:* Adeoque argumentum, explicite positum, hoc erit: *Vicinus meus talis est ut quem amare debeam,* *Titius est vicinus meus;* ergo *Titius talis est ut quem amare debeam.* Vel denique, *Officium meum est Amare proximum:* Hoc est (si amorem libeat subjectum facere) *Amor, est officium a me proximo debitum.*

Jam vero, Quaenam ex resolutionibus hisce (aut an alia quaepiam ab his omnibus diversa) sit in praesenti casu adhibenda; non ab ipsa statim verborum formula patebit (ut quae omnium capax est,) sed ab intentione loquentis, judicandum erit, aut ratiocinii scopo. Et quamquam eadem propositio, retento eodem sensu, possit in tales diversas formas transmutari, quae singulis hisce considerationibus singulatim respondeant: Non tamen expectandum est, (neque hoc intendimus (ut unusquisque qui loquitur aut scribit, ad hunc se adstringat Paedantismum, ut hoc semper faciat; (non magis, inquam, quam ut teneatur, Grammaticam si species, voces omnes in eo ordine collocare, quem dirigeret Syntaxeos ordo:) sed permittenda est cuiquam ea libertas quam variarum linguarum Idiotismi, et loquendi formulae, admittunt. Atque, ut Lectoris vel Auditoris sagacitati referendum est, secundum regulas Grammaticas, justum Syntaxeos ordinem investigare, ut alium ab ordine verborum: ita secundum regulas Logicas, veram structuram Propositionis exprimere, quamquam esse scurata sit, ut involuta, perturbato verborum ordine, aut à Grammatica Syntaxi diversa.

Summa rei huic redit; in omni Propositione considerandum est, Quid illud sit de quo fit *Item,* (quod Propositionis subjectum erit;) et, Quid sit quod de eo vel

vel affirmatur vel negatur, quod erit *praedicatum*:) atque hi duo, propositionis Termini, censendi sunt per *Copulam* connexi; quae quidem *Copula*, vel separatim exprimitur per verbum *Est*, vel (quod saepe fit) in *Praedicati* vocibus involvitur, indeque extricanda.

Quando hae Propositionis Partes omnes, separatim, et suo quaeque ordine, conspiciuntur; dici solet *Directa Propositio*: Quando autem, vel perturbato ordine, vel defectu aliquo, vel alio quoconque modo, involuta est, adeoque minus perspicua; dici solet *Indirecta, Obliqua, Cryptica*, aut alio nomine non absimili. Quae quidem (*κρυψεις*) *Cryptes* omnes, *Obscurationes, Occultationes*, aliave involucra, sunt (quando postulat occasio) tollenda: Suppleto quod deest, aut subintelligitur; rescissio quod redundat; extricando quod involutum est; atque in ordinem redigendo, quod erat luxatum, aut perturbatum.

Hujusmodi autem *Propositio* (qualem hic descripsimus) una simplex, per se posita, dici solet *Categorica propositio*; (prout ab *Hypothetica* aut alias *Composita*, de quibus post dicetur, contradistinguitur:) Nam κατηγορια Graece, Latine reddi solet *praedicari*, hoc est de aliquo Affirmari vel Negari. Cumque aliquid directe vel Affirmatur vel Negatur, absque ambage, tergiversatione, circumloquutione, aut quod dicitur without *If's or An's*;) dicimus *loqui categorice*, et *categorice respondere*.

Quando autem *Propositio* conditionaliter profertur, (ut si *Sol* oritur, *dies* est;) aut sit alias *composita*: Dici solet *Propositio Hypothetica*; hoc est *conditionalis*. Non quod *Propositio* omnis utcunque *composita*, sit *proprie conditionalis*; (sunt enim alii modi quibus Propositiones componi possunt:) Sed quod, ex *Propositionibus Compositis*, ea praeceteris notabilis censeri solet quae *proprie conditionalis* est: adeoque nomen *potioris* placuerit omnibus impertire. Alii tamen, pro *categorica* et *hypothetica*, malunt dicere *simplicem* et *compositam* *propositionem*.

C A P. III.

De Qualitate Propositionis: Affirmativa et Negativa.

Propositio simplex (qualem jam descripsimus) vel *Affirmativa* est vel *Negativa* (prout ante dictum) prout Praedicatum, de Subjecto, vel Affirmatur vel Negatur; hoc est prout *Copula* vel Affirmatur vel Negatur; sive vel *Eſſe* dicitur vel *Non-eſſe*. Ut, si dicatur *equus eſt animal*; hic, *animal* de *equo* affirmatur; propter Copulam Affirmativam *Eſt*; Si dicatur, *equus non eſt lapis*; *lapis* hic de *equo* negatur, propter Copulam Negativam *non eſt*.

Quae quidem negatio (*Non*) solet quidem, in Lingua Latina, Copulae *praeponi*; (ubi *Eſt* Affirmando dicitur; *Non eſt* negando:) Sed, in Anglicana, *preſt-ponitur* Copulae nota negationis, ita tamen ut cum **ea** connecti censeatur, ubi Affirmando dicimus *Is*; Negando, *is-not*:) Atque hoc quidem cum explicite negatur Copula.

Sed, sicut *Copula* nonnunquam involvitur cum Praedicato, ejusve aliqua parte, (ut supra dictum est:) Sic et *Negationis* nota, quandoque cum *Subjecti* aliqua parte involvitur: Ut, cum dicatur *Nemo omnibus horis sapit*. Ubi *Nemo* seu *Nullus*, tantundem valet atque *Omnis non*; et *Sapit* resolvendum est in *eſt sapiens*; adeoque, explicite proposita, diceretur *Omnis homo non eſt sapiens omnibus horis*. Ubi Subjectum est *Omnis homo*, de quo negatur Praedicatum *sapiens omnibus horis*, per copulam negativam *non eſt*.

Caute hic notandum eſt, Propositionem tum dici Negativam cum *Copula* negatur. Non enim omnis in Propositione negatio facit negativam propositiōnem, sed ea solummodo quae afficit copulam. Si dicatur *animal non rationale eſt brutum*; propositio *Affirmativa*

Affirmativa est. Quippe, quae hic conspicitur Negatio, non afficit Copulam, sed est pars Subjecti. Subjectum enim est *Animal non rationale*, seu *illud animal quid non est rationale*, de quo Subjecto Affirmatur Praedicatum (*Brutum*) per copulam affirmativam est. Item *Non-animal est non-homo*, (*That which is no Animal is no-Man*:) est propositio Affirmativa (proper copulam est) quamvis tum *subjectum* tum *praedicatum* sint Negativi termini simplices.

Verum quidem est Propositionem tam ambigue proponi posse, ut merito dubitetur, an Affirmativa sit an Negativa. Ut, si dicatur, lingua nostra, *what is not an Animal is not a Man*; dubitari poterit an posterior negatio *not* ad copulam pertineat, (ut *is-not* ponatur pro *non-est*,) quo casu propositio erit Negativa; an ad Praedicatum, (ut *not a man*, sit *non-homo*,) quo casu Propositio erit Affirmativa. Nam *non-animal non est homo*, est Negativa; sed *non-animal est non-homo*, affirmativa propositio. Quae ambiguitas oritur ex linguae nostrae usu, qui negationem verbo *est* postponimus quae ipsum afficit, Latinorum *non-est* reddentes per *is-not*. Sed nihil est periculi ab hac ambiguitate, quoniam sensus utrobique idem est; *est non-animal* et *non est animal*; utut formulae loquendi differant. Debent autem, qui sic ambigue loquitur, explicare (si postuletur) utro modo se intelligendum velit.

Idem faciendum est (siquis est ab ambiguitate metus) in aliis item casibus. Ut, si dicatur *Every Man is not wise*: Quod, secundum rigorem formulae, veleret *Omnis homo non est sapiens*, hoc est, *nullus est*; adeoque *sapiens* de *omnibus* negetur. Sed, pro modo loquendi nobis satis familiari, censebitur potius pro *non omnis est*; quod tantundem valet atque *aliquis non est*. Atque ex hac formula nobis familiari, provenire puto quod etiam Latine non raro dicatur *Omnis homo non est doctus*, pro *non omnis est doctus*. Si quando autem sit ab ambiguitate periculum, cautius loqui par est. Ut, ubi dicitur Mat. 7. 21. *Not every one that saith unto*

unto me, Lord, Lord, shall enter into the Kingdom of Heaven; nam si pro not every one shall (*non omnis intrabit*) diceretur every one shall not (*omnis non intrabit*) videretur dici none shall (*nullus intrabit*;) quod non commode diceretur: Nam intrabunt aliqui, (*hoc est, nonnulli,*) sed *non omnes*, eorum qui dixerint *Domine, Domine.*

Haec autem, quae jam tradita est, Propositionum distributio in *Affirmativam et Negativam*; Propositionis *Qualitatem* spectare dicitur: et quaerenti *Qualis sit* propositio, dicendum *Affirmativa sit an Negativa.*

Sunt quidem aliae Propositionum *Qualitates*; ut puta, *Vera* sit an *Falsa*; item *Certa* sit an *Dubia*; et similia. Sed hae potius *Materiam* propositionis spectant; non *Formam*, de qua jam agitur. Sed *Affirmatio* et *Negatio*, *Formam* propositionis spectant, quaecunque fuerit *Materia*. Sic *B est A*, est Affirmativa; *B non est A*, negativa; quocumque fuerint *B* et *A*. Num autem vera sit an falsa, haec aut illa, constare non prius potest quam constet quis sit valor ipsorum *B*, *A*. Quippe si constet *B Brutum* significare, et *A Animal*; tum (propter *Materiam*) constabit Affirmativam veram esse; Negativam, falsam.

C A P. IV.

De Quantitate Propositionis: Universali et Particulari.

IN Propositione (qualem descriptimus) Categorica; Praedicatum Subiecto applicatur (affirmando aut negando) vel *Toti*, vel ipsius *Parti*, Graece dicitur *καθόλης* vel *κατά μέρος*; de subiecto *Toto*, vel de subiecto secundum aliquam sui partem. Praedicationem dicas *Totalem*, vel *Partiale*. Ubi intelligendum

gendum est totum, de *toto praedicationis*, seu *toto ambitu praedicandi*, hoc est, *omni eo* (quicquid sit, aut quotcunque sint,) *de quo subjectum* (separatim) *affirmatur*.

Quando igitur Praedicatum de Subjecto aliquo, secundum totum suum ambitum (hoc est, de omni eo de quo ipsum dicitur,) praedicatur (sive affirmative sive negative,) est ea *totalis praedicatio*; eaque Propositio *generalis* aut *universalis* dici solet. Utputa, cum dicitur *homo est animal*, intelligendo id de *quovis homine*: est ea *propositio universalis affirmativa*. Si dicatur, *homo non est lapis*, intelligendo item hoc *de quovis homine*: est ea *propositio universalis negativa*. Quippe, illic *animal*, *de toto* affirmatur (hoc est, de *quovis homine*, quotcunque fuerint homines;) hic, *de toto*, negatur *lapis*.

Quando autem non de *toto* ambitu subjecti, sed de ejus *parte* aliqua, intelligendum fit Praedicatum vel affirmari vel negari; est ea *partialis praedicatio*; eaque *propositio particularis*. Utputa, si dicatur *homo est doctus*, aut *homines sunt docti*, intelligendo id de *aliquo* tantum, aut *aliquibus*, non de *omni*; est ea *Propositio particularis affirmativa*: Si similiter dicatur *homo non est doctus*, aut *homines non sunt docti*, intelligendo item hoc *de aliquo*, vel *aliquibus*, non de *omni homine*; *Propositio est particularis negativa*.

Atque haec est (quae dici solet) *quantitas Propositionis*; puta *universalis* fit, an *particularis*. Neque aliam *Praedicationem* (praeter has duas, *καθόλως* et *καταμίσθιον*) vel agnoscit *Aristoteles*, vel rei natura patitur.

Cave autem per *Universalitatem et Particularitatem propositionis*, intelligas *Universalitatem et Particularitatem subjecti*, ut est *terminus simplex*; quasi ea esset *particularis propositio*, cuius *subjectum* est *particulare quid*, seu *individuum*; *universalis autem*, cuius *subjectum* est *vox communis* seu *universalis*. Non enim hic agitur (ut in prima parte Logicae) de *Universalitate aut Particularitate subjecti*, seu *termini*

simplicis; sed, de modo praedicationis, seu applicatione praedicati ad hoc subiectum (sive ipsum sit universale sive particulare; puta, an toti applicetur subiecto, an ipsius tantum parti. Nam de *subjecto universalis* (hoc est, de voce communi, fieri potest *particularis praedicatio*; ut cum dicitur *quidam homines sunt Philosophi*. Contra vero, de *subjecto particulari* fieri potest *praedicatio totalis seu universalis*; ut cum dicitur *Aristoteles est philosophus*. Quippe hic *philosophus* affirmatur de *Aristotele* secundum totum vocis ambitum. Et quidem de *Individuo* (determinato) non alia potest fieri *praedicatio quam universalis*. Cum enim (verbi gratia) vox *Aristoteles* de uno solo *individuo* dicatur; quicquid de hoc *individuo* vel affirmatur vel negatur; pariter vel affirmatur vel negatur de *Aristotele*, secundum totum vocis ambitum *praedicandi*.

Atque hoc signanter notatum velim; quia novus forte hic videar, et praeter aliorum loquendi formulam haec dicere. Nam plerique Logici, Propositionem (quam vocant) *singularem* (hoc est, de *subjecto individuo seu singulari*,) pro *particulari* habent (*non universalis*:) Sed perperam hoc faciunt, et praeter mentem Aristotelis (qui, quantum memini, nunquam ejusmodi singularem, τὸν κατα μής appellat, aut pro tali habet;) et praeter rei naturam: Non enim hic agitur de *particularitate subjecti* (quod ἀτομον vocat Aristoteles; non κατα μής) sed de *partialitate praedicationis*. Et quidem de eo quod est ἀτομον, quomodoquid κατα μής aut affirmari possit aut negari, non video. Neque ego interim *novator censendus sum* qui haec dixerim: sed illi potius *novatores*, qui ab Aristotelea doctrina recesserint; eoque multa introduxerint incommoda, de quibus suo loco dicetur.

Atque hoc non de *individuo tantum signato intellegendum est*, (quod *nomen proprium* vocant Grammatici;) sed de *alio quovis individuo determinato*; (sive sit *individuum demonstrativum*, sive *individuum ex hypothesi dictum*, sive alias uicunque ad unum

unum aliquod determinatum.) Sive enim *Virgilium* dixerim, sive *Poetam Mantuanum*, sive *Auctorem Aenidos*, sive (*Virgilium* indicando) *hunc hominem*: erit utcunque *ατόμος* de quo, quod dicitur, dici non potest *κατα μίσθιον*.

Idem etiam intellige, si forte *individuum* illud sit ex pluribus partibus, seu particulis, aggregatum; quod dici solet *unum per aggregationem*. Utpote si, *hunc lapidum acervum* (digito monstratum) dixerim aut *magnum esse*, aut *parvum*, aut *sepulti tumulum*, aut aliud quid, de hoc acervo unico, affirmaverim aut negaverim.

Idem dicendum, ubi *de pluribus collective sumptis agitur*, aut *per omne* (quod vocant) *collectivum* prolati: Ut, si *omnes planetas* dixerim *esse septem*. Nam hujusmodi propositio (utut illud non animadvertis) est *singularis* propositio (non minus quam cum *Solem* dixerim *esse unicum*;) non enim, de singulis separatis *Planetis*, sed de coniunctim omnibus, (quae una est *collectio*,) dicitur *septenos esse*. (Secus autem est si dixero *omnes planetas, stellas esse*: ubi *stella*, de singulis separatis dicta intelligitur.

Cum tamen *singularem* dico hanc propositionem (*per omne collectivum*,) non interim negaverim *universalēm* esse, seu *καθόλες*, (omnes enim *singulares* sunt *καθόλες*.) Sed subjectum hic est *omnes planetae*, de quibus (ut aggregato unico) affirmatur *septem esse*; non autem de *planetis universaliter* dicitur (hoc est, non de singulis separatis,) *septenos esse*.

De *individuo vago* (quod dicitur) aut *indeterminato*: res secus est; ut si dixero *unus homo* seu *quidam homo*; quoniam hic *quidam* (nisi alias determinetur) potest *esse quispiam*: adeoque certum aliquod subjectum inde non determinatur. Adeoque *quidam homo doctus est*, aut etiam *quidam homines sunt docti*, est propositio *particularis*; utpote de *homine* prolati, non secundum totum vocis ambitum, sed de aliqua saltem illius parte; adeoque de *homine κατα μίσθιον*, praedicatur *doctus*. Ut mox dicetur.

Quando Propositionis *Subjectum*, est *Vox Communis*, (*generalis* aut *universalis* dici solita;) potest ea vel *universalis* vel *particularis* propositionis *subjectum* fieri: prout *hunc toti* (secundum totam suam *amplitudinem* praedicandi) applicatur; vel, secundum *aliquam sui partem*: Hoc *est*, prout vel de *omnibus* vel *tantum aliquibus* sub suo generali nomine contentis, applicari intelligatur Praedicatum. Utputa cum dicitur *Homines sunt Rationales*, de *omnibus* intelligendum erit (secundum totam vocis *amplitudinem*), estque propositio *universalis*: Sin dicatur *Homines sunt docti*, intelligendum erit, non de toto ambitu *Hominis*, sed saltem de *quibusdam hominibus*; adeoque propositio *particularis* censenda erit.

Quoniam autem, hoc in casu, dubium aliquando esse possit, an qui de *homine* (verbi gratia) *Indefinito loquitur*, intelligendus sit de *omnibus*, an de *aliquibus tantum* loqui: Solent (ubi opus est) *Notas* quasdem (seu *signa*) subiecto praefigere, sive *universalitatis* sive *particularitatis*, quo dubium illud tollatur, indeque constet an pro *universalis* an pro *particulari* habenda sit ea Propositio. Puta, *Omnes homines sunt rationales*; *Aliqui homines sunt docti*. Neque tamen id semper fit; sed quando opus videtur.

Universalitatis Notae sunt, *Omnis*, *Quilibet*, *Cuncti*, *Singuli*, *Ambo*, *Uterque*, *Nullus non*, *Nullus*, *Nemo*, *Neuter*, *Semper*, *Ubique*, et siqua sunt similia.

Particularitatis Notae sunt, *Aliquis*, *Quidam*, *Non nullus*, *Aliquot*, *Pauci*, *Non nemo*, *Unus*, *Duo*, *Tres*, &c. *Aliquis non*, *Quidam non*, *Non omnis*, *Quandoque*, *Alicubi*, &c.

Aliae sunt *Notae*, quae quamvis absolutam *Universalitatem* non designant, eo tamen prope accedunt: ut *Multi*, *Plurimi*, *Plerique homines*, *pars longe maxima*, &c. prope accedunt ad *Universalem Affirmativam*. Atque ex adverso, ad *Universalem Negativam*, prope accedunt, *Pauci*, *Paucissimi*, *Vix ullus*, *vix aut ne vix*, &c. Quae quidem, de re probabili arguenti, (ubi demonstrationi

monstrationi locus non est,) universalibus *suppare* haberi possint, et *probabilitati* seu *verisimilitudini* probandae sufficiunt; adeoque ad *Opinionem* inducendam, (si non ad faciendam *Fidem*,) si nihil in contrarium constet.

Et quidem ipsae Universalitatis notae (utcunque Hyperbolice prolatae) saepenumero nihil aliud significant, quam quas *universalibus suppare* modo diximus. Utputa cum, in communi colloquio, quotidie dicitur, *Hoc omnibus notum est*, *Nemo hoc ignorat*, *Nemo inficiabitur*, et (Gallis familiare illud) *Tout le mond*, (ubi forte tres aut decem sunt ille *totus mundus*,) *Nil tale unquam contigit, in hoc conveniunt omnes*, &c. Ubi, per *omnes*, non aliud intelligendum erit quam *plerique* aut *plurimi*; et per *nulos*, intelligendi *paucissimi*.

Notae hujusmodi, subiecto praefixaes, non pro Subiecti parte aliqua censeri solent, sed ut ejusdem *Appendices*; dicique solent propositionis partes *Syncategorematicae*, quasi *Accidentales* et *Adventitiae*; At *Subiectum*, *Praedicatum*, et *Copulam*, partes vocant *Categorematicas*, utpote propositioni *essentialies*.

Negationis nota *Non*, qua Propositio fit *negata* (sive ea explicite praeponatur voci *Est*, sive utcunque involuta,) an pars dicenda sit *syncategomatica*, an (ut copulae particula) *categomatica*, nescio an inter se satis convenient Logici. Utrumvis dicas, ego non repugno. Quippe perinde est sive affirmativaes propositionis copulam dixeris *Est*; regativaes, *non est*, (ut si non pars copulae:) an utrobique copulam dixeris *Est*; et, in negativa, *non*, esse (*syncategomaticam*) notam *negationis*, ut est *omnis* nota *universalitatis*.

De aliis item Notis; judicio aliquando opus est, determinare, num partes sint *syncategematicae* an *categematicae* (hoc est, *adventitiae*, an *essentialies*.) Utputa, cum dicitur, *omnes planetae sunt stellae*, et *omnes planetae sunt septem*. In priori, vox *planetae* est integrum subiectum; et vox *omnes* est, pars *syncategomatica*;

utpote Universalitatis Nota ; adeoque Praedicatum *stellae*, de Planetis omnibus singulatim sumptis affirmatur : Unde recte subsumas, sed *Sol et Luna sunt planetae* ; ergo *Sol et Luna sunt stellae*. Sed in posteriori, *omnes est categorematica*, et subjecti pars ; neque enim de singulis separatim, sed de omnibus coniunctim intelligendum est ; adeoque non licebit subsumere, sed *sol et luna sunt planetae*, ergo *sol et luna sunt septem* : Sed subsumendum esset *sol et luna omnes sunt planetae*, si velis inde concludere, ergo *sol et luna sunt septem*.

Discrimen hoc (inter *omne collectivum*, et *omne distributivum*, statim patebit, si pro *omnes* substituas *quilibet* (quod tantundem est atque *omnes* distributive sumptum :) sic, pro *omnes planetae sunt stellae*, recte substituas *quilibet planetarum est stella* ; at non item, pro *omnes planetae sunt septem*, similiter substituas *quilibet planetarum est septem*.

Similiter, cum dicitur *hic homo est poeta*, non satis est assumere, *Virgilius est homo*, ergo *Virgilius est poeta*. Sed subsumendum erit *Virgilius est hic homo*. Quippe propositionis primae subjectum erat, non *homo*, sed *hic homo*. Estque vox *hic*, non syncategorematica, sed categorematica ; utpote pars subjecti in propositione singulari. Quae quidem utut *universaliter* dixerim ; (quippe *omnes singulares ita sunt*;) non tamen de *homine*, sed de *hoc homine* ; praedicatur universaliter (seu totaliter) vox *poeta*.

Porro : si quis sic arguat ; *Romanus quidam est Author Aeneidos* ; Estque *Virgilius Romanus Ille* ; ergo *Virgilius est Author Aneneidos* : Recte arguitur. At non ita foret, si assumeretur tantummodo, *Virgilius est Romanus*. Quia tum *Romanus* foret individuum *vagum*, seu *indeterminatum* ; adeoque subjectum Propositionis *particularis*, seu *partialis* ; ut quidem est in propositione prima, si illa sola consideratur :) sed cum in secunda subsumitur *Romanus Ille*, (seu *Ille idem Romanus*,) determinatur vox *Romanus*

Romanus (indeterminata prius) ad *unum singulare*, fitque *individuum determinatum*, adeoque *subjectum propositionis singularis*. Sed, absque hoc, incertum foret an *Romanus* in prima, et *Romanus* in secunda, sint *Idem Romanus*.

Simili opus erit judicio, siquando de alia quapiam particula dubitari possit, num syncategorematica censenda sit an categorematica.

Siquando autem, propositionis *subjectum*, sit *vox communis* (ut ante dictum est, adeoque capax *prædicationis* sive *totalis* sive *partialis*; nec tamen affixam habeat vel *universalitatis* vel *particularitatis* Notam, unde constet utra intendatur; (ut sunt illae, *Homo est Animal*: *Homo est doctus*:)) *Indefinitae* dici solent Propositiones. Non quod sit vel *particularis*, vel *universalis*, ejusmodi *propositio*; (*certum enim est, alterutram esse*;) sed quod non statim *obvium* sit, utram intenderit qui sic *indefinite loquitur*. Quo casu, (si postuletur, aut opus sit, exponere debet, qui sic loquitur, quo sensu intellectum velit. Neque enim semper pro *universalis* (quod volunt aliqui,) neque semper pro *particulari* (quod volunt alii,) habenda est *Propositio Indefinita*; sed nunc pro hac, nunc pro illa, prout vel dicti ratio vel *scopus* dicentis postulat.

Secundum ea quae hactenus tradita sunt, quadruplicem (secundum quantitatem) faciunt propositionem, plerique Logici; *Universalem*, *Particularem*, *Indefinitam* et *Singularem*. Quod tamen non ita intelligendum est, quasi haec esset distributio *propositionis*, ut *Generis*, in quatuor *Species*: Sed potius quadrupla diversitas Propositionis secundum *Accidentales* quasdam considerationes.

Cum enim *formalitas* propositionis consistat in *Praedicatione*, seu modo applicandi *praedicatum* *subjecto*: possitque ea secundum qualitatem, non alia esse quam vel affirmando vel negando; nec, secundum quantitatem, alia quam vel *totalis* vel *partialis*;

Prout illic non plures sunt Propositionis *Species*, quam affirmativa et negativa, (utut aliquando sic implicari possit propositio, ut merito dubitetur num haec an illa dicenda sit:) Sic, ratione quantitatis; non aliae assignandae sunt *species* quam *universalis* et *particularis* (prout praedicatio totalis est aut partialis;) utut nonnunquam, (quando *indefinite* proponitur,) dubitari possit num haec an illa intendatur. Possunt tamen, utrobique, diversitates quaedam *accidentales* intervenire.

Et quidem, ratione *quantitatis* (de qua jam agitur,) seu amplitudine praedicandi de exposito subjecto; quamquam praedicatio omnis vel totalis vel sit partialis; utra tamen harum illa sit, non in omnibus tam liquido patet. Sunt quidem, hac ratione, aliae *manifesto universales*, propter affixam *universalitatis notam*, (ut *omnes homines sunt Rationales*; *nullus homo est brutus*;) quae (signanter) dici solent *universales*: Aliae *manifesto particulares*, propter affixam *particularitatis notam*, (ut *quidam homines sunt prudentes*; *quidam non sunt*;) quae (signanter) dici solent *particularares*: Aliae, de quibus (utut vel *particularares* sint vel *universales*) non liquido constet (propter *nullam ejusmodi affixam notam*, dum tamen *subjectum sit vox communis*, utriusvis capax,) utrae censendae sint; quae itaque *indefinitae* dici solent, seu *indefinitae propositiones*; suntque nunc pro *universalibus*, nunc pro *particularibus* habendae, prout fert occasio: Aliae denique, quae cum *subjectum habeant individuum* (de quo non alia fieri potest quam *totalis praedicatio*;) *universales* quidem semper sunt, sed *universalitatis nota* non indigent (cum, propter *subjecti naturam*, aliae non possint esse quam *universales*;) dicique solent *Singulares*; ut *Virgilius est Poeta*, *Virgilius non est Graecus*. Non quod *universales* non sint; sed, quod sint certa quaedam *universalium classis*, quae hoc habent peculiare, quod, de *hujusmodi subjectis* (ubi *unus et omnis idem est*) non possit aliter praedicari quam *universaliter*.

Hae

Hae Propositionum distributiones, de quibus hactenus dictum est, solent hoc memorali versu (barbaro licet) insinuari.

Quae? Ca. vel Hyp. *qualis?* Ne. vel Aff. *quantat?*
Par. In. Sin.

Hoc est; quaerenti *quae* sit propositio? respondendum, *categorica* sit an *hypothetica*. Quaerenti *qualis* sit? respondendum est, *affirmativa* sit an *negativa*. Quaerenti *quanta?* dicendum *universalis* sit, *particularis*, *indefinita*, an *singularis*.

Porro; cum Propositio *omnis* (saltem *categorica*) est, ratione *qualitatis* *affirmativa* aut *negativa*; et ratione *quantitatis*, *universalis*, aut *particularis*: erit, ratione simul *utriusque*, vel *universalis affirmativa*, vel *universalis negativa*, vel *particularis affirmativa*, vel *particularis negativa*: quibus breviter indicandis, quatuor assignant vocales Literas A, E, I, O; secundum hos verificulos memorativos:

Afferit, A; *Negat*, E; sed *universaliter ambae*.

Afferit, I; *Negat* O; sed *particulariter ambo*.

(Ubi non tam erant solicii de Syllabarum quantitate, aut Syntaxeos ratione, quam ut *Rhythmus* constet, aut ὁμοιοτίειτο. Alii tamen, quo constet versus, pro *sed universaliter*, substituunt *verum generaliter*; et, quo Syntaxi prospiciatur, pro *ambo*, neglecto Rytmo, substituunt *ambae*; respicientes vocem sub-intellectam, *propositiones*.) Quod volunt, hoc est; per A, notatur propositio *universalis affirmativa*; per E, *universalis negativa*; per I, *particularis affirmativa*; per O, *particularis negativa*. (Quarum usus in sequentibus patebit.) Nequis autem de Propositionibus Indefinitis et Singularibus (quasi hic neglectis) sit sollicitus: *Indefinita* referenda est nunc ad universalem, nunc ad particularem, prout res postulaverit: *singularis*, semper ad universalem.

Eosdem Anglice, sic reddas.

A says, and E denies; both totally.

I says, and O denies; both partially.

C A P. V.

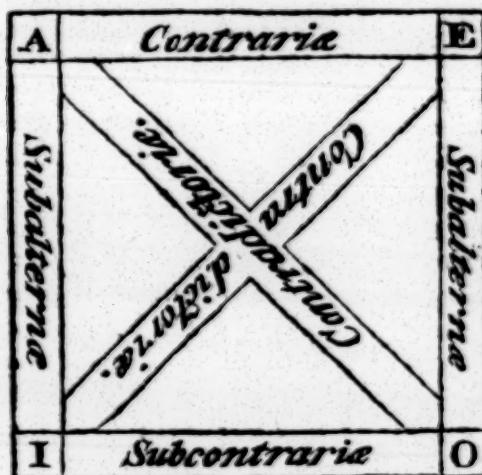
De Oppositione Propositionum.

Propositiones pro varia Qualitatis et Quantitatis diversitate, eodem manente tum subiecto tum praedicato, varias admittunt inter se Comparationes (seu Considerationes Relativas) quae *Oppositiones* dici solent (*αντίθεσις*.) Sin minus placeat *Oppositionis Vox* (quia non est in omnibus Oppositio stricte sumpta, quin possint simul consistere,) *Contrapositiones* dicas licet, (quae vox non minus congruit Graece *αντίθεσις*.) Quippe nil aliud hic intenditur quam propositionum sic variatarum (opposito scilicet situ positarum) inter se comparatio; et Relationum indicatio quas sic contrapositae Propositiones inter se sortiuntur.

Sed *Oppositionis* vocem (antiquitus usitatam) non incommodate retineas, (licet non in omnibus stricte conveniat,) pro ea libertate quam sibi solent assumere Logici in nominibus imponendis, (quod ante insinuavimus, eritque aliquoties post insinuandum;) Nempe, cum nomen generale pluribus particularibus accommodandum est; non tale semper nomen imponunt quod ex aequo omnibus conveniat: sed quod particularium illi, quod potissimum spectant, satis quadrat; reliquis autem non sine vi quadam possit (*καταχρησιῶς*) attribui. Quod, ut alibi, sic speciatim notavimus, ubi propositionis *subiectum* et *praedicatum* dici notavimus, Propositionis Terminum *Minorem* et *Majorem*; quod quidem in *Universalis Affirmativa* (quam ut potissimum spectant) ut plurimum contingit; in reliquis autem non raro contrarium: ut supra monitum est. Atque hic similiter, quamquam non omnes hae Contrapositiones, sint *Oppositiones* stricto sensu; cum tamen pleraque tales sint, commune *Oppositionis* nomen omnibus imposuerunt.

Has

Has autem, hujusmodi Schemate Contrapositas, exhibere solent.

Hoc est; A, E, vocant *contrarias*: I, O, *subcontrarias*: A, I; et E, O; *subalternas*: A, O; et E, I; *contradictorias*. Hoc est (verbis fusioribus).

1. *Universalis Affirmativa*, et *Universalis Negativa* (quae Quantitate convenient, utpote Universales ambae; sed differunt Qualitate,) *Contrariae* vocantur. Quae quidem ambae *Falsae* possunt esse (ut si dicatur, *Omnes homines sunt Sapientes*; *Nulli homines sunt Sapientes*: sed non ambæ possunt esse *verae*.

2. *Particularis Affirmativa*, et *Particularis Negativa*, (quae item Quantitate convenient, utpote Particulares ambae; sed differunt Qualitate,) vocantur *Subcontrariae*; (ut, *Hominum aliqui sunt Sapientes*; *Aliqui, non sunt sapientes*.) Quarum, *utraque vera esse potest*, sed non *utraque falsa*.

3. *Universalis Affirmativa*, et *Particularis Affirmativa*; Item *Universalis Negativa*, et *Particularis Negativa*; (quae Quantitate differunt, sed convenient Qualitate; vocantur *subalternas* (utpote quarum altera sub altera continetur; puta particularis sub universalis:) quae quidem utut Oppositæ dici possint laxiore sensu (hoc est, Contrapositæ,) non tamen ita sunt Oppositæ quin bene consistant. Harum; si

Universalis vera est, vera est et Particularis; quippe quae in Universali continetur, (Puta, si omnes sunt, multo magis aliqui sunt: Si nulli sunt, certe Aliqui non sunt.) Si Particularis falsa est, falsa est et Universalis; utpote quae illam continet: (Puta, si falsum sic Aliquem esse; multo magis falsum erit Omnes esse: Si falsum sit Aliquem non esse: multo magis erit falsum Nullum esse.) Si Universalis falsa sit, potest tamen Particularis (aliquando) vera esse: (Ut Omnes homines sunt sapientes; Aliqui sunt: Item Nulli homines sunt sapientes; Aliqui non sunt: sed et potest (aliquando) falsa esse; (Ut Omnia sunt Bruta rationalia: Aliaqua Bruta sunt rationalia: Item Nulli homines sunt rationales; Aliqui homines non sunt.) Si Particularis vera sit, potest tamen Universalis esse falsa; (Ut, Aliqui homines sunt sapientes; omnes sunt: Item Aliqui homines non sunt sapientes; Nulli sunt: Sed esse potest (aliquando) vera; (Ut Aliqui homines sunt Rationales; Omnes sunt: Item Aliquis homo non est Brutum; Nullus est.)

4. *Universalis Affirmativa et Particularis Negativa; item Universalis Negativa et Particularis Affirmativa; (quae tum Quantitate tum Qualitate differunt,) vocantur Contradicторiae; (ut quae sibi mutuo contradicant. Harum quidem Nec ambae possunt esse verae, nec ambae falsae: Sed semper altera vera est, altera falsa. Adeoque haec dici solet Omnium Oppositionum Maxima.) Puto, si vera sit Omnes homines esse animalia; certe falsum erit, Aliquos non esse; si verum sit Aliquos non esse; falsum erit Omnes esse. Item si verum sit, quod nulli homines sunt Bruta; falsa erit Aliquos esse: et, vice versa, si hoc verum sit, falsum erit illud.*

Est autem hoc Schema, eis praesertim Propositionibus accommodatum, quarum Subjectum est Vox Communis; adeoque capax praedicationis Totalis, aut etiam Partialis.

In Singularibus autem, quarum Subjectum est Individuum (adeoque non capax praedicationis Partialis,) res aliquanto secus est. Quippe de Individuo Subjecto, quicquid dicitur de Toto dicitur; et quicquid negatur, de Toto negatur, (ut partiali vel Affirmationi

vel

vel Negationi, non sit locus.) Adeoque *Affirmativa et Negativa* (ut *Virgilius est Poeta*; *Virgilius non est Poeta*;) non modo *Contrariae* sunt (ut in aliis Universalibus *Affirmatis et Negatis*,) sed et (vi materiae) *Contradic-toriae*: Adeoque nec simul verae possunt esse, nec simul falsae; sed semper altera vera est, altera falsa.

(Quomodo hoc accommodandum est Propositionibus Hypotheticis, aliisque Compositis; post dicetur suo oco.)

Secundum has Regulas, (quae ita certae sunt, ut sua luce satis constent,) judicandum erit de *Consistentia* aut *Inconsistentia* propositionis unius cum altera, (inde que argendum de Veritate aut Falsitate unius prout altera aut Vera est aut Falsa,) pro varia earum Qualitate aut Quantitate (eodem manente tum Subjecto tum Praedicato, in singulis his Oppositionis (aut Contrapositionis) generibus.

C A P. VI.

De Aequipollentia Propositionum.

EX Oppositionis doctrina, dependet ea quae est de *Aequipollentia* Propositionum: Hoc est, Quomodo Propositiones oppositae (in quocunque Oppositionis genere) fiant, per debitam negativi *non positio-nem*, *Aequipollentes*. Unde judicium fiat de veritate aut falsitate unius, per veritatem aut falsitatem alterius ei *Aequipollentis*. Quippe si *aequipollentium* una vera est, etiam altera vera est; Si falsa, falsa.

Cujus quidem doctrinae summam, in hunc versiculum (barbarum compingunt.

Prae Contradic. Post *Contrar.* Prae postque *Subaltern.*

Hoc est; ex *contradictoriis* propositionibus, si (in utravis) Nota negationis (*non*) *praeponatur* Universali-tatis

litatis aut Particularitatis notae, fiet haec alteri (contradicторiarum) Aequipollens.

Idem fiet in *Contrariis* (aut etiam *Subcontrariis*;) si *Postponatur*.

Item, in *Subalternis*, id fiet, si et *Praeponatur* et *Postponatur*.

Accommodantur hae Regulae ad Linguam praeferit Latinam; in qua, ea particulae *non* positio hoc efficit. Sed et aliis linguis aut idem fiat aut ejus saltem accommodari possunt aequivalentes Regulae, si id attendatur, (quod totius doctrinae fundamentum est,) Nempe.

Nota negationis *non* (aut quae huic aequipolleth) *praeposita* notae Universalitatis aut Particularitatis, intelligitur, immediate *afficere* eam sive *Universalitatem*, sive *Particularitatem*, non autem *Copulam* nisi per consequentiam, aut aequivalentiam. Hoc est; praefixa notae *Universalitatis*, negat dictum illud esse *Universaliter* verum; praefixa notae *Particularitatis*, negat *vel de Particulari* verum esse.

Eadem negationibus nota, *Postposita* notae Universalitatis aut Particularitatis, (et quidem propositionis subjecto) intenditur *Copulam* immediate afficere: Adeoque, manente quae prius erat Quantitate, mutatur Qualitas: unde, si prius fuerit *Affirmativa*, jam fit *Negativa*; si *Negativa* prius, jam fit *Affirmativa*.

Si, et *Praeponatur*, et *Postponatur*; utrumque fit.

Sed et illud intelligendum (pro genio Latinae linguae) quod duae *non*, se mutuo tollunt; hoc est, *Negatio negationis* (*Non non*) aequipolleth *Affirmationi*. Quibus praemissis; rem singulis casibus sic accommodabimus.

1. Duarum propositionum Contradicторiarum; ut *Omnis homo est animal*; *Aliquis homo non est Animal*: Si notae Universalitatis *Omnis* praefixeretur *non*; manifestum est *negari Universalitatem*: Et consequenter, si *non omnis est*, saltem *aliquis non est* (quae est altera contradicторiarum). Similiter, si particularitatis notae *Aliquis*, praefixeretur *Non*; manifestum

Cap. 6. De Aequipollentia Propositionum. 111

manifestum est tolli etiam quoad *Ullum*, quod ante dicebatur: Quippe si *ne aliquis* quidem non est; certe *omnis* est; adeoque sit reliquae contradictiarum aequipollens. Pariter si universalis sit Negativa, et particularis Affirmativa; puta *Nullus homo est Brutum*; *Aliquis homo est Brutum*. Idem fit. Quippe si *non nullus*, tum *aliquis*. Si *non aliquis*, tum *nullus*.

2. Duarum Contrariarum, ut *Omnis homo est animal*; *Nullus homo est animal*; si notae universalitatis aut particularitatis Postponatur (sic nempe ut directe afficiat copulam) fit utravis reliquae aequipollens. Nam si *omnis non est*, tum *nullus est*: Si *Nullus non est* tum *Omnis est*. Idem obtinet in Subcontrariis, (quamquam non memini hoc a Logicis notari solitum:) Puta, *Aliquis homo est prudens*; *Aliquis non est prudens*: Quippe si, in priori, post *Aliquis homo*, interponatur *Non*; fit posterior: Si in posteriori id fiat; *Aliquis non non est* aequipolleter priori *Aliquis est*.

3. Duarum Subalternarum; *Omnis homo est animal*; *Aliquis homo est animal*: Idem contingit si et praeponatur et postponatur *Non* in utravis. Quippe si *non omnis non est*, tum *aliquis est*. Si *non aliquis non est*, tum *omnis est*. Similiterque in Negativis; *Nullus homo est Brutum*; *Aliquis homo non est Brutum*. Quippe *non nullus non est*, tantundem est atque *Aliquis non est*. Item *Non aliquis non non est*, tantundem est atque *non aliquis est*, seu *unllus est*.

Atque haec quidem omnia, in singulis casibus, tam certa sunt, et luce sua manifesta, ut de Regularum veritate tanquam legitime demonstrata dubitandum non sit. Herum casuum praecipuos, solent (memoriae causa) in versiculis compingere.

Non omnis, Quidam non : Omnis non, quasi Nullus.

Non nullus, Quidam: sed Nullus non, valet Omnis.

Non aliquis, Nullus: Non quidam non, valet Omnis.

Non al:er, Neuter: Neuter non, praestat Uterque.

Quos Anglice sic reddas;

Not all, Some not: All not, the same as None.

Not none, is Some: None not, is Every one.

Not any, None: Not any not, is All.

Not either, Neither: Neither not, Both we call.

Monendum hic duxi : quoties per Regulas five Oppositionis five Aequipollentiae colligenda est propositio *Particularis* (five *Affirmativa* five *Negativa*;) intelligendum erit saltem de *Aliquo* (numero singulari) non semper de *Aliquis* (numero plurali:) Sufficit enim ad tollendam *Universalitatem*, si vel *Unus* aliquis excipiendus sit. Pariterque, si negaveris *Aliquos*, non hoc satis est ut inde concludas *Nullum*; sed si negaveris *Aliquem*. Quippe, inter *Aliquos* et *Nullum* medius intercedit *Aliquis*. Sic, si negaveris, *Omnis Christi Apostolos* fuisse domino suo fideles, non hinc sequitur, *Aliquos* non fuisse ; sed saltem *Aliquem*.

Sed et, ubi (vi consecutionis) inferri potest *Particularis* (de *Uno* aliquo,) si tamen hic *Unus* sit *Omnis* (qui est casus propositionum singularium,) infertur porro (vi materiae) *Universalis* seu *Totalis*. Sic si *Virgilium esse Poetam* negaveris ; afferis *Virgilium non esse Poetam*: quae, vi consecutionis, est propositio *Negativa*; &, vi materiae, *Universalis*; eo quod, de *Individuo*, omnis praedicatio est *Totalis*. Atque hinc fit, quod, *Affirmativa* et *Negativa*, de *Singulari* subjecto, sint vi materiae) *Contradicторiae*: qui alias, si utraque censeretur *Particularis*, forent *Subcontrarie* (quarum utraque posset esse vera;) si censeretur utraque (ut revera est) *Universalis*; forent *contrarie* (quarum utraque posset esse falsa;) sed (propter materiae necessitatem, quae partialem praedicationem non admittit,) sunt *Contradicторiae*; ut neque simul *Verae* possint esse, nec simul *Falsae*.

C A P. VII.
Do Conversione Propositionis.

Alius adhuc est arguendi modus, quo ex una Propositione infertur alia (absque interventu novi Termini;) quam vocant *Conversionem Propositionis*. Posito scilicet *Subiecto in locum Praedicati*; et *Praedicato in locum Subiecti*. Sic, Propositio *Homo non est Brutum*; mutatur, per Conversionem, in Hanc *Brutum non est homo*. Quarum prior, dici solet, Propositio *Conversa*, (aut *convertenda*;) posterior, Propositio *convertens*; seu *in quam convertitur*.

Quo autem si fiat *Conversio*, ut a veritate *Conversas* arguere possimus veritatem *Convertentis*: Has Regulas observandas docent.

Primo quidem; Quod illam, qui prius erant, maneat Propositionis *Termini*; sed *transpositi*: (*Subjectum in locum Praedicati*, et *Praedicatum in locum Subjecti*.) Saltem si excipias eam *Conversionem* (quam vocant) per *Contra-positionem*; in qua (praeter *Transpositionem*) mutantur termini *finiti* in *infinitos*.

Secundo; Quod eadem, quae prius, maneat propositionis *Qualitas*. Puta, si *Convertenda* fuerit *Affirmativa*, etiam *Affirmativa* sit in quam convertitur. Si illa, *Negativa*; *Negativa* item et haec. Non solent enim *Affirmativam* in *Negativam* convertere; nec *Negativam* in *Affirmativam*.

Tertio; *Quantitas Propositionis*, aliquando *Manet*, aliquando *Minuitur*, (puta, ex *Universali* in *Particularem*;) sed non *Augetur* (ut fiat ex *Particulari Universali*.) Siquando autem hoc jubeatur; (utputa quum, in sequentibus, doceatur *Reductio modi*, *Bาราลิปตัน* dicti, ad *Barbara*;) id non fit, ex sola vi *Conversionis*, sed propter alias quae occurunt circumstantias; ut suo loco docebitur.

Quarto,

Quarto, Quando eadem retinetur Quantitas ; vocari solet *Conversio Simplex*. Locumque habet in *Universalis Negativa*, et in *Particulari Affirmativa*. Quippe si *Nullus homo sit Brutum*, hinc recte concludas, *Ergo nullum Brutum est Homo*. Item, si *aliquis Romanus est Poeta* ; hinc recte inferas, *Ergo Aliquis Poeta est Romanus* ; puta *Virgilius*.

Quinto, Quando minuitur quantitas, (puta quum *Universalis* in *Particularem* convertitur,) dici solet *Conversio per Accidens* ; aut etiam *Diminuta conversio*. Locumque habet potissimum in *Universalis Affirmativa*. Puta, si *Omnis homo est Animal* ; hinc recte concludas *Ergo Aliquod animal est homo*. Potest item in *Universalis Negativa* locum habere : Puta, *Nullus homo est Brutum*, *Ergo Aliquod Brutum* (nempe siquod sit) *non est Homo*. (Quippe si, ut prius, inde concludas, per Simplicem *Conversionem*, *Ergo Nullum Brutum est Homo* ; concludas certe licet, multo magis, *Ergo Aliquod Brutum non est Homo*, cum hoc in illo contineatur.) Sed negligi solet haec *Universalis Negativa* *conversio per Accidens* ; quoniam ibidem habeas (quae potior est) *conversionem simplicem* ; ut supra dictum est.

Si quaeras, cur haec *conversio dicatur per Accidens* ; ego de nominis ratione non sum admodum solicitus : Satis est, quod soliti fuerint Logici sic loqui ; neque est necesse ut rerum Nomina (utut sine ratione imposita) mutemus. Sin id malis, dicas (cum aliis *Conversionem diminutam*).

Atque hae quidem duea *conversionis formulae simplex et per Accidens*) vocari solent *Conversiones Directae*. Atque his speciatim accommodatur *conversionis definitio* ; praesertim ubi dicitur ; *retinendos esse eosdem, qui prius, terminos*.

Sexto, Sed tertia adhuc restat formula quae dici solet *Conversio per Contra-positionem*. Quae appellatio, quamvis reliquis pariter conveniat, (nam in illis item *Contraponuntur termini*,) huic tamen tertiae peculiarter applicari solet. In qua, praeter *Terminorum* (ut

(ut in reliquis) Transpositionem, mutantur termini Finiti, in Infinitos: Praefixa scilicet negationis nota Non, terminus prius positus: puta, pro *Homo*, *Animal*; dicitur *non-homo*, *non-animal*; quos vocant terminos infinitos.

Hanc formulam locum habere docent in *Particulari Negativa*. Atque hujus potissimum causa, videtur, sive introducta; ut quae per neutram reliquarum converti possit. Puta, *Aliquod animal non est homo*; Ergo *Aliquod non-homo non est non-animal*; seu (quod tantundem est) *Aliquod non-homo est animal*; seu *Aliquod quod non est homo, est tamen animal*.

Sed et sic etiam convertas *Universalem Affirmativam* (etiam non minuta quantitate) in *Universalem Affirmativam*. Ut *Omnis homo est animal*; ergo *Omne non animal est non-homo*; seu *Quicquid non est animal, non est homo*.

Nec minus apte definienda foret haec *Conversio*, (in utrovis casu) per *Mutationem Qualitatis et post transpositionem terminorum* negationem novi subjecti. Sed prior loquendi mos, tantundem valet.

Sed, in *Universali Affirmativa*, negligi solet haec per *Contrapositionem* conversio, ut minus necessaria; quia eadem propositio (ut supra dictum est) converti potest per eam *conversionem directam*, quae per *Accidens* dicitur. Est tamen vera *Conversio*, et recte conclusa; estque usus in ratiocinio nec contemnendi, nec infrequentis. Puta, *Omnis homo est animal*; Ergo, *Id quod non est animal, non est homo*.

Haec *Conversionum doctrina*, his solet versibus compungi.

E, I, simpliciter convertitur; E, A, per Acci.

A, O, per Contra; sic fit conversio tota.

Aut etiam (ne, in recitandis literis singularibus, facilius laberetur memoria,)

FECI simpliciter convertitur; EVA per Acci.

FAXO per contra. Sic fit conversio tota.

Anglice sic reddas;

E, I,

E, I, are simply turn'd: E, A, by Acc.

A, O, are counter-put, in going back.

Vet sic

fEcI are simply turn'd: EvA by Acc.

fAxO are counter-put, in going back.

Propositio Singulari (five Affirmativa five Negativa) cum semper Universalis sit, (ut supra dictum,) observat leges aliarum Universalium. Puta, *Virgilius est Poeta*; Ergo *Aliquis Poeta est Virgilius*. (Universalis Affirmativa in Affirmativam Particularem.) Item *Virgilius non est Graecus*; Ergo *Nullus Gracorum est Virgilius*, (Universalis Negativa in Universalem Negativam.) Atque in altis similiter.

Si autem Convertendae propositionis Praedicatum sit *Individuum* (quodcunque habuerit Subiectum; *Convertentis Subiectum* (quippe quod fuerat *Convertendae Praedicatum*) *Individuum* erit; propterea et propositio *Convertens* (siqua sit) necessario erit *Singularis*, adeoque *Universalis*. Quae itaque si alias foret (per conversionum leges) *Universalis*: nihil hic à regulis receditur. Si vero alias foret *Particularis*; haec tenus inde receditur, quod quae foret, per Regulas, *Saltem Particularis*, fit, propter necessitatem materiae; etiam *Universalis*. Sic *Nullus Graecorum est Author Aeneidos*; Ergo *Author Aeneidos non est Graecus* (*Universalis negativa*, in *Universalem negativam*; per simplicem conversionem, secundum leges.) Item *Maro est Virgilius*; Ergo *non-Virgilius est non-Maro*; seu *Qui non est Virgilius, non est Maro*; (per *Contrapositionem*, secundum leges.) Sed, *Virgilius est author Aeneidos*; ergo *Author Aeneidos est Virgilius*; per leges conversionis, foret (ut est) *Affirmativa*; essetque *Saltem Particularis*: et, propter, necessitatem materiae, fit *Singularis*, adeoque *Universalis*.

Notes hic licet, alio alibi sensu dici, *Convertibiliter Praedicari*; aut *terminos esse Convertibiles*: nempe quando termini habent eundem ambitum praedicandi; adeoque alter de altero indifferenter dici possit, et quidem

quidem Universaliter. Ut, *Virgilius est Maro*, et *Maro est Virgilius*: Item, *Omnis homo est resibilis*, et *omne resibile est homo*: Idemque dici potest de terminis quibusque Synonymis; ut *Ensis*, et *Gladius*; Item, de *Definitione* (si justa fuerit) et *Definito*; ut *Omnis homo est animal rationale*; et *omne animal rationale est homo*. (Unde dici solet *Definitum* et *Definitionem*, debere *Converti*; seu *terminos esse convertibiles*, hoc est, *eiusdem ambitus*.) Sed ea convertibilitas (utpote quae est *simplicum terminorum*) non est hujus loci (ubi de *conversione Propositionum* agitur.) De quo supra dictum est suo loco.

C A P. VIII.

De Propositionibus Modalibus.

QUANDO in propositione aliqua, res non nude asseritur aut *esse*, aut *non esse*; sed cum *Modificazione* aliqua seu *Qualificatione* annexa, quae *Copulam* afficiat: dici solet *Propositio Modalis*. Ut cum dicimus *Est certe*, *Forsan est*, cum ejusmodi loquendi formulis innumeris.

Quarum quidem aliquae sunt (aut videntur esse *Augmentativa*, vehementius asserentes: Ut, *Est certissime, manifeste, proculdubio*, &c. quae videntur plus dicere quam nudum *Est*. Aliae *Diminutiva*, vim assertionis mitigantes: Ut, *forsan est, videtur esse, fieri potest*, &c. qui termini minuentes sunt, et minus dicunt quam nudum *Est*; incertitudinem aliquam innuentes.

Sed et, in communi loquela (quae *Rheticum* potius quam *Logicum* verborum sensum exhibet,) ipsae quae videntur *Augmentativa*, sunt non raro potius *Diminutiva*. Ut cum querenti, *Num quid ita sit?* qui categorice respondet *Est*; fortius censabitur

affir-

affirmare, quam qui dixerit *Est certe, proculdubio Est, &c.* Solent enim hujusmodi asseverationes, dubitantiam aliquam innuere; et censeri solent (hyperbolica locutione) *diffidentiam minuere*, magis quam *augere certitudinem*. Et, sicut ante dictum est, de Universitatis notis; *Omnibus hoc notum est; Nemo nescit;* non aliud censentur significare quam *Sciunt plurimi. Sic, Est certissime, proculdubio est, &c.* non tam *absolutam certitudinem innuunt, quam opinionem satis probabilem.* Minusque dubitare censebitur qui simpliciter *Est* dicit, quam qui dicit *proculdubio est.*

Hujusmodi *Modalium propositionum* (*Copulam sufficientium*) quamquam magna sit varietas, (ut cuique obvium erit, qui varias loquendi formulas notaverit:) Quatuor tamen sunt quas, (ut praeceteris notabiles,) selegisse videntur Logici; de quibus (quum de *Modalibus* agitur) diserte loqui solent; cum quid *Necessarium, Contingens, Possibile, aut Impossibile, esse dicunt.*

Hos quatuor *Modes*, nonnunquam *Adverbialiter exprimunt*; ut *Homo necessario est Animal; Socrates est doctus Contingenter, &c.* Nonnunquam *Adjective*: ut *Necessus est, Hominem esse animal; Contingens est, Socratem esse doctum; Possibile est, Ovem esse bicornem; Impossibile est, Hominem esse Lapidem, &c.* Nonnunquam aliis formulis tantundem significatur: Ut si, *Pro Necessario, dicatur fieri non potest quin ita sit. Pro Contingente; non est necesse; secus esse posset: Pro Possibili; fieri potest; nihil impedit quin sit. Pro Impossibili: non potest esse; natura rei non permittit;* Cum similibus loquendi formulis. Non enim putanda est Logica paedanticam loquendi formulam affectare, sed sensum dictorum considerare: Quae tantundem significant, pro eadem habentur propositione, utcunque varietur loquendi formula.

Per *Necessarium*, intelligitur, *id quod non potest non esse.* Ut, *Hominem esse animal.* Cum enim *Animalitas sit de essentia Hominis: necesse est, nec potest aliter esse, quin Homo sit animal.*

Per

Per *impossibile*; id quod non potest esse. Ut, *Hominem esse lapidem*. Quippe cum ea sit *hominis et lapidis natura*, ut alter sit, alter non sit, sensitivus; fieri non potest ut *Homo sit Lapis*.

Per *possibile*; id quod, (utut forte non sit) potest tamen (aut posset) esse. Ut, possibile erat, *Aristotelem (utut non fuerit) fuisse regem*.

Per *contingens*; id quod, (utut forte sit) potuit tamen (aut posset) non esse. Sic, *Contingens est (non necessarium) Alexandrum fuisse Regem; et Aristotelem fuisse Philosophum*: Cum posset quidem secus esse.

Hi quatuor *Modi*, magnam censeri solent analogiam habere, cum quadruplici propositionum in Quantitate et Qualitate varietate. Puta, *Necessarium*, instar *Universalis Affirmativa*: *Impossibile*, instar *Universalis Negativa*: *Possibile*, instar *Particularis Affirmativa*: *Contingens*, instar *Particularis Negativa*.

Adeoque *Necessarium et Impossibile*, esse contraria: *Possibile et Contingens* (potest esse, potest non esse,) Subcontraria: *Necessarium et Possibile*, item *Impossibile et Contingens*; Subalterna: *Necessarium et Contingens*; item *Impossibile et Possibile*; *Contradictoria*.

Possuntque similiter ad *Aequipollentiam* reduci, interventu *Negativi Non*, vario situ positi. Sic non *Necessarium*, est *Contingens*; et non *Contingens* est *Necessarium*: non *Impossibile*, est *Possibile*; non *Possibile*, est *Impossibile*. Item *Necessarium*, est *Impossibile non esse*; *Impossibile*, *Necessarium non esse*; *Possibile*, est *Contingens non esse*; *Contingens*, est *Possibile non esse*: Denique *Necessarium est, non Possibile non esse*: *Impossibile, est non Contingens non esse*. Secundum *Æquipollentium regulam ante traditam*,

Prae Contradicit: Post, *Contrar*: *Prae postque, Subaltern*.

Similesque subeunt *Conversionum leges*; secundum regulam ante traditam.

E, I, simpliciter convertitur. E, A, per Acci.

A, O, per Contra.

Puta;

Puta; si *Impossibile est*, *hominem esse Lapidem*; tum *Impossibile est*, *Lapidem esse hominem*: Si *Possibile est*, *Regem esse Philosophum*; *Possibile est*, *Philosophum esse Regem*: Quae sunt conversiones Simplices. Item, si *Necessarium est*, *Hominem esse animal*; *Possibile est*, *animal esse hominem*: Si *Impossibile est Hominem esse Lapidem*; tum *saltem contingens non (necessarium) est*, *Lapidem esse hominem*: Quae sunt conversiones per accidens. Denique, si *Necessarium est*, *Hominem esse animal*; tum *Necessarium est*, ut *non-animal sit non-homo*; (sive, ut *quod non est animal, non sit homo*;) Si *Contingens est*, *Hominem esse Philosophum*; tum *contingens est*, *non-philosophum esse non-hominem*, (sive, *non est necessarium, ut qui non sit philosophus, non sit homo*;) Quae sunt conversiones per contrapoositionem.

Notandum hic, *Contingens* ea notione sumi qua opponitur *Necessario*; ut id significet, quod *possit non esse*: (adeoque non excludit *Impossibile*;) non ea notione qua opponitur *Impossibili* (ut id significet quod *possit esse*;) quo sensu, non *Contingens* dicimus, sed *Possibile*.

Est tamen aliis sensus quo sumitur aliquando *Contingens*; pro eo quod aut *esse possit* aut *non esse*. Atque sic opponi solent *Materia necessaria*, et *Materia contingens*: Ut, cum dicitur, de propositione *Indefinita*; quod in *materia necessaria*, censeri solet pro *Universali*; sed in *materia contingenti*, pro *Particulari*. Ut-pote, *Homo est animal*; *Homo non est Lapis*; tantundem *esse*, ac *Omnis homo est animal*; *nullus homo est Lapis*. At *Homines sunt docti*; *Homines non sunt docti*, tantundem *esse* ac *Aliqui homines sunt*; *Aliqui homines non sunt, docti*. Ubi per *materiam necessariam* intelligunt tum quod *necesse est esse*, tum quod *necesse est non esse*. Adeoque comprehendit tum *Necessarium* quod diximus, tum *Impossibile*. Per *materiam contingentem*; quod nec *esse necesse est*, nec *non esse*; sed *aut esse potest aut non esse*. Quod itaque includit tum *Possibile*, tum *contingens*. Sed in recensendis *Quatuor Me-*

Modalibus; Necessarium et Impossibile haberi solent pro duobus Modis, (ut uterque sit in materia necessaria:) Item Possibile et Contingens, pro duobus aliis: ut uterque sit in materia Contingenti.

Jam, in omni propositione *Modali*; duas assignant partes, quas vocant *Dictum* et *Modum*. Ut in hac, *necessere esse hominem esse animal*; (aut *Homo est animal necessario*:) *Dictum* vocant, id quod principaliter asseritur. (*Homo est animal*:) *Modum* vero, qui dicit Qualiter asseritur, (*necessario*.) Et quidem, nonnunquam, est cur *concedamus dictum*, sed *negemus modum*: utpote si dicatur *Socrates est Philosophus necessario*; aut *necessarium est Socratem esse Philosophum*; Quamquam enim verum sit, *Socratem esse Philosophum*; non tamen ita est *Necessario*, sed *Contingenter*; potuisset enim securus esse. Si autem utrumvis falsum sit, juste negabitur *Modalis* propositio.

Item *Modalis* haec est, i Tim. i. 15. *Fidelis est sermo et omni acceptatione dignus, quod Christus Jesus venit in mundum ut peccatores servaret. In qua Dictum, est, Christus Jesus venit in mundum, ut peccatores servaret. Modus autem, Fidelis sermo et omni acceptatione dignus. Quippe quod, de illo Dicto per copulum est, affirmatur.*

Propositiones *Modales*, duplarem subeunt considerationem; prout vel *Dictum* vel *Modus* praecipue attenditur. Verbi gratia, *Possibile est, omnes homines albos esse*.

Si *Dictum* praecipue attenditur: tum (hac consideratione) Subiectum est *Homines*; Praedicatum, *Albi*; Qualitas *Affirmativa*; Quantitas *Universalis*. (Quippe ita est in *Dicto*; *Omnis homo sicut albi*;) Atque tum quidem, Modus (*possibile est*) habebitur pro parte *Syncategorematica*, seu accidentaliter et extranea, respectu habito ad substantiam (ut loquuntur) propositionis; quae est *Universalis Affirmativa*, sed cum incertitudine proposita.

Sin praecipue attenditur *Modus*: Tum (secundum hanc considerationem) Subiectum propositionis, est

Dictum, (omnes homines sunt albi :) Praedicatum, est *Modus;* (*necessarium,*) quod (per Copulam *Est*) de Subiecto affirmatur. Estque, si Qualitatem species, *Affirmativa:* Si quantitatem, *Singularis,* (atque, ut sic, *Universalis,*) nam de unica Propositione individua, affirmatur Praedicatum, *Possibile.* Quippe Quaestio hic est; non, an Verum sit an Falsum; sed an *Possible* sit an *Impossible*, ut *Omnes homines sunt Albi.*

Similiter in hac; *Contingens est, quod aliqui homines sunt Nigri;* seu *Quod aliqui sunt nigri, est Contingens.* *Dictum* quod vocant, est propositio particularis *Affirmativa,* (*aliqui homines sunt nigri;*) de qua quidem (ut subiecto singulari, aut individuo,) Affirmatur (Praedicatum) *Contingens.* Adeoque tota simul Propositio est *Singularis Affirmativa.*

Sin diceretur, *non est Possibile;* aut *non est Contingens;* aut *non est Impossible,* aut *non est Necessarium;* fuisset *Singularis Negativa.*

Estque haec quidem vera Analysis Propositionum *Modalium:* Ubi *Dictum* (sive *Affirmativum* sit, sive *Negativum;* *Universale,* aut *Particulare;*) est semper *Subiectum singulare:* *Modusque est Praedicatum;* quod, prout de illo Dicto vel Affirmatur vel Negatur, sic vel *Affirmativa est vel Negativa,* haec (*singularis*) *Propositio.*

Nec tamen hoc impedit quin ea maneat (quam ante diximus) Analogia seu Conformitas quam habent hi Modi quatuor, *Necessarium, Possibile, Contingens et Impossible,* cum propositionibus, *Universali Affirmativa, Particulari Affirmativa, Particulari Negativa, et Universali Negativa:* Haec enim consideratio non respicit modalem propositionem, ut est integra propositio; sed modos ipsos separatim consideratos, qui sunt Propositionum harum *Praedicata.* Quae non aut. Quantitatem aut Qualitatem totius propositionis determinant.

Atque sic quidem Logici exercuerunt ingenia sua, in excogitandis hisce *Modalium Propositionum varietatibus:*

tatibus : Sed, ut plurimum, satis confuse. Quodque potissimum erat notandum, (*Propositiones omnes hasce, Singulares esse; sive Affirmativas sive Negativas;*) vix aut ne vix notaverint (quantum memini) plerique omnes. Multasque adhuc possent excogitasse varietates.

Summa rei huc redit. Quando *integra aliqua Propositionis Subjectum*; (hoc est, quando de *integra propositione* affirmatur aliquid aut negatur :) fit (quae dici solet) *Modalis Propositionis Subjectum*. Quae quidem *propositio* (de qua aliquid sic affirmatur aut negatur) *Dictum* vocatur ; estque (*propositionis Modalis*) *Subjectum*. Quod de ea affirmatur vel negatur, *Modus* vocatur ; est (*propositionis modalis*) *Praedicatum*. Et prout hic *Modus* de *Dicto* illo, aut *Affirmatur* aut *Negatur*, sic *Modalis illa propositio*, est vel *Affirmativa* vel *Negativa*. Et quoniam *Dictum* illud (quod fit *Subjectum propositionis modalis*) est *una (individua)* *propositio* (quamcunque habeat quantitatem aut qualitatem) *Modalis illa semper est Singularis*. Atque hoc est quod *propositionem Modalem spectat, integre consideratam*.

Sed, (ut aliarum omnium, sic) *Modalis* *hujus propositionis*; tum *Subjectum*, tum *Praedicatum*, (quorum utrumque, ratione totius *propositionis*, censendi sunt *simplices termini*,) possunt separatim considerari ; magnamque admittunt varietatem.

Si *Subjectum* separatim consideretur, (quod *Dictum* vocant, estque per se *propositio*;) haec *una Propositionis*, potest esse *quaelibet una*; (quippe nulla est *propositio*, de qua non possit aliquid aut *Affirmari* aut *Negari*; adeoque omnium varietatum capax est, quarum capax est *propositio*. Potest (inquit) esse *Affirmativa*, aut *Negativa*; et harum utraque vel *Universalis* vel *Particularis*. Addere potuissent (si id lubitum esset) *Indefinita* vel *Singularis*. Addas licet (si ea non sit satis numerosa varietas) potest esse *Categorica*, vel *Hypothetica*. Potest esse *Latina*, *Graeca*, *Hebraca*, *Anglica*, &c: Potest item vel *Longa esse*, vel *Brevis*; unius, duarum,

trium, decem, centum, milliumve vocum. Quae omnes (aliaeque multae) cum ante dictis combinatae, innumerabiles procreabunt diversitates. Sed, ex his omnibus, contenti sunt Logici saltem Quadruplicem assignare varietatem; prout est propositio vel *Universalis Affirmans*, vel *Universalis Negans*, vel *Particularis Affirmans*, vel *Particularis Negans*: quas literis A, E, I, O, designant.

Si *Praedieatum* separatim consideremus (quem *Modum* vocant,) etiam hic magna est Varietas. (Quippe innumera sunt quae de hac aut illa propositione dici possunt.) Sed ex omnibus, saltem quatuor seligunt: Nempe, quod *Dictum* illud (seu id quod Dicitur) dici possit *Possibile*, *Contingens*, *Impossible*, aut *Necessarium*. Hoc est, *Quod est*, aut *non est*, *Possible*, *esse* aut *non esse*. Si *Possible* est *esse*, vocant *Possible*; Si *Possible* est *non esse*, vocant *Contingens*: Si *non est* *Possible* *esse* vocant *Impossible*; Si *non est* *Possible* *non esse*, vocant *Necessarium*.

Sed eadem est casuum varietas (quamvis id diserte notari non soleat,) de aliis item *Praedicatis*. Utputa, si pro *Possible* diceretur, *Notum*, aut *Creditum*, aut aliud simile. Nempe, *est*, aut *non est* *Notum*, *esse* aut *non-esse*. *Est*, aut *non est*, *Creditum*, *esse*, vel *non-esse*. Totidem enim hic casus sunt quot de *Possibilitate* ante ostensum est. Nec absimiliter, quando dicitur, sunt qui *quaerunt et inveniunt*; sunt qui *quaerunt et non inveniunt*: sunt qui *inveniunt et non quaerunt*; sunt qui *nec quaerunt nec inveniunt*. Et quidem universaliter,

+A+B	Bina quaepiam, cum Binis aliis combinata,
+A-B	faciunt combinationes quatuor. Puta, <i>A</i> ;
-A+B	<i>non A</i> : <i>B</i> ; <i>non-B</i> . Nempe, <i>A</i> , <i>B</i> , <i>A</i> , <i>non-B</i> .
-A-B	<i>B</i> , <i>B</i> , <i>non-A</i> , <i>non-B</i> .

Adeoque putaverim, *quatuor Modos* vulgo dictos; habendos esse tanquam *Exemplum*, (sive, ut loquuntur, *Instantiam*.) hujusmodi varietatum, in aliis itidem combinationibus occurrentium, (ad exercendam juniorum sagacitatem excogitatos;) non, ut integrum *Modalium tractationem*. Aut imperfectam esse descendun

cendum erit, *Modalium tractationem*; si ad hos quatuor modos determinetur: Quippe aliae sunt innumerae Propositiones *Modales*.

C A P. XI.

De Propositionibus Exclusivis, Exceptivis, Reduplicativis, Variisque propositionum Suppositionibus.

Aliae adhuc Propositiones sunt, quae *Modalibus affines* videantur, quas vocant (nomine barbaro) Propositiones *Exponibiles*; ut quae non ita clare rem exprimant quin *Expositio* aliqua indigeant.

Omnes autem hujusmodi Obscuras propositiones aut loquendi formulas, particulatim enumerare et explicare, operosum esset: adeoque suae cujusque sagacitati atque prudentiae relinquendum est, de vero significatu variarum in singulis linguis loquendi formulorum, judicium facere. Paucas tamen, quae à Logicis notari solent, hic attingam; ut, ad imitationem harum, de aliis fiat judicium.

Propositio *Exclusiva*, dicitur ea quae per exclusivam aliquam particulam enunciatur; quales sunt *scilicet*, *tantum*, *unicus*, *praecise*, *adaequate*, atque harum similes. Quae quidem particulae (nunc Praedicato nunc Subiecto adhaerentes) quanquam videantur Affirmativa (atque, ab incautis, pro talibus non raro censemantur; sunt revera Negativa). Utputa, cum dicimus; *Sol unicus est*, seu *tantum unus*; tantundem est ac si diceretur, *Non sunt plures quam unus*. Item *Elementa sunt tantum quatuor*, seu *praecise quatuor*; hoc est, *non plura, quam quatuor*; aut etiam, *nec pauciora*.

Nec tamen hae semper faciunt Propositionem Negativam, (vel etiam Exclusivam;) sed quando Subiecto adhaerent, adeoque afficiunt Copulam. Ubi enim adhaerent Praedicato, faciant licet hunc terminum negati-

vum ; non tamen negativam propositionem faciunt, quae alias foret affirmativa. Adeoque minus inde periculi est ne perperam intelligatur propositio. Sive enim dixerim *Elementa sunt quatuor*, sive *tantum quatuor*, aut *quatuor praecise* (neque plura neque pauciora;) Propositio utcunque est Affirmativa, licet Praedicatum (in posterioribus formulis) sit terminus negativus.

Quando autem Subjectum sic afficit exclusiva particula, ut etiam afficiat Copulam ; Propositionem reddit *Exclusivam* ; adeoque Negativam ; quae Affirmativa speciem referre videatur. Sic, si dixerim ; (*Ex planetis omnibus,*) *solus Sol per se lucet*, (aut *lucem habet de suo :*) sensu si species, est negativa propositio ; huic aequipollens, *Nullus planetarum (excepto sole)* *lucem habet de proprio* ; (sed à Sole mutuati iam reliqui omnes)

Propositio *Exceptiva* dici solet, quae fit per exceptivam aliquam particulam, aut quae huic aequipolleat.

Atque hic etiam, si Praedicatum tantum afficiat, minus est periculi. Utputa si dixero, *Diluvium sustulit humanum genus universum, exceptis octo hominibus :* (aut *omnes homines praeter octo :*) Propositio est Affirmativa, ejusque Subjectum, *Diluvium* ; non minus quam si exceptio illa non foret. Sed Praedicatum inde patitur diminutionem ; saltem in sui parte aliqua. Pariter, si diceretur, *Qui diluvio perierunt homines, fuerunt, Omnes praeter octo :* Propositio itidem Affirmativa est ; Subjectum habens *Qui diluvio perierunt homines*. Sed Praedicatum exceptionem patitur.

Sin Exceptio directe afficiat Subjectum ; fit *Exceptiva propositio*. Puta, si dicatur *Omnes homines, praeter octo, diluvio perierunt*. Ubi Praedicatum (*diluvio perirentes*) afficitur universaliter de *Omnibus hominibus* ; non quidem Absolute, sed cum hac limitatione, (seu modificatione) *praeter octo*.

Si tamen malit quispiam, etiam hic, non tam dicendam esse Propositionem *Exceptivam* ; quam, propositionis Subjectum, esse exceptivum Terminum : Ego non

non repugno. Imo si omnino dicendum videtur. (Quanquam alii Propositionem Exceptivam dixerint, quo sensu Singularem dicunt, cuius Subjectum est Singulare.) Sed tum dicendum erit, Subjectum illud non esse (ut prius censebatur) *omnes homines* (de quibus non nisi limitate affirmatur praedicatum;) sed *omnes homines praeter octo*: Atque, de his quidem, Universaliter dicitur, quod *diluvio perierint*.

Notandum hic; quod, in una eademque propositione, occurrunt nonnunquam Exceptions (seu Limitationes) plures. Ut, si dicatur, Num. 14. 29. Deut. 1. 35.) *Israelitarum nulli, qui Aegypto egressi sunt adulti viri, ingressi sunt terram Canaan, ut illam possiderent, exceptis Calebo et Joshua*: Propositio haec est Universalis Negativa; non tamen de *omnibus hominibus*, sed *saltem Israelitis*; neque de *bis omnibus*, sed de *egressis ex Aegypto*; neque de *omnibus inde egressis*, sed qui *adulti egrediebantur*, (puta, qui nati erant annos *saltem viginti*, cum exierunt inde;) et quidem *adulti viri*, (nam, de foeminis, nescio an idem dicendum sit;) neque de *bis viris omnibus*, sed, *praeter Calebum et Joshuaam reliquis*. Atque de *bis reliquis*, universaliter praedicatur (negative) quod non ita sunt *ingressi terram Canaan*. Nam *de natis in eremo*, id non negatur; nec de eis qui *Aegypto exierunt pueri aut minorres*, aut forte *adultae foeminae*, (quippe marium tantum recensio facta est Num. 1. 2.) Neque de *Calebo et Joshua*, qui *Aegypto exierunt adulti*. Porro, in Praedicato, occurrit adhuc exceptio alia; nempe, *ut eam possiderent*. Nam, speculatum *ingressi sunt exploratores reliqui* (qui malum rumorem de terra bona retulerunt) sed non *ut possiderent*. Et pariter judicandum de aliis Propositionibus Exceptivis, aut limitate prolatis.

Propositio *Reduplicativa* dici solet, quando Subjectum repetitur cum voce *quatenus*, (aut quae huic aequipolleat.) Ut, *Homo qua homo est rationalis*. Atque haec proprius accedit ad *Modalium naturam*

(quam vel Exclusiva vel Exceptiva :) quoniam haec *reduplicatio* directe afficit *Copulam*. Dicitque non solum *sic esse*, sed *qua ratione sic est*.

Reduplicatio haec, quando repetitur totum Subjectum, dici solet, Reduplicatio *Uniformis*: Ut *Homo quatenus homo*, aut *Homo qua talis*, aut *Homo quatenus sic*. Estque haec *essentialis praedictio*: Hoc est, Praedicatum est (aut reputatur) de *Essentia Subjecti*: ut *Rationalitas de essentia Hominis*, cum dicitur *Homo qua homo est Rationalis*. Atque hinc dictum illud, *A quatenus ipsum, ad, De omni, valet consequentia*. Hoc est *Quod hominii (verbi gratia) competit, quatenus est Homo; id competit omni homini*. Estque haec potissima Reduplicatio.

Reduplicatio *Diformis*, ea dicitur, in qua repetitur Subjectum sed cum alia (ut loquuntur) *Formalitate*. Ut, *Homo, quatenus animal, sentit*. Hanc ego *Specificativam* potius dixerim, quam *Reduplicativam* propositionem. Quoniam Praedicatum non hic affirmatur de *subjecto (absolute) quatenus tali*; sed sub alia consideratione quae in ea Reduplicatione *Specificatur*. Ut cum dicimus, *Socrates est Rationalis, quatenus Homo: Sentit, qua Animal; Nutritur, qua Vivens: Disputat, quatenus Philosophus: Est Aibus, quantum ad Dentes; Niger, quantum ad Crines; Mortalis, quantum ad Corpus; Immortalis, quantum ad Animam*: et pariter in similibus. Quae quidem sunt totidem *Specificationes* plurium capacitatum, secundum quas Praedicatum *Subjecto* competit. Atque hic (ut in Modalibus aliis) sufficit ad negationem Propositionis, utut, *dicitum verum sit, si non sit verum sub hac reduplicatione*. Ut, si dicitur *Socrates est rationalis quatenus Animal*; Negaverim hanc propositionem veram esse: quoniam, est quidem *Rationalis*; at non *quatenus animal*, sed *quatenus est Homo*.

Huc referas Distinctionem illam inter *Reduplicative* et *Specificative* sumptum; quam voci *Qui* (et similibus) accom-

accommodare solent. Ut cum dicitur, *Homines, qui Animalia sunt, sensibus imbuuntur*: et, *Homines, qui prudentes sunt, non facile decipiuntur*. In priori, vocem *Qui dixeris Reduplicat ve intelligendam esse*; in posteriori, *Specificative*. Nempe, *Homines (utpote qui Animalia sunt) sensibus imbuuntur*: Et *Hominum ii, qui prudentes sunt, non facile decipiuntur*.

Multae sunt aliae Distinctiones, passim adhibitae, de vario significatu vocum, et formularum loquendi. Ut, si dicatur *Homo est dissyllabum*; Vox *Homo* (dicunt) *Supponit materialiter*. Si dicatur *Homo est Animal*; *Supponit* (inquiunt) *formaliter*. Ubi (ut de puritate Latinitatis nihil dicam) id volunt; quod prius illud intelligendum est de ipsa Voce *Homo*; Posteriorius, de Re per illam vocem significata.

Similiter, cum vox *Vulpes* usurpatur pro Quadrupede sic dicto; dicunt *Supponit propriæ*; hoc est, usurpatur in proprio suo significatu. Cum usurpatur pro homine vafro et abstuto, dicunt *Supponit impropriæ*; hoc est, impropriæ sumitur, sensu metaphorico et figurato. Similiterque alias (quas vocant) *Suppositiones variae* distingunt.

Atque ut in vocibus simplicibus, sic in Syntaxi vocum conjunctarum, occurrent ambiguitates variae. Ut cum dicitur *Possibile est sedentemflare*. Quod verum esse dicunt *in sensu diviso*, sed non *in sensu composito*; Hoc est, Possibile est ut, qui jam sedet, alio tempore stet; sed non, ut (eodem tempore) stet; dum sedeat.

Similiter in captiosa illa propositione, (qua multum fibi placere video aliquos) *Potest Deus facere quicquid potest facere*. Unde inferre satagunt, aut *limitatam esse potentiam Divinam ad res aliquot Finitas*; (quod non est dicendum:) aut *posse Deum facere res Infinitas* (puta, numero, magnitudine, dignitate, viribus, &c. Atque hinc conclusum volunt; *Posse deum facere creaturam Infinitam*. Sed argumentatio est Captiosa. Dico, enim propositionem illam veram esse distributive sump-

hoc est, nihil est eorum quae potest facere, quin id possit facere: seu, nihil est possibile, quod Deus non potest facere: sed non *Collective* sumptam; hoc est, non potest Deus tot et talia facere, ut, cum haec facta fuerint, non possit deinceps quicquam facere. Quippe hoc esset, Potentiam infinitam exhaustiri posse: quae est Contradiccio in adjecto.

Possuntque aliae innumerae, tum in vocibus simplicibus, tum in orationis contextu, Ambiguitates oriri; quas omnes enumerare infiniti esset laboris. Et quidem nova nomina comminisci, quibus appellantur opposita distinctionum omnium membra (tollendis his ambiguitatis apta) ut à se mutuo distinguentur; tum insuperabilis est laboris, tum inutilis plane: Mentreque magis perplexam redderet, quam rebus elucidandis inserviret. Sufficit, ut mens sagax, distincta rerum cognitione imbuta, perpendat, pro re nata, quo sensu quae dicuntur intelligenda sint; et quoisque vel admittenda sint, vel rejicenda.

C A P. X.

De Propositionibus Hypotheticis.

H*ypothetica* Propositio (stetile sumpta) eadem est cum conditionali; qua quid non Absolute affirmatur aut negatur; sed, ex Hypothesi, scu sub conditione.

Ut, *Si Sol sit ortus, dies est.*

Ubi sunt duae propositiones Categoricae, per *Si* (*conjunctionem conditionalem*) connexae: Sed neutra quicquam assertit *Absolute*; (aut *Solem esse ortum*, aut *diem esse*: Sed, *sub conditione*; (*Si illud, tum*) Nihilque directe Affirmatur, praeter unius cum altera *connexionem*. Estque Assertio Affirmativa, sub Conditione Affirmativa.

Sic,

Sic, *Si Sol ortus est, non est nox.* Ubi est, sub conditione Affirmativa, Assertio Negativa.

Item, *Si Sol non fit ortus, nox est.* Ubi, Conditio est Negativa, Assertio Affirmativa.

Denique, *Si Sol non fit ortus, non est dies.* Ubi, sub conditione Negativa, fit negativa Assertio.

Quarum Prima et Tertia (quarum Assertiva pars est affirmativa, *Dies est, Nox est,*) non dubium est quin sint Propositiones Affirmativaes, (saltem Modales.) Nam Assertiva pars, Affirmativa est; et Partium connexionio, item Affirmatur. Et quamquam, in Tertia, Conditio sit Negativa (*Si Sol non fit ortus;*) haec tamen nihil ponit, sed supponit; Adeoque, ne Propositio quidem est, eo sensu quo jam loquimur; quae nihil inibi vel Affirmatur vel Negatur, sed tantum Supponitur.

Secunda et Quarta (ubi Assertiva pars est negativa *non est Nox; non est Dies;*) duplēm subeunt considerationem. (Sicut de modalibus supra monitum est.) Si partem *Assertivam* spectemus; est *Negativa* proposition, (eo sensu quo Modalem dicimus negativam, in qua *dictum est* negativum,) sed *conditionate negativa*, non absolute. Estque revera *Modalis* propositio; cuius negatio *modificatur* secundum conditionem praefixam. Si vero *connexionem* spectemus; haec Affirmatur; eritque, hac consideratione, Propositio *Affirmativa*; ut sunt Modales illae, in quibus Affirmatur *Modus*, de *dicto* forsan Negativo. Estque haec potior *consideratio*.

Conditio (in propositionis parte Conditionalis) dici solet *Antecedens*. *Assertio* (seu propositionis pars Assertiva) *consequens* dici solet. Partiumque inter se *connexio*, dici solet *consequentialia*. Et particula connexens, *copula* propositionis hypotheticae.

Cumque haec *consequentialia*, in Hypothetica propositione, potissimum spectetur; prout haec vera est aut falsa, sic censenda est Propositio Vera aut falsa. Sic ubi dicitur, *Si Sol oritur, dies est;* vera est propositio (propter

ter veritatem Consequentiae,) etiamsi nec *Antecedens*, nec *Consequens*, verum sit; hoc est, etiamsi ne cum *Sol ortus sit*, ne cum *dies sit*. Contra vero; etiamsi vel *Antecedens*, vel *Consequens*, vel utrumque, verum sit; falsa tamen est propositio, si *Consequentia* vera non sit. Puta, *Si Alexander sit Homo, tum Bucephalus est Equus*: merito neganda erit, quamvis utrumque verum sit (*Alexandrum esse Hominem*; et *Bucephalum esse Equum*:) quia nulla est earum inter se connexio; aut hujus ad illud consequentia. Non enim inde sequitur, *Bucephalum esse Equum*, si *Alexander sit Homo*. Potest quidem esse illud, si hoc est; sed non inde certo sequitur.

Hinc liquet, quid sit propositionem Hypotheticam negare; seu (quod tantundem est) ipsius Contradicторiam ponere. Nempe, *Copulam* negando; adeoque Consequentis ab Antecedente sequelam. Aut, si copula ante fuerit negata, negando hanc negationem, adeoque Copulam affirmando.

Verbi gratia, *Alexander, si fortis sit, vincet*. Hujus Negatio (seu contradictoria hujus) non erit, *Si fortis sit, non vincet*; (Quippe haec *Contraria* potius censenda est, quam *Contradictoria*; potestque utraque esse falsa.) Neque, *Si fortis sit, vincere potest*, aut *forsitan vincet*; (Quippe haec est ejus *Subalterna*; eritque, a fortiori, vera si illa vera sit.) Neque, *Si non sit fortis, non vincet* (Haec utique est ejus *Subcontraria*; potestque utraque vera esse. (Sed *Contradicitoria* erit (negando copulam seu connectionem) *Non, si fortis est vincet*. Quod pluribus verbis eodem sensu dicitur. *Non sequitur, eum certo victurum esse si fortis sit*; vel *Fieri potest, ut non vincat, etiam si fortis sit*.

Sic illud Virgilii; *Aeneid. Lib. 2.*

— *Non, si miserum fortuna Sinonem Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget;*
Est *contradictoria* hujus, (et haec illius.)

— *Si miserum fortuna sinonem*

Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.

Ubi

Ubi Affirmativa tensus hic est; *Si miser est Sinon, erit et mendax.* Cujus contradictoria est, *Non, si miser, tum mendax:* hoc est, *quamvis miser est, non tamen mendax erit;* saltem, *non inde sequitur, eum mendacem esse:* seu, *potest esse, verax, etiam si miser sit.* Nam his modis omnibus (codem sensu) illi propositioni contradicitur, seu consequentia negatur. Atque huic demum, *Verax esse potest etiam si miser;* contradictoria erit, *non potest esse verax, si miser.*

Quae ut rectius intelligantur; notandum est, hujusmodi connexionem hypotheticam, vim habere universalis affirmativa, si consequens affirmativum sit; aut universalis negativa, si consequens sit negatum. Niisi et hanc affirmativam dixeris, propter copulam Affirmatam, Cum Consequente Negativo: sicut *omnis lapis est non-animal,* pro *nullus lapis est animal.*) Puta, *Si —, tum sic;* perinde valet (hac consideratione) atque *omnis.* *Si —, tum non;* perinde ac *omnis non,* seu *Nullus.* *Non si hoc tum illud;* perinde ac *Non omnis,* seu *Aliquis non.* *Non, si hoc tum non;* perinde ac *Non omnis non,* seu *Aliquis.* (Nam *Si,* universaliter sumendum est; quasi tantundem valens atque (*omni casu quo.*) Atque inde judicium sumendum est, *Contrariis, Subcontrariis, Subalternis, et Contradictoriis,* secundum *Oppositionem et Aequipollentiae* regulas supra-traditas.

Sed et Conversionum Regulae hic locum habent; puta, *Alexander, si fortis sit, vincet;* convertitur per *Contra-positionem* in hanc; *Si non vincet, non est fortis.* Aut, per *Accidens* (ut loquuntur) seu diminutionem quantitatis, in hanc, Ergo, *unus vincendi casus est, si sit fortis.* Similiter haec, *Si Alexander non sit fortis, non vincet;* (quam etiani Affirmativam, si libet, dicas; propter Copulam Affirmatam, sed de consequente Negativo;) quam sic convertas per *Contra-positionem;* Ergo, *si vincet, fortis est:* vel, per diminutionem Quantitatis, *Unus non vincendi casus est, si non sit fortis.*

fortis. Atque haec tenus de Hypothetica proprie dicta, seu Conditionali.

Aliae sunt propositiones, quae licet non sunt (stricte loquendo) Conditionales; à Conditionali tamen tantum distant.

Ut, *Temporalis* propositio, ubi connexio fit per Adverbium Temporis; ut, quando *Sol splendet, dies est.*

Et, *localis*; quando connexio fit per Adverbium loci, ut *ubi Sol splendet, dies est.*

Atque has duas, sive *hypotheticas* dixeris, sive *hypotheticis affines*, perinde est: nam ut illa *casum* respicit (per conjunctionem *Si*); sic hae *tempus et locum* respiciunt, per Adverbia *quando et ubi*.

Sed et has omnes, levi negotio, ad *categoricas universales* reducas; parum detortas, ut sint quas *crypticas* vocant, aut *Oblique* propositas. Nam *quando* tantundem hic valet ac *omni tempore quo*. *Ubi*, tantundem ac *omni loco quo*. Et *Si*, tantundem ac *omni casu quo*. Et quidem si (paedantice) reductas velis ad pure *categoricas* (absque vel *Crypti* vel *Involutione*;) pro *quando, ubi, si, Sol splendet, dies est*; dicas explicite, *Omne tempus quo Sol splendet, est tempus quo dies est*: *Omnis locus quo Sol splendet, est locus quo dies est*: *Omnis casus quo Sol splendet, est casus quo dies est*. Quae sunt *categoricae* propositiones *universales*, strictissimo sensu, absque ulla *Crypti* vel *Involucro*.

Atque hoc explicite monendum duxi (tanquam *rem non omnibus obviam*) ut ostendam has *Propositiones hypotheticas*, si sensum species, nihil differre à puris *categoricis*; sed variis solummodo loquendi formulis: hoc est, non *Logica*, sed *Grammatica* tantum, consideratione differunt.

Propositio *causalis* est ubi connexio fit per conjunctionem *causalem*; ut *quia fil oritur, dies est.* Est que haec ejusdem sere naturae cum aliis *hypotheticis*. *Conditionem* enim involvit, sed porro aliquid insuper. Nam *quia* plus innuit quam *Si*. Nec nudam *consequentiā* affirmat (quae *hypothetice* sufficit) sed *causalitatem*

tatem insuper. Nuda Hypothetica, dicit, *Si hoc, tum illud sequitur*; sed Causalit, modum superaddit; *sequitur naturaliter*, aut *essentialiter*, seu *ut effectus à propria causa*. Adeoque differt ab Hypothetica nuda; ut *Modalis à categorica pura*.

Sed et aliae sunt *compositae propositiones*, quae *Modalium naturam imitantur*. Ut propositiones *Similitudinis* (ubi connexio fit per Similitudinis Adverbium,) puta, *ut, sic*. *Ut hoc, sic illud*. Et propositiones *Comparationis* (ubi connexio fit per Comparationis Adverbium;) puta, *Tam, quam*; *Tantum, quantum*. Atque in his (ut in aliis modalibus) aliud est negare *dictum*, aliud negare *modum*. Ut si dicatur, *Ut Sol est causa luminis, sic Nubes tenebrarum: dictum concedas* (*Nubem esse causam tenebrarum*,) dum *modum neges*; non *sic est causa*. Nam Sol est causa luminis ut causa positiva, per veram efficientiam; sed Nubes causa Tenebrarum, solummodo ut *privativa causa* seu *negativa*; prout interpositu suo impediuntur solares radii ne ad nos pertingant. Item, *ut sol descendit, sic prolongantur umbrae*. *Dictum concedas*, (*descendente sole prolongari umbras*,) sed *modum neges*; non *sic prolongantur*; *hoc est*, non in eadem ratione.

Propositiones hae, atque istiusmodi aliae, quamvis ab Hypotheticis (seu Conditionalibus) proprie dictis, nonnihil differant; non raro tamen Hypotheticarum nomen sortiuntur. Idque secundum Logicorum morem in aliis item casibus satis frequentem. Quippe cum, ex compositis Propositionibus, eas ut potissimas spectare solent quae vere sunt Hypotheticae; id nomen (sensu analogico) aliis pariter compositis attribuunt.

Adversativa propositio, (ubi connexio fit per Conjunctionem adversativam,) *ut quamvis sol ortus sit, non eum tamen videmus*: vix aliud est quam *Hypothetica Negativa*, seu *Hypotheticae negatio*. Quippe affirmanti, *Solem, si ortus est, videmus*; negando dicas, *Non, si ortus est, videmus*, seu, *quamvis ortus sit, non tamen videmus*.

Jam hae omnes (et si quae sint aliae) propositiones Compositae, ubi duae pluresve Categoricae, per Conjunctionem, vel adverbium, vel quod horum instar est, in unam connectuntur, (Hypotheticae, latiori sensu, dictae;) Negantur, cum earum Connexio seu Copula negatur; Veraeque aut falsae censendae sunt prout Connexio illa rite aut perperam facta est, quaecunque fuerit veritas aut falsitas, partium componentium, separatim consideratarum.

C A P. XI.

De Propositionibus Copulativis et Disjunctivis.

Supersunt adhuc duae (ne plures nominem) propositionum formulae, quae communi *Hypotheticarum* nomine censeri solent; non alia, credo, ratione quam quod sint (ex pluribus Categoricis) Compositae, prout sunt quae strictiori sensu dicuntur Hypotheticae. Nimimum, *Copulativa* et *Disjunctiva* propositio.

Copulativa propositio est, cum duae pluresve propositiones simplices, seu Categoricae, conjunctione Copulativa connectuntur. Puta, *et*, *ac*, *atque*, *nec*, *neque*; aut quae horum instar sunt.

Suntque nonnunquam explicite seu distincte prolatae: Ut *Homerus fuit Graecus, et Virgilius fuit Romanus*: (ubi Categoriarum utraque est Affirmativa.) Vel sic, *Virgilius non fuit Graecus, et Homerus non fuit Romanus*; seu, *Nec Virgilius fuit Graccus, nec Homerus Romanus*; (ubi componentium utraque est Negativa.) Vel, *et Aristoteles fuit bonus Philosophus, nec Alexander, ignavus miles*; ubi altera componentium est affirmativa, altera negativa.

Nonnunquam (quamvis, et hic, plures propositiones connectuntur) id minus explicite sit, propter vel idem subiectum, vel idem praedicatum. Ut, *Homerus et Virgilius fuerunt Poetae*: Item *Homerus et Virgilius non fuerunt Oratores*; seu, *Nec Homerus nec Virgilius*

gilius fuit Orator. Quae, explicite prolatae, forent? Homerus fuit Poeta, et Virgilius fuit Poeta; Item Homerus non fuit Orator, et Virgilius non fuit Orator. Similiter, Alexander fuit prudens et fortis; Item, Ther-sites nec prudens erat nec fortis: Item, Ulysses facundus erat, sed non formosus; seu Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses. Quod nostrum non nemo sic reddidit, Not fair-faced he was, but he was fair-spoken Ulysses. Hoc est, Alexander fuit prudens, et Alexander fuit fortis: Ther-sites non erat prudens, et Ther-sites non erat fortis: Ulysses erat facundus, sed Ulysses non erat formosus.

In quarum postrema, connexio fit per conjunctio-nem Adversativam (sed quae Copulativam includit,) quoniam hic (ut saepe alias) altera pars propositionis introducitur ut reliquae compensativa; et quasi *artificia* proponuntur. Neque id solum fit, quando (ut hic) altera Affirmativa est, altera Negativa; sed etiam, quando utraque est affirmativa, vel utraque negativa. Ut, *Eriorem admisit, sed de eo paenitet.* Item, *Nec innoxens quidem erat, sed nec pertinax.*

Fieri autem aliquando potest, ut Conjunction Copu-lativa intercedat, nec tamen fiat Copulativa propo-sitio. Ut, *Homerus et Virgilius sunt duo.* Ubi *Homerus et Virgilius*, non *distributive* sumendi sunt, sed *collective*; non enim de utrovis separatis, sed de utroque coniunctim, praedicatur *Duo*. Adeoque propositio simplex est, sed de subjecto composito, seu copulato. Sic *Cubitus, est pes et semissis*; ubi Praedicatum copulatum, de subjecto simplici dicitur, nec tamen facit copulatam propositionem: Quippe, si sic; intel-ligendum foret, *Cubitus, est pes, et Cubitus est semissis*. Sed jam *pes et semissis*, (hoc est, *sesquipes*,) praedica-tur, ut unus terminus, de subjecto, *Cubitus*.

Jam vero ad veritatem propositionis Copulativa (sive explicitae sive implicitae) requiritur ut pars utra-que (et quidem omnes, si plures sint) vera sit suf-ficitque ad negationem hujus, si vel una pars sit falsa: quia sic *Copula* negatur. Ut cum dicitur *Alexander prudens*

prudens erat et fortis; falsa erit propositio si vel non prudens fuerit, vel non fortis: Sic si dicatur, *Virgilius, Ovidius, Horatius et Cicero, fuerunt Romani et Poetae*; neganda erit propositio, si eorum unus, (*puta Cicero,*) vel non fuerit *Romanus*, vel non *Poeta*. Nam sicut *universalis Affirmativa, Omnis*; destruitur per Particularem Negativam, *Aliquis non*: sic, ubi copulativa propositionis membra *Omnia afferuntur*; falsa erit si vel *Unum eorum non sit verum*.

Disjunctiva propositio est, quando duae pluresve propositiones simplices, per Conjunctionem Disjunctivam connectuntur. (*Ut, vel, aut, &c.*) Ne quis autem Soloecismum sapere putet *Conjunctionem Disjunctivam*; notandum erit, quod quamvis, quantum ad formam seu structuram verborum (five Grammaticam, five Logicam,) Conjunguntur (hoc est, in unam sententiam compinguntur) membra componentia, (*unde Conjunctionis nomen sortitur Voca connexens;*) Disjunguntur tamen Res ipsae quae his propositionibus significantur; quare et *Disjunctiva* dicitur.

Disjunctiva, à *Copulativa*, in hoc saltem differt; quod, *Copulativa*, vera non est nisi vera sint illius membra omnia: *Vera autem est Disjunctiva*, si *verum sit membrum saltem unum*. Puta, si dicatur, *Aut olim Troja fuit, aut Historia de bello Trojano est mera Fabula*. *Vera est propositio*, si fuerit olim Troja, utut historia non sit fabulosa: sed et vera est, si historia fabulosa sit, utut Troja nunquam fuerit. Non enim utrumque verum esse affirmatur, sed saltem eorum alterum. Idem judicandum esset, si plura essent membra; nempe veram esse propositionem si vel unum eorum verum sit. Eadem ratione qua particularis affirmativa *Aliquis*, non tollitur per *Aliquis non*; sed, per *Omnis non*, hoc est *nullus*.

Propositiones sic disjunctae, possunt esse vel *Affirmativa* ambae, (ut modo dictae, *Aut olim Troja fuit aut Historia de bello Trojano est mera fabula*;) vel ambae *Negativae*; aut etiam *Affirmativa altera, altera Negativa*;

tiva; ut si diceretur (eodem sensu) *Aut olim Troja fuit, aut historia illa non est vera*: vel sic etiam, *Aut Trojam fuisse non est falsum, aut historia illa non est vera*. Quodque de Disjunctiva bimembri dicitur, pariter intelligendum est de plurimembri.

Sed (ut de Copulativa dictum est) Disjunctivae membra non semper sunt explicite distincta; sed nonnunquam (propter vel commune subjectum, vel commune praedicatum) implicantur. (Utputa, *Ulysses vel formosus erat, vel facundus*; Item *Vel Cicero vel Virgilius fuit Poeta*. Hoc est, *Vel Ulysses formosus erat, vel Ulysses fuit facundus*; Item *Vel Cicero fuit Poeta, vel Virgilius fuit Poeta*.) Similiter; si dicatur, de eo qui non loquitur; *Aut potest et non vult loqui, aut vult et non potest; aut neque vult neque potest*. Quae est Disjunctiva trium membrorum, eaque singula sunt Copulativa.

Sed fieri potest ut Disjunctio sit, ubi tamen non est Disjunctiva Propositio: Nempe, si vel Subjectum vel Praedicatum sit terminus disjunctivus. Ut *Omne animal est vel Homo vel Brutum*, Quippe non hoc innuitur, quod *Vel Omne animal est Homo, vel Omne animal est Brutum*, (quo foret disjunctiva propositio,) sed *Omne animal est horum alterum*. Similiter, *Vult aut non vult, incertum est*. Ubi subjectum est terminus disjunctivus, ut fuerat in altera Praedicatum.

Atque hic locum habet prior ista distinctio de Distributive et Collective sumptis. Nempe, si *vel homo vel brutum* distributive sumatur; propositio est Disjunctiva, et huic aequipollens, *vel omne animal est homo, vel omne animal est brutum*. Sin collective sumatur, Propositio simplex erit (non disjunctiva) sed Praedicatum, terminus disjunctivus.

Ad Disjunctivam, referas propositionem *Exceptivam*, per exceptivam conjunctionem *Nisi* (aut quae huic aequipolleat) prolatam. Puta, (si de stante quopiam in praecipitio) dicitur, *Se non praecipitabit, nisi velit se occidere*. Quippe tantudem est acii diceretur,

Aut

Aut non praecepitabit se, aut vult se occidere. Sed eandem etiam referas ad Hypotheticam proprie dictam. Nam nisi, tantundem est ac *si non*. Adeoque eodem sensu dixeris, *Si nolit se occidere, non vult praecepitare se.*

Nec mirum censi debet quod possit haec Exceptiva indifferenter referri vel ad Disjunctivam, vel ad Conditionalem. Nam omnis Disjunctiva, Conditionalem in se continet; imo tot saltem Conditionales, quot sunt disjunctivae membra. Si quis *Ulyssem dixerit, vel formosum esse vel facundum*; haec duo dicit, *Si non formosus, est facundus: Si non facundus, est formosus.*

Similiter, cum dixero, *Aut ver est, aut aestas, aut autumnus, aut hyems;* has saltem quatuor manifesto includit conditionales; *Si nec ver est, nec aestas, nec autumnus; tum hyems est: Si nec ver, nec aestas, nec hyems; tum autumnus est: Si nec ver, nec autumnus, nec hyems; tum aestas est: Si nec aestas, nec autumnus, nec hyems; tum ver est.* (Nam horum saltem aliquod esse, affirmat disjunctiva.) Quarum conditionalium omnium, Antecedens est Copulativa negata, trium membrorum. Sed et plures adhuc involvit conditionales: Puta, *Si nec aestas est, nec hyems; tum vel ver, vel autumnus: Si nec ver, nec autumnus; tum vel aestas, vel hyems: Si nec ver, nec aestas: tum vel autumnus, vel hyems: Si nec autumnus, nec hyems; tum vel ver, vel aestas.* In quibus Antecedentes omnes, sunt Copulativae, Consequentes Disjunctivae. Et harum quaelibet Disjunctiva, duas includit Conditionales. Puta, *Si nec aestas est, nec hyems; tum, si non autumnus, est ver: et, si non ver, est autumnus.* (Et de reliquis pariter.) Quae sunt propositiones duplo conditionales; Hoc est, Conditionem habent ab alia conditione pendentem. Verum aliae adhuc restant Conditionales, eadem Disjunctiva inclusae: Puta, *Si non ver; tum vel aestas, vel autumnus, vel hyems: Si non aestas; tum vel ver, vel autumnus, vel hyems: Si non autumnus; tum vel ver, vel aestas, vel hyems: Si non*

non hyems; tum vel ver, vel aestas, vel autumnus. Qua-
rum Consequentes sunt Disjunctivae trimembres; et
harum quaelibet plures includit conditionales; quibus
particulatim recensendis non est opus. Sufficit ostendisse,
in una Disjunctiva, plures includi Conditionales,
quarum haec aut illa feligi poterit, cum opus fuerit.

Sed ad Exceptivam redeo. De qua notandum est,
(ut de Copulativa et Disjunctiva ante monitum est,) Exceptionem nonnunquam esse, quae Exceptivam
propositionem (accuratius loquendo) non facit. Ut
puta, *Omnes homines, exceptis octo, diluvio perierunt.*
Omnes homines, exceptis Adamo et Eva, nascendo oriuntur.
In quibus (et harum similibus) non tam Propositio
censenda est Exceptiva; quam subjectum, terminus
Exceptivus, de quo (sic limitato) Praedicatum affirma-
tur Universaliter. Quanquam et hanc nonnulli Ex-
ceptivam vocant, quo sensu Singularem dicunt cuius
Subjectum est singulare; ut supra monitum.

Atque jam expendimus plerasque propositionum
formulas quas *Hypotheticas* vocant (latiori sensu) aut
Compositas propositiones: (et quidem plures quam
plerique Logicorum notare solent.) Non quod has
putaverim (summam rei quod spectat) alias ab eis
quas Categoricas dicunt; sed earum quasdem Crypses,
Occultationes, Detorsiones, Implications, per varias
loquendi formulas five Grammaticas five Rhetoricas,
eisdem superinductas, unde Praedicati cum subjecto
connexio facta est minus perspicua. Logicique mu-
nus est easdem (cum opus fuerit) retexere, justam-
que earum Analysin considerare; ut Grammatici mu-
nus est Syntaxin (quam vocant) orationis intelligere,
voceisque utcunque inter se confusas in justum ordi-
nem Grammaticum (cum opus est) redigere; Rhe-
toricique, voces Tropicas seu Figuratas, per justa
earum significata exponere.

Aristoteles certe, dum arguendi leges exponit, non
alias memorat quam quas Categoricas vulgo dicimus;
omnemque in arguendo propositionem praesumit
Categoricae

Categoricae alicujus vim habere : talesque revera sunt, quamvis sub variis involucris latent.

Copulativa (ut modo ostensum est) non alia est quam plurium Categoriarum in unam Collectio ; adeoque Categoriarum aggregatum.

Disjunctiva (quo et Exceptiva reducenda est) plurimum Conditionalium (quae sub ea latent) congeries : nec aliam in arguendo vim habet (ut suo loco dicetur) quam quae à Conditionalis natura mutuatur.

Conditionalis ipsa, (quaeque huic affines sunt Localis et Temporalis, et siquae harum similes,) sunt mere Categoricae ; Grammaticibus tantummodo loquendi formulis deformatae, (quibus incautis Logicis imponi solet,) quae in consideratione Logica sunt exuendae.

Summa rei huc redit. Omnis Affirmatio aut Negatio ; hoc est, omnis Logica propositio (utcunque Grammaticis Rhetoricasve Schematibus involuta) Aliiquid de Aliquo affirmat aut negat. Adeoque aliquid est de quo fit sermo (quod Subjectum dicimus;) aliquidque quod de eo (sive affirmando sive negando) dicitur ; (quod dicimus Praedicatum;) et, quidem, vel de eo Toto (ut in praedicatione Universali,) vel (ut in particulari) de ipsius saltem aliqua parte : Logicique munus est, ex variis loquendi formulis (utcunque involutis,) orationisque aut loquentis scopo, (periti instar Anatomistae) resolvere seu membratim dissecare quod dicitur, ut distincte percipiat (mente saltem sua) Quid de Quo dicatur ; et, Quatenus, sive de toto sive secundum partem. Atque hoc est quod praecipue spectatur, in secunda parte Logicae.

Et (consequenter ad hoc) Quid consequatur ex mutata aut Quantitate aut Qualitate propositionis (manentibus eiusdem terminis;) et quatenus vel consistunt mutuo vel non consistunt ; et quousque ab una ad alteram (per Aequipollentiam, Conversionem, simileque artificium) arguere licet, absque introducione novi Termini.

P A R S III.

De Tertia operatione Intellectus.

C A P U T I.

De Argumentatione.

TERTIA pars Logicae, prout dividi solet, tertiam (quam vocant) operationem Intellectus spectat: quam *Discursum* vocant.

Ut enim Intellectus operatio prima spectare dicitur *Terminos Simplices*; Secundi, hos simplices terminos (aut qui ut tales considerantur) in *Propositiones* compingit; sic Tertia ex Propositionibus *Discursum* componit.

Ad Discursum referunt *Argumentationem* et *Methodum*. Quarum alii utramque ad tertiam Logicae partem redigunt: Alii, pro Methodo, quartam assignant partem. Utrumvis facias, parum refert.

Argumentatio est ea mentis operatio, qua Propositionis aliqua (seu Affertio) per propositiones alias Probatur. Sive, qua inferimus (probamus, colligimus, concludimus) propositionis alicujus (de qua quaeritur) veritatem, ex veritate aliarum; ut quae ex his necessario sequitur: Talium nempe, ut si hae verae sint, veram item illam esse de qua quaeritur, sit necesse.

Hujusmodi autem Argumentatio seu Illatio propositionis unius ex altera, vel talis est ut haec ab illa inferatur vi terminorum jam positorum, absque operari alterius termini aliunde petendi; (utputa, ex eo quod *omnis*

omnis homo est animal, necessario sequitur *id quod animal non est, non esse hominem*; atque haec jam ante traditur in parte secunda, per leges Oppositionis, Aequipollentiae, Conversionis, et siquae harum similes sunt.

Vel (quae ad hanc tertiam partem spectat) talis ut ope alterius termini (unius pluriumve) extrinsecus assumpti id fiat. Utputa, si probavero *hominem esse sensu praeditum*, eo quod sit *Animal*.

Propositio hujusmodi, dum adhuc probanda est, dici solet *Quaestio*, (utpote de qua quaeritur;) ubi autem jam probata est, dici solet *Conclusio*, (utpote de qua jam, aliarum ope, conclusum est esse veram;) aut nominibus saltet quae his aequipollent. Illae autem, quarum ope haec probatur, *Praemissae* dici solent. Sunt tamen quibus Praemisse (sive unica sive plures) Argumentationis *Antecedens* vocatur; et *Conclusio*, ejusdem *Consequens*. Hujus autem inde dependentia, dici solet *Consequentia*.

Quae quidem *Consequentia* (*Illatio*, seu *Dependentia*) solet utplurimum indicari per *Illativam* particulam, *Ergo, igitur, proinde, itaque, ideo*, aut harum similem: Praesertim cum (in ordine verborum) posteriore loco ponitur *Conclusio*, post *Praemissas*.

Vel per *Nam, enim, quia, quoniam, eo quod*, aliame particulam *Causalem*: praesertim ubi *Quaestio* sive *Conclusio* priore loco ponitur, ante propositiones illas (*Praemissas* alibi dictas) quarum ope probatur.

Verbi gratia; *Homo est animal*; *adeoque sensu praeditus*. Vel sic, *Homo est sensu praeditus*; *est enim animal*; vel *quoniam est animal*; vel *eo quod fit animal*. In quibus formulis omnibus, *Quaestio* seu res probanda est, *Hominem esse sensu praeditum*. Cujus propositionis duo Termini sunt, *Subjectum* (terminus *Minor* dictus) *Homo*: et *Predicatum* (terminus *Major* dictus) *sensu praeditus*. *Praemissa* vero, seu probatio, seu (ut aliis dicitur) *Argumentum* quo probetur, est *Quoniam est Animal*. Ubi aeter terminos *quaestionis*, novus

vus introducitur, terminus *Animal*; qui *Medium* dicitur, seu *terminus medius*. Quod nomen duplice ratione sortitur; Tum, quoniam est *Medium probationis*, (quo scilicet mediante fit probatio:) Tum, simili de causa illa propter quam propositionis Subiectum et Praedicatum dici solent terminus *minor* et terminus *major*.

Nempe; in propositione *Universalis Affirmativa* (quae propositionum potissima censetur) Subiectum est ut plurimum *minoris* ambitus (saltem non *majoris*) quam est Praedicatum (utut aequalis ambitus esse possit, ubi termini sunt convertibles;) et propterea Subiectum dicitur terminus *Minor*; et Praedicatum, *Major*. Similiter hic, cum *Universalis Affirmativa* probanda venit; tertius qui ad probandum assumitur terminus, est, ut plurimum, *majoris* ambitus, quam est Subiectum *quaestio-*nis; (seu terminus *minor*:) sed *minoris* quam est Praedicatum (seu terminus *major*;) diciturque propterea *medius terminus*; ut qui (ambitu praedicandi) *intermedius* est (hoc in casu) inter *minorem* et *majo-*rem terminum.

Verum quidem est, aliis in casibus (ubi *quaestio probanda*, non est *Universalis Affirmativa*,) haec Analogia non semper locum habet: sed potest esse, hic ab extrinseco assumptus terminus, nunc Subiecto *minor*, nunc Praedicato *major*, adeoque non utrisque *Intermedius*. Sed cum hoc nomen sic adeptus sit (propter id quod in probatione *Universalis Affirmativae* contingit;) idem retinet (communi Logorum consensu) etiam in eis casibus ubi non sic contingit.

Nam hanc sibi solent Logici libertatem permittere (licentiam forte alias dixerit) imponendi nomina, ob leviculam forte rationem; eaque demum retinendi (audaci satis Catachresi) etiam in illis casibus ubi ea ratio non valet.

Si dixeris, Decuisse potius Logicos (quorum opus est accuratum rationis usum docere) in imponendis

nominibus cautiōres esse ; ut nomen inditum, rei conveniat (non in omnibus) plerisque saltem casibus.

Ego non repugno. Cum tamen secus fecerint ; nostrum est (si quae ipsi scripserint velimus intelligere) considerare, non tam quae debuissent imponere, quam quae imposuerint nomina. Pariter ac si Tyranno cui-dam nomen contingerit *Clemens*, aut Infortunato *Felix* ; non tam considerandum est (ubi illorum temporum historias legimus) quam bene viris convenientia nomina ; quam, quinam illi viri sint, quibus haec nomina quecunque ratione fuerint indita.

Termini sic forinsecus assumpti, ad probationem faciendam, (praeter eos qui in Quæstione occurunt,) nunc plures esse possunt, nunc pauciores ; sed in quilibet hujusmodi probatione saltem unus. Sic si arguero, *Socratem ratione praeditum esse*, quoniam *Homo* est, omnisque *homo* est ita praeditus : unicus hic forinsecus assumitur terminus *Homo*. Si arguero, eundem *Socratem sensu praeditum esse*, quoniam *Homo* est, omnisque homo est *Animal*, omneque *Animal* sic praeditum ; assumuntur hic duo termini *Homo* et *Animal*.

Quando sic assumptus terminus est unicus ; *Argumentatio simplex* dicatur ; etiam si terminus ille, cum duobus Quæstionis terminis compositus, duas faciat propositiones novas, ad probationem unius propositæ.

Ubi autem si assumpti termini sunt plures ; *Argumentatio dicatur Complexa* sive *Composita* : utpote quae ex tot simplicibus composita, quot sunt illi assumpti termini.

Quo casu, tutius est, (si non arguenti saltem illi qui perpensurus est argumenti vires,) gradatim procedere, singulaque probationis membra seorsim pensare, quam habeant illa in probando vim.

Sic in argumentatione proposita, qua probatur *Socratem sensu praeditum esse*, probationis membrum primum est, *eo quod Homo sit*. Quod (explicite consideratum) haec duo saltem in se continet ; nempe, *quod Socrates est homo*, et *quod homo est sensu praeditus* ; quas

Quas *Praemissas* vocant. De quarum forte altera si dubitetur: puta an *homo* sit *sensu praeditus*: Haec jam fiat nova *Quaestio*; secundo probationis membro probanda, *eo quod sit animal*; quod itidem haec duo continet; nempe, quod *homo est animal*, et quod *animal est sensu praeditum*. Et, si horum alterutrum sit adhuc dubium; huic probando (ut *quaestioni novae*) alias similiter est adsumendus terminus qui, rite dispositus, fidem faciat. Atque sic porro, donec ad eas *praemissas* perveniatur quae fint notae veritatis.

Estque Logici opus *Praecipuum* (in hac *tertia Logicae parte*) docere, quomodo feligendus sit hic *novus terminus*, (non enim quilibet *quocunque casu sufficit*,) et quo ordine disponendus cum terminis in *quaestione repertis*, ut ex *Praemissarum* veritate *necessario consequatur veritas Conclusionis*.

Fuerunt autem, jam ante Aristotelem, qui *praecepta quaedam laxiora* hac in *re dederint*; *Materiam potius quam Formiam Argumentationis spectantia*. Sed primus omnium quantum scio) Aristoteles in se suscepit, *generales tradere et certas Regulas*, de *argumentandi formis*; et certo statuere, quae forent, et quae non forent, *formae legitimae* (quas *Conclusivas dicas*) unde, ex *veritate Praemissarum*, *necessario inferatur veritas conclusionis*.

C A P. II.

De *Syllogismo*.

ARgumentatio simplex (unius ope termini medii) *Syllogismus*, dici solet. Atque in tales (nunc plures, nunc pauciores,) resolvendae sunt *Argumentationes compositae*.

Syllogismus (cum explicite et integre exhibetur) *tibis Propositionibus* constat. Quae *Syllogismi Materiæ*

teria dici solent, et quidem *materia proxima*: Hae autem, contradistinguuntur tribus Terminis; qui dici solent *Minor*, *Major*, et *Medius*, suntque Syllogismi *materia remota*.

Verbi gratia, Si arguitur *Socratem esse sensu praeditum eo quod fit animal*. Argumentatio haec, seu Syllogismus, explicite propositus, in hanc formam redigetur;

Omne Animal est sensu praeditum.

Socrates est Animal. Ergo

Socrates est sensu praeditus.

Ubi tres termini, sunt *Socrates*, *Animal*, *sensu praeditus*: (quae est Syllogismi *materia remota*.) Quæstio probanda (quae mox *Conclusio* dicenda erit,) *Socrates est sensu praeditus*; cuius Subjectum (*Socrates*) est *terminus minor*; Praedicatum (*sensu praeditus*) est *terminus major*; *mediusque* (forinsecus *assumptus*) *animal*. Qui quidem *terminus medius*, cum *majore* compositus, *Praemissarum* alteram format, quam itaque *Majorem propositionem* vocant; primo loco ut plurimum (nec tamen semper) poni solitam: Idem *terminus medius*, cum *minore* compositus, *Praemissarum* reliquam format, quam itaque *Minorem propositionem* vocant; secundo loco, plerumque, positam. *Conclusio* autem (quæstio prius dicta) ex terminis *minore* et *majore* (absque *medio*) componitur, (unde dici solet *medium concludere nescit*,) ultimo loco poni solita. Quæ quidem tres propositiones (sive formatae) sunt Syllogismi *materia proxima*.

Non autem necesse ut hoc ordine semper ponantur hæ propositiones tres (quamquam hic reputari soleat maxime regularis,) sed eadem est argumentatio, (eadem concludendi vis,) in hac forma,

Socrates est Animal,

Omneque animal est sensu praeditum. Ergo

Socrates est sensu praeditus.

Si alteri propositionum reticetur, (subintellecta nimirum, non expressa,) eadem tamen est argumenti vis, (et intellectu supplendum quod in forma deest; sed

Syllo-

Syllogismus (imperfecte propositus) *Enthymema* dici solet. Ut

Socrates est animal,
Adeoque sensu praeditus.

ubi deest Major.

Vel sic; Omne animal est sensu praeditum;
Adeoque Socrates.

ubi deest Minor.

Vel sic; Omne animal est sensu praeditum;
Et Socrates est animal. Ergo.

Vel etiam sic, brevis; Est animal. Ergo.

Ubi praesumitur conclusio, ex ante dictis nota.

Et quidem, in communi loquela, raro solet argumentatio tanta cum formalitate procedere; sed summatim exponi, sub Enthymematis forma, vel adhuc curtius.

Quando Propositionum ordo turbatur (ut, posita minore in majoris loco, et contra; aut omittitur aliqua vel imperfecte exponitur; terminusve aliquis aut deest, aut ordine non suo ponitur, aut per casus obliquos exprimitur; vel aliud quid occurrit quo res evadat minus perspicua; *Crypticus* dici solet Syllogismus; utpote obscurus, perplexus, occultus, aut minus evidens quam si omnia rite ordinata fuerint. Quae quidem *Cryptes*, cum res postulat, removendae sunt, omniaque in justum ordinem restituenda. In communi tamen loquela, (cum loquendi formulae satis intelliguntur,) non expectatur hujusmodi poedantismus. Quaeque ante de Propositionibus Crypticis dicta sunt, hic etiam intelligenda sunt (eadem analogia) in Crypticis Syllogismis.

C A P. III.

De tribus Figuris.

TErminum *medium* cum *majore* disponendum in *majore* propositione; cumque *minore* in *minore* propositione; jam dictum est. Quem locum autem in quaque propositione tenere debet, jam dicendum.

Cumque plures occurunt casus disponendi *medium* in praemissis; Puta, ut sit in utraque *Subiectum*; vel in utraque *Praedicatum*; vel in una *Subiectum*, in altera *Praedicatum*: Pro triplici hac varietate, tres hinc oriuntur quae dici solent *Figurae*. Quas hoc versu barbaro, utcunque exprimunt;

Sub, *Prae*, *prima*; bis *Prae*, *secunda*; *tertia*, bis Sub: Hoc est; in *prima* (quae dicitur) *Figura*; *Medium* est *Subiectum* majoris; *Praedicatum* minoris. In *secunda*, *Praedicatum* utriusque. In *tertia*, utriusque *Subiectum*.

Est quidem quarta positio possibilis; puta *Prae sub*: nampe ut (contra quam in *prima*) *Medium* sit *Praedicatum* majoris, et *Subiectum* minoris. Atque propter hanc quartam positionem, admittendam putaverunt aliqui *Quartam Figuram*; quam vocant *Figuram Galenicam*; (à Galeno, ut videatur, primitus introductam.) Quam tamen plerique negligunt, ut superfluam, et minime necessariam; duplii saltem de causa.

Imprimis, quia praeternaturalis (aut etiam contranaturalis) positio videatur; ut terminus *medius*, in ea propositione qua cum *majore* disponitur, sit *Praedicatum*; adeoque videatur *majore major*. Item, in ea qua cum *minore* disponitur, sit *Subiectum*; adeoque videatur *minore minor*. Nam, in qualibet Propositione, (ut supra traditum est,) *Subiectum* dici solet *minor* terminus; et *Praedicatum*, terminus *major*, Atque sic revera sunt in Universali Affirmativa.

Ve-

Verum quia (quicquid sit de nominibus) in *Particularibus* et *Negativis*, rem aliter se habere certum sit, (nempe, ut vox quae minorem habet ambitum praedicandi, possit praedicati locum obtinere;) neglecta priori ratione, hanc alteram potiorem assignant: Nempe, Quia nihil est quod concludi posse censeatur
 Quarta figura, quin id ipsum multo melius possit (et magis naturaliter) per idem *Medium* concludi in figura prima; ut Quarta fuerit plane superflua.

Exempli gratia: Ab his praemissis,

Socrates est animal,

Omneque animal est sensu praeditum;
 multo naturalis concludetur, (in Prima)

Ergo, *Socrates est sensu praeditus:*
 quam (in Quarta)

Ergo, aliquod sensu praeditum est Socrates.

Quae est illius conversa: eaque conclusa, haec simul concluditur, (utpote in illa inclusa,) per regulas conversionis.

Similiter; si loco *Socratis* ponatur *Omnis homo*; ab his praemissis.

Omne animal est sensu praeditum,

Omnis homo est animal;
 multo aptius concludas in prima figura)

Ergo, *Omnis homo est sensu praeditus;*
 quam (in Quarta)

Ergo, *aliquod sensu praeditum est homo,*
 quia prior illa, et hanc includit et aliquid amplius,
 quod ab hac posteriore non poterit inferri. Quam-
 quam enim, ab ea conclusione, quod *Omnis homo est*
sensu praeditus, rite sequitur (per leges conversionis,
 absque novo medio) quod *Aliquod sensu praeditum est*
homo; Ab hac tamen, non illam inferas, Ergo *Omnis homo est sensu praeditus*; sed saltē *Aliquis homo est sensu praeditus*. Quod minus est, quam quod illae praemissae continent. Idemque contingit in aliis modis Quartae figurae; ut suo loco post ostendetur.

Interim; non mireris, quod hunc dixerim, Syllogismum in prima figura,

Socrates est animal,

Omneque animal est sensu praeditum,

Ergo, Socrates est sensu praeditus:

atque hunc in quarta,

Omne animal est sensu praeditum,

Omnis homo est animal;

Ergo, aliquid sensu praeditum est homo:

Cum hunc potius, incautus quispiam, in *Prima* dixerit (quia medium videt, *subjectum* in priore, et *praedictum* in posteriore *praemissarum*;) illumque (pari de causa) in *Quarta*. Non enim (quod ille putaverit) ea est *Major propositio* quae priore loco ponitur; et *Minor* quae posteriore: Sed *Major Propositio* est ea, in qua *Major terminus* quaestione, cum medio, disponitur: (quod in his sit, utrobique, in *praemissarum* seunda;) *minor propositio*, ea in qua disponitur *minor terminus*; quod sit, in his, (propter transpositas *praemissas*) in *praemissarum* priore, Quodque hic monitione est, alibi memineris; nequando perperam judices de majore et minore propositione; aut imponat tibi quispiam (incauto) hac in re.

De figurarum Numero cum dictum fit; si de Ordine porro quaeras, cur haec, illa, an ista, dicatur prima, secunda, tertia: Hanc ego rem putaverim, magna ex parte, arbitriatum fuisse primitus; cum autem, communis fere Logicorum consensu, in hunc ordinem conspiratum sit: non est cur temere quispiam, et nulla de causa, perturbatum eat. Prima tamen hoc peculiare habet, quod in ea videantur termini (*prae caeteris*) magis naturali ordine dispositi; nempe, ut Major de medio praedicetur, et medius de Minore. Cum autem eam Aristoteles primo loco posuerit, res manifesta est; Nempe, quia, ex dicto de omni et de Nullo; (quod ille Syllogismorum fundamentum posuerit) hanc directe probat; reliquas autem, ex hac. Ut suo loco post dicetur.

C A P. VI.

De Modis.

CUM de Figurarum varietate dictum sit ; sequitur ut Modos (quos vocant) consideremus. Ut autem Figurarum varietas dependet à varia disptione termini Medii cum terminis Quæstionis ; prout Subjecti aut Praedicati locum obtinet : Ita Modorum varietas dependet à varia tum Quantitate, tum Qualitate propositionum.

Ubi potissimum inquiritur, Qui Modi, in quaque figura, Conclusivi sint ; et qui non sint. Hoc est ; in quibus Modis, ex veritate Praemissarum, inferri poterit veritas Conclusionis ; et in quibus non poterit : ut recipientur qui utiles sint, rejiciantur reliqui.

Solentque Logici hac in re (quo tum phantasiae tum memoriae consulatur) adhibere literas A, E, I, O, pro designandis propositionum Quantitate et Qualitate, secundum supra traditos qualescumque versiculos ;

Afferit A, negat E, sed universaliter ambae :

Afferit I, negat O, sed particulariter ambo.

Estque hic recordandum (quod ante dictum est.) quanquam (praeter nomina *Universalium* et *Particularium*) aliquando mentio fasta est propositionum *Singularium* (quae ipsae sunt Universales ; ipsaque *Singularis* appellatio, singularitatem Subjecti respicit, non modum praedicandi ;) itemque *indefinitarum*, (in quibus, ubi Subjectum est vox communis, non satis liquet, ex verborum forma, num universaliter an particulariter sint intelligendae ;) solas tamen hac in re memorari *Universalium* et *Particularium* appellations (non item *Singularium* et *Indefinitarum* ; Quoniam *Singulares* omnes ad *Universalium* classem pertinent (utpote in quibus Praedicatio *totalis* est, non *partialis* ;) *Indefinitae* autem (quamquam ex nuda verborum formula non

atis liquet, ad utras) nunc ad Universales nunc ad Particulares referendae sunt, prout loquentis intentio aut dicti scopus postulat.

His praemissis; in figura Prima, *Modi* utiles sunt hi quatuor,

Barbara, Celarent, Darii, Ferio. —

In Secunda, quatuor illi

Cesare, Camestres, Festino, Baroco. —

In Tertia, Sex *Darapti,*

Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

In quorum singulis, tres vocales, denotant Quantitatem et Qualitatem propositionum. Prima, majoris: Secunda, minoris: Tertia, conclusionis. Nomina Graeca his correspondentia, quae Interpretum Aristotelis aliqui, Graeco textui addiderunt; sunt

1. Γεάμματα οὐγέαψε, γραφίδι, τεχνικός.

2. Ἐγέαψε, κατεχε, μέτριον, ἄχολον.

3. Απασι, σθεναρός, ισόχις, ασπίδι, ὄμαλός, φέρωσθε.

Hi modi Quatuordecim, sunt conclusivi omnes: in sua singuli figura. Non autem in ulla, alii: nec hi quidem in alia quam in sua figura. (Quae post demonstrabuntur suo loco.) Verbi gratia; *Baroco* est modus utilis in Secunda figura; sed non in Tertia: et *Bocardo* in Tertia, non in Secunda: et de reliquis pariter.

Fieri quidem potest, ut similes quandoque *Modi*, in pluribus Figuris reperiantur; ut *Celarent* in prima, et *Cesare* in secunda; item *Darii* in prima, et *Datisi* in tertia; item *Ferio* in prima, *Festino* in secunda, et *Ferison* in tertia. Sed, ubi hoc contingit, ex accidenti sit: ei quamvis similes, non tamen idem modus censendi sunt, quia in diversis figuris: adeoque diversis nominibus insigniuntur.

Hi modi omnes, in sua singuli figura, his paucis regulis coercentur.

In Prima Figura; *Major* semper est *Universalis*; et *Minor* *Affirmativa*.

In Secunda; *Major* item est *Universalis*; et *Conclusio* (cum praemissarum altera) *Negativa*.

In

In Tertia; Minor semper est Affirmativa; et Conclusio particularis.

Vel sic brevius; Major, in prima et secunda figura est Universalis: Minor, in prima et tertia, est Affirmativa: Conclusio est, in secunda, Negativa; in tertia, Particularis. Quae quidem paucae regulae, vicem supplere possunt Modorum omnium: quippe quae Modos utiles admittunt omnes; nullosque alios.

Siquis proferatur Syllogismus, qui contra regulam harum aliquam peccat: (utpote, qui Concludit affirmative in secunda figura, aut universaliter in tertia; aut, qui majorem habeat, in prima aut secunda particularem; aut Minorem, in prima aut tertia, negativam:) merito rejiciendus est ut falsus Syllogismus, seu illegitimus; ut qui in forma peccat; adeoque conclusivus non est, utcunque vera fuerit materia. Hoc est; quamvis utraque Praemissarum vera sit, non tamen inde sequitur Conclusionem veram esse.

Praeter has singularem figurarum speciales, sunt item Generales Regulae quae Syllogismos, cujuscunque fuerint figurae, ex aequo spectant. Quarum hae, quae sequuntur, sunt praecipuae.

Ne Praemissarum utraque fit Negativa.

Nec utraque Particularis.

Et si qua Praemissarum vel negativa sit vel particularis, talis fit Conclusio. Quod sic etiam proferunt, Conclusio sequitur deteriorem partem; Affirmativam prae Negativa, et Universalem prae Particulari, potiorem reputantes.

Ne plures sint quam tres termini.

Ne terminus medius sit pars ulla conclusonis.

Ne plus sit in Conclusione quam erat in Praemissis.

Hoc est, ne plus in Conclusione inferatur, quam quo praemissarum vis extendit. Nec terminus aliquis alias in Conclusione ponatur, nec in ampliori, aut alio sensu: quam in praemissis fuerat. Quippe siquod horum fiat erunt saltem, quoad sensum, quatuor termini, aut forte

forte plures, cum ultra ternos non esse debeant, in syllogismo simplici.

Atque hoc spectant versus illi memorativi, quibus horum pleraque continentur;

Syllogizari, non est ex particulari;

Neve negativis, recte concludere si vis.

Siqua praedit partis, sequitur conclusio partis:

Siqua negata praedit, conclusio sitque negata.

Lex generalis erit, Medium concludere nescit.

Quique contra regularum harum aliquam offenderit Syllogismus; rejiciendus est ut *peccans in forma*; *Paralogismus* dici solitus.

Sin verus sit in forma syllogismus; non Neganda erit Conclusio; (quippe, vere syllogismi, si praemissae verae sint, vera est et Conclusio:) Sed, si falsa sit conclusio, aut perhibeatur esse, ostendere oportebit, *materiam* syllogismi falsam esse; hoc est, praemissarum vel utramque, vel saltem alteram.

Aut *Distinguendum* erit; monstrando vocem seu phrasin aliquam ambigue sumptam esse; alioque sensu in propositionum una quam in alia: Adeoque utut (specie tenus) tres tantus termini esse videantur, sunt revera plures; cum vox una, dupli sensu sumpta, sint duo termini.

Sic quis arguat, Da- *Omnes Canes sunt animati*;

ri-*Sed Stellarum aliquae sunt Canes*:

i. Ergo Stellarum aliquae sunt animatae.

Syllogismus hic, specie tenus, videatur verus syllogismus, in *Darii*. Peccat tamen in *forma*, eo quod vox *Canes* in majore, proprio sensu sumitur, pro animali domestico sic communiter dicto: sed, in minore, sensu aequivoco seu analogico; quo asterismi duo (seu insigniores in ictis stellae) dicantur ab Astronomis *Canis Major* et *Canis Minor*, solentque in Globis depingi, in forma *Canis*. *Canes* igitur, in majore et minore diverso sensu positi, sunt duo termini; adeoque, in Syllogismo, termini quatuor. Sin eodem sensu utrobique sumi prae tendatur; altera praemissarum falsa erit: nempe, minor, in primo sensu; in secundo, major.

Ubi

Ubi autem Syllogismus est in vera forma: Quamquam ex veritate praemissarum recte inferas veritatem conclusionis; non tamen ex praemissarum falsitate pariter inferas falsitatem conclusionis: Quippe contingere potest, ut vera sit conclusio, quamvis praemissarum altera vel utraque falsa sit. Ut si quis arguat,

Bar- *Omnis lapides sunt sensu praediti,*

ba- *Omnis homo est lapis: Ergo*

ra- *Omnis homo est sensu praeditus,*

Conclusio vera est, sed utraque Praemissarum falsa. Adeoque hic non valet ea regula, *Conclusio sequitur deteriorem partem.* Hinc dicitur,

Ex falsis falsum, verumque aliquando, sequetur.

Ex veris possunt nil nisi vera sequi.

Porro; quando necessitas formae non nisi Particularem inferret, post tamen Universalis vera esse, (licet non vi istius consequentiae;) ut si quis arguat;

Da- *Omnis sapientes sunt ratione praediti,*

ri- *Aliqui homines sunt sapientes. Ergo*

i. *Aliqui homines sunt ratione praediti.*

Ubi conclusio particularis (propter minorem Particularem) de *aliquibus* tantum hominibus concludit: Verum tamen est de *hominibus omnibus*; *ratione praeditos esse.* Quae dici solet *Veritas consequentis, non veritas consequentiae.*

Quandoque etiam, ubi syllogismi forma non plus postulat quam conclusionem particularem; potest ea Universalis esse *necessitate materiae, non necessitate formae.* Utpote,

Da- *Caesar et Bibulus consentiunt:*

rap- *Caesar et Bibulus sunt duo consules. Ergo*

ti. *Duo consules consentiunt.*

Ubi formae necessitas (utpote in tertia figura) non plus exigit quam Conclusionem particularem, (de saltem *duobus Consulibus*;) cum tamen aliunde constet, *duos esse omnes*, (cum non plures omnino sint quam duo Consules,) tantundem est (vi materiae) ac *ambo Consules, seu utrique Consules, (oi duò, the two Consuls)* quae

quae est propositio universalis, non minus quam si esset *Omnis Consules*; quoniam hic duo sunt omnes.

Idem contingit, ubi conclusio est propositio singularis (de uno individuo) quae, vi materiae, (quoniam, hic, *unus et omnis* tantundem sunt,) non potest alia esse quam Universalis. Ut

Da- *Virgilius est author Aeneidos,*
rap- *Virgiūus est Maro;* Ergo
ti. *Maro est author Aeneidos.*

Ubi syllogisini forma postulat (de hoc subjecto) conclusionem affirmativam, saltem particularem; cum autem de hoc subjecto (utpote individuo) non possit alia esse praedicatio quam Universalis; sit inde (vi materiae) conclusio Universalis, (etiam in tertia figura,) sed non vi formae. Secus enim foret si, pro *Virgilius est Maro*, diceretur *Virgilius est Poeta*; quippe tum concluderetur particulariter; Ergo *Aliquis Poeta est author Aeneidos.*

De quantitate autem Conclusionis, in singulis Modis; notandum est, eam si notari (in singulorum modorum characteribus) ut extendatur ad summum eorum quae, ex ipsis Praemissis, (vi formae,) inferri possit: non quod ad alia etiam non extendatur quae sint minoris ambitus; sed quod haec etiam, omnianque quae (absque novo medio) inde inferri possit (puta, per regulas Oppositionum, Aequipollentiae, Conversionis, aliasque similes,) in ea reputanda sunt virtualliter contineri. Sic, ex his Praemissis,

Omnis animal est sensu praeditum;
Omnis homo est animal;
genuina conclusio est (in *Barbara*)
Ergo, *Omnis homo est sensu praeditus.*
adeoque, multo magis, (si id probandum foret,) saltem
Aliquis homo est sensu praeditus.

(Nam haec particularis, in ea Universali includitur, per *Oppositionum* regulas; utpote illi subalterna: ut non

non sit opus novo modo, quo hoc concluderetur qui diceretur *Barbari*.) Itemque (per regulas conversionis)

Aliquod sensu praeditum est homo,

ut non sit opus modo indirecto primae figurae, qui *Barralip* vocetur quo probetur, conversa conclusionis directae: Aut, quod eodem recidit, modo directo quartae figurae, qui *Balani* vocetur; quo, transpositis Praemissis, idem directe probetur.) Iterumque (convertendo eandem conclusionem per contrapositionem)

Omne non praeditum-sensu est non homo;

hoc est, *Quod non est sensu praeditum non est homo.*

Item (per regulas aequipollentiae; quibus nullus-non valet *Omnis*)

Nullus homo est qui non est sensu praeditus.

Quippe omnes hae (et harum similes) propositiones, virtualiter continentur in illa prima conclusione (in *Barbara*) *omnis homo est sensu praeditus*; (per regulas Oppositionum, Aequipollentiae, et Conversionis, secunda parte traditas;) absque assumpto novo medio quod Syllogismi opus est:) adeoque (quo ab illis, Praemissis hae probentur conclusiones) non multipli-candae sunt Figurae et Modi, sed unus modus *Barbara*, his abunde sufficit.

Et similiter judicandum est de reliquorum modorum conclusionibus; quae ea virtualiter in se continent omnia quae inde per eas regulas deduci possunt, absque assumptione novi medii.

C A P. V.

De Fundamento Syllogismi; et, Modis figurae Primae.

Fundamentum quo ntitur *Modorum omnium* iam memoratorum vis, (unde probetur *Cmdujus* esse; est *Postulatum* illud quod dici solet *Primum de Omni et de Nullo*: quod tam per se evidens praefumi-tur,

tur, ut probatione non indigeat. Nimirum, *Quicquid de Subiecto quopiam universaliter Affirmatur aut Negatur, id similiter vel Affirmatur vel Negatur de omni eo de quo hoc subiectum dicitur.* Utputa, *Quicquid universaliter affirmatur aut negatur de Animali; similiter affirmatur vel negatur de quopiam Animali; seu de omni eo quod est Animal: puto de Homine, de Bruto, de Alexandro, de Bucephalo, alioque quopiam Animali.*

Ex hoc postulato; Figurae primae Modi omnes probantur *directe* (absque ambage) per immediatam applicationem hujus Regulae. Hic enim in Majori propositione Universaliter vel Affirmatur vel Negatur, terminus Major de Medio. (Quod ut fiat, necesse est ut ea Major sit Universalis.) Nimirum, in *Barbara* et *Darii*, universaliter *Affirmatur*; in *Celarent* et *Ferio*, universaliter *Negatur*. Mediusque terminus ille, in *Minore* propositione, affirmatur de termino *Minore*, (quod ut fiat, necesse est ut ea minor sit *Affirmativa*.) Hinc sequitur, Majorem illum terminum (qui de medio affirmatur aut negatur universaliter,) sic vel *Affirmari* vel *Negari* determino *Minore* (utpote de quo medius ille in *minore* propositione *affirmatur*;) idque vel *Universaliter* vel *Particulariter*, prout de *eo* affirmatur *Medius* in propositione *minore*. Ut videre est in Modis singulis.

Bar- *Omnia animalia sunt sensu praedita.*

ba- *Omnes homines sunt animalia. Ergo*

ra- *Omnes homines sunt sensu praediti.*

Ubi, ex eo quod *omnes homines sint animalia*; quod prius *affirmatur* de *omnibus animalibus* (nimirum *sensu esse praedita*), de *omnibus hominibus* (cum illi *omnes sint animalia*) *affirmandum erit*.

Ce- *Nulla animalia sunt sensu vacua,*

la- *Omnes homines sunt animalia. Ergo*

rent. *Nulli homines sunt sensu vacui.*

Ubi, ex eo quod *omnes homines sint animalia*, *negatur* de *his omnibus sensu vacuos esse*, ut *quod de omnibus animalibus est negatum*.

Da-

Da- *Omnes homines sunt ratione praediti,*
ri- *Aliqua animalia sunt homines, Ergo,*
i. *Aliqua animalia sunt ratione praedita.*

Ubi, ex eo quod *aliqua animalia sint homines*, arguitur de *bis aliquibus*, affirmandum esse, quod sunt *ratione praediti*, utpote quod de *omnibus hominibus* affirmandum est.

Fe- *Nulli homines sunt ratione destituti,*
ri- *Aliqua animalia sunt homines; Ergo,*
o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

Ubi, ex eo quod *aliqua animalia sint homines*, negatur de *bis aliquibus*, esse *ratione destituta*, ut quod est de *omnibus hominibus* negandum.

Liquet igitur, hos quatuor Modos (virtute praemissi Lemmatis seu Postulati) Conclusivos esse. Nam terminus major qui de medio vel Universaliter affirmatur (ut in *Barbara et Darii*) vel Universaliter negatur (ut in *Celarent et Ferio*) pariter vel affirmandum esse vel negandum dicitur de *termine minore*, quatenus de hoc affirmatur medius ille, puta, vel de *toto* (ut in *Barbara et Celarent*) vel de *parte* (ut in *Darii et Ferio*) prout vel de *minore toto*, vel de *eius parte*, affirmatur ille medius terminus.

Patet etiam ratio duarum de prima figura Regularum. Nam nisi minor propositio sit affirmativa, (ut *medius de minore termino affirmetur*,) nulla appareat ratio eur ea, quae de *Medio* dicantur, censerentur *minorem attingere*. Quaeque (in *majore propositione*) de *Medio* dicuntur (sive affirmando sive negando) si non de eo dicantur *Universaliter* (sed de *aliquibus tantum sub eo contentis*,) non constat haec *aliqua*, de quibus dicuntur ea ipsa esse quae sub *minore termino continentur*: cum possint esse alia aliqua.

Constat igitur tum *hos quatuor modos esse*, tum *alios non esse* in hac figura, *Conclusivos*.

Dum autem *alios non esse conclusivos* dicimus; non ita intelligendum est, acsi eos exclusos vellem, qui sunt horum alicui *aequipollentes*, utut, *transpositis terminis* seu

seu propositionibus, aut aliis Cryptibus occultentur;) aut eos ubi ab eisdem Praemissis (aut quae his aequipollent) infertur conclusio quae in conclusione horum alicujus continetur (puta per subalternationem, aequipollentiam, aut conversionem.) Quippe omnes hos, non *alias esse* sed *eosdem modos* dicimus, cum jam dicitis, atque in ipsis contentos.

Hi quatuor primae figurae Modi, dici solent *Modi perfecti*; eo quod per immediatam applicationem istius *Dicti de Omni et de Nullo*, eorum consecutio probatur.

Alii (secundae et tertiae figurae) Modi, dicuntur *Imperfecti*. Non quasi in illis concludendi vis sit imperfecta, aut quasi incertum esset positis praemissis an Conclusio vera sit; (nam, in his, concludendi vis non minus perfecta est, et consecutio certa, quam in prima figura;) Sed quoniam illorum probatio, (per immediatam applicationem ad *Dictum de Omni et de Nullo*) est magis evidens et perspicua. Horum autem probatio ab illorum probatione dependet; et supponit jam ante probatum esse, eos modos esse Conclusivos. Quae quidem probatio, syllogismorum *Reductio* dici solet. De qua mox dicetur.

Nonnulli autem Logici (nostri seculi, aut superioris) posthabita veterum probatione per *Dictum de Omni & de Nullo*; aliud substituunt illius loco Postulatum; nimirum, *Quæ conveniunt in eodem tertio, convenient inter se.* Atque ad hanc regulam exigentes singulos syllogismorum Modos, inde conclusum eunt justam eorum consecutionem. Quique sic procedunt negligere possunt eam distinctionem modorum *perfectorum et imperfectorum*; ut quae ortum ducit ab ea methodo qua usi sunt veteres, in probatione sua ab illo *Dicto*.

Ego Veterum probationem ut potiorem amplector, Aristotelis methodo conformem; saltem hic loci potius explicandam, ut ea, quae jam olim scripta sunt de hoc negotio, rectius intelligantur.

C A P. VI.

De Reductione Syllogismorum; et Modis secundae-figurae.

CUM jam probatum sit, Modos primae figurae conclusivos esse, (per immediatam applicationem ad Regulam illam, quam fecerunt Fundamentum Syllogismi:) Eorum ope probatur; Modos item Secundae et Tertiae figurae, Conclusivos esse. Methodus id probandi *Reductio* dici solet.

Estque *Reductio* duplex, altera *Ostensiva*, altera *per deductionem ad Impossibile*.

Ostendit prior, Modum illum conclusivum esse, eo quod (ope quarundam conversionum et transpositiōnum) idem concludi possit per easdem praemissas (aut quod in illis virtualiter continetur) in modorum aliquo prime figurae; quos conclusivos esse jam probatum est. Atque haec probatio locum habet in omnibus secundae et tertiae figurae modis; exceptis *Baroco* et *Bocardo*.

Probat altera, propositum Modum conclusivum esse; hoc est, si praemissae verae sint non posse conclusionem esse falsam; eo quod, si conclusio falsa sit, ejusdem *Controdictoria* (per Oppositionum regulas) erit vera: hoc autem posito, prohibitur hujus ope, cum praemissarum altera, reliquam esse falsam: quod absurdum est, seu impossibile; ponebatur enim utramque praemissarum esse veram. Atque haec probatio extendit ad omnes modos secundae et tertiae figurae: sed potissimum infert duobus modis *Baroco* et *Bocardo*; ad quos probatio altera non extendit.

Totius rei processus, hic est.

Quemlibet horum modorum (reductione probandorum) ad eum primae figurae modum reducendum docent, qui eandem habet literam *initialē*; secundum directionem horum versuum.

S, vult

S, vult simpliciter verti ; *P*, vero per Acci.

M, vult transponi : *C*, impossibile duci.

Ubi notandum est, has literas eam propositionem respicere, quae per antecedentem vocalem notatur : quae si *S* sequatur, est *Simpliciter convertenda* ; si *P* sequatur, est *convertenda per accidens* ; si *M* occurrat, *transponendae* sunt praemissae. Quibus peractis, habebitur syllogismus in prima figura, aequipollens huic in secunda aut tertia. Verum, si *C* occurrat (ut in *Baroco* et *Bocardo*,) reducendus erit modus ille (non per Reductionem *ostensivam* sed) solummodo *per deductionem ad impossibile*.

Quae posterior reducendi methodus (*ἀπογωγὴ dicta*) in reliquis item modis reducendis locum habet ; sed est in hisce necessaria, ut qui methodum *ostensivam* non admittunt.

Sic *Cesare* (modus secundae figurae) probatur esse modus *conclusivus* ; quia per *simplicem conversionem majoris* (quam innuit *S* litera) idem concludetur in *Celarent*. Ut puta,

Cef. *Nullum animal est incorporeum* :

a-*Omnes angeli sunt incorporei*. Ergo,

re. *Nullus angelus est animal*.

Quippe, si hujus praemissae verae sint, et speciatim major ; erit hujus conversa per conversionem simplicem (*u'pote, universalis negativae*,) itidem vera ; *nullum incorporeum est animal* ; cuius ope (cum minore ut prius) eadem inferetur conclusio in *Celarent*, (quem esse modum conclusivum, jam probatum est,) nimirum,

Ce- *Nullum incorporeum est animal*,

la- *Omnes angeli sunt incorporei* : Ergo,

rent. *Nullus angelus est animal*.

Nec tamen rejicimus *Cesare* ut modum inutilem (quamvis idem in *Celarent* concludi posset) quia magis naturalis videtur praedicatio (et usitatis loquendi formulis accommodatior) dicere *nullum animal est incorporeum*, quam *nullum incorporeum est animal* : Adeoque, hoc casu, *Cesare* potior est quam *Celarent*.

Si-

Similiter *Camestres* probabitur modus conclusivus, Reductione ad *Celarent* (primae figurae modum eandem literam initialem habentem) transpositis praemissis (quod innuit M,) minoreque et conclusione simpliciter conversis (quod innuunt S literae.) Ut puta

Cam-Omnia animalia sunt corporea;

ef-Nullus spiritus est corporeus (Luc. 24. 39.) Ergo tres. *Nullus spiritus est animal.*

Cujus minor si vera sit, erit et hujus conversa vera, *Nullum corporeum est spiritus,* Quae, una cum majore transposita, concludit in *Celarent*, *nullum animal esse spiritum.*

Ce-Nullum corporeum est spiritus;

la- Omne animal est corporeum: Ergo rent. *Nullum animal est spiritus.*

Quae conclusio si vera sit, erit et hujus conversa vera, *Nullus spiritus est animal,* quod ante concludebatur in *Camestres.* Cujus itaque si praemissae verae sint, vera erit et conclusio.

Idem probabitur (transpositis praemissis et conversa conclusione) reducendo *Camestres* ad *Cesare*, quem jam probavimus esse modum Conclusivum.

Nec tamen rejicimus *Camestres* ut modum inutilem, (quamvis idem, eodem medio, probari possit in *Celarent* et *Cesare*,) quoniam aptius dicitur et naturalius, *nullus spiritus est corporeus,* quam *nullum corporeum est spiritus;* Et quidem, si indifferenter diceretur utrumvis, indifferenter adhiberetur *Camestres*, aut *Cesare*, aut *Celarent*: Sed et in *Camestres* directe concluditur *nullus spiritus est animal,* cuius non nisi conversa probatur in *Celarent* et *Cesare.* Adeoque potior est, hoc casu, *Camestres.*

Sic *Festino*, conclusivus probatur, quia per simpli-
cem conversionem majoris (utpote universalis negati-
vae) idem probabitur (eodem medio) in *Ferio.*

Fef-Nullus infidelis per Christum salvatur; Mar. 16. 16.
ti-Aliqui Judaeorum per Christum salvantur; (Ro. 1.
no. 16.) Ergo *Aliqui Judaeorum non sunt infideles.*

Fe-

Fe-Nullus qui per Christum salvatur est infidelis;
ri-Aliqui Judaeorum per Christum salvantur; Ergo
o. Aliqui Judaeorum non sunt infideles.

Nec tamen rejiciendus est Festino, ut modus inutilis;
 sed potior est, hoc casu, quam Ferio; quoniam aptius
 dicitur nullus infidelis per Christum salvatur, quam
 nullus eorum qui per Christum salvatur est infidelis.

Sed Baroco (qui reliquus modus est secundae Figu-
 rae) Reductione Ostensiva non probabitur: sed deduc-
 tione ad Impossibile (quod C notat;) Quoniam, si con-
 clusio falsa sit, probabitur (in Barbara) alteram praemis-
 sarum esse falsam; non [(ut supponitur) veram utram-
 que. Puta,

Ba-Omnes in Christo fideles salvantur; Joh. I. 16.
roc-Aliqui Judaeorum non salvantur: Ergo
o. Aliqui Judaeorum non sunt in Christo fideles.

Quippe si haec conclusio vera non sit, vera erit (per Op-
 positionum Regulas) ejusdem contradictoria, *Omnes*
Judaei sunt in Christo fideles; Cujus ope (cum Majore
 ut prius) probabitur (in Barbara) contradictoria
 Minoris (quod indicat C litera.) Adeoque non erat
 utraque praemissarum vera, si conclusio falsa sit.

Bar-Omnes in Christo fideles salvantur;
ba-Omnes Judaei sunt in Christo fideles; Ergo
ra. Omnes Judaei salvantur.

Similiter quilibet secundae figurae modus demon-
 strabitur esse conclusivus; Quia, si secus; retenta
 majore sumptaque conclusionis contradictoria, pro-
 babitur minor esse falsa.

Sed negligendum hic est indicium initialis literae;
 ipsarumque S, P, M; ut quae omnes accommodan-
 tur Reductioni ostensivae.

Sic, modo dicti in Cesare syllogismi, sumpta con-
 tradictoria conclusionis, probabitur in Ferio con-
 tradictoria minoris. Probabitur, inquam, in Ferio:
 Cum enim minor in Cesare sit A, cuius contradictoria
 sit O, probanda haec erit in Ferio.

*Fe- Nullum animal est incorporeum ;
ri- Aliquis angelus est animal ; Ergo
o. Aliquis angelus non est incorporeus.*

Similiter, syllogismi modo dicti in *Camestres*, si conclusio falsa sit, probabitur (in *Darii*) contradictoria minoris.

*Da-Omine animal est corporeum ;
ri-Aliquis spiritus est animal ; Ergo
i. Aliquis spiritus est corporeus.*

Item syllogismi modo dicti in *Festino*, minoris contradictionia (si conclusio falsa sit) probabitur in *Celarent*.

*Ce-Nullus infidiles per Christum salvatur,
la-Omnes Iudei sunt infideles ; Ergo
rent. Nullus Iudaeorum per Christum salvatur.*

Sed negligi solent haec probationes Apagogicae, in aliis omnibus (praeterquam in *Baroco*) secundae figurae modis: quoniam in reliquis locum habet *Reductio Ostensiva*; quae potior haberi solet.

C A P. VII.

De Modis Tertiae Figuræ.

Similiter demonstrabitur, Modos Tertiae figurae Conclusivos esse: Nempe omnes, excepto *Bocard*, Reductione ostensiva; hi autem, cum reliquis, deductione ad Impossibile.

Sic *Darapti* et *Datisi* probantur conclusivi, Reductione ostensiva ad *Darii*; minoris conversione per accidens in *Darapti*; sed simplici in *Datisi*.

Da-Omnes fideles sunt Deo chari;

*rap-Omnes fideles sunt afflicti : (Heb. 12. 6.) Ergo
ti. Aliqui afflicti sunt Deo chari ;*

Da-Omnes fideles sunt Deo chari;

Aliqui fideles sunt afflitti : Ergo

i. Aliqui afflerti sunt Deo chari.

Da-

*Da-Omnes fideles sunt Deo chari ;
ri-Aliqui afflicti sunt fideles : Ergo
i. Aliqui afflicti sunt Deo chari.*

Nec tamen rejiciendi sunt hi modi ; (quanquam idem probari possit eodem medio, in *Darii* :) quoniam aptius dicetur (saltem non minus apte) *omnes fideles sunt afflicti*, seu *aliqui fideles sunt afflicti*, quam *aliqui afflicti sunt fideles*.

Idem de *Disamis* probabitur ; nempe, idem (seu quod huic aequipollit) eodem medio probatum iri in *Darii*. Puta.

*Dis-Aliqui fideles sunt afflicti ;
am-Omnes fideles sunt Deo chari ; Ergo
is. Aliqui Deo chari sunt afflicti.*

Nam, simpliciter convertendo majorem, et transponendo Praemissas, inferetur conversa conclusionis hujus (ut modo) in *Darii* ; et nova conversione conclusionis in *Darii*, restituetur conclusio in *Disamis* : cuius itaque, si praemissae verae sint, vera erit conclusio.

*Da-Omnes fideles sunt Deo chari,
ri-Aliqui afflicti sunt fideles ; Ergo
i. Aliqui afflicti sunt Deo chari.*

Adeoque (per novam conversionem)

Aliqui Deo chari sunt afflicti.

Idem, fiet, reductione ad *Datifi*, (quem jam probavimus esse modum conclusivum,) transpositis Praemissis et simpliciter convertendo Conclusionem ; atque tum demum (si id placet) ad *Darii*, simpliciter convertendo minorem in *Datifi*.

Nec tamen rejiciendus est *Disamis* ; quia, non raro, major et conclusio in *Disamis*; aptius dicuntur, quam earum conversae in *Darii*, aut *Datifi* ; nec opus est nova conversione conclusionis ut habeatur quae sita.

Felapton et Ferison reducuntur ad *Ferio*, (adeoque probantur esse modi conclusivi,) eodem modo quo *Darapti et Datifi* reducuntur ad *Darii* ; convertendo minorem per accidens in *Felapton*, et simpliciter in *Ferison*.

Fe-*Nulla bruta sunt Religionis capacia,*
lap-*Omnia bruta sunt animalia ; Ergo*
ton. Aliqua animalia non sunt Religionis capacia.

Fe-*Nulla bruta sunt Religionis capacia,*
ris-*Aliqua bruta sunt animalia ; Ergo*
on. Aliqua animalia non sunt Religionis capacia.

Fe-*Nulla bruta sunt Religionis capacia,*
ri-*Aliqua animalia sunt bruta ; Ergo*
o. *Aliqua animalia non sunt Religionis capacia.*

Aptius autem dici videatur *bruta esse animalia*, quam
aliqua animalia esse bruta ; adeoque non rejiciendi sunt
Felapton et Ferison, (quanquam idem eodem medio
concludi possit in *Ferio* :) sed non raro potiores sunt
illi.

Reliquus figurae tertiae modus *Bocardo*, non potest
Reductione *Ostensiva* probari, sed deductione ad im-
possible, (quod notat litera C) ut de *Baroco* ante
dictum est. Cum hoc tamen discrimine ; in *Baroco*
(reliquisque secundae figurae modis) retinetur Major
(cum contradictoria Conclusionis) ut evertatur Mi-
nor : in *Bocardo* (modisque tertiae figurae,) Minor re-
tinetur (cum Contradictoria Conclusionis) indeque
concluditur *Contradictoria Majoris* ; (adeoque non
posse utramque Praemissarum veram esse si *Conclusionis*
sit falsa) Unde versus illi,

Servat majorem, variatque secunda minorem.

Tertia majorem variat, servatque minorem.

Adeoque, in *Baroco*, C sequitur secundam vocalem
(quia minor evertitur;) in *Bocardo*, primam ; quia
evertitur major.

Boc-*Aliqui Christiani non sunt vere fideles,*
ar-*Omnis Christiani fidem profitentur ; Ergo*
do. *Aliqui fidem profitentium non sunt vere fideles.*

Quem esse modum Conclusivum sic arguitur : Quo-
niam, si conclusio falsa sit (adeoque ipsius contra-
dictoria vera) probabitur Praemissarum alteram falsam
esse, (non utramque veram esse, si conclusio sit falsa ;)

Nam, sumpta (pro majore) conclusionis contradictoria & retenta minore, concludetur (in *Barbara*) contradictoria majoris.

*Bar-Omnes qui fidem profitentur sunt vere fideles
ba-Omnes Christiani fidem profitentur ; Ergo
ra. Omnes Christiani sunt vere fideles.*

Idem in reliquis tertiae Figurae Modis, pariter ostendetur, ope alicujus modi primae figure; illius nempe, cuius Major notatur ea vocali, quae est contradictoria vocali Conclusionis in tertia figura; et conclusio, ea vocali, quae contradictoria est vocali Majoris in tertia figura; aut quae hanc saltem contradictoriam includit.

Sic major antedicti syllogismi in *Darapti* evertetur per *Celarent*. (Nam E, vocalis Conclusionis in *Celarent*, includit O contradictoriam majoris A in *Darapti*; ut Universalis particularem: et similiter in sequentium aliquibus.)

*Ce-Nulli afficti sunt Deo chari,
la-Omnes fideles sunt afficti ; Ergo
rent. Nulli fideles sunt Deo chari.*

Istiusque in *Datisi*, ope *Ferio*.

*Fe-Nulli afficti sunt Deo chari,
ri-Aliqui fideles sunt afficti ; Ergo
o. Aliqui fideles non sunt Deo chari.*

Istius in *Disamis*, ope *Celarent*.

*Ce-Nulli Deo chari sunt afficti,
la-Omnes fideles sunt Deo chari ; Ergo
rent. Nulli fideles sunt afficti.*

Istius in *Felapton*, ope *Barbara*.

*Bar-Omnia animalia sunt religionis capacia,
ba-Omnia bruta sunt animalia ; Ergo
ra. Omnia bruta sunt religionis capacia.*

Istius in *Ferison*, ope *Darii*.

*Da-Omnia animalia sunt religionis capacia,
ri-Aliqua bruta sunt animalia ; Ergo
i. Aliqua bruta sunt religionis capacia.*

Sed omnes hae demonstrationes per impossibile praeter eam quae est de *Bocardo*, negligi solent, (vel posthaberi,)

posthaberi,) eo quod reliqui modi admittant Reductionem Ostensivam, quae potior haberi solet.

Atque jam demonstravimus, trium Figurarum receptos Modos omnes, esse Conclusivos; adeoque Syllogismum quemvis in horum Modorum quolibet formatum, verum esse; ut, si verae sint Praemissae erit etiam Conclusio vera.

Quod eo fusius (et distincte) prosequutus sum, quoniam plurimi eorum qui Logicae dant operam, respicere solent has subtilitates omnes, de Oppositione, Aequipollentia, et Conversione Propositionum, et Reductione Syllogismorum, tanquam inutiles nugas, tironum animis torquendis tantum aptas: Non amadvertisentes (quod in his potissimum intenditur) ideo introductas esse, ut inde probetur, receptas argumentandi formas, syllogismorum praesertim, Conclusivas esse; indeque, ex Praemissarum veritate, recte inferri veritatem conclusionis.

Facile probatu esset, Syllogismos alios omnes, qui non sunt in horum modorum aliquo constituti, nec qui horum alicui (quoad sensum) aequipollent; non esse Conclusivos: Examinando possibiles omnes terminorum majoris et minoris in quaestione, cum medio connectendi modos, et ostendendo nulloseorum, qui expositorum alicui non aequipollent, conclusivos esse; exhibitis exemplis, ubi, in illis formis, ex veris Praemissis inferri possit falsa Conclusio.

Sed huic labori jam supersedeo; contentus (in sequentibus capitibus) ostendere, quod saltem ii omnes qui perhiberi solent ut utiles atque ab his diversi; vel conclusivi non sunt, vel non alii ab expositis, sed iidem ipse (si sensum spectes) aut his aequipollentes, utcunque deformati, luxati, aut alias Cryptice distorti; aut saltem inutiles et superflui, cum, quod sic probari perhibetur, id ipsum aptius et magis naturaliter, eodem medio, in his probetur.

C A P. VIII.

De Modis Indirectis.

PRAETER Modos jam enumeratos (quos *Directos* vocant,) sunt qui alios superaddunt, quos vocant Modos *Indirectos*. Talesque, in Figura Prima, numerant quinque,

————— *Baralip-ton,*
Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisefomorum,
 Ubi, pro primo et ultimo, aptius dicas *Baralip*, et *Frisefom*, (nam quod sequitur, in his vocibus, inutile est; complendo versui superadditum;) aut potius *Friesmo*; nam M litera non intelligenda est Conclusionem afficere, sed solum innuit transpositionem Praemissarum.

Vocantur autem *Indirecti*, quia duo termini, in Conclusione, apparent *Inversi*; Puta, terminus Major (saltet qui cum medio disponitur in prima propositione, quam pro majore habent) fit Subjectum Conclusionis; et terminus Minor (saltet qui in secunda propositione, quam pro minore habent, cum medio disponitur) Conclusionis Praedicatum; contra quam in Directo syllogismo fieri debet.

*Ba-Omne animal est sensu praeditum,
 ra-Omnis homo est animal; Ergo
 lip. Aliquod sensu praeditum est homo,*

Hunc modum esse conclusivum contendunt, quia conclusionem convertendo per accidens (quod innuit P) fiet Syllogismus in *Barbara*. Hoc est (nam hoc volunt hic loci per conversionem per accidens) si ex particulari affirmativa, aliquod sensu praeditum est homo; fiat, per conversionem, Universalis affirmativa, *Omnis homo est sensu praeditus*; poterit hoc, ex illis Praemissis, concludi in *Barbara*.

At,

At, inquam, haec Universalis affirmativa, non potest (per leges conversionis) inferri ab illa Particulari affirmativa. Verum quidem est (per Conversionis leges in secunda parte stabilitas) Universalem Affirmativam, converti posse *per accidens* in Particularem affirmativam; sed non vice versa, haec in illam. Possumus ab hac universalis *omnis homo est sensu praeditus*, convertendo inferre, Ergo aliquod sensu praeditum est homo. Non autem, ex hac, aliquod sensu praeditum est homo, recte inferre, Ergo *omnis homo est sensu praeditus*. Quanquam enim hoc verum sit, non tamen inde sequitur. Secus enim, perinde sequeretur, quia *aliquis homo est albus*. Ergo *omne album est homo*.

Non negaverim tamen quin hic Modus (qualis, qualis) fit conclusivus; sed tum hoc probarem, non convertendo affirmativam illam particularem in Universalem; sed sic potius, Quoniam ex eisdem Praemissis.

Bar-Omne animal est sensu praeditum,

ba-Omnis homo est animal;

inferri potest (in *Barbara*) haec universalis, Ergo

ra.Omnis homo est sensu praeditus:

adeoque (hanc convertendo per accidens)

Aliquod sensu praeditum est homo.

Sed porro dicerem, hunc non aliud esse Modum à *Barbara* distinctum, (saltem superfluum esse et inutilem; ut qui in illo includitur:) sed eum ipsum Modum paulo distortum; ubi, pro conclusione directa, ponitur ejusdem conversa, quae (cum aliis) in ea directa continetur.

Non sufficit ad aliud distinctum, Modum constitendum, ut Conclusio non sit formaliter *eadem* cum conclusione in *Barbara*, licet in ea virtualiter contenta.

Nam, eadem ratione, novus instituendus esset Modus, quo, ab eisdem Praemissis, concluderetur *Aliquos homines esse sensu praeditos*, (haec enim, licet virtualiter in ea contineatur, non tamen est formaliter *eadem*

cum Universali, *Omnis homo est sensu praeditus,*) quod nemo haec tenus dixerit; sed diceretur potius, Particularem illam, in hac Universali, virtualiter contineri, (indeque eliciendam, per Regulas de Subordinatione.)

Aliusque porro, quo ab eisdem Praemissis probetur, *Quod non est sensu praeditum non esse hominem:* (Qui pariter conclusivus esset, quoniam, ab eadem directa conclusione, hanc rite inferas, Convertendo per contrapositionem; nec tamen est, cum illa, formaliter eadem:) qualem tamen Modum nemo haec tenus assignavit.

Et quidem, si levicula hujusmodi variatio Conclusionis, novum induceret Modum; multiplicandi essent in immensum Modi, contra quam hic intenditur. Quippe scopus hujus doctrinae est, ut reducatur Modorum numerus ad (quam commode fieri potest) paucissimos; aliique qui his aequipollent, aut in hisce continentur, pro eisdem habeantur.

Quodque de *Baralipton* dictum est, pariter intelligendum erit, paucis mutatis, de *Dabitis*: quae est parilis deformatio modi *Darii*, ut est *Baralipton* modi *Barbara*.

*Da-Omne animal est sensu praeditum,
bi-Aliquis homo est animal; Ergo
tis. Aliquod sensu praeditum est homo.*

*Da-Omne animal est sensu praeditum,
ri-Aliquis homo est animal; Ergo
i. Aliquis homo est sensu praeditus.*

Adeoque (hanc convertendo simpliciter)
Aliquod sensu praeditum est homo.

Similiter, *Celantes est deformatio modi Celarent;* simpliciter convertendo conclusionem.

*Ce-Nullum animal est sensu vacuum,
la-Omnis homo est animal; Ergo
rent. Nullus homo est sensu vacuus.*

Adeo-

Adeoque (simpliciter convertendo conclusionem)
Nullum sensu vacuum est homo.

Ce-Nullum animal est sensu vacuum,
Ian-Omnes homo est animal; Ergo
tes. Nullum sensu vacuum est homo.

Hi itaque tres modi, *Baralip*, *Dabitis*, *Celantes*,
 nil novi praestant aliud, quam quod pro directa con-
 clusione in *Barbara*, *Celarent*, *Darii*, ejusdem exhibe-
 vant conversam (inibi contentam) ut videantur,
 rem bene ordinatam, aliquatenus turbare; adeoque
 modum *indirectum* facere.

Sed in *Ferio*, conclusio (utpote particularis nega-
 tiva) non potest converti (aliter quam per contrapo-
 sitionem) ut sic fiat syllogismus indirectus. Adeoque
 (quo aliquid inordinatum seu deformatum exhibeant)
 Conclusionem retinent, et utramque Praemissarum
 convertunt, easque tandem (quo videatur Syllogismus
 in prima figura, et indirectus,) transponunt. Cumque
 minor in *Ferio* sit particularis Affirmativa, adeoque
 certo possit in particularem Affirmativam converti
 (unde habetur modus *Frisefmo*;) quandoque etiam, vi
 materiae, in Universalem affirmativam, (unde habetur
Fapesmo;) hinc, pro *Ferio*, duos habemus modos in-
 directos *Fapesmo*, et *Frisefmo* (seu *Frisefmorum*) con-
 clusivos quidem ambos, sed superfluos, ut qui nil aliud
 sunt quam deformationes modi *Ferio*.

Fe-Nullus homo est ratione destitutus,
ri-Aliqua animalia sunt homines; Ergo
o. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

Fris-Aliqui homines sunt animalia,
esm-Nihil ratione destitutum est homo; Ergo
o. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

Fap-Omnes homines sunt animalia,
esm-Nihil ratione destitutum est homo; Ergo
o. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

Qui modi (quales quales) Conclusivi quidem sunt (utpote deformationes modi *Ferio*) sed superflui, cum idem naturalius et clarius probetur in *Ferio*.

Notandum item, Regulas ante traditas de Prima figura (Majorem esse universalem, et Minorem affirmativam,) non hic tenendas esse. Quippe contrarium accidit in *Frisimo*, de utraque; in *Fapesmo*, saltem de minore.

Notandum porro; quamquam in *Frisimo*, praeter Praemissarum transpositionem (quo conclusio appareat indirecta,) utraque praemissarum etiam convertitur (quo videatur adhuc in prima figura;) hoc tamen factu necessarium non est. Sed modus indirectus non minus foret Conclusivus, si neutra Conversionum fieret; vel si una tantum. Unde provenient modi indirecti, de quibus, qui nobis hos crudelunt quinque, omnino tacent.

Si (transpositis praemissis) neutra convertatur; conclusivus adhuc modus erit indirectus, sed in quarta figura, ut *Firemo*; nempe si mera transpositio praemissarum censembitur mutare Modum: si non, manebit adhuc *Ferio*.

Si tantum convertatur minor in *Ferio* (jam facta Major post transpositionem) erit modus indirectus in tertia figura, ut *Frisimo*.

Si tantum major in *Ferio* (jam facta minor post transpositionem) erit modus indirectus in secunda figura, ut *Firemo*.

*Fi-*Aliqua animalia sunt homines,
*re-*Nullus homo est ratione destitutus; Ergo
mo. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

*Fris-*Aliqui homines sunt animalia,
*em-*Nullus homo est ratione destitutus; Ergo
o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

*Fir-*Aliqua animalia sunt homines;
esm- Nullum ratione destitutum est homo; Ergo
o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

Quae

Quae quidem Formae si conclusivae sint, erunt (ex abundantii) non minus conclusivae *Faremo*, *Frapemo*, *Faresmo*, siquando *Materia* patitur A pro I substitui; quamvis non possit ex I in *Ferio* (per conversionis aut subalternationis leges) certo inferri A in his. Quod de *Baralipiton* et *Fapesmo* ante monitum est.

Fa-*Omnia animalia sunt homines*;

rem-*Nullus homo est ratione destitutus*; Ergo

o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta*.

Frap-*Omnis homines sunt animalia*,

em-*Nullus homo est ratione destitutus*; Ergo

o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta*.

Far-*Omnia animalia sunt homines*;

esim-*Nullum ratione destitutum est homo*; Ergo

o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta*.

(Res adhuc evidentior foret in *Faremo* et *Faresmo*, si, pro *Animal*, sumeretur medium *Risibile*, quo etiam in his Major sit vera.)

Adeoque jam, ex uno *Ferio*, suppnullulantur saltem Octo modi spurii; conclusivi omnes, sed superflui, et merito rejectanei; cum unus *Ferio* pro his omnibus sufficiat.

Parilis modorum superfoetatio, ex aliis item directis Modis facile ostenderetur, si hujusmodi deformatio sufficeret novis Modis procreandis. Hoc saltem monendum duxi; Nempe, per nudam praemissarum transpositionem, ex singulis in secunda figura modis directis, totidem constituentur indirecti in eadem figura; Item ex singulis in tertia figura directis, totidem orientur in eadem figura indirecti: Ex singulis item in prima figura directis, totidem orientur indirecti in quarta; et, vice versa, ex singulis in quarta directis, totidem orientur indirecti in prima. Quibus si accenseantur alii ex leviculis mutationibus oriundi, numerus Modorum sine modo crescat in immensum.

Laudanda potius est Aristotelis sagacitas, et mirandum ingenium, qui simplices argumentationes omnes

sic ad paucas redegit formas, ut nulla sit (justam habens consecutionem) quae non ad earum aliquam referatur.

Contenti itaque sumus trium figurarum modis quatuordecim directis;

1. *Barbara*, *Celarent*, *Darii*, *Ferio*. —

2. *Cesare*, *Camestres*, *Festimo*, *Baroco*. —

3. — *Darapti*,

Felapton, *Disamis*, *Datisi*, *Bocardo*, *Ferison*.

Qui omnes, jam demonstrati sunt, Conclusivi: Atque, in suo quippe ordine, utiles omnes. Quamquam enim horum nonnulli (vi aliqua adhibita) suppleri posse videantur aliunde, (quod in variis Reductionibus ostensum est:) Attamen, in illis ipsis modis qui (quoad formam) videntur aequipollentes; Materia tamen talis esse potest ut nunc hic, nunc ille modus, sit accommodator, et praedicatio magis naturalis; adeoque neuter rejiciendus.

Ideoque, in hujusmodi ratiocinio, *Omnes homines sunt sensu praediti*; eo quod *sunt animalia*; (*suntque omnia animalia sic praedita*:) Adeoque *quod non est sensu praeditum, non est homo*. Et, quoniam *Omnes*, multo magis *Aliqui homines* sunt *sic praediti*. Et quoniam *Omnes homines* (imo, si vel *aliqui*,) *sunt sensu praediti*; certum est *aliqua sensitiva* (seu *sensu praedita*) *esse homines*. Et consequenter, *Verum esse non potest, Nihil sensu praeditum esse hominem*; vel etiam, *Nullum hominem esse sensu praeditum*: imo, *ne quidem aliquem hominem non esse sensu praeditum*; aut, *aliquid non sensu praeditum esse hominem*. Hoc totum ratiocinium non aliud esse dixerim, quam unum Syllogismum in *Barbara*. Quoniam, praeter terminos quaestionis, (*Homines sunt sensu praediti*,) unicum assumitur probationis medium, nempe *Animal*. Qui quidem Syllogismus in forma reductus, hic est.

Bar-Omnia animalia sunt sensu praedita,

ba-Omnes homines sunt animalia; Ergo

ra. Omnes homines sunt sensu praediti.

Reliquaque omnia, totidem sunt consequentia, quae in primaria conclusione continentur. Quod vult Aristoteles cum docet, ejusdem Syllogismi plures esse conclusiones; nimirum eas omnes quae in primaria continentur; indeque eliciendae (absque novo Syllogismo) per argumentationes propositionales (secunda parte traditas;) puta, per Regulas Subalternationis, Oppositionis, Aequipollentiae, et Conversionis; non adscito novo Medio. Nempe, à Conclusione generali, *Omnes homines sunt sensu praediti*, sequitur (conversa per contrapositionem) *quod non est sensu praeditum, non est homo*: et quidem à fortiori (per Subalternationis regulas) saltem *aliquos homines sic esse praeditos*: atque hinc (per simplicem conversionem) aut à primaria conclusione (convertendo per accidens) *aliquos sensu praeditos esse homines*: atque hinc (per Contradictoriarum regulam) *Falsum esse, Nihil sensu praeditum esse hominem*; *Falsum item* (utpote primariae conclusioni contrarium) *Nullum hominem esse sensu praeditum*; imo *Falsum esse* (ut eidem conclusioi contradicitorum) *saltem aliquem hominem non esse sensu praeditum*; *Falsum item* (per Contrapositionis regulam) *aliquid non sensu praeditum esse hominem*; Imo haec falsa esse (per regulam Contradictoriorum) utpote antiprobatis Contradicторia. Si autem non admittenda sint hujusmodi Supplementa, per Illationes Propositionales; (ab ipsa propositionis forma absque novo medio;) pro singulis hisce tot comminiscendi erunt novi Modi. Quippe omnia haec, ab eisdem praemissis, posse (saltem per saltum) inferri, certum est.

C A P. IX.

De Quarta Figura.

Praeter Tres figuras jam memoratas, sunt qui Quartam affignant, (*Galenicam* vulgo dictam, ut à Galeno introductam,) in qua medius terminus (contra ordinem Primae figurae) sit Praedicatum majoris et

Subjectum minoris propositionis; (id est Prae. Sub. pro Sub. Prae:) cui assignant hos quindue modos;

Sunt *Cadere*, et *Fedibo*, *Digami*, *Fegano*, *Balanique*. Regulasque assignant duas; Quod sit *Conclusio particularis*, *Minor Affirmativa*. Sed ab utrisque excipiunt *Cadere*.

Sunt autem hi quinque Modi, iidem ipsis (praemissis tantum transpositis) cum quinque Modis *Indirectis* in prima figura.

Sive enim sic arguamus (et vocetur *Baralipton*)

Ba-*Omne animal est sensu praeditum*,

ra-*Omnis homo est animal*; Ergo

lip. *Aliquod sensu praeditum est homo*.

aut sic, (et vocetur, *Balani*,)

Ba-*Omnis homo est animal*

la-*Omne animal est sensu praeditum*; Ergo

ni. *Aliquod sensu praeditum est homo*.

argumentatio plane eadem est, eademque concludendi vis; Nempe eadem utriusque cum hac in *Barbara*.

Bar-*Omne animal est sensu praeditum*,

ba-*Omnis homo est animal*; Ergo

ra. *Omnis homo est sensu praeditus*.

adeoque (per conversionem)

Aliquod sensu praeditum est homo.

Item, sive sic, in *Celantes*,

Ce-*Nullum animal est sensu vacuum*,

lan-*Omnis homo est animal*; Ergo

res. *Nullum sensu vacuum est homo*.

sive sic, in *Cadere*,

Ca-*Omnis homo est animal*,

de-*Nullum animal est sensu vacuum*; Ergo

re. *Nullum sensu vacuum est homo*.

eadem utriusque argumentatio est cum hac in *Celarent*,

Ce-*Nullum animal est sensu vacuum*,

la-*Omnis homo est animal*; Ergo

rent. *Nullus homo est sensu vacuus*.

adeo-

adeoque (per simplicem conversionem)

Nullum sensu vacuum est homo.

Similiter ; sive sic arguamus, in *Dabitis*,

Da-Omne animal est sensu praeditum,

bi-Aliquis homo est animal ; Ergo

tis. Aliquod sensu praeditum est homo.

sive sic, in *Digami*.

Di-Aliquis homo est animal,

gam-Omne animal est sensu praeditam ; Ergo

i. Aliquod sensu praeditum est homo.

eadem est utriusque argumentatio cum hac in *Darii*,

Da-Omne animal est sensu praeditum,

ri-Aliquis homo est animal ; Ergo

i. Aliquis homo est sensu praeditus.

adeoque (per conversionem simplicem)

Aliquod sensu praeditum est homo.

Iterumque ; sive sic arguamus, in *Fapesmo*.

Fap-Omnes homines sunt animalia,

esm-Nihil ratione destitutum est homo ; Ergo

o. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

sive sic, in *Fegano*.

Fe-Nihil ratione destitutum est homo,

ga-Omnes homines sunt animalia ; Ergo

no. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

eadem utrobius argumenti vis est.

Porro, sive sic arguamus, in *Friesmo*,

Fris-Aliqui homines sunt animalia,

esm-Nihil ratione destitutum est homo ; Ergo

o. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

sive sic, in *Fedibo*.

Fe-Nihil ratione destitutum est homo,

di-Aliqui homines sunt animalia ; Ergo

bo. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.

eadem utrobius est argumentatio. Atque omnium
quatuor, eadem cum hac in *Ferio*.

Fe-Nulli homines sunt ratione vacui,

ri-Aliqua animalia sunt homines ; Ergo

o. Aliqua animalia non sunt ratione vacua.

Nullus

Nullus itaque appareat praetextus, cur et illi figurae Primae Modi *Indirecti*, tum et hi *Directi* Modi figurae Quartae, simul admittantur, cum iidem sint utriusque; Hoc est, eaedem utrobique praemissae (sed transpositae,) eaedemque Conclusiones. Adeoque qui alteros admittunt, omittunt alteros.

Videntur autem mihi consonantius cum ratione loqui, qui hosce modos vocant Directos figurae Quartae, quam figurae Primae Indirectos. Non enim illa semper est (quod hi videntur putasse) Major propositio quae primo loco ponitur, sed in qua habetur major terminus Quaestionis, (sive primo sive secundo loco ponatur,) Minor, in qua minor terminus; ut neutrum quam immutet modum, praemissarum transpositio. Facit quidem indirectum ordinem propositionis (hoc est, alium ab eo qui praescribi solet) sed Modum non immutat.

Sed, sive sive illo modo quis loqui malit, eaedem ipsae rationes superius allatae, pro rejiciendis modis Indirectis (sive primae sive aliarum figurarum,) perinde valent pro omittendis Figurae Quartae modis (utpote qui iidem ipsi sunt,) quoniam id ipsum eodem medio probabitur (et quidem aptius et naturalius) in directis modis figurae primae, quod probandum prohibetur sive in Modis indirectis sive in quartae figurae modis.

Objiciat forte aliquis; eadem ratione rejiciendos esse secundae et tertiae Modos aliquam multos, quoniam idem eodem medio (sed paulo coactius et vi aliqua facta) probari possit per modos aliquos figurae primae. Verbi gratia, quicquid in *Darapti*, *Disamis*, et *Datisi*, probabitur, id ipsum (aut quod ipsi aequipolle) probabitur (eodem medio) in *Darii*. Pariterque in aliis aliquot modis.

Atque hoc quadantenus verum esse, non inficiamur; (sed probabimus ipsi, ubi de Reductionibus agebatur:) posse idem eodem medio sic probari. Sed id, non raro, fieri satis coacte, et non sine violentia quadam; locutionibus

onibus minus naturalibus et à communi forma loquendi magis remotis. Quo casu, cum uterque modus adhiberi possit, eum praetulerim qui aptius fluit; nunc illum primae figuræ, nunc illum secundæ aut tertiae; ut uterque utilis sit et non rejiciendus.

Verbi gratia; si probatum vellem, *Substantias sensitivas aliquas* (utut non omnes) *rationales item esse*; mediumque adhibere *Animal*. Potest hoc in *Darii* sic concludi;

Da-Omnia animalia sunt sensu praedita,
ri-Quaedam rationalia sunt animalia. Ergo

i. *Quaedam rationalia sunt sensu praedita.*

adeoque (per simplicem conversionem)

Quaedam sensu praedita sunt rationalia.

Sed Minor et Conclusio, utut verae sint, minus tamen naturales, quam si sic argueretur in *Disamis*;

Dis-Quaedam animalia sunt ratione praedita;

am-Omnia animalia sunt sensitiva; Ergo

is. *Quaedam sensitiva sunt ratione praedita.*

adeoque, hoc casu, *Disamis* praetulerim.

Si autem probatum vellem, *Aliqua animalia esse rationalia*, Mediumque probationis adhibere *Homines*; potest hoc in *Disamis* sic concludi,

Dis-Quidam homines sunt animalia,

am-Omnes homines sunt rationales; Ergo

is. *Quaedam rationalia sunt animalia.*

adeoque (per simplicem conversionem)

Quaedam animalia sunt rationalia,

aut sic, in *Datifi*.

Da-Omnes homines sunt rationales,

ti-Quidam homines sunt animalia; Ergo

si. *Quaedam animalia sunt rationalia.*

aut sic melius, in *Darapti*.

Da-Omnes homines sunt rationales,

rap-Omnes homines sunt animalia; Ergo

ti. *Quaedam animalia sunt rationalia.*

sed omnium optime, et maxime naturaliter, in *Darii*;

Da-Omnes homines sunt rationales,

ri-Quaedam animalia sunt homines ; Ergo

i. Quaedam animalia sunt rationalia.

adeoque, hoc casu, praetulerim *Darii*, p^ra^e *Disamis*, *Datisi*, aut *Darapti*.

Siquis igitur sic arguerit (succincte) *Quaedam sensitiva esse rationalia*, quia *quaedam animalia sic sunt*: Hunc dixerim syllogismum in *Disamis*, potius quam in *Darii*, quoniam illic aptius hoc concludetur.

Sin arguerit *Quaedam animalia esse rationalia*, ut qui *Homines sint*: Dixerim hunc syllogismum esse in *Darii*, vel (si libet) in *Darapti*, potius quam in *Disamis*, aut *Datisi*, quoniam hoc illic aptius concludetur.

Ideoque, quamvis hi omnes possint eandem rem eodem medio probare; id tamen naturalius fiet nunc in hoc, nunc in illo, nunc in altero; ut omnes utiles sint, et non rejiciendi.

Verum hoc non contingit in Modis indirectis, aut Quartae Figurae modis; ubi praedicatio semper est coactior et minus naturalis; ut ante fuerit in singulis ostensum.

C A P. X.

De Modis Propriis.

Quod jam conclusum est; Sufficere modos quatuordecim directos, in figuris prima, secunda, & tertia jam ostensos, (utpote ad quorum aliquos recte referantur syllogismi omnes Conclusivi,) adeoque tuto posse reliquos omitti; à plerisque Logicis admitti solet; cum his saltem limitationibus; Si de solis *Categoricis* intelligatur; atque, Si ex solis illis consistant propositionibus, quae vulgo censi^r solent aut Universales aut Particulares.

Sed Petrus Ramus, quique illum hac in re sequuntur, Aristotelem culpandum sentiunt, quod omnino emi-

omiserit (uti ipsi putant) *Syllogismos Hypotheticos*; & (quos ipsi vocant) *Syllogismos Proprios*, hoc est, quorum Praemissae sunt Propositiones *Singulares*. Quos Syllogismos dicunt (& dicunt vere) Syllogismos esse *Conclusivos*, atque in frequenti usu; adeoque non esse omittendos.

Ego autem (qui Aristotelem in neutris culpandum censeo,) de Syllogismis Hypotheticis post dicturus, suo loco; de Syllogismis *Propriis* seu *Singularibus*, hic agam.

Quod Syllogismi qui praemissarum vel atteram vel utramque habent *Singularē*, & jure possint, & saepe soleant, in singulis Figuris adhiberi; nemo (quod sciam) negaverit.

Et quidem quoties praemissarum una tantum est singularis; de ea (ut plurimum) ambigi non solet; cum a plerisque haberi soleat ea propositio pro *Particulari*, adeoque syllogismi illi ad eos modos referri solent qui propositionem Particularem in illo loco admittunt. Adeoque hujusmodi syllogismum.

*Omnis fideles justificantur,
Petrus est fidelis; Ergo
Petrus justificatur.*

Syllogismum in *Darii* dixerint; atque, ut talem, admittendum.

Si autem utraque præmissarum Singularis sit, aut saltem Major in figura prima vel secunda; hic hærent; quia neque Majorem particularem patitur figura prima aut secunda, nec utramque præmissarum ulla figura.

Adeoque censem, quo his casibus prospiciatur, admittendos esse in singulis figuris (praeter Aristotelicos quatuordecim) *Modos Proprios*; præmissas habentes *Singulares* ambas. Quales hi sunt,

*Messias est hominum Redemptor,
Iesus Nazarenus est Messias; Ergo
Iesus Nazarenus est hominum Redemptor.*

Judas

Judas Iscariotes, erat perfidus,
Judas Iscariotes, erat Apostolus; Ergo
Unus Apostolorum erat perfidus.

Verum hoc ab errore magno (sed nimis communis) ortum est, Propositionem *Singularem*, pro *Particulari* habentium; cum sit revera *Universalis*, atque ut sic ab *Aristotele* habita, (qui propositionem *Universalem* seu *καθόλως* eam definit, quando nihil *Subjecti* accipere licet de quo non dicetur *Praedicatum*:) & quidem quoties propositionis *Subjectum* est individuum (adeoque partes non habet,) necesse est ut quicquid de eo dicatur (seu affirmando seu negando) dicatur *καθόλως de toto*; non *κατὰ μέρος secundum partem ejus*: ut propositio *Singularis*, semper sit *Universalis*.

Quod Errori primitus ansam dederit, hoc credo fuisse; *Individuum* seu *Vox singularis* (quae de unico dicitur) contradistinguitur (in doctrina de *Praedicationibus*, quae *Aristotelis* non est, sed *Porphyrii*,) *vici communis* seu *Universalis* (quae de pluribus dicitur;) unde propositionem *Singularem* putaverint *Universalis* esse non posse, sed *Particularis* esse. Sed distinguendum erat inter *particularis terminum* & *particularis propositionem*. Atque ut *terminus Universalis* (seu *vox communis*, ut *Homo*) potest esse *Subjectum particularis propositionis*, (cum scilicet *praedicatio est partialis de universalis subjecto*, ut *Aliqui homines sunt virtute praediti*:) sic de *Singulare subiecto* potest esse *Universalis propositio* (cum *praedicatio est totalis*; ut *Sol sua luce splendet*:) nec quidem alia potest esse quam *Universalis*, cum non sit locus *partiali praedicationi de Subjecto Individuo*. Qua de re Exercitationem jam dudum conscripsi, Anno 1639, quam postea typis editam dedi, Anno 1643. Ad calcem hujus subnexam.

Qui quidem Error si deponatur; nulla superest dubitatio, quin hi omnes syllogismi locum suum inventiant in Modis Aristotelicis.

Sic

Sic Syllogismus modo memoratus ; non est in *Darii*, sed in *Barbara*.

Bar-*Omnes fideles justificantur*,
ba-*Petrus est fidelis* ; Ergo
ra. *Petrus justificatur*.

Estque hic qui sequitur, non in *Ferio*, sed in *Celarent*, (quod Apostoli argumentum est, Heb. 7. 5, 6. 13, 14.)

Ce-*Nemo de tribu Iuda est Sacerdos Aaronicus*; Sed
la-*Dominus noster est de tribu Iuda* ; Ergo
rent. *Dominus noster non est Aaronicus sacerdos*.

Et pariter judicandum est de aliis ejusmodi, in quibus una praemissarum est Universalis de Subiecto singulari.

Neque aliter, si utraque praemissarum talis sit; ut modo memorati duo ; (de *Domino Messia*, & de *Iuda Iscariote*,) quorum alter est in *Barbara* ; alter, in *Darapti*.

Atque sex illi (*Ramistis dicti*) *Modi Proprii*, suos habent locos in modis *Aristotelicis*; quorum haec exempla ex *Dounamo* transcribo suis quaeque modis restituta.

Bar-*Oetavius est haeres Caesaris*,
ba-*Ego sum Octavius* ;
ra. *Sum igitur haeres Caesaris*.

Ce-*Antonius non est filius Caesaris* ;
la-*Tu es Antonius* ;
rent. *Non es igitur filius Caesaris*.

Cef-*Agesilaus non est pictus ab Apelle*,
a-*Alexander est pictus ab Apelle*,
re. *Alexander igitur non est Agesilaus*.

Cam-*Caesar oppressit patriam*,
ef-*Tullius non oppressit patriam* ; Ergo
tres. *Tullius non est Caesar*.

Da-*Socrates est Philosophus*,
rap-*Socrates est homo* ; Ergo
ti. *Quidam homo est Philosophus*.

*Fe-Therites non est Philosophus,
lap-Therites est homo; Ergo
ton. Quidam homo non est Philosophus.*

Non igitur, ob hosce syllogismos, novis Modis opus est. Sed *Rami* error (nisi inadvertentiam mollius dixeris) hoc ipsi facescebat negotium novos commiscendi Modos; existimantis propositionem singularem (quam ille *Proprium* vocat) Particularem esse, quæ est revera Universalis.

C A P. XI.

De Syllogismo Expositorio.

NEC solus est hac in re *Ramus*, cum suis; Sed idem videntur alii sensisse, qui ejusmodi Syllogismos, saltem in tertia figura, *Expositoris* vocant (quasi à jam traditis diversos; quibus Exempla proponuntur Singularia, propositionis quae sit amplioris ambitus. Utputa, *Imperatorum* aliqui fuerunt *Tyranni*; exempli gratia, *Nero* & *Caligula*; *Aliqui eruditii*, ut *Augustus*: Qui syllogismi sunt (succincte exhibiti) in *Darapti*. Item, *Militum* aliqui non fuerunt *fortes*, ut *Therites*: *Aliqui non fortunati* ut *Xerxes*: Qui syllogismi sunt (breviter prolati) in *Felapton*. Qui explicite prolati, in hujusmodi forma conspicerentur.

*Da-Nero fuit Tyrannus,
rap-Nero fuit Imperator; Ergo
ti. Aliquis Imperator fuit Tyrannus.*

*Fe-Xerxes non fuit fortunatus,
lap-Xerxes fuit miles; Ergo
ton. Quidam miles non fuit fortunatus.*

& de reliquis pariter.

Non autem necesse est, in Syllogismis expicatoriis, ut exemplum semper sit Singulare seu Individuum: sufficit si minus generale sit quam id cui subjungitur. Verba

Verbi gratia, *Aliquae virtutes sunt difficiles*, ut *Patiencia & Fortitudo*. *Aliquae Voluptates non sunt desiderabiles*, ut *quae vitiis adhaerent*. Qui fusius expositi, hanc subibunt formam,

Da-Patientia est difficilis,
rap-Patientia est Virtus; Ergo
ti. Quaedam virtus est difficilis.

Fe-Voluptates cum vitiis connexae non sunt desiderabiles,
lap-Voluptates cum vitiis connexae sunt Voluptates; Ergo
ton. Quaedam Voluptates non sunt desiderabiles.

In Expositoriis syllogismis non infrequens est (& videtur elegans) transponere praemissas. Ut

Nero fuit Imperator,
Sed fuit tyrannus; Ergo
Quidam Imperator fuit tyrannus.

Xerxes fuit miles,
Sed infortunatus; Ergo
Quidam miles fuit infortunatus.

Sed hujusmodi transpositiones, (sive in his sive in aliis syllogismis) non immutant syllogismi Modum: quippe idem Modus manet, eademque argumentationis vis, quounque ordine habeantur propositiones.

C A P. XII.

De inveniendo Modo, & Medio termino.

CUM de *Quæstione probanda* constat, & termino *Medio* quo probetur: pro inveniendo *Modo* in quo fiat, Considerandum est, Quomodo possit hic *Medium* terminus, cum utrovis Extremorum in *Quæstione*, commodissime componi (sive ut *Subjectum* sive ut *Predicatum*) ut optime inserviat probandæ *Quæstioni*; &, si plures occurrant Modi, eligendus est ille qui potior videtur. *Quod exemplo melius intelligetur.*

Si

Si probatum velim quod sint nonnulla animalia quae non sunt ratione destituta; vel (ut in usitatori forma proferatur) Quaedam animalia non sunt ratione destituta; Mediumque velim adhibere Homines: Potest hic medius terminus, cum Minori Animalia componi, vel ut Praedicatum, (*Aliqua animalia sunt homines;*) vel ut Subjectum, *Aliqui homines, imo omnes homines, sunt animalia:*) & quoniam haec posterior praedicatio videatur magis naturalis (ubi vox generalior de minus generali affirmatur; et quidem fortius, si id universaliiter fiat;) hanc (ut potissimum) pro Minore seligo *Omnes homines sunt animalia.* Potestque idem medius terminus, cum Majori, *ratione destituta,* disponi Negative (quod postulat Quæstionis tenor) vel ut Praedicatum, (*Nihil ratione destitutum est Homo,*) vel (quod naturalius videtur) ut Subjectum (*aliquis homo non est, imo nullus homo est, ratione destitutus;*) hanc (ut potissimum) pro Majori seligo, *Nullus homo est ratione destitutus.* Unde statim constat, Syllogismum fore in Felapton.

*Fe-Nulli homines sunt ratione destituti,
lap-Omnes homines sunt animalia; Ergo
ton. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

Potest quidem idem concludi in Ferison, sumpta minore particulari (*aliqui homines sunt animalia;*) aut in Bocardo, sumpta majore particulari (*aliqui homines non sunt ratione destituti:*) sed utrumque horum esset, minus sumere quam licet.

Posset item concludi (in secunda figura) in Festino; Conversis praemissis, (Majore, simpliciter; Minore, per accidens;)

*Fef-Nihil ratione destitutum est homo,
ti-Aliqua animalia sunt homines; Ergo
no. Aliqua animalia non sunt ratione destituta.*

Sed tum forent praemissæ minus naturales quam in Felapton.

Sed in Baroco (ejusdem figuræ) concludi non potest per hoc Medium; quia deesset Major Universalis affirmativa;

mativa; quippe dici non potest *Omnia animalia sunt homines.*

Et quamvis hoc dici posset, indeque (cum universali negativa) concludi in *Cesare*, *Nulla animalia sunt ratione destituta*; (adeoque multo magis *aliqua non sunt*;) aut in *Camestres*, *Nullum ratione destitutum est animal*, (adeoque per conversionem *Nullum animal est ratione destitutum*; et, multo magis, *aliqua non sunt*;) Non tamen id fiet in *Baroco* (sumpta minore particulari, quae erat in *Camestres* universalis; quippe tum concluderetur *Aliquod ratione destitutum non est animal*; unde non posset (per conversionem) inferri, (quod probandum erat) *Aliquod animal non est destitutum ratione*; quoniam particularis negativa non est convertenda simpliciter.

Ba-*Omne animal est homo*,

ro-*Aliquod ratione destitutum non est homo*: Ergo
co. *Aliquod ratione destitutum non est animal*.

Sed potest item in *Ferio*, idem eodem medio sic probari.

Fe-*Nulli homines sunt ratione destituti*,

ri-*Aliqua animalia sunt homines*; Ergo

o. *Aliqua animalia non sunt ratione destituta*.

At hic, Minor, est minus naturalis quam in *Felapton*.

Et propterea (per pensis omnibus) quamvis possit idem concludi, in *Ferison*, *Bocardo*, *Festino*, et *Ferio*; est tamen omnium potissimum modus *Felapton*.

Omitto modos omnes *Indirectos* supra nominatos, *Frifemo*, *Fapesmo*, *Firemo*, *Frifemo*, *Fapemo*, *Firemo*, *Faremo*, *Faresmo*; modosque quartae figurae dictos, *Fegano* et *Fedibo*: ut qui omnes non alii sunt quam dictorum aliqui deformati.

Pariterque fiet in aliis casibus prout sagax discretio facile judicabit, ubi de *Quaestione* (seu *conclusione*) constat, et termino *Medio*.

Sed de inveniendo termino *Medio* (qui datae *Quaestioni* conveniat) superest difficultas. Quod sagacitati disputantis permittendum censeo.

Sunt

Sunt quidem, apud Logicos nonnullos, Regulae plures de *Inventione Medii termini*: intellectu satis perplexae, quasi torquendis magis quam instituendis tironum animis excogitatae; et vix quidem aut ne vix usui alicui aptae; quibus itaque recensendis abstineo.

Sed (ut planissime rem exponam) summa omnium huc redit. Ex quantitate et qualitate Quaestutionis, seu Propositionis probandae, statim constat, quibus Modis illa concludi possit. Nempe A, solummodo in *Barbara*; E, in *Celarent*, *Cesare*, et *Camestres*: I, in *Darii*, *Darapti*, *Disamis*, et *Datisi*; (sed et in *Barbara*, quoniam I includitur in A:) O, in *Ferio*, *Festino*, *Baroco*, *Felapton*, *Bocardo*, et *Ferison*; (sed et in eis Modis qui pro E assignantur: quia O in E continetur.) Atque tum quaerendus est (pro cujusque sagacitate) terminus Medius qui Modorum debitorum alicui sit accommodus. Nimirum, si probanda sit Affirmativa propositio, quaerendus est terminus medius qui cum utroque extremo conveniat: Si negativa; qui cum extremorum altero conveniat, cum altero dissentiat. Exempli gratia; Quo concludatur O (quae maximam admissit varietatem,) Quaerendus est terminus medius, qui vel cum *Majore* dissentiat et conveniat cum *Minore*, (qui commodus sit in *ferio*, *festino*, *felapton*, *ferison*, *bocardo*, *celarent* et *cesare*;) vel qui cum *Majore* conveniat et cum *minore* dissentiat, (qui commodus sit in *Baroco* et *Camestres*;) Atque in aliis similiter ut res postulaverit. (Ubi per *Convenire*, talem esse intelligo, qui cum altero disponi possit in propositione *Affirmativa*; per *Dissentire*, similiter in propositione *Negativa*; sive ut Subjectum sive ut Praedicatum, idque vel Universaliter vel Particulariter.) Cumque talis excogitatus est *Medius terminus*: de Modo constabit per ante dicta.

C A P. XIII.

*De Enthymemate, Sorite, aliisque Syllogismorum
Accidentibus.*

Distinguuntur aliquando Syllogismi, secundum varias Circumstantias Accidentales; indeque obtinent peculiares Appellationes; deque eis ita aliquando differunt Logici, ac si essent aliae, a Syllogismis, argumentationis species: cum tamen aliae, non sint, quam, Syllogismi talibus Circumstantiis induci.

Sic Syllogismus imperfecte prolatus (subintelligenter praemissarum altera) *Enthymema* dicitur. Cujus in argumentando non alia vis est, quam prout syllogismi naturam subit, possitque (cum opus) in ea forma explicari.

Quando utriusque praemissarum subjectum est *Singulare* (ut quod *Nomen Proprium* vocant Grammatici) *Ramus Syllogismum Proprium* appellat, et post tum alii. Idem tertiae figurae Modos (quam ille primam facit, primamque tertiam,) contracte prolatis, *Syllogismos Simplices Contractos* vocat (ut reliquarum figurarum modos, vocat, *Simplices Explicatos*) Eodemque contractos, praesertim ubi Medium est Singulare, vocant alii *Syllogismos Expositorios*. De quibus ante dictum est.

Ubi plura Enthymemata (catenae instar) continuantur (alterum in alterius confirmationem) *Sorites* dici solet, seu Argumentorum accumulatio, *cum est in aliis Cumulus.*) Ut si dicatur, *Omnes homines sunt animalia; et omnia animalia sunt viventia* (seu *animata*;) *omniaque animata, corpora; corporaque omnia, substantiae;* *Ergo Omnes homines sunt substantiae:* Tunc sic accumulantur Syllogismi in *Barbara* (curte prolati) et sunt intermedii termini (*animal, animatum, corpus*... qui explicite prolati sic se habebunt,

Bar-Omne Corpus est, substantia, Sed
ba-Omnis homo est Corpus; Ergo
ra. Omnis homo est substantia.

Cujus minor probatur secundo Syllogismo,

Bar-Omne animatum est Corpus, Sed
ba-Omnis homo est animatus; Ergo
ra. Omnis homo est Corpus.

hujusque minor, Syllogismo tertio,

Bar-Omne animal est animatum, Sed
ba-Omnis homo est animal, Ergo
ra. Omnis homo est animatus.

quae Syllogismorum congeries, in Soritem collecta,
probat *Onires homines* (ut qui sunt animalia, adeoque
animata, et propterea corpora) esse Substantias.

Nonnunquam principali Syllogismo, ejusve propositionum alteri, adhaeret (ut probatio subsidiaria) appendicula quaedam (quae est novi argumenti brevis insinuatio) *Prossyllogismus* (*προσσυλλογισμός*) dictus: (pro quo male dicitur ab aliquibus *Prossyllogismus*.)

Bar-Omne vitium (utpote malum) est fugiendum,
ba-Ebrietas est vitium; Ergo
ra. Ebrietas est fugienda.

Ubi, in probationem majoris, appendix addita (utpote malum) hoc in se continet argumentum,

Bar-Omne malum est fugiendum,
ba-Omne vitium est malum; Ergo
ra. Omne vitium est fugiendum.

Idem foret, si minori adhaereret appendicula, puta

Bar-Omne malum est fugiendum,
ba-Ebrietas (ut quod vitium est) est malum; Ergo
ra. Ebrietas est fugienda.

Ubi insinuatum est hoc subsidiarium argumentum in minoris probationem,

Bar-Omne vitium est malum,
ba-Ebrietas est vitium; Ergo
ra. Ebrietas est mala.

Totumque potest sic in breve compendi, Ebrietas (utpote quod vitium est, adeoque malum,) est fugienda Quem Soritem dicas. (Idem

(Idem dicas si utriusque praemissarum talis adhaereat appendicula.)

Qualis quidem Argumentatio, quamvis (distinete considerata) sit in plures integros Syllogismos resolutibilis, non tamen expectandum est ut paedantismus ejusmodi in communi dissertatione affectetur (sed elegantius abest) cum quilibet praesumitur vim argumenti breviter prolati satis intelligere.

C A P. XIV.

De Syllogismis Obliquis et Modalibus.

Praeter ante memoratas, aliae sunt adhuc Syllogismorum Cryspses seu Obscurationes, quibus (in communi loquela) receditur à strictis Syllogismorum (in Modo et Figura) formulis: Sed eadem manet argumenti vis quae foret si omnia rigidissime obser-varentur. Huc spectat qui Logicis dici solet *Syllogismus ex obliquis*: quando terminorum unus aut alter obliquis casibus exprimitur. De qua quidem Obliqua seu indirecta praedicatione diximus, quando de Propositionum Cryspsibus agebatur: quoque ibi dictum est, etiam hic facile accommodabitur. Talis hic est.

Bar-Cujusque hominis voluntas ab intellectu regitur,
ba-*Plato est homo*; Ergo
ra. *Platonis voluntas ab intellectu regitur.*

De his, plures solent Regulae à Logicis tradi: Quales hae sunt (et harum similes;)

Si extremorum alter (aut pars ejus) oblique exprimitur in praemissis; eadem obliquitas (seu ea Syntaxeos aut Constructionis ratio) retinenda est in Conclusione: Ut hic, *ejus voluntas ab intellectu regitur.*

Si medius terminus oblique exprimitur in altera praemissarum; extremorum ille qui cum eo conjungitur, partem obliquitatem sortietur in conclusione: Ut hic, *Hominis in Majore et Platonis in Conclusione.*

Quarum loco hanc faltem observare tutum erit ; (quae et in aliis casibus usui erit;) Perpendat quis (mente sua) quid foret si (sublata Crypta) in strictam formam redigerentur omnia ; Cui si aequipollent Cryptica locutio, res in tuto erit. Quippe sic resolvitur Grammatica Involutio, in Praedicationem pure Logicam. Sic nimirum,

Bar. *Quilibet homo est ita natura constitutus ut voluntas ejus ab intellectu regatur.*

ba. *Plato est homo;* Ergo

ra. *Plato est ita natura constitutus ut voluntas ejus ab intellectu regatur.*

Adeoque remota quae erat in Grammatica Syntaxi involutione, connexio Logica clara est et evidens ; et praecedenti aequipollens.

Quod frequentis item usus est aliis in casibus. Nam caute distinguendum est, inter Grammaticam Syntaxin (quae saepe est secundum varios variarum linguarum idiotismos varie involuta,) et connexionem seu praedicationem Logicam, quae in argumento intenditur. Ut, in praesenti casu, Subjectum Majoris (seu Casus Nominativus, qui dicitur, verbo praefixus) est *cujusque hominis voluntas* ; ejusque Praedicatum (quod de hoc subjecto affirmatur) *ab intellectu regitur*, seu *est, ab intellectu directa* : Sed manifestum est, ab argumentatione, Subjectum ejus Logicum, (seu id de quo fit fermo) est (non *Cujusque voluntas*, sed) *Quilibet homo*; et Praedicatum, (seu quod de eo dicitur,) *voluntas ejus regitur ab intellectu*. Et Conclusionis subjectum (qui est Minor terminus) est *Plato* (non *Platonis voluntas*) atque de *Platone* concluditur, quod *voluntas ejus regitur ab intellectu* qui est quaestionis terminus Major, seu Praedicatum; mediusque terminus est *Homo*. Dixi. *ab argumentatione manifestum est, hoc intendi*: Nam, si non innam verborum spectemus, seu Grammaticam, sed in ea capax erat ea major propositio, dividere conclusionis Logicae; sed, ex argumentationis ipsis, manifestum est hanc esse debitam resolutionem, hoc in aliis casibus.

Syllo-

Syllogismus Modalis, dici solet in quo propositionum una aut plures Modales sunt. Quarum quidem propositionum cum magna sit varietas, Quatuor tamen *Modi* solent hic à Logicis considerari; *Necessarium*, *Impossibile*, *Possibile*, *Contingens*. De quibus cum alibi dictum sit sussius, non erit opus hic multa dicere. Quoniam hi, revera, non tam *formam* Syllogismi, quam *materiam* spectant.

Nam quantum ad Syllogismi formam (prout esse dicitur in *Modo* et *Figura*,) consideratur modalis propositionis *Dictum* solummodo, non *Modus*. Modusque solummodo spectat syllogismi materiam; hoc est, propositiones ipsas; *an* et *quatenus* verae sunt. (Cave autem hic confundas *Modum Syllogismi*; cum *Modo propositionis Modalis*.) Cum enim veritas conclusionis (*quatenus* à praemissis infertur) dependet à veritate praemissarum, (dummodo Syllogismi forma justa sit;) Modificatio quaelibet *Augmentativa* seu *confirmativa* (ut *certum est*, *necessarium est*, &c.) Est *confirmativa Conclusionis*; non quantum ad *Formam* syllogismi (quae semper illativa est seu conclusiva, modo debita sit) sed quantum ad *materiam*, seu *veritatem* praemissarum; quae eatenus illativae sunt, *quatenus* verae. Pariterque *Modifications Diminutivae* (ut *possibile*, *fortasse*, &c.) Minuunt certitudinem conclusionis. Quippe si praemissarum altera *dulia* sit, seu tantum *possibilis*, *probabilis*, aut *verisimilis*; non major esse potest certitudo conclusionis *quatenus* hinc inferendae. Potest forte aliunde certa esse; sed non hinc. Sic quis arguat,

Bar-Philosophi sunt sapientes,
ba-Socrates erat Philosophus; Ergo
ra. Socrates erat sapiens.

Hic, modo certum fit utramque praemissarum veram esse; certum est de conclusione (eo quod forma vera est:) si vero, verbi gratia, dubia sit major (*an omnes Philosophi fuerint sapientes*) dubia erit et conclusio; sive ea modificatio expressa sit, sive non sit. Adeoque

*Si major fuerit, Omnes Philosophi sunt (probabiliter) sapientes aut *praesumuntur esse* sapientes: idem de Socrate (modo sit Philosophus) *probabile est*, aut *praesumi* potest. Si autem aliunde certum fit eum *suisse sapientem*; non tamen id hinc probatur.*

Regulae de *Syllogismo ex Obliquis*, etiam hic fere locum habent: saltem *huc facile accommodentur*.

Jam vero, prout *Syllogismus ubi praemissae certae sunt (notaeque sic esse) conclusionis inducit firmam fidem*; sic ubi saltem altera est dubia, inferre tantum potest *opinionem*, eamque co plus minusve dubiam, prout ita sunt *praemissae aut harum altera*.

C A P. XV.

De Inductione et Exemplo.

DUÆ adhuc restant Argumentationum formæ, hic recenseri solitæ: *Inductio et Exemplum*. Quæ quidem, ut plurimum, *incertam dubianq*; faciunt probationem; saepe tamen satis *Probabilem*. Non possunt utique reputari *perfecti Syllogismi* (nisi cum *Inductio plena est*,) quia non *Argumentationis perfectae formæ*. Quatenus autem sunt *Argumentativæ*, eatus sunt *Syllogisticae*: Et prout sunt *imperfectæ argumentationes*, ita sunt (et in eodem gradu) *imperfecti Syllogismi*. Ut non sit opus aliam hinc inferre *Argumentationis speciem a Syllogismo diversam*.

Inductio est *Argumentationis seu Syllogismi forma*, qua probatur quid verum esse de Generali quopiam, *ex eo quod verum sit de Particularibus omnibus sub eo generali contentis*; saltem de tot horum enumeratis, ut credibile sit de reliquis item esse verum.

Et quidem si *Enumeratio plena sit*, *syllogismi perfecti vim habet*; Utpote si quis arguat *Planeti omnes excepto Sole, lumen à Sole mutuari*; ostendendo id singulariter de *Saturno, Jove, Marte, Venere, Mercurio, et Luno*. Est enim *Syllogismus in Darapti, in hac forma,*

Da-

*Da-Saturnus, Jupiter, Mars, Venus, Mercurius,
et Luna, lumen a Sole, (separatim) mutu-
antur; Sed*

*rap-Hi sunt omnes planetae excepto Sole; Ergo
ti. Omnes planetae, excepto Sole, lumen a Sole
(separatim) mutuantur.*

Siquis objiciat, hunc non esse legitimum in *Darapti* Syllogismum, eo quod Conclusionem habeat Universalem: Dicendum erit, hanc universalem (qualis qualis est) esse Universalem Collectivam; quae *Singularis* est. Estque vox *Omnis* hic loci (quae dici solet pars *Categorematica*; utpote pars termini Minoris (ut ex minori propositione liquet; qui hic est (non *Planetae*, sed) *Omnes Planetae* (excepto *Sole*), seu tuto collectio reliquorum (excepto *Sole*) Planetarum, quae *Collectio unica* est; adeoque conclusio *Singularis*. Quae quidem (ut singulares aliae) quamvis sit (ut supra ostensum est) propositio *Universalis* (vi materiae;) non tamen talis ut non possit esse conclusio in tercia Figura. Quippe in tercia figura, quoties minor terminus seu Praedicatum minoris propositionis (adeoque subjectum conclusionis) est quid singulare, necesse est ut conclusio sit (vi materiae, non formae,) ejusmodi *Universalis*.

Idem ante ostensum est in pauciori numero,

*Da-Caesar et Bibulus consentiunt,
rap-Caesar et Bibulus sunt bini Consules; Ergo
ti. Bini Consules consentiunt.*

Estque ea Enumeratio particularium, haud aliud quam ipsum generale aliis verbis prolatum, seu ipsius exegeticum. Puta *Caesar et Bibulus* idem aliis verbis ac *bini Consules* (or *duo, the two.*) Adeoque quod verum est de alteris, etiam de alteris verum erit.

Si autem *Darapti* minus placeat, potest idem per simplicem minoris conversionem (quae in praedicationibus identicis five reciprocis semper admittenda est) sic in *Barbara* proferri.

Bar-Caesar et Bibulus consentiunt,

*ba-Bini Consules sunt Caesar et Bibulus (seu
idem qui Caesar et Bibulus;) Ergo
ra. Bini Consules consentiunt.*

Eademque forma argumentationis erit cum hac,

Bar-Virgilius est Poeta.

*ba-Maro est Virgilius (seu, idem qui Virgilius) Ergo
ra. Maro est Poeta.*

Aut haec etiam

Bar-Virgilius et Ovidius sunt Poetae;

ba-Maro et Naso sunt Virgilius et Ovidius,

*(seu idem qui Virgilius et Ovidius;) Ergo
ra. Maro et Naso sunt Poetae.*

Inductionem igitur dicas, syllogismum vel in *Darapti* vel in *Barbara*, (cum enumerata particularia idem sint atq; omnia:) Malim tamen, in *Darapti*; quoniam aptius dictu videtur, *Caesar et Bibulus sunt bini Consules*, quam *Bini Consules sunt Caesar et Bibulus*, (quamvis neque hoc inepte dicitur) sic nempe,

Da-Hi consentiunt,

rap-Hi sunt Omnes; Ergo

ti. Omnes consentiunt.

Vel sic; (et videbitur Syllogismus *Ex obquis*, in *Barbara*.)

Bar-Hi sunt omnes,

ba-Verum est de his; Ergo

ra. Verum est de omnibus.

Sed etiam hic est in *Darapti*. Nam *omnes*, quanquam ultimo loco ponatur, est tamen conclusionis Subjectum (non Praedicatum,) nempe id de quo dicitur, verum esse; adeoque minor terminus Syllogismi. Quod, si Crysipin tollus, statim patebit, in hac forma,

Da-Hi sunt, tales ut de quibus verum est,

rap-Hi sunt Omnes; Ergo

ti. Omnes, sunt tales ut de quibus verum est.

Atque ita se res habet in Inductionibus omnibus (Affirmativis, intellige,) ubi enumeratio plena est et perfecta.

Idem

Idem fiet si, enumeratis aliquot, reliqua voce al qu^a collectiva insinuentur. Puta, si, pro enumeratis omnibus minoribus plane is, dicatur, *Luna, Venus, Mercurius, Cacterique.* Nempe, si de *Caeteris* illis res patiter vera sit.

Si Inductio fuerit Negativa: Idem de *Felapton* intelligendum erit, quod (in Affirmativis) dicitur de *Darapti*. Puta

Fe Neque Saturnus, neque Jupiter, neque Mars, neque aliis quispiam minorum Planetarum, splendet suo lumine;

Iap-Sed Saturnus, Jupiter, Mars, cacterique minores, sunt praeter Solem Planetae omnes;
Ergo

ton. Nullus Planetarum, praeter Solem splendet suo lumine.

Atque sic in aliis, ubi propositio Negativa per Inductionem probatur.

Inductiones hujusmodi (tum Affirmativa tum Negativa) frequenti usu sunt (ut alibi, sic) speciatim in Demonstrationibus Mathematicis, (quae, ex omnibus, censeri solent absolutissimae.) Nimirum; Ubi, Propositionis Universalis enumeratis casibus omnibus, probatur verum esse de singulis casibus quod affirmatur; indeque concluditur, verum esse de omnibus. Exempli gratia; *In omnibus Triangulis Rectilineis, tres simul anguli aequaliter ducuntur eis;* Demonstrabitur ostendendo, quod verum hoc est in Rectangulis; verum est in Obtusangulis; verum item in Acutangulis; (suntque hi, casus omnes Triangulorum Rectilineorum;) Ergo, *In omnibus Triangulis rectilineis verum est.* Similiter; Ubi (Negative) probant quid, *Neque majus esse, Neque minus esse,* Ergo Non esse inaequale.

Idem fit in *Dilemmate*, et *Syllogismis Distributivis*; (de quibus post dicetur:) ubi, enumeratis casibus omnibus, probatur de singulis, aut esse quid aut non esse; indeque concluditur de omnibus. Quae quidem Argumentationes (ut ut id notari non solet,) non aliiae sunt quam *Inductiones*.

Verum, si particularium enumeratio sit imperfecta, aut adjuncta particula collectiva (quae caetera comprehendat) sit ex probabili tantum conjectura, adeoque incerta, (quae est plurimarum Inductionum conditio,) Conclusio conjecturalis tantum est, aut probabilis, non omnino certa. Atque per unam (quam vocant) Instantiam in contrarium, evertitur.

Utputa, si quis arguat, *Cornutis bestiis omnibus deesse dentes superiores*; eo quod sic est in *Luce, Ova, Capro, nec secus est* (quantum scimus) *in caeteris*; Ergo (quatenus saltem scimus) *in omnibus*. Conclusio haec certa non est, sed saltem verisimilis; non pro defectu formae Syllogisticae, sed pro incertitudine materiae, seu veritatis praemissarum. Possibile enim est (quamvis id nesciamus) ut in aliis quibusdam secus sit. Et vel una in contrarium Instantia evertit probationem.

Sic si quis, *Planetas omnes mutuato lumine splendere, Inductione probatum eat*, quia sic est in *Luna, Venere, Mercurio, caeterisque*. Evertitur probatio, ostendendo id non sic esse in *omnibus caeteris*; quia non in *Sole*. Et quidem, licet id in *Luna, Venere, Mercurio et Marte*, ex phasibus crescentibus et decrescentibus (Telescopio inspectis) satis probetur; non tamen id conspectum est in *Saturno et Jove*. Est tamen (eadem analogia) de illis etiam credibile: et, de *Jove* saltem, ejusque satellitio, constat ex Ecclipsibus Circum-Jovialium, Jovisque a Circum-Jovialibus factis. (De *Saturno* numquid tale hactenus observatum sit, nondum audio.) Sed, quicquid de his sit, *Solis* saltem instantia evincit, non *omnes Planetas* mutuato lumine splendere.

Quodque de Imperfecta Inductione dictum est, id de *Exemplo*, à fortiori verum est. Nimirum, quando loco plenae enumerationis particularium (ad probationem Universalis) per Unum aliquod particulare (aut forte pauca) ostenditur verum esse quod dicitur. Quod quidem probabile facit (idem simili casu accidere posse quod praesenti casu contingit) il autem certo fore

fore, non probat, Non ob formae defectum, sed ob incertitudinem materiae. Quippe hoc solo nititur fundamento, *Quod uno casu contingit, id alio casu simili, non est improbabile (sed verisimile potius, et merito expectandum,) ut pariter contingat.*

Sic illud Jezebelis minitantis, 2 Reg. 9. 31. *Nunquam Zimri pacem habuit, qui dominum occidit suum?* Ubi vis argumenti haec est, (in Barbara.)

Bar. *Quod de Zimri factum est qui dominum occidit suum, id (merito expectes) tibi continget, Iehu, qui occidisti tuum.*

ba. *Sed male periret Zimri qui dominum occidit suum, ra.* Ergo (merito expectes) *tu male peribis qui occidisti tuum.*

Ubi si major absoluta fuisset, ita foret et conclusio, (atque sic forte intellectum vellet Jezebel dum minabatur;) cum vero ea dubia sit et conjecturalis (sive incertitudo illa insinuetur, sive non,) sic est et conclusio: *Quod de Modalibus syllogismis ante ostensum est.*

Quae igitur in imperfectis Inductionibus, aut Exemplo (quae ipsa est imperfecta Inductio) contingit Argumentationis imbecillitas, non à forma fit (quae Syllogistica est) sed ab incertitudine materiae; quam hic non respicimus, de forma argumentationis intenti.

Utraque tamen Argumentatio (ut ut incerta propter incertitudinem materiae) magni tamen usus est et frequentis.

Investigationis, praecipuum est Instrumentum; ubi particularia examinando et observando, pervenimus ad universalium cognitionem, quam inde colligimus. Atque huc tendit (quae dicitur) *Experimentalis Philosophia.* Quanquam enim, in ordine Natura, processus sit à Causis ad Effecta: in ordine tamen cognitionis, proceditur ab effectis observatis, ad inquisitionem causarum. Et quidem, in Magnetis effectibus am notis, nisi observatum ante fuisset (idque casu,

credo, primitus,) quod Magnes ferrum alliceret, atque respiceret Septentrionem: nemo id, ex magnetis natura cognosceret, aut suspicaretur quidem. Parterque in multis aliis.

In rebus Prudentia gerendis (sive in Politicis, Oeconomicis, sive Ethicis, aut etiam rebus Mechanicis) *Exempla* eorum quae ante contigerunt (quamvis haud inde certe concludas quid post futurum f.t) praecipuus dux est in actionibus nostris dirigendis. Ubi enim varietas casuum et accidentium quae certo praevideri non possunt, magnam inducit incertitudinem praesagiendi: ea probabilitate contenti simus necesse est, quam rei natura patitur; nempe, quid cum ratione expectandum est ut probabiliter eventurum, potius quam quid certo continget; atque ad eam normam actiones nostras dirigere.

In Historicis item, ipsisque rebus Juridicis, (ubi in rem *Facti* inquiritur,) vehemens Praesumptio, et magna rei Probabilitas (absque infallibili probatione) rebus determinandis plerumque sufficit; et, in rebus dubiis, major probabilitas minori praevalet.

C A P. XVI.

De Syllogismis Hypotheticis; Conditionalibus, Temporalibus, et Locatibus.

Syllogismi qui dici solent *Hypothetici*, ii sunt in quibus Propositiones (una vel plures) sunt Hypotheticae. Per *Hypotheticas* intelligendo non illas solum quae sunt stricto sensu Hypotheticae, seu *Conditionales*; sed quae alii item modis sunt compositae: sicut supra ostensum est.

Quique propositiones suas omnes habent hypotheticas, dici solent *Hypothetici puri*: si unam aut alteram; *partim Hypothetici*.

De his autem, *Aristotilem* magnae insimulant culpae, ut alii, sic praesertim *Ramus* quique illi: sequuntur:

eo quod, praeter *Categoricos* (quibus solis inservire putant Modos et Figuras *Aristotelis*) de syllogismis *Hypotheticis* omnino non solicitus videtur: Qui tamen' (inquiunt) et magno et frequenti usui sunt; atque ab ipso *Aristotele* frequenter adhibiti;) non possunt autem ad ejus Modos et Figuras referri.

Ego autem, Quod bono usui sint hi Syllogismi, ultro profiteor: Quod autem ad Aristotelicos Modos et Figuras referri non possint, hoc Nego; atque à Ramo suisque, hac in re erratum credo.

Et quidem, quantum ad horum aliquos, video *Ramistas* ipsos haud gravatim permissuros, ut co referantur. Exempli gratia, hujusmodi Hypotheticum (qui *purus* dici solet.)

Si Socrates est animal, Socrates est sensu praeditus;

Si Socrates est homo, Socrates est animal; Ergo

Si Socrates est homo, Socrates est sensu praeditus.

huic in *Barbara* aequipollere volunt,

Bar-Omne animal est sensu praeditum,

ba-Omnis homo est animal: Ergo

ra. Omnis homo est sensu praeditus.

adeoque *Socrates*, si *bomo* sit. Ipsosque *Ramistas* re-
perio hujusmodi Syllogisimos, pro Categoricis, diserte
admittentes.

Aut etiam hujusmodi (qui est partim hypotheticus)

Si homo est, est animal;

Sed homo est, Ergo Est animal.

huic aequipollentem, (sive in *Darii*, ut vclunt illi ;
sive potius in *Barbara* ;)

Bar-Omnis homo est animal,

ba-Socrates est homo ; Ergo

ra. Socrates est animal.

Aut etiam hunc,

Si homo est, est animal;

Sed non est animal: Ergo non est homo.

huius aequipollentem (sive in *Baroco*, seu potius in *Cameris*;) 7

*Cam-Omnis homo est animal,
et-Hic non est animal; Ergo
tres. Hic non est homo.*

Atque in aliis similiter, ubi duo membra Majoris Hypotheticae, commune habent subjectum.

Ubi autem secus est (ut in hac, *Si Sol splendet, dies erit*,) non video quod hujusmodi admittant Aequipollentiam.

Quod largiuntur, ego impraesentiarum accipio.
Quamvis non putem hanc hypotheticam *Si homo est* tum *est animal*, huic perfecte aequipollentem Universali, *Omnis homo est animal*. Non enim (in eadem forma) periude valeret, *Si Ebrietas sit vitium, est species intemperantiae*; atque *Omne vitium est species intemperantiae*.

Credo etiam non difficulter hunc etiam admissuros esse pro Categorico (sive aequivalente)

Omne animal est sensu praeditum;

*Si Bucephalus est Equus, Bucephalus est animal; Ergo
Si Bucephalus est Equus, Bucephalus est sensu praeditus.*

Aut sic

Omne animal est sensu praeditum,

Bucephalus (si sit equus) est animal: Ergo

Bucephalus (si sit equus) est sensu praeditus.

Vel etiam sic,

Si Equus est animal, est sensu praeditus,

Sed Bucephalus est Equus; Ergo

Si Equus est animal, Bucephalus est sensu praeditus.

Sunt enim hi omnes, ejusdem naturae cum *Modalibus*, et *Syllogismis ex Obliquis*; easdemque cum illis regulas admittunt. Estque *Modificatio* quaedam seu *Qualificatio* propositionis, haec annexa *Conditio*.

Quos autem hic potissimum intendunt Logici, cum Syllogismos Hypotheticos omissos conqueruntur, (illi sunt quorum Major est Hypothetica; Minor vero et Conclusio propositiones Categoricae.

Tales autem, in communi usu, notari solent hi Quatuor; *Conditionales duo* (sub quibus *Temporalem* et

Cap. 16. Conditionalibus, Temporalib. et Localib. 207
 et Localem comprehendo;) *Disjunctivus unus*; et *Negativus Copulativus*, quem alii vocant (sed parum recte) *Disjunctivum secundum*.

Syllogismus *Conditionalis*, (seu *Hypotheticus* proprius,) Majorem habet Conditionalem; qualis haec,
Si Sol ortus est, dies est.

Unde dupli forma arguunt. Vel *ponendo antecedentem* (sive affirmativa sit sive negativa) ut *ponatur consequens* (sive affirmativa sit sive negativa:) quam vocant *Conditionalium formam primam* (Ramus *Syllogismum Connexum primum* vocat;) puta,

Sed Sol ortus est;

Ergo Dies est.

Vel *tollendo Consequentem*, ut *tollatur antecedens*; quae est *Conditionalium formam secunda* (Ramus *Syllogismum Connexum secundum* vocat;) puta,

Sed non est dies;

Ergo Sol non est ortus.

Ubi *ponere* et *tollere* potius dicimus quam *affirmare* et *negare*, ut ab ambiguitate caveatur: Nam *ponere consequentem* est aliquando *negare* (modo ea fit *negativa*) et *tollere* est *affirmare*. Ut, si diceretur, *Si Sol non erit, non est dies*; Ubi, positio antecedentis (*sol non erit*) est *negativa*, et sublatio consequentis (*dies est*) est *affirmativa*.

Conditionibus hisce, subjungo (ut ejusdem plane naturae) syllogismos *Temporales* et *Locales*.

Temporalis in prima forma, hic est,

Quando Sol ortus est, dies est,

Sed Sol ortus est (seu Jam Sol ortus est);

Ergo Dies est, (seu Jam dies est.)

In secunda forma;

Quando Sol ortus est, dies est:

Sed non est dies (seu Jam non est dies);

Ergo Sol non est ortus, (seu Jam Sol non est ortus.)

Localis, in prima forma;

Ubi Sol ortus est, dies est;

Sed hic Sol ortus est; Ergo

Hic dies est:

In

In secunda forma;

Ubi Sol ortus est, dies est;

Sed hic non est dies; Ergo

Hic Sol non est ortus.

Hos ego non ut novas Hypotheticorum formas ad-jungo, sed ut sub *Conditionalibus* comprehendendos; cum quibus ejusdem sunt Naturae.

Horum posteriores (*Locales duos*,) *Ramus*, cum suis, admittunt pro *Categoricis*. Eo quod in Assumptione habetur, non simpliciter *Sol ortus est*, aut *Non est Dies*; (ut in *Conditionalibus* et *Temporalibus*;) sed *Hic Sol ortus est*, et *Hic non est dies*, (utpote de certo loco.) Atque in conclusione similiter.

Temporales autem, (cum talem non praefixam habeant, in Assumptione et Conclusione, additionalem particulam) ad *Conditionales* referunt, nec pro *Categoricis* admittunt:

Non advertentes, vocem *nunc seu jam* (utut non expressam) in significatione verbi *Est* inclusam. Quippe *Dies est*, aut *Sol erit*: tantundem est atque *Jam dies est*, *Jam Sol oritur*: Atque *Non est dies*, *Sol non ortus est*; tantundem atque *Jam non est dies*, *Jam Sol non ortus est*. Quae quidem subintelecta vox *jam*, si exprimatur; tantundem facit *jam* in *Temporalibus*, et hic in *Loculibus*.

Idem evidentius est si de alio quam praesenti tempore fiat sermo; puta,

Sed jam ante horam, Sol ortus erat;

Ergo jam ante horam, dies erat

Et quidem; hoc in casu, (ubi applicatio fit ad particulare aliquod tempus,) etiam *Ramisiae* admittunt *Temporalium* eandem rationem esse et *Localia*; adeoque posse *Temporales* item pro *Categoricis* haberi.

Sed *Hypotheticos* stricte sumptos, seu *Conditionales*; et *Temporales* item ubi assumptio (ut in *Conditionibus*) est indefinita, pro *Categoricis* (aut his aequivalentibus) non admittunt.

Ego

Ego autem omnium eandem esse rationem existimo; omnesque pro Categoricis habeo, quales sunt Syllogismi *ex obliquis* dicti, aliique Cryptice prolati. Quod ut clarius pateat, pro *Ubi* substituas *Quo loco*; pro *Quando*, *Quo tempore*; pro *Si*, *Quo casu*: aut (quo pateat esse, ut oportet, major universalis) *Quocunque loco*, *Quocunque tempore*, *Quocunque casu*; seu *Omnis loco quo*, *Omnis tempore quo*, *Omnis casu quo*. Eritque Major universalis (affirmativa aut negativa, prout contigerit,) in prima figura, pro formis primis; in Secunda figura, pro secundis. Minor autem (quae hic indefinite ponitur) potest esse vel *Universalis*, vel *Particularis*, vel (qui est Universalium casus unus) *Singularis*, prout casus contigerit.

In Localibus sic:

Bar-Ubicunque (seu *omni loco quo*) *sol ortus est*,
dies est Sed

ba-Ubique (seu *omni loco*) *Sol ortus est*; Ergo
ra. Ubique (seu *omni loco*) *dies est*.

Vel *Da-Ubicunque* &c. Sed

ri-Alicubi (seu *aliquo in loco*) *Sol ortus est*; Ergo
i. Alicubi (seu *aliquo in loco*) *dies est*.

Vel *Bar-Ubicunque* &c. Sed

ba-Hic (seu *hoc in loco*) *sol ortus est*; Ergo
ra. Hic (seu *hoc in loco*) *dies est*.

Vel *Bar-Ubicunque* &c. Sed

ba-Londini *Sol ortus est*; Ergo
ra. Londini *dies est*.

Similiter in Temporalibus:

Bar-Quandocunque (seu *Omnis tempore quo*) *Sol ortus est*, *dies est*; Sed

ba-Semper (seu *omni tempore*) *Sol ortus est*; Ergo
ra. Semper (seu *omni tempore*) *dies est*.

Vel *Da-Quandocunque* &c. Sed

ri-Aliquando (seu *aliquo tempore*) *Sol ortus est*; Ergo
i. Aliquando (seu *aliquo tempore*) *Dies est*.

Vel

Vel Bar-Quandocunque, &c. Sed

ba-*Nunc* (seu *hoc tempore*) *Sol ortus est*; Ergo
ra. *Nunc* (seu *hoc tempore*) *Dies est*.

Vel Bar-Quandocunque, &c. Sed

ba-*Jam ante horam*, *Sol ortus erat*; Ergo
ra. *Jam ante horam*, *dies erat*.

Item in conditionalibus;

Bar-*Si* (seu *omni casu quo*) *Sol ortus est*, *dies est*; Sed
ba-*Omni casu*, *Sol ortus est*; Ergo
ra. *Omni casu*, *dies est*.

Vel Da-Si &c. Sed

ri-*Aliquo casu Sol ortus est*; Ergo
i. *Aliquo casu dies est*.

Vel Bar-Si &c. Sed

ba-*Praesenti casu sol ortus est*; Ergo
ra. *Praesenti casu dies est*.

Vel Bar-Si &c. Sed

ba-*Tali casu sol ortus est*; Ergo
ra. *Tali casu dies est*.

Adeoque omnes Syllogismi, in prima forma conditionalium, Majore existente Universali Affirmativa; sunt vel in *Barbara*, vel in *Darii*, prout minor est vel Universalis vel Particularis.

Majore, inquam, existente Universali: Quippe si, per *Quando*, *Ubi*, *Si*, non intelligatur *Quandocunque*, *Ubicunque*, *Omni casu quo*; syllogismus non erit conclusivus; utpote, ex Majore particulari in prima figura.

Quodque de *Barbara* et *Darii* dictum est, quum consequens est Affirmativa, (*dies est*;) Idem de *Celarent* et *Ferio* intelligendum erit, quum consequens est *Negativa*: Ut puta, si, pro *Dies est*, dicatur *Non est nox*.

Fe-*Quandocunque sol splendet*, *non est nox*;

ri-*Quandoque sol splendet*; Ergo

o. *Quandoque non est nox*.

Vel Ce-Quandocunque, &c. Sed

la-*Nunc sol splendet*; Ergo
rent. *Nunc non est nox*.

Atque

3.
Cap. 16. *Conditionalibus, Temporalib. et Localib.* 211

Atque similiter in Localibus et Conditionalibus, pri-
oris formae.

Sed et (si id mavis) hos etiam ad *Barbara* et *Darii*
referas; sic eos resolvendo;

Bar-Tempus quo sol splendet, est tempus quo non est nox; Sed

ba-Hoc est tempus quo sol splendet; Ergo
ra. Hoc est tempus quo non est nox.

Vel *Da-Tempus quo sol splendet, &c.* Sed

ri-Aliquod tempus est quo sol splendet; Ergo
i. Aliquod tempus est quo non est nox.

Qui à praecedentibus non aliter differunt quam ut
Lapis est non animal, et *Lapis non est animal*; forma
differentes, sed eodem sensu.

Jam, prout Conditionales in prima forma, non
aliud sunt quam Syllogismi in prima Figura (crypt-
tice deformati;) ita qui sunt in secunda Forma con-
ditionales, sunt syllogismi (pariter deformati) in se-
cunda Figura.

In Temporalibus, sic

Cam-Quandocunque Sol ortus est dies est; Sed
et-Nunquam est (aut nunc non est dies; Ergo
tres. *Nunquam est* (aut nunc non est) *Sol ortus.*

Vel *Ba-Quandocunque, &c.* Sed

ro-Quandoque non est dies; Ergo
co. Quandoque Sol non est ortus.

In Localibus pariter,

Cam-Ubicunque Sol ortus est, dies est; Sed
et-Nusquam est, (vel hic non est) dies: Ergo
tres. *Nusquam est, (vel hic non est) Sol ortus.*

Vel *Ba-Ubicunque, &c.* Sed

ro-Alicubi non est dies; Ergo
co. Alicubi non est Sol ortus.

In Conditionalibus item,

Cam-Si (vel quocunque casu) Sol ortus est, dies est; Sed
et-Nullo casu (vel non in praesenti casu) dies est; Ergo
tres. *Nullo casu (vel non in praesenti casu) Sol ortus est.*

Vel

Vel Ba-Si (vel *quocunque casu*) &c. Sed
ro. *Aliquo casu non est dies*: Ergo
co. *Aliquo casu Sol non est ortus*.

Quando Consequens Majoris est Negativa; pro *Camestres et Baroco*, substituas *Cesare et Festino*.

Ces-Quando *unque Sol ertus est, non est nox*; Sed
a-*Semper (aut nunc) nox est*; Ergo
re. *Semper (aut nunc) Sol non est ortus*.

Vel Fel Quando *unque, &c.* Sed
ti-*Quandoque nox est*; Ergo
no. *Quandoque Sol non est ortus*.

Et similiter de caeteris.

Sed et hic (si id mavis) retineas *Camestres et Baroco*; si, pro *non est nox*, substituas *est tempus quo non est nox*. Praeter has duas Conditionalium formas (*ponendo antecedentem ut ponatur consequens, et tollendo consequentem ut tollatur antecedens*,) quas Conclusivas esse ostendimus, et Syllogismis in Prima et Secunda figura aequipollentes: Duae sunt aliae Conditionalium formae, quae Paralogisticae sunt, et non conclusivae: *Tollendo antecedentem ut tollatur consequens; et Ponendo consequentem ut ponatur antecedens*.

Prior est, ubi arguitur à sublatione antecedentis ad sublationem consequentis; ut

Si Bucephalus est homo, tum est animal;
Sed non est homo; Ergo non est animal.

Ubi ex veris praemissis infertur falsa conclusio. Cujus error idem est atque *Minoris negativa in prima figura*: quam non permittunt istius Figurae leges.

Posterior est, ubi arguitur à positione consequentis ad positionem antecedentis; ut

Si Bucephalus est homo, tum est animal;
Sed est animal; Ergo est homo.

Ubi item ex veris praemissis infertur falsa conclusio. Hujus error idem est, atque *Syllogismi Affirmativa in secunda figura*; in qua non alia concludi potest quam *Negativa proposatio*.

C A P. XVII.

De Syllogismo Disjunctivo.

Syllogismus *Disjunctivus*, est, in quo Major est Disjunctiva propositio affirmativa; cuius uno membro in Assumptione negato, reliquum concluditur aut (si plura fuerint) sublatis in Assumptione membris: uno vel pluribus, saltem unum ex reliquis concluditur. *Ramus Disjunctum primum* vocat; quoniam ille (ut alii non pauci) disjunctum alium habet, quem *secundum* vocat; sed quem ego non admitto, adeoque hunc simpliciter *Disjunctivum* voco.

Puta, ab hac Majore disjunctiva,

Aut dies est aut nox;

Utrovis membro remoto, reliquum concludo;

Sed non est dies; Ergo est nox.

Vel non est nox; Ergo est dies.

Si plurium sit quam duorum membrorum, pluries arguetur; Ut ab hac majore

Vel ver est, vel aestas, vel autumnus, vel hyems;
Assumas *Sed neque ver est, neque aestas, neque autumnus; Ergo est hyems.*

Aut *Neque ver, neque aestas, neque hyems; Ergo autumnus:*

Aut *Neque ver, neque autumnus, neque hyems; Ergo aestas.*

Aut *Neque aestas, neque autumnus, neque hyems, Ergo ver.*

Item si unum aut duo membra removeas; concludas de uno ex reliquis;

Puta, *Sed non est ver; Ergo vel aestas, vel autumnus, vel hyems.*

Aut *Sed neque ver, neque aestas; Ergo vel autumnus, vel hyems.*

Et pariter de reliquis.

Ut

Ut cognoscas autem quo referendus est hujusmodi syllogismus; considerandum primo est, quantum hujus, argumentativum est, et quid redundant.

Quippe in hac disjunctiva *Aut dies est, aut nox*; duae latent conditionales; *si non est dies, est nox*; et *si non est nox, est dies*. Quarum nunc haec nunc illa utilis, et reliqua redundant. Si probatum eam *Diem esse*; utilis est haec, *si non est nox, dies est*, (redundante reliqua;) indeque assumo, sed *non est nox*; ergo *est dies*. Si probaturus sum *Noctem esse*; redundant ea, et utilis est altera; *si non est dies, nox est*: sed *non est dies, ergo est nox*.

Utrovis modo, Syllogismus hic Disjunctivus (rescissio quod redundant) non alias est quam Conditionalis primae formae (ubi arguitur à positione antecedentis, ad positionem consequentis:) adeoque vel in *Barbara* vel in *Darii* prout intelligitur Minor vel ut Universalis vel ut Particularis. Minor enim, quamvis videatur negativa; est revera Affirmativa, utpote Affirmatio seu Positio antecedentis. Sic enim resolvias.

Bar-Casus quo non est dies, est casus quo nox est; Sed *ba-Hic est casus quo non est dies*: Ergo *ra. Hic est casus quo nox est*.

Et pariter in aliis.

Si plurium adhuc membrorum sit Disjunctiva, totidem saltem Conditionales in se continet quot sunt disjunctivae membra: imo plura, (ut supra suo loco ostensum est:) sed quarum una tantum utilis est (nunc haec, nunc illa, nunc altera, prout exigit intenta conclusio,) caeteris redundantibus.

Sic in disjunctivo illo syllogismo,

Aut ver est, aut aestas, aut autumnus, aut hyems; Sed *nec ver est, nec aestas, nec autumnus*; Ergo *hyems*.

Quanquam plures in se contineat Conditionales illa Major disjunctiva; tota tamen argumenti vis ab una pendet; puta

Si neque ver est, nec aestas, nec autumnus; tum est hyems.

Sed *nec ver est, nec aestas, nec autumnus*: Ergo *est hyems*. Quem esse syllogismum in *Barbara* supra ostensionum est.

C A P. XVIII.

De Syllogismo Negativo-Copulativo.

Alia adhuc est Syllogismi forma, quam plerique Logici Syllogismum item *Disjunctivum* reputant; *Ramus*, *Disjunctivum secundum* vocat:) In quo Major est disjunctiva; indeque arguitur, à positione membra unius ad remotionem alterius, seu reliquorum. Puta,

Aut dies est, aut nox;
Sed Est dies; Ergo non est nox.
Vel Est nox; Ergo non est dies.

Hunc autem ego Paralogisimum reproto; non conclusivum Syllogismum.

Fieri quidem potest ut talia nonnunquam membra sint quae non possunt simul consistere (ut, hic, *Dies* et *Nox*;) quo casu, uno remoto, reliquum ponitur. Verum ubi hoc contingit; id vi *materiae* fit, non *formae*; estque (quod aiunt) *veritas consequentis*, non *veritas consequentiae*. Quippe si sic arguam (in eadem forma)

Aut Homerus aut Virgilius de Bello Trojano scripsit:
Sed Homerus scripsit; Ergo non Virgilius.
Vel Virgilius scripsit; Ergo non Homerus.

Manifestum est, utrovis modo, ex veris praemissis falsam inferri conclusionem. Nam uterque de Bello Trojano scripsit.

Huic quo occuratur, hanc interponunt cautionem; Nempe, *Intelligendum esse de membris sic oppositis, ut non possint simul consistere; secus, argumentum non valebit.* At hoc, inquam, fit, vi *materiae* non vi *formae*; adeoque formam non esse conclusivam.

Quod volunt, hoc est. Ita intelligendam esse Majorem ac si sic expresse diceretur,

Vel dies est, vel nox; non utrumque.

Atque

Atque hinc (fateor) recte arguas,

Sed dies est, Ergo non nox.

Aut nox est, Ergo non dies.

Sed hoc sequitur, non propter Disjunctionem, *aut dies est, aut nox*, (quae hic nullius est valoris;) sed propter annexam Negationem, *non utrumque*: hoc est; *non est et dies et nox*. Quippe Major, ut jam concipitur, bimembris est, cuius membrum primum est disjunctiva propositio, *aut dies est aut nox*; quae has duas includit conditionales, *si non est dies, nox est*; *si non est nox, est dies*; sed quarum utraque ad rem praesentem nihil faciunt: Membrum posterius (quo solo nititur argumentum) est propositio *Negativa Copulativa* (seu potius *Copulativa negatio*) *non simul est et dies et nox* (unde recte arguas, à positione unius ad remotionem alterius;) adeoque potius dixerim (cum aliis aliquot) *Negativum Copulativum* quam *disjunctivum syllogismum*, quippe pars ea disjunctiva hic nihil agit. Pars autem altera (*non est et dies et nox*,) has duas involvit Conditionales;

Si dies est, non est nox.

Et Si nox est, non est dies.

Quarum nunc haec, nunc illa, usui est; non utraque. Nempe, *si noctem non esse probaturus sum, sic arguo:*

Si est dies, non est nox.

Sed est dies; Ergo non est nox.

Si, non esse diem; sic arguo;

Si nox est, non est dies;

Sed nox est; Ergo non est dies.

Postquam igitur totam Disjunctivam seposuimus (ut ad argumenti vim nihil facientem) et Conditionale alteram (quae in Negativa-Copulativa latebant;) quod supereft argumenti, est Syllogismus *Conditionalis prioris formae* (à *positione antecedentis ad positionem consequentis*;) quem non alium esse, à Syllogismo Categorico in prima figura, supra ostensum est. Atque jam syllogismorum *Hypotheticorum* (ut dici solent) formas omnes usu receptas, breviter expendimus ostendimus.

ostendisimusque, ad quem Modum et Figuram sint reducenda singulæ. Ut non porro culpandus sit, eo nomine, Aristoteles; quod syllogismos omnes (conclusivos) ad Figurarum suarum Trium, modos aliquos, reduci posse dixerit.

C A P. XIX.

De Dilemmate, seu Syllogismo Distributivo.

RESTAT Argumentationis forma *Dilemma* dictum, (Hypotheticis non absimilis;) quae nunc fere Syllogismus *Disjunctivus* dici solet; malim *Distributivum* dicas. Cujus Major est *Conditionalis*, consequentem habens *Disjunctivam*, seu potius *Distributivam*; cuius pars utraque (aut etiam omnes, si plures sint,) in Minore negatur; unde de toto negative concluditur. In hujusmodi fere forma:

Si omnino; tum vel sic; vel sic:

Sed neque sic, neque sic: Ergo non omnino.

Quod ad aliorum *Disjunctivorum* formam sic efferas,

Vel sic, vel sic, vel non omnino:

Sed neque sic, neque sic: Ergo non omnino.

Vel ad formam *Conditionalium*

Si neque sic, neque sic; tum non omnino:

Sed neque sic, neque sic: Ergo non omnino.

Tale est Apoitoli argumentum, Rom. 3. 9. 12.

*Siquis per opera legis justificandus sit, tum vel
Judeus vel Gentilis:*

*Sed, neque Judeus neque Gentilis. (Quae se-
paratim probaverat.)*

Ergo, Nemo.

Familiare exemplum est;

Si Planta sit animal; tum vel homo, vel brutum:

*Sed neque homo est neque brutum: Ergo non est
animal,*

Vel (quod eodem recidit) in *Camestres*:

Cam-Omne animal est vel homo vel brutum; Sed et-Planta est neque homo, neque brutum; Ergo tres. Non est animal.

Vel adhuc, magis explicite:

Cam-Omne animal est, aut homo aut brutum;

et-Nulla planta est, aut homo aut brutum, Ergo tres. Nulla planta est animal.

Si pro nulla planta est, diceretur aliqua planta non est; foret in Baroco.

Interim notandum, Syllogismi hujus (sic expositi) Majorem (utut, propter distributionem, videatur propositio Composita, seu Hypothetica) simplicem esse Categoricam; cuius Praedicatum est terminus Distributivus; tantundem utique acsi diceretur Omne animal, est, unum horum.

Estque Dilemma, seu syllogismus hujusmodi Distributivus, nil aliud quam Negativa Inductio, ubi, enumeratis particularibus, quod ostenditur negari de singulis, concluditur, negandum de omnibus. Aut, enumeratis casibus omnibus, quod ostenditur falsum de singulis, concluditur falsum esse de omnibus.

Atque ut in aliis Inductionibus, sic hic; enumeratio casuum seu particularium, aliquando plena est et perfecta; aliquando partialis et imperfecta, sed cum annexa particula collectiva (expressa vel subintellecta) quae omissa comprehendat: Et de his idem censendum quod de Inductionibus dictum est supra.

Expendimus igitur Argumentationum formas omnes, quae ut usu receptae recenserri solent; omnesque invenimus (utut aliis quandoque nominibus specialiter insignitas) aut syllogismos esse (utcunque mutillatos, deformatos, deordinatos, variisque Cryptibus obscuratos) aut ex pluribus syllogismis compositas. Totaque Argumenti vis, ex dispositione syllogistica dependet.

C A P. XX.

De Fallaciis.

Antequam ea dimittam quae Syllogismi (seu argumentationis) Formam spectant; de *Fallaciis* aliquid dicendum videtur, seu (quod dici solet) syllogismo *Sophistico*. De quibus (post Aristotelem) plerique Logici solent differere. Non quod hae legitimae sint Argumentationum formae, quibus uti par est; sed ut ab illis (*ut à scopolis*) caveamus.

Fallacie dici solent, quia non tam ad veritatem investigandum inserviunt, quam ad Fallendum; et, sub specie argumentationis, incautis imponendum; et veritatem potius perplexam reddere solent quam expedire.

Sophismata item dici solent; et argumentationes *Sophisticae* et *Captiosae*; utpote eis familiares quos *Sophistas* vocabant. Qui, ostentationis gratia, victoriā magis quam veritatem ambiebant; litigando aliis negotium facessere satagentes.

Quinque erant prae caeteris, ad quorum unum aliquod conabantur hi sophistae redigere adversarium; *Sophistarum Metae* dictae; *Redargutio*, *Falsum*, *Inopinabile*, *Solœcismus*, et *Nugatio*. Nimirum, vel 1. Ut sibi contradicere cogeretur adversarius (admittendo quod ante negaverat, aut negando quod ante affirmaverat:) vel 2. admittere quod est manifesto falsum; aut 3. quod ut falsum vulgo reputatur, utpote paradoxum: vel 4. solœcistum aliquem et incongruam locutionem adhibere; aut 5. frivolum quid et nugatorium; puta, quod ad rem praesentem non faciat: aut importunam repetitionem eorum quae jam ante fuerant refutata.

In hunc finem Sophismata quaedam adhibebant; puta paralogismos, et ambigue dicta, aliaque quae speciem aliquam argumentationis præ se ferrent, sed

justam concludendi vim non habebant. Quae quidem, antequam Aristoteles veras arguendi leges constituerat, magis erant ad fallendum apta, quam post hasce constitutas et receptas.

Horum aliqua, suo praesertim tempore usitatoria, collegit Aristoteles; quae, post illum, alii solent Logici recensere; dum, post Syllogismum Demonstrativum, atque Topicum, agunt etiam de Syllogismo Sophistico. Ego (mutato ordine) praemitto potius; quia spectant horum sophismatum pleraque, syllogismi Formam, magis quam Materiam.

Et quidem aptissime solvuntur, ostendendo, quomodo à vera forma syllogismi deflectunt: utpote vel contra generales syllogismorum regulas peccantia, (puta, ut syllogismi ex solis particularibus, aut ex solis negativis, aut ex pluribus, quam tribus terminis consistentes, aut simile quid peccantes:) aut contra peculiares particularium figurarum regulas, (puta, si Major sit, in prima aut secunda figura, particularis; si Minor sit, in prima vel tertia, Negativa; si Conclusio sit, in secunda figura, affirmativa; aut, in tertia, de communi subjecto Universalis; aut etiam perturbatus sit terminorum ordo, aut transpositae Praemissae, quo videatur syllogismus in alia figura modove quam revera est; aut quid horum simile:) ut minus sit necessarium (ei qui veram syllogismi structuram probe intelligit, et rite perpendit,) novam de Fallaciis tractationem adjungere; quoniam (ut dici solet) *Rectum est index fui et obliqui.*

Cum tamen id faciant alii, ego eos hāc parte sequar: recensendo *Fallacias* (quas vocant) tredecim; Sex in dictione, et Septem extra dictionem dici solitas.

Fallaciae dictionis, (seu, in dictione,) recenseri solent, *Aequivocatio*, *Amphibologia*, *Compositio*, *Divisio*, *Accentus*, et *Figura dictionis*.

1. *Aequivocatio*: quando vox aliqua duplici sensu usurpatur, (adeoque duos terminos revera constituit, dum videtur unicus:) sive id fiat propter ejusdem vocis diversam

diversam significationem nativam, (ut *Liber Bacchus* et *liber à servitate*: item *Liber codex*, et *liber cortex*; sic *crevi à cerno*, et *crevi à cresco*; *tentus à teneo*, et *tentus à tendo*; *infraetus* participium ab *infringo*, et *infraetus* compositum ab *in et fractus*, sensu plane contrario; item *immutatus* participium ab *immuto*, et *immutatus* compositum ab *in et mutatus*; aliaque multa:) sive propter ejusdem vocis sensum proprium, diversum à figurativo; (ut *Vulpes quadrupes*, et *Vulpes pro homine astuto*; *Homo pictus*, et *homo vivus*; *vir salubris* et *salubris potio*; aliaque multa.) Sic si quis arguat *stellam latrare*, quia *stella quaedam Canis dicitur*; *Demumque habere oculos, aures, nares, &c.* quia dicitur (sensu figurato *videre*, *audire*, *olfacere suavem odorem*, &c. Facile respondebitur captioso argumento, distinguendo varios sensus ejusdem vocis, indeque ostendendo syllogismi quatuor terminos (si sensum species) ubi tres saltē (sono) comparent:

2. *Amphibolia*, seu *Amphibologia*; ubi ambiguitas oritur, non tam a singularium vocum diverso sensu, quam a varia constructione cuius capax est sententia. Ut in noto illo, *Aio te, Aeacida, Romanum vincere posse*, (*I say, the Romans you shall kill*;) ubi non liquet, ex sono vocis, an *Romanus Aeacidem*, an *Aeacides Romanum*, occisurus esset. Sic in nuncio, Regum nostrorum cuidam fatali, *Edwardum Regem occidere nolite timere bonum est*; ubi dubium est an construendum sit, *occidere nolite*, an *nolite timere*. Pariter, si quis a dicto Proverbiali, *Aethiopem lavare* (pro inutili labore) id factum sensu literali arguat: aut si a quopiam Ironice dicto, idem quis arguat sensu proprio. Ut in *Elias sarcasmo in Baaliticos sacerdotes*; de *Baale ludentis*, I Reg. 18. 27. *Altum clamate; nam certe deus est*; sed vel mediatur, vel prosequitur, vel est in itinere, vel forte dormit, et excitandus est. Ubi ab ironice dictis, si quis argueret sensu directo; refellendus est, distinguendo sensum verum a fallaci: et ostendendo, ob sensum duplarem, quatuor esse in syllogismo terminos.

Hujusmodi ambiguitates, cum crassae sunt, et manifestae; facile deteguntur adeoque vitantur: Periculum autem est, quando ita subdole quis arguit, ut, sub verborum formulis specie tenus manifestis, et minime suspicandis, latentem sensum insinuare satagat qui non est admittendus. Siquis, probatur, *posse Deum facere homines numero infinitos actu*, sic argueret; *Potest deus facere quot potest facere*, (clamitetque hoc tam indubium esse, ut, siquid in propositione culpandum sit, hoc saltem erit, quod Iudicra videatur, utpote identica;) indeque assumat; *Est autem eorum numerus (quos potest facere) vel finitus*, (quod non dicendum est, quia sic determinaretur Dei potentia ad finitum aliquem hominum numeruin, ut eo plures non possit facere;) *vel infinitus*, (quod probatum eunt:) adeoque posse esse homines *actu infinitos numero*: (quodque de *infinitis numero* dicitur, pariter ostendetur de *infinitis magnitudine, infinitis potentia, dignitate, excellentia, &c.* posse sequi igitur creaturas esse omnibus modis infinitas.) Talia memini me, (cum puer eram) argumenta legisse plura apud Rodericum de Ariaga scholasticum: Sed non tam puer eram, quin potuerim fallacem sensum discernere. Adeoque negandam esse majorem propositionem (de qua tam gloriose clamitant qui sic arguunt:) eo sensu qui necessarius est ad inferendam eam conclusionem. Quippe illud *quot potest facere*, intelligendum erit vel *distributive* de singulis, (qui patentior sensus prima facie videatur;) atque sic certum est, *Deum posse facere quot potest facere*, hoc est *nullus est eorum quos potest facere, quam cum possit facere*; (sed hic sensus non sufficit argumento;) vel *collective* intelligendum, nempe *posse Deum tot facere*; ut *cum hi facti fuerint, non possit plures facere*; (ut qui totam suam potestatem jam in actum redegerit;) Atque hoc sensu (qui ipsis necessarius erit) neganda est ea propositio: nempe *posse deum tot facere, ut deinceps alios facere non possit*. Quippe hoc eslet potentiam inexhaustibilem, *actu exaurire*.

3. Fallacia *compositionis*, quando male componuntur ea quae separatim vera sunt. Ut, si *Abrahamus de Isaaco* diceret (post natum *Jacobum*) *Pater est, et meus est; ergo meus pater.* Quod est argumentum (ut loquuntur) à bene divisis ad male conjuncta. Sic, possibile est album esse nigrum, et sedentem stare; vera sunt in sensu diviso, sed non in sensu composito: Hoc est, possibile est ut, quod jam est album, fiat alio tempore nigrum; sed non, ut sit nigrum dum manet album: Item, ut, qui jam sedet, alio tempore stet, non eodem. Sic, possibile est, eum *Romae esse qui Londini est*; Nempe, alio tempore, non eodem. Item, duo et tria sunt par et impar; Nempe, separatim sumpti, alter par est, alter impar numerus; Sed, conjunctim sumpti, duo et tria, hoc est quinque, sunt impar numerus, non par.

4. Fallacia *divisionis*, quando male dividuntur ea quae junctim vera sunt: Sic omnes planetae sunt septem; nempe collective sumpti, quod verum est; non autem distributive sumpti: adeoque male quis inde argueret, *Solem et Lunam esse septem*, eo quod sint planetae; Quippe verum id est (ut loquuntur) in sensu composito, sed non in sensu diviso. Similiter si quis argueret *Socrates est mortuus, ergo Socrates est*: Item, de *Pictura*; est homo piatus, ergo est homo: Et, de falsa moneta; est argentum simulatum, ergo est argentum: Quod est, arguere (ut loquuntur) a bene conjunctis ad male divisa. Atque idem intelligendum de aliis terminis (ut loquuntur) diminuentibus; ubi adjectum vel tollit vel minuit id cui adjicitur. Solvuntur autem hae fallacie five *Compositionis* five *Divisionis*, distinguendo ambiguos sensus, indeque ostendendo plures adesse terminos quam oportuit.

5. Fallacia *Accentus seu Pronunciationis*; quando voces eisdem literis scriptae, aut non multum diversis, sensu tamen differentes, promiscue confunduntur, (sive id temere factum sit, sive data opera ad fallen-dum.) Ut *hortus et ortus*; *hara et ara*; (quae spiritu differunt:) Item *malum* adjectivum, et *malum* pro-

pomo; sic *edo* de cibo comesto, et *edo* de libris editis; (quae differunt quantitate primarum syllabarum;) sic *cervus* et *servus*; *seu* et *ceu*; *concilium* (à conciendo) et *confilium* (à consulendo;) *callidus* et *calidus*; *Jenua* et *genua*; *Jena* et *gena*; (diversis literis, sed eodem sono, prout nunc dierum proferri solent:) Sed crassiores sunt hae fallaciae quam ut perito imponant. Solvuntur distinguendo ea quae confunduntur, indeque monstrando pluralitatem terminorum.

6. Fallacia à *Figura dictionis* dici solita, quando quis ab aliquali similitudine seu derivationis analogia, parem significationis analogiam concludit. Ut, quia ἀρυπτω et καλυπτω, tantundem fere significant; item ἄνδο, *tego*, *claudio*; ergo ἀποἀρυπτω et ἀποκαλυπτω tantundem significarent: itemque *recondo*, *retego*, *recludo*. Similiter, in lingua nostra, quia *to* et *unto* tantundem significant: ergo *toward* et *untoward*: Item, quia *roast meat* et *meat roast* tantundem significant; itemque *baked pudding* et *pudding baked*: ergo tantundem significarent *pan pudding* et *pudding pan*; *mill horse* et *horse mill*. Quibus solvendis, sufficit, negare argumentum ab *Analogia* in omnibus verum esse: praesertim ubi quid contrarium suadeat. Quippe hujusmodi Fallacia *materiam* syllogismi magis; spectat, quam *formam*: dum id praesumitur ut universaliter verum, quod non est.

Fallacie *extra dictionem dictae*, sunt, quae non tam ab ipsis vocibus seu loquendi formulis dependent, quam a materia vocibus substrata; solentque numerari septem: *Fallacia Accidentis*; *A dicto secundum quid ad dictum simpliciter*, *Ab ignorantie Elenchi*; *A non causa pro causa*; *Fallacia consequentis*; *Petitio principii*; et *Fallacia plurium interrogationum*.

1. *Fallacia accidentis*; cum *accidentarium* quiddam confunditur cum eo quod est *essentialis* seu principaliter intendum. Puta, si de quopiam dicatur, *Quod emit comedit*; (nimirum quoad rei substantiam, non omnia eius *accidentia*;) indeque quis inferret, sed *crudum emit*,
ergo

ergo crudum comedit : argumentatio fallax est; quoniam de re ipsa intelligendum erat, non de re sic qualificata. Item; qui nascitur moritur; sed nascitur infans, ergo moritur infans: seu contra, mortuus est senex, ergo, natus est senex: Intelligendum enim erat de identitate personae, non identitate aetatis. Pariter; *Gladius et ensis idem sunt*; sed *Gladius est vox trissyllaba*; ergo et ensis: Fallit argumentum; cum id quod de indentitate significationis dictum erat, traducitur ad numerum syllabarum; quod plane accidentarium est ad id de quo fiebat sermo. Solvitur distinguendo sensus diversos, indeque ostendendo pluralitatem terminorum.

2. *Ad dicto secundum quid, ad dictum simpliciter*; quum quid sensu limitato seu conditionato prolatum, applicatur tanquam absolute dictum. Ut, si *Æthiops concluditur albus esse*, quoniam est *albus dentes*: Aut quis sapere concluditur, quia est sapiens opinione sua: Aut cognitione praeditus, propter cognitionem falso dictum. Solviter haec (ut reliquæ) distinguendo varios sensus.

3. *Ab ignoratione elenchi*: ubi elenches intelligitur de confutatione ante dicti, seu contradictorii probatione: Adeoque ignoratio elenchi, est, cum quid profertur ut contradictorium, quod contradictorium non est, sed cum antedicto satis consistens. Jam vero, ut Affirmatio et Negatio sint vere contradictoriae, tres saltem conditiones recenseri solent ut necessariae: Nimirum, ut sint, 1 ad idem, 2 secundum idem, et 3 eodem tempore. Puta, si quis Poetam dixerit lascivum esse, de Catullo loquens; huic non contradicitur, dicendo Virgilium (poetam) non esse lascivum: quia non ad idem. Sic dicenti aethiopem nigrum esse, non contradicitur dicendo dentes esse albos; quia non secundum idem, seu, non eodem respectu; Nam alter de corporis colore, alter de colore dentium loquitur. Item dicenti Iohannem et Jacobum similes esse (intelligendo corporis formam) non contradicit qui prudentem alterum, alterum imprudentem dixerit. Item, si quis Juvenem fuisse quempiam dixerit; alter senem; nulla fit con-

tradictio si non de *eodem tempore* fit sermo. Solvitur hoc, monstrando nullam esse contradictionem, propter defectum harum conditionum alicujus.

4. *A non causa pro causa.* Quando quidpiam ut causa assignatur illius rei cuius non est causa. Utpote, si quis *vini usum* interdixerit, eo quod *ebrios faciat*; quippe hoc non ab *usu* sed ab *abusu* vini provenit. Sic Apostolus arguit, Rom. 7, 7, 12. *non culpandam esse legem*, tanquam *peccati causam*; sed *concupiscentiam*, quae a lege occasionem peccandi sumeret. Pariter, cum *cometae* (quia quandoque praecedunt assignantur ut *causae mortis* Principum, similiusque. Et *Elias ab ephabo insimulatus ut perturbatur Israelis*, 1 Reg. 18. 17. Respondetur ostendendo veras causas; vel faltem, has non esse.

5. Fallacia consequentis; quando quid a quoipiam infertur ut consequens quod inde non sequitur. Ut cum *prosperum scelus, virtus* vocatur; et *afficta virtus, sceleris* damnatur, (ut in casu *Jobi*;) quasi quidem, *omne prosperum, bonum esset*; *omne afflictum, malum*. In quibus nulla est rerum connexio necessaria. Similiter, quoties illatio secus facta est quam per Logicae leges fieri debet. Puta, (contra leges Conversionum;) *Quoniam omnes homines sunt animalia, ergo omnia animalia sunt homines*; Aut etiam, *Quia animalium aliqua non sunt homines; ergo aliqui homines non sunt animalia*. Aut, (contra leges syllogismi,) *si homo, tum animal; sed non homo, ergo non animal*: vel, *sed animal, ergo homo*. Item; *Remunerabitur pietas, vel in hac vita, vel in futura, sed in hac vita, ergo non in futura*; aut, *sed in futura, ergo non hac*: Non sequitur, inquam, nam *in utraque*; ut quae *praemissa habet et hujus vitae, et futurae*, 1 Tim. 4. 8. Similiter, si contra alias syllogismorum leges peccetur. Respondetur, monstrando errorum formae; aut, alios in eadem forma ostendendo, ubi ex veris praemissis inferatur conclusio manifesto falsa.

6. *Petitio principii*; quando assumitur quod era^t probandum sive eisdem verbis id fiat, sive quae tantundem significant; aut, quae praesumunt quod erat probandum. Item, si *ignotum per ignotius* probatum imus, aut per *aeque ignotum*. Puta, si *mundum incepisse* probaret quis, eo quod *tempus aliquando fuit quo pri-mum existeret*; quod tantundem est. Item, quod vocant, *disputare in circulo*; ad id redeundo a quo pri-mum discessum erat. Utpata, si quis *Ignem urere* probaret, eo quod sit *calidus*; et mox (paucis forte inter-jectis) *calidum esse*, quia *urit*. Refellitur, monstrando nugacem processum arguentis dum nequicquam pro-movetur.

7. *Fallacia plurium interrogationum*: dum plures ita complicantur quaestiones, ut nec junctim negari possint, nec junctim affirmari. Utpata, si interrogetur, *Num Homerus et Virgilius fuerint Graeci?* *Num Vir-gilius et Cicero fuerint Poetae?* *Num Ulysses fuerit formosus et facundus?* Ubi nec utrumque conceden-dum est, nec utrumque negandum. Respondendum est vel negando copulativum, (*non utrumque*) vel se-paratim alterum affirmando, alterum negando.

Atque hae sunt quae recenseri solent fallaciae: Non quod hae sint omnes; aut quod harum aliquae non possint omitti (ut cum aliis coincidentes: sed quod has prae reliquis notare soleant Logici; et siquae occurrant aliae, possint vel ad harum alias referri, vel simili modo refelli. Et quidem pleraque com-mune admittunt responsum; vel ostendendo quod peccetur contra formam syllogismi; vel distinguendo varios sensus quibus terminorum aliquis usurpat, indeque ostendendo pluralitatem terminorum.

Interim hic monendum duco; quod hae *Fallaciae*, utcunque justam argumenti vim non habeant, applime tamen commoda sunt ad idonee quod *ingeniosum vulgo* dicimus: Ut sunt joci, facetiae, diaetria, scom-mata sarcasmi, retorsiones lepidae, (*wit, raillery, re-partee.*) Quippe hoc omne fundari solet in hujusmodi

Falla-

Fallaciarum aliqua. Nonnunquam allusio sit ad verborum sonos ; nunc ad ambiguam vocum significacionem ; nunc ad dubium syntaxin ; nunc proverbialiter dici solita accommodantur sensu proprio, aut vice versa : nunc aliud aperte dicitur, aliud clam insinuantur ; saltem oblique insinuantur, quod non erat directe dicendum ; nunc verba contario sensu captantur, et retorquentur ; nunc verisimile, insinuantur ut verum, saltem ut suspectum ; nunc de uno dicitur, quod, mutato nomine, de alio intellectum vellent ; nunc ironice laudando vituperant ; nunc objecta spicula, respondendo declinantur, aut etiam (obliquata) alio diriguntur, forte sic ut authorem feriant ; et fere semper ex ambiguo luditur. Quae quidem fallaciarum formulae, si frigidae sint crassaeque, ridentur ; si subtiliores, arrident ; si acutae, titillant ; si aculeatae, pungunt.

C A P. XXI.

De materia Syllogismorum.

DE Syllogismorum *Formis* hactenus dictum est ; atque (ut quae eo spectant) de *Fallaciis*, quae sunt a justa forma deviationes. Restat, ut de Syllogismorum *Materia* agamus ; hoc est, de Veritate et Certitudine propositionum. Quippe utcunque accuratae sunt argumentationum formulae ; si tamen propositiones ipsae (quam *Materiam* diximus) aut non sunt verae, aut non certae, infirmum est argumentum. Quanquam enim, etiam tum, conclusio vera esse possit, et inde (si verae essent) necessario sequeretur : si tamen praemissarum vel utraque, vel saltem altera, non sit vera ; non inde sequitur veram esse conclusionem ; et, si vera sit, saltem non probatur vera esse.

Jam vero Veritas aut Falsitas propositionum (ex quibus constat argumentum) judicanda est (praecipue) a Principiis istius Artis seu Scientiae ad quam potissimum spectat id de quo arguitur. Utpote, in naturali philosophia, ex Principiis Naturae ; aut saltem Naturali

turali Historia: In Philosophia Morali, a Principiis Praxeos, seu legibus Boni et Mali: In Mathematicis, a principiis suis: In Metaphysicis, ex suis; (quo referenda sunt pleraeque Regulae seu Axiomata, quae tradi solent in ea Logices parte quam Topicam vocant; saltem nisi Metaphysicam velimus cum Logica confundere:) Atque in aliis similiter.

Et quoniam in his non semper ad absolutam Certitudinem pervenire datum sit: contentos esse oportet eo qui haberi potest *Probabilitatis* gradu: Adeoque pro Universalis admittere, quod ut plurimum contingit, quodque merito expectemus; usque dum quidam de praesenti casu appareat in contrarium.

Hinc est quod, absque omni scrupulo, haberi soleat Universalis propositio, quod *Omnis homo est Bipus*, (nec plures nec pauciores habens quam duos pedes:) quodque hoc sit Inductione satis comprobatum, quoniam hoc in *Petro*, *Johanne*, *Jacobo*, caeterisque, conspicimus indies: et siquid in contrarium aliquando contingat; pro *manco*, *mutilato*, *monstro*, *prodigiove* haberi solet. Atque tum demum intelligenda dicetur propositio, de hominibus *perfectis*, de hominibus (ut loquuntur) *generaliter sumptis*, hoc est hominum parte longe maxima. Adeoque *Titius* (ut qui homo est) *praesumetur* duos habere pedes (nec plures) nisi contrarium pateat. Et quidem si contrarium comperiatur, dicetur hic casus extraordinarius. Quando igitur arguimus, *Titium* (cum homo sit) *bipedem esse*: *Hoc apprime probabile*, seu *verisimile*, dicendum erit, potius quam *absolute certum*.

Et quidem, si incompta fuisse et plane ignorata *Maurorum* gens: non minus censenda foret universalis propositio, *Omnis homo est albus*, quam *Omnis homo est bipus*. Jam vero, cum magno numero mortales (*Mauritaniae* incolae) comperiatur aut *Nigri* aut *Fusci*: contenti sumus id particulariter proferre. Hominum aliqui (aut forte, plerique hominum) *albi* sunt; non, *Omnes*.

Pariter;

Pariter; si quando compareat aut *Corvus albus*, aut *Cygnus niger*, dicetur *rara avis in terris*: et quanquam non *impossibilis* habeatur, tam raro tamen contingens ut dicatur rotunde (in historia naturali) *Omnes Corvi nigri sunt; et omnes Cygni, albi.*

Pari ratione, censi solet *Risibilitas* Humani generis *Propria*; et à Rationalitate inseparabilis: Adeoq; *Homo* et *Risibilis*; item *Rationalis* et *Risibilis*; termini conver-
tibles: (*omnis homo est risibilis et omne risibile est homo.*) Quod quidem eo usque obtinet, ut hoc fere unicum sit exemplum, quod plerique Logici proferunt, *perfectae* demonstrationis, seu (ut loquuntur) *potissimae*: Dum nempe, de *Subjecto* (Homine) demonstrant *Essentiale consequens* (Risibilitatem,) per *Essentiale constituens* (Rationalitatem,) unde *immediate* et *adaequate* pro-
fluere volunt Risibilitatem. Non quod ulla sit (quantum ego video) necessaria (in rei natura) connexio Risibilitatis cum Rationalitate; sed solummodo, quia (quatenus observatum fuerit) generis humani omnes (data occasione) Ridere (sed et Flere) aliquando solent; quod de aliis animalibus non fuit (hactenus) observatum, aut (si sic) dissimulatum est.

Et quidem tota *Naturalis Philosophia* vix aliud est quam *Naturalis Historia* in ordinem digesta. Siquid ibi erratum sit in materiis colligendis; id non Logicae imputandum est (cujus est observata digerere) sed ab imperfecta rerum observatarum collectione. Quodque de Naturali Philosophia dictum est; de aliis pariter intelligendum est, circa quae versatur Logica.

Si autem, a rebus rite observatis, indebita fiat illatio; illudque inde ut certum concluditur, quod tantum est Probabile; aut non concluditur Probabile, cum id suppetat unde hoc saltem concludatur: hoc erit defectui Logicae imputandum.

Hac consideratione factum est, quod Syllogismi (pro ratione materiae) distingui soleant in *Apodicticum*, *Dialecticum*, et *Sophisticum*.

Sophisticum

Sophisticum jam consideravimus; ut qui Syllogismi Formam potius spectat quam *Materiam*; quippe qui ad fallendum magis quam probandum comparatus est.

Apodicticus (sive *Demonstrativus*) est, qui putatur *absolutam certitudinem probare*; indeque creare (quam vocant) *Scientiam*, seu certam cognitionem; *Scientificus* inde dictus.

Didascalicus, (qui et *Topicus*, et *Dialecticus* dicitur,) qui, ex praemissis faltem Probabilibus, *Probabilitatem* faltem probat; indeque *Opinionem* seu probabilem conjecturam creare dicitur. Deque his duobus posterioribus restat dicendum.

C A P. XXII.

De Demonstratione.

Syllogismus *Apodicticus* sive *Demonstrativus* (a Graeca voce ἀποδεξις dictus; quae Latine *Demonstratio* reddi solet;) talis appellari consuevit Syllogismus (seu Syllogismorum series) qui ex certis Principiis certam infert conclusionem: Adeoque non tantum probabilem conjecturam, sed absolutam certitudinem rei probatae facit.

Tales reputari solent, quas vocant *Demonstraciones Mathematicas*: in quibus, ex Principiis ita certis, ut de eis nemo (qui ea intelligit et perpendit) merito dubitare potest: id quod proponitur probandum ita certo deducitur (Syllogismi unius plurimumve opere) ut de ejus veritate non possit dubitari. Atque ab hac διέξωσις seu αποδεξίωσις significatione apud Mathematicos, mutuatur (credo) Aristoteles eandem vocem pro argumentis omnium certissimis; quippe quod de talibus vox ea soleat apud Mathesecos scriptores usurpari.

Cumq; *Demonstraciones* omnes (quae hanc merentur appellationem) tales sint; non tamen eodem omnibus dignitatis gradu haberi solent. Utut enim eadem *certitudo*, non tamen eadem est omnium *evidentia*.

Est

Est quae dici solet *Demonstratio τε οτι* (*quod sit,*) quae ostendit rem *esse*: et *Demonstratio τε διοτι* (*cur sit*) quae ostendit unde sit quod ita est; verasque rei causas aperit.

Atque ex Demonstrationibus *τε οτι*, alia dicitur *Apagogica* (seu per impossibile,) alia *Ostensiva*.

Demonstratio Apagogica (*ἀπαγωγὴ*) deducendo ad Absurdum seu impossibile; non directe probat quid *esse verum*, sed *non esse falso*, (eo quod, si falsum foret, sequeretur inde Absurdum quid seu Impossibile,) indeque concludit verum esse. Hujus exempla supra dedimus in Reductione modorum *Baroco* et *Bocardo*. Estque in frequenti usu apud Matheseces scriptores. Sic demonstrat Archimedes, *Circulum aequalem esse Triangulo Rectangulo quod latera circa angulum rectum habeat alterum Semidiometro alterum Perimetro circuli aequale*: monstrando, quod *non sit inaequalis*. Quippe neque Major (quia sic foret Rectilineum aliquod circulo Inscriptum, ipso circulo majus;) neque Minor (quia sic foret Rectilineum circulo Circumscripsum, ipso circulo minus; et, utrovis modo, totum minus esset parte sui; quod absurdum est et impossibile:) Adeoque (cum non sit inaequalis) *Aequalis* est. Simili modo describit *Ovidius* *fluctum decumanum*, (*posterior nono est, undecimoque prior.*) Sic passim apud Mathematicos probatur quid alteri aequale esse; eo quod sit Majus quam quidpiam eo altero minus, et Minus quam quidpiam eo altero majus. Sic, si adesse homines probemus, *plures quam novem, et pauciores quam undecim*, (propter absurdum quidpiam utrovis casu secuturum,) sequitur omnino adesse *decem*. Et universim, cum quidpiam verum esse probemus, eo quod, si falsum foret, absurdum quidpiam inde sequeretur; Probatio dicetur *Apagogica*. Quae nissimi gradus censetur *Demonstratio*.

Demonstratio ostensiva τε οτι, quando directe probatur rem ita esse. Utputa, si probemus *six et quatuor* tantundem esse atque *septem et tria*, quoniam *unumvis est decim*.

Uita-

Utravis harum admitti solet, apud Mathematicos, pro justa Demonstratione: Ut qui ad Demonstracionem, nil porro postulant, quam ut *Praemissae certae sint*, sitque conclusionis inde *corta illatio*.

Logicorum tamen plurimi, utut *minus certitudinis* passim admittunt (quod facile est probatu *plus formalitatis* postulant, ut quid dicatur Demonstratio. Et quidem, nisi probetur *Effectus* per propriam *Causam*; vel saltem *Causa* per *Effectum* proprium: utcunque certa sit et indubia probatio:) *Demonstrationis nomine* non dignantur; nequidem *re di*.

Demonstratio quae dicitur *re di*, ostendit non modo, *quod sit*, quid, aut *quod non sit*; sed *cur*, seu *quam ob causam* sit vel non sit. Puta, si probetur (Negativa) *quod Pisces non respirant*, quia *non habent pulmones*; Aut (Affirmativa) *quod (certo tempore) futura est Eclipsis solis*; quia (tum temporis) *interponetur Lunare corpus inter nos et solem*: Hanc agnoscent esse Demonstrationem *re di*, quia Effectus per Causam probatur.

Ad eam autem quam vocant *Demonstrationem potissimum*, (utpote omnium excellentissimam et perfectissimam,) plura adhuc postulant tanquam necessaria. Nimirum, ut *Effectus* probetur per *Causam propriam*, *immediatam*, et *adaequatam*.

Magna quidem hic occurrit apud Logicos scrupulositas de conditionibus Demonstrationis *potissimæ*. quae scilicet et quot requirantur ut Demonstratio dicatur *Potissima*: sed omnium summa in his fere continetur, ut *causa per quam* sit Demonstratio *sit propria, immediata, et adaequata*.

Ejusque specimen hoc solet exhibere. *Omne Rationale est Risibile*: *Omnis homo est Rationalis*: Ergo *Omnis homo est Risibilis*. Quae est syllogismus in *Barbara*: (voluntque in nullo alio modo concludi posse Demonstrationem *potissimam*.) Affectio (*Risibilis*) demonstratur, inquit, de (*Homine*) subjecto Adaequato (quippe *omnis* et *solus homo est risibilis*; per

pro-

propriam causam seu causam per se (non causam aliquam per accidens,) *nimirum*, eo quod sit *Rationalis*, (quippe, a Rationalitate, proprie atque essentialiter fluere docent Risibilitatem;) *causamque immediatam*, (utpote a qua tam immediate oritur ut nulla intercedat consideratio intermedia per quam connectatur, cum Rationalitate, Risibilitas;) et quidem causam *adaequata*; ut, ubi altera sit, ibi sit et reliqua, nec uspiam alias; quippe talem esse volunt Rationalitatem Risibilitatis causam.

Si scrupulosius inquiratur in rem hanc; Numqua sit *essentialis connexio* inter rationalitatem et risibilitatem, quo sit ea *propria causa* hujus, seu *causa per se*; ut Rationalitas, propter ipsam sui *Essentiam*, non possit esse absque Risibilitate; neque haec absque illa: et quidem *immediata*, absque interventu aliis considerationis qua connectantur; atque *adaequata*, ut ad omnes rationales extendatur atque ad hos solos: subtilior forsan effet inquisitio quam ut ei facile satisfiat. Sed foret illa Physices, seu Naturalis Philosophiae inquisitio; non, Logices. Sufficit ad rem praesentem, ut, dato quod haec ita sint, appositum hoc sit specimen, seu Exemplum, *Potissimae demonstrationis*. Hoc est; Posito quod ea sit *rationalitatis natura*, ut inde *necessario* profluat (et *immediate*) *Risibilitas*; eaque sit *Risibilitatis natura* ut non possit aliunde oriri quam per *immediatam resultantium* a rationalitate; atque tam ampla sit utriusque extensio, ut ad *omnes homines eosque solos*, pertingat: Tum accommodum erit hoc exemplum Demonstrationis *potissimae*. Sed et porro docent; quod, si haec non sit appositum exemplum, merito dubitandum sit, nunquid aliud sit in rerum natura exemplum aptius.

Ego specimen potius quae sive in Mathematicis, (dato, quod *Definitio Mathematica* habenda sit pro *Essentia rei definitae*:) Quippe hic, si uspiam, spectandum videatur tale specimen.

Tale

b. 3.
ali-
nalis,
aliter
ntam,
cedat
cum
qua-
piam
Risi-
nqua
ilita-
r se;
pos-
: et
ratia-
nnes
for-
Sed
qui-
, ut,
nen,
est;
ecas-
Risi-
im-
npla
solos,
lum
uod,
tan-
lum
cicis,
pro
spe-
Tale

Tale forsan hoc censabitur, de recta linea; nisi quod desit una vox Latina, qua significetur linea recta; qualis est homo qua nuncupetur animal rationale. Dicatur, si Placet, strictura seu extractura (prout sive a stringendo, sive potius ab extrahendo, linea recta dicitur, apud nos, freight; estque vox extrahura Jurisconsultis nostris, alio significatu, nota.) Unde si, arguamus.

Linea quaevis Recta est omnium intra eosdem terminos brevissima.

Sed, strictura quaevis est linea recta. Ergo Strictura quaevis est linearum omnium intra eosdem terminos brevissima.

Quippe hic Affectio, seu praedicatum conclusionis, (brevissima linearum eosdem terminos habentium,) demonstratur de Subjecto (strictura, seu linea recta,) ut adaequata proprietas, per ipsam Essentiam (seu stricturae formalem rationem) quae est εὐθύνη seu Rectitudo. Quippe ab ipsa Rectitudine (atque a nihilo alio) necessario atque immediate resultat; quod sit omnium brevissima eosdem terminos habentium. Ipsa enim εὐθύνη seu rectitudinis ratio (quae, ex communi usu, mente melius concipitur, quam possit aliis verbis definiri;) est propria, immediata, et adaequata causa hujus brevitatis. (Εὐθύνη vocem interpono, quoniam, apud Graecos, aliud est εὐθυνή, aliud ὁρός; illud de Lineis; hoc, de Angulis, dictum: Pro quibus Latini promiscue dicunt rectum.)

Vel (dimisso quod pro recta linea nomen fecimus stricturam, pro linea recta) ponamus ejusdem definitionem Euclideam, ut ea sit quae inter puncta sua jacet (ἰετοί) aequaliter, (seu praeceps, exacte, aequab. liter; nos dicimus just between.) Quae itaque intelligenda est id ipsum significare quod nos, sub rectitudinis notione, mente concipimus: (et, mihi quidem, ipsum rectitudinis nomen, facilius intellectu videtur, ex communi usu, quam talis definitio; quod usu venire compiperimus in definiendis vocibus notissimis.) Unde sic arguimus:

Qua

Quae aequabiliter jacet inter sua puncta, est linearum omnium eisdem terminos habentium brevissima; Sed

Recta inter sua puncta aequabiliter jacet: Ergo Recta est linearum omnium eisdem terminos habentium brevissima.

Quae demonstratio est, aliis verbis, eadem quae prius.

Sic demonstrabitur, *Circuli radios aequales esse*, et, *in eodem plano omnes*: eo quod, *Per definitionem Circuli (quae ejus essentiam continet) Círculus est figura plana, centrique a circumferentia distantia est ubique eadem.*

Similiaque in Mathematicis (quam in aliis scientiis) facilius inveniamus; eo quod magno hic conceditur libertas (per definitiones magna ex parte arbitriarias) limitandi et determinandi definitae vocis significatum (adeoque *Essentiam rei quam innuit ea vox*) et quidem alibi aliter, (aliud enim significat *Triangulum apud Euclidem*; aliter apud *Theodosium*: *Conusque et Cylindrus aliter apud Apollonium significant quam apud Euclidem*:) atque ex Voci sensu (sic determinato) facilius est *Proprietates* invenire, quae inde necessario et immediate resultent. Sed in Philosophia Naturali, verbi gratia, postquam convenit quod vox *Equus*, illud designat *Animal* quod eo nomine vocari solet: non ita facile est determinatu, quid sit absolute et adaequate necessarium ad hujus animalis *Essentiam* (quae non est arbitrio nostro determinanda, sed ita sumenda ut in rerum natura reperitur;) quaeque ab ea *Essentia* immediate et adaequate resultant proprietates.

Sed redeamus ad illud quod vulgo solet exhiberi specimen: In quo *Risibilitas* praesumitur a *Rationalitate* immediate et adaequate fluere; et *Rationalitas* constituere et adaequate determinare *Essentiam Hominis*, ut ab aliis animalibus distincti; adeoque illa per hanc de *omnibus hominibus* demonstrari, demonstratione potissima et perfectissima.

Si per idem *Medium* probatum eatur *Petrum esse risibilem*; (eo quod omnis rationalis sit risibilis; sitque Petrus rationalis: adeoque risibilis:) Admittent hanc *Demonstrationem* esse, sed non quam vocant *Potissimum*: quoniam non *immediate et adaequate* resultat a *Petreitate* sua (ut loqui amant) sed ab ipsius *Humanitate*; quae aliis cum eo hominibus communis est.

Pariter, si probetur *omnes homines esse sensu praeditos*; eo quod sint *animalia*; sitque *animali essentiale sensitivum esse*: Neque hanc permittent dici *Potissimum demonstrationem*; (licet hic, subjectum sit *Universale*; non *Inividuum*, de quo negant demonstrationem fieri posse: *singularium*, inquiunt, *non est demonstratio*.) Quamquam enim sit (ut loquuntur) *praedicatio per se* (non *per accidens*) et *in primo modo dicendi per se*, (in quo *Praedicatum est de Essentia subjecti*; quippe ita sunt *Animal* et *Sensitivum* respectu *Hominis*, utpote ipsius genus, et differentia constitutiva remota;) non tamen *quatenus ipsum* (ut loquuntur) seu *Universale primo*; quia non *immediate et adaequate* de homine dicitur *Sensitivum*; sed Homini convenit *quatenus est Animal*: neque ab *Humanitate* sua, sed ab *Animalitate* resultat, esse *Sensitivum*: Sed nec *adequate convenit Homini, sed est ipsi cum aliis animalibus commune*. Adeoque *demonstratio non Potissima*.

Alias item habent subtiles speculations de *Demonstratione*, atque ad eam *requisitis*; sed quae magis curiosae sunt quam cognitu necessariae: quas igitur omitto.

Verum hoc utcunque tenendum est; Quod clarissima atque evidentissima tum *Probandi* tum *Docendi* methodus (quaeque animo maxime satisfacit) *ea est*, qua, *Rem ita esse ostenditur*, per veram causam unde fit ut ita sit. Adeoq; potius *est* (quatenus id fieri commode potest) hac uti methodo, ut magis scientifica. Nec prius acquiescere (tanquam in plena probatione) quam *rem affirmatam habeamus a principiis ita certis*

et

et evidentibus deductam, ut de eis mens humana merito dubitare non possit; atque ita immediatis, ut vel non possint, saltem non indigeant, per notiora quam ipsa sunt probari, (Quales sunt quae *κοιναὶ ἐννοίαι*, seu *communes notiones* dici solent:) vel à propositionibus quae jam ante fuerint ab ejusmodi principiis deductae.

Estque haec methodus, quam Mathezeos praesertim scriptores prosequi solent. Quibus mos est, *Postulata* quaedam et indubia *Axiomata* praemittere, indeq; (per consequentias indubias) propositiones alias inferre; atque ab his demum alias, atque sic deinceps, donec ad id perventum sit quod demonstrandum suscipiunt.

C A P. XXIII.

De Syllogismo Topico.

Syllogismus *Topicus* (qui et *Dialecticus* dici solet et *Didascalicus*) talis haberi solet syllogismus (seu syllogismorum series) qui firmam potius Praesumptionem, seu Opinionem valde probabilem creat, quam absolutam certitudinem. Non quidem ratione *Formae* (nam Syllogismi omnes, si in justa forma, sunt Demonstrativi; hoc est, si Praemissae verae sint, vera erit et Conclusio;) sed ratione *Materiae*, seu *Praemissarum*; quae ipsae, ut plurimum, non sunt absolute certae, et Universaliter verae; sed saltem probabiles, atque ut plurimum verae.

Nomen habet à Graeco verbo τόπος. (*locus,*) quo utitur Aristoteles pro designandis Locis seu sedibus argumentorum; quae sunt selecta quaedam materiae **capita** unde deduci solent argumentua. Puta; à natura *Causarum* et *Effectuum*; *Subjecti* et *Accidentium* seu *Adjunctorum*; rerum item *Dissentiarum* seu alias inter se comparatarum; *Conjugatorum* item seu vocum ab eadem origine varie deflexarum; *Totius* et *Partis*; *Generalium* item ex *Specialium*; *Definitionis* et *Divisionis*; *Testimoniorum*; atque horum similium. Quae à va-

à variis Logicis varie solent enumerari. Ego eo ordine recenti quo in *Sandersoni Logica* occurunt; ut qui liber est in juvenum manibus familiaris, Logosque hos ad pauciora capita reducit, ille quam alii multi. Non enim mihi in animo est, aut studiose omnia conquirere, aut fuse prosequi; sed specimina quaedam exhibere.

His autem Locis, seu Argumentorum capitibus, subiecte solent quasdem Regulas, Axiomata, seu Propositiones receptiores, quae Argumentorum materiam subministrant; cum earum Limitationibus, Exceptionibus, aliisque Cautionibus necessariis.

I. De Causa et Effectu.

Voces has hic adhibent in ampliori earundem significatu; Ut causam respiciant *Efficientem*, *Materialē*, *Formalem*, et *Finalē*; item *Totalē* et *Particulālē* (sive *solitariam* et *sociam*;) *Actuālē* et *Potentialē*; *Proximālē* et *Remotālē*; *Propriālē* et *Accidentariālē* (sive *per se*, et *per accidens*:) De quibus hujusmodi solent tradere propositiones.

1. *Si Causa est, Effectus est; si non illa, neque hic.*
 Puta, si Sol oritur, dies est: si non, non est. Sed haec, inquiunt, Regula non semper obtinet; Utpote, 1. de causa Remota; ut cum haustus vini est causa Ebrietatis; nec semper tamen. 2. Si interveniat Impedimentum; ut cum Lapis, utut Gravis, a descensu impeditur. 3. Si sit causa tantum per accidens; ut cum terram fodiens invenit thesaurum; nec tamen semper. 4. Si causa sit partialis et per se insufficiens; sic, currenti non omni contingit praemium. 5. Si effectus talis sit ut permanere possit, remota causa; ut *Ædificium* remoto conditore. 6. Cum effectus idem a variis causis oriri possit; ut Mors, a Veneno, Morbo, Gladio, &c. a quorum aliquo si caveatur, potest tamen ab alio inferri.

2. *Si effectus est, causa est; si non ille, neque haec.*
 Pariles admittit exceptiones cum regula precedente.

3. *Qualis est causa, talis est effectus; et contra.* Ut, si arbor bona, fructus item bonus erit. Non tamen obtinet,

tinet. 1. In productionibus *Æquivocis*; ut cum de-formis Pictor, bellam Picturam facit. 2. Si extrinseca quaedam causa varietatem inducit; ut, cum Glacies non est Liquida, ut fuerat ex qua siebat Aqua.

4. *Quod facit tale, illud est magis tale.* Ut, Ignis qui calefacit Aquam, est magis calidus. Nec semper tam-en; utpote. 1. Vinum quod facit Ebrium, non ip-sum Ebrium est, (utpote hujus incapax:) 2. Pater non est, quam Filius, magis Homo, (quia substantiae non recipiunt magis et minus:) 3. Nec Praeceptor sem-per doctior quam Discipulus, ut qui partialis tantum causa fuerit:) Pariterque in multis aliis.

5. *Causa est prior Effectu.* Intelligitur praecipue de causa Efficiente; sed et in aliis item locum habet, ut in Materia, et Forma; etiam in Fine, prout hic cau-sae rationem subit; hoc est, quatenus Efficientem incitat ad agendum. Intelligendum autem est, *Prius natura*; non semper *prius tempore*. Nam *Ignis ejusque calor*, sunt contemporanei; item *Sol*, ejusque *Splendor*. Praefertim in causis *Moralibus*; ut *Mors Christi* est *tempore* posterior, quam *salus Adami*.

Sed hujusmodi Propositionum veritas, cum earun-dem Exceptionibus et Limitationibus, (an, et quate-nus, verae sint, aut non sint:) ad *Metaphysicam* pro-prie spectat; ubi natura Causae et Effectus, aliarum-que Relationum transcendentalium, cum earum Af-fectionibus et Proprietatibus, considerari solent: inde-que hoc transferuntur.

Si vero ea omnia huc inde transcribenda sint, (aliter quam speciminis, seu exempli gratia;) eo tantum quod possint esse Syllogismorum Materia: pariter transcribendum esset Metaphysics corpus integrum (nam et reliqua omnia fieri possunt Materia Syllogis-morum:) Nec Metaphysics tantum, sed reliquarum omnium Artium et Scientiarum dictamina: Puta (ex Naturali Philosophia) quod sunt *Quatuor Ele-menta*; *Septem Planetae*; quod *Materia et Forma* sunt *corporis partes constituentes*; Item (ex Morali

Phi-

Philosophia) quae ad *Virtutes et Vitia* spectant; ad *Bonum et Malum*; ad *Passionum regimen*; Item (ex *Mathesi*) *tres angulos trianguli rectilinei aequales esse duobis rectis*: aliaque istiusmodi. Quippe haec omnia esse possunt materia Syllogismorum.

Sed Logica et Metaphysica, prout à plurimis tractantur, ita commisceri solent, ut non mirum sit alteram ab altera multa mutuari: *Ramusque et qui illum sequuntur*, totam fere Metaphysicam, (qualis est *Transendentium doctrina*, quaeque generales Entium affectiones spectant,) ad Logicam religandam malunt; ejusque propterea partem primam ampliandam.

Quod autem de propositionibus ad *Causam et Effectum* spectantibus dictum est; ad alios qui sequuntur locos Topicos perinde spectat.

II. *De Subjecto et Accidente.*

Non tam stricte sumendae sunt hae voces, ut cum *Subjectum* pro *Substantia* sumitur; et *Accidens* pro eo omni quod *Substantiae* contradistinguitur: Sed per *Subjectum* intelligunt id omne quod, praeter ipsam sui essentiam, alia sibi attributa habet accidentalia; et per *Accidens*, omne id quod huic *Subjecto* sic attribuitur. Sic *Numerus* (utut ipse sit *Accidens*) dicitur esse *Par et Impar*: Estque *Numerus* hic pro *Subjecto* habendus; *Paritasque et Imparitas* sunt ejus *Accidentia*. Potestque tale *Accidens* esse vel *Proprium* vel *Commune*; item vel *Inhaerens* vel *Adhaerens* (seu *internum* aut *externum*;) item *Antecedens*, *Comcomitans*, et *Consequens*; et (inter alia) *rei Signa* et *Circumstantiae*. De quibus *Accidentibus*, hujusmodi tradunt Propositiones.

1. *Subjecti et Accidentis Proprii*, si alterum est, est et reliquum; si alterum non sit, tum neque reliquum. Nempe, propter eorum convertibilitatem. Si *Homo*, tum *Risibilis*; et contra.

2. Si *Subjectum est*, tum et ejus *Commune Accidens*; sed non contra. Si *Corvus est*, tum *Niger*; (quod de

Accidente inseparabili locum habet, non de separabili;) Sed non contra; si Niger, tum Corvus est.

3. Si *Commune Accidens non sit, tum neque est Subiectum: sed non contra.* Limitanda haec est ut praecedens.

4. *Si Res sit, sunt et necessariae Loci Temporisque circumstantiae; si non hae, neque res est: sed non contra.* Si Milo Clodium occidit, tum Clodius tunc et ibidem vivus erat, (absque quo non potuit illum occidere Milo: sed non contra; si tunc aderat, tum eum occidit Milo.

5. *Si cujuspiam Antecedens, Concomitans, aut Consequens; tum id est cujus hoc est antecedens, concomitans, aut consequens.* Sed locum non habet nisi ubi connexio est necessaria. Si sit Eclipsis Lunae, est Plenilunium: sed non contra; si Plenilunium, tum est Eclipsis. Ubi autem connexio non est necessaria; illatio, non est nisi conjecturalis; eaque magis minusve probabilis, prout ita est connexio.

III. De Dissentaneis et Comparatis.

Dissentanea sunt vel *Disparata* (ut *Bos* et *Equus*;) vel *Opposita* (de quibus in prima parte Logices dictum est; nimirum *Relativa*, *Contraria*, *Privativa*, et *Contradictoria*.) *Comparata* sunt vel secundum *Qualitatem*, (*Simile*, aut *Diffimile*:) vel secundum *Quantitatem*, (*Aequale*, aut *Inaequale*; *Plus*, aut *Minus*.) De quibus hujusmodi tradunt regulas.

De Relativis.

Si Relativorum alterum est, est et reliquum. Si *Parentes* est, est *Proles*. Sed locum non habet in *Relativis* secundum *Dici* sed secundum *Esse*: Ut, est *Visibilis* ergo est *Viso*.

De Contrariis.

1. *Si Contrariorum alterum sit, alterum non est.* Si *calidum*, non *frigidum*. Sed locum non habet in gradibus remissis; ut in *Aqua Tepida*, ubi est aliiquid *Caloris*, et aliiquid *Frigoris*.

2. *Si alterum non sit, alterum est.* Si Numerus non sit Par, est Impar. Sed non valet, nisi cum necesse est ut eorum alterum sit.

3. *Contrariorum idem est Genus, et idem Subjectum.* Si Albedo Color sit, est et Nigredo Color, Si Amor sit in Facultate Concupiscibili, ita est et Odium.

4. *Contrariorum Contraria est ratio.* Si Bonum si appetendum, Malum est fugiendum. Non valet autem in affectionibus, seu praedicationibus remotioribus; (non, quia Album est VISIBLE, Nigrum est INVISIBLE) Neque ratione Communis Subjecti; (non, quia Sanitas est animatorum, Morbus est inanimatorum.) Neque in eo quod est per Accidens; (non quia vir albus videt, ergo vir niger caecus est.) Nec ubi res dependet ex diversa constitutione subjecti, (non, quia Calor indurat Lutum, ergo Frigus emollit.) Aliisque casibus innumeris.

5. *Quod majori Bono contrarium est, id est majus Malum.* Ut puta, quia Sanitas Divitiis praefat, ergo Ægrotum esse, est malum majus Paupertate. Neque tamen semper valet: nam parum Ægritudinis minus malum est, quam magna Paupertas. Item, quia Philosophum esse, est majus bonum quam simpliciter posse Legere; non inde sequitur, majus esse malum, non esse Philosophum, quam nescire Literas.

De Privativis.

1. *Si Habitus est, Privatio non est; si haec est, non ille.* Siquis videt, non est caecus; si caecus, non videt.

2. *Si Habitus non sit, Privatio est; si non haec, tum ille.* Siquis non potest videre, caecus est; si non caecus videre potest. Sed non valet nisi in subjecto capacitemporeque debito, aptisque circumstantiis. Lapis enim non Caecus dicendus est, et si non videat; nec qui in Tenebris situs est, aut cum Oculis Clausis; neque (quod aiunt) Catulus ante diem Nonum, cum nondum sit tempus debitum.

De Contradictoriis.

Contradictoriorum, si alterum sit, alterum non est; *L 2*

si illud non sit, hoc est. Paries si non sit albus, est non albus; si non-albus, non est albus.

De Disparatis.

Disparatorum, si unum sit, reliqua non sunt. Siquid sit Equus; id non est Bos, Ovis, Leo, &c. Sed non valet in concretis Accidentibus: si Lac (verbi gratia) sit album; aut Mel flavum, non sequitur, non esse dulce; cum utrumque esse possit.

De Comparatis.

Similibus et Proportionalibus convenient Similia et Proportionalia: Dissimilibus et non-proportionalibus, Dissimilia et non-proportionalia. Si Plato sit mortalis, sic et Socrates. Si Argenti Uncia valet quinque numeros solidos, Duae unciae valebunt decem solidos. Non tamen locum habet, nisi intelligatur *reduplicativa*. quatenus tale. Non, si Æthiops sit Rationalis, erit et Corvus; quamvis uterque sit Niger. Nec Adamus dupli ponderis est (praeceise) dupli valoris; sed quadrupli, aut etiam pluris.

Plus, minus, aequale, attribuenda sunt non tantum rebus invicem comparatis, sed et propositionum probabilitati. Atque sic Comparatis, accommodari solent Regulae seu Propositiones, aliae Generales, aliae Speciales, de magis minusve Bonis.

Generales, sunt hujusmodi.

1. *Quod est Natura tale, id est magis tale, quam quod tale est per Participationem.* Sic Sol est magis Lucidus quam Aer.

2. *Quod est tale per Se, est magis tale, quam quod est tale per Accidens.* Sic Cibus magis est salubris quam Medicina.

3. Item, *Quod à Contrario magis distat, quam quod minus.* Sic, sub Polis frigidius est quam sub Tropicis; quia remotius ab Æquatore.

4. Item, *Quod plus Operatur, quam quod minus.* Fervidior ignis est, qui magis Calefacit.

5. Item, *Quod de Causa plus habet, quam quod minus.* Sic robustior est Juvenis quam Senex.

6. Item

6. Item, *Cui definitio magis convenit, quam cui minus.*
Sic illud Medium est magis utile, quod plus conducit
ad Finem.

Sed his omnibus, aliisque similibus, communis ad-
hibenda est limitatio, *caeteris paribus.*

Specialis regulae (de magis minusque Bonis) sunt
hujusmodi.

1. *Id melius est, in quo sunt Plura bona.* Adeoque
Peripateticorum Felicitas, melior quam Stoicorum.

2. Item, *Quod ad plura conduit.* Ut Justitia,
quam Fortitudo.

3. Item, *Quod est desiderabile propter Se, quam quod
propter Aliud.* Adeoque Pax quam Bellum.

4. Item, *Quod per Se bonum est, quam quod per
accidens.* Adeoque Bonae Leges, quam Mali Mores.

5. Item, *Quod est magis permanens.* Ut Virtus
quam Pulchritudo.

6. Item, *Quod est per Se tale.* Ut *autem* quam
Divitiae.

7. Item, *Quod ad meliorem Finem conduit.* Ut artes
liberales quam quaestuariae.

8. Item, *Quod circa melius Objectum versatur.* Ut
Theologia quam Medicina.

9. Item, *Quod ad Perfectionem conduit, quam quod
est pure necessarium.* Ut Visus quam tactus.

10. Item, *Quod proprius accedit ad desideratum Fi-
nem.* Ut Messis quam Sementis.

11. Item, *Quod meliori Simile est, quam quod dete-
riori.* Ut aes quam Plumbeum.

Sed his item communis est adhibenda limitatio,
Caeteris paribus.

De Verisimilitudine Propositionum, hujusmodi tradi-
solent Regulæ.

1. *Quae aequaliter aut sunt, aut non sunt; eorum si
alterum est, est et reliquum; si non id, neque hoc.* Sic
de Honoribus et Divitiis, quae videntur ad Felicitati-
tem pariter conducere: si illi non sufficient, neque
hae. De Cibo, et Potu; si ille sit ad vitam necessa-
rius, tum et hic.

2. *Si quod magis est Probabile, non est; neque erit id quod est minus probabile.* Si non omnibus placet Homerus, multo minus Maevius.

3. *Si id sit quod est minus Probabile, tum et id quod est magis probabile.* Si Latrocinium sit morte punendum, multo magis et Sacrilegium.

Sed adhibenda communis limitatio, *Caeteris paribus.* Atque etiam tum, Argumentum non certum erit, sed saltem probabile. Saepe enim id accidit, quod minus est probabile.

IV. *De Conjugatis, Notatione, et Derivatione.*

Conjugata; proprie, ea sunt vocabula quae, propter affines significaciones, affinem item sonum, et derivationem sortiuntur; ut ab eadem Origine derivata. Ut *Justus, Justitia, Juste, &c.* Ex quibus, *Abstractum et Concretum* (quae dicuntur,) praeceteris (ut supra dictum) considerari solent. Sed, in Argumentatione, affinitas Significationis, potior est quam Soni affinitas.

Per *Notationem* intelligi solet, ratio nominis ab Etymologia seu Derivatione petita. Ut *Philosophia,* ab amore *Sapientiae* nomen habet. Et, a *Consilio, Consul;* ut qui Reipublicae *consulere* debet, et cum opus est, *consilium* adhibere. Non semper tamen Etymologiae respondet Significatio. Ut *Piscina,* ubi non sunt pisces. Sic *Triquetrum* pro Triangulo. Aliaque; ubi rebus nomina non convenient.

De his hujusmodi tradunt regulas.

1. *Ubi alterum Conjugatorum convenit, convenit et reliquum; ubi non illud neque hoc.* Socrates, si *Justus* est, *Juste* agit. Liberalis cogitat liberalia. Amicus amat. Sed saepe fallit Regula: Ut 1. si affinitas sit soni magis quam significationis, (ut, *Vinum* habet, ergo est *Vinolentus.*) 2. Cum actus pauci non sufficiunt ad concludendum habitum, (non, si aliquando *juste* agit, ergo *justus* est.) 3. Quando arguitur a Potentia ad habitum, (*rifibilis* est, ergo *ridet.*) Sed et saepe alias.

2. *Si hoc illi conveniat, tum et Conjugatum hujus*

con-

conjugato illius : et contra. Si albedo est color, tum album est coloratum. Fallit autem, 1. Si conjugatio seu affinitas, sit in sono, non in sensu. 2. Si arguatur affirmative a Concreto ad Abstractum (ubi prædicatio non est *per se*, sed tantum *per Accidens* :) Ut, Album est Dulce (Puta Lac aut Saccharum) ergo Albedo est Dulcedo. 3. Si arguatur negative ab Abstracto ad Concretum ; ut, Albedo non est Dulcedo, ergo album non est dulce.

De Notatione, has habent Regulas.

1. *Cui convenit Notatio seu Derivatio, ei convenit Notatum seu Derivatum ; et contra.* Puta, Amor Sapientiae præstantior est peritia Militari ; ergo sic est Philosophia ($\alpha\pi\omega \tau\alpha \varphi\lambda\lambda\alpha\tau\alpha \tau\eta\pi \sigma\varphi\pi\alpha\tau$ dicta) ut quae est Amor Sapientia. Sic Figura exposita, probabitur esse Triangula, quia tres habet angulos ; Rectilinea, quia rectis lineis terminatur ; aequicrura, quia crura habet aequalia ; aequilatera, quia habet aequalia latera : Aut, non esse, quia non sic habet.

1. *Cui convenit Nomen, ei congruit Ratio nominis, seu derivatio ; et contra.* Triangulum est, ergo tres et angulos ; Aut, non est, ergo non sic habet. Et sic de caeteris. Sed saepe fallunt hae regulæ ; et plus habent Elegantiae, quam Virium Argumenti. Praesertim, si Frigidae sint aut Ludicrae derivationes (ut *Lapis* quia laedit pedem ; *frater* quasi fere alter ; *mons* a non movendo ; *testamentum* quasi *testatio mentis* ; *sincerum* quasi *sine cera* ; *simplex* quasi *sine plica* ; *addas*, pari jure, *ca'cementum* quasi *calceatio mentis* ; *implus* quasi *sine pilo* ; *singulus* quasi *sine gula*, &c.) Item ; ubi nomen manet, cessante nominis ratione. Ut *Piscina*, cum desunt pisces : *Pendo, rependo, expendo, impendo*, de Nummis etiamnum dicta, quia *Pendere* tollebant olim, quos jam *Numeramus*. Sic syllogismi seu propositionis terminus *major* aut *minor* dicitur, non semper qui talis est, sed qui talem locum occupat ; ut supra monitum est. Aliaque multa.

V. De Toto et Partibus.

De his hujusmodi tradi solent Regulae:

1. *Si totum est, partes sunt.* 2. *Si partes non sunt, neque totum est.* Sed fallit utraque si partes illae non sint absolute necessariae. Sic *Homo* quis esse potest, quamvis desit *Manus*.

3. *Si Totum non est, Partes non sunt.* 4. *Si partes non sunt, totum non est.* Sed fallit utraque de partibus separatis sumptis. *Fundamentum esse potest, ubi nondum est dominus.*

VI. De Genere et Specie.

Has voces hic usurpant, non stricto sensu, prout in doctrina de Praedicabilibus: sed per *Genus* intelligunt quidpiam generalius; per *Speciem*, quidpiam specialius, particularius, seu minus generale. Regulae sunt hujusmodi.

1. *Si Generale non sit (aut negetur;) sic et Speciale.*
Si non *Animal*; tum non *Homo*, non *Brutum*, non *Petrus*, non *Bucephalus*, &c.

2. *Si Speciale sit, est et Generale.* Si *Homo*, si *Petrus*; tum *Animal*.

3. *Quod convenit, aut non convenit Generali; pariter convenit, aut non convenit Speciali.*

Intelligendum autem est de eis quae convenient, aut non convenient, *Universaliter*; non *Particulariter*. Si omne animal sit *Sensitivum*; tum *Brutum*. Sed non, si aliquod animal sit *Rationale*, tum sic est *brutum*.

4: *Quod convenit aut non convenit Speciali, pariter convenit aut non convenit Generali.* Sed limitandum est: Nempe quod *omnibus* specialibus convenient, convenient generali *Universaliter*; quod specialium *aliquibus*, id generali convenient *particulariter*.

VII. De Definitione et Divisione.

Definitio non hic stricte sumitur, prout Descriptioni contradistinguitur; sed ita ut descriptionem includat quaecunq; adaequatam, aut praedicatum convertibile.

Per Divisionem intelligunt omnem distributionem

To-

Totius in Partes : praesertim si tales sint partes ut non coincidunt. Regulas has tradunt.

1. *Si definitio sit, est et definitum ; si non hoc, neque illa.* Si animal rationale, tum Homo : si non Homo nec Animal rationale. Non autem valet, nisi de perfectis Definitionibus aut Descriptionibus adaequatis.

2. *Membrorum in distributione oppositorum ; si unum non est, alterum est ; si illud est, hoc non est.* Non valet autem, nisi membra talia sint ut non possint coincidere.

VIII. De Testimonio.

Argumentum a Testimonio, dici solet *Argumentum Inartificiale*. Quia non tam fundatur in natura Rei quam Authoritate dicentis. Et quo major est autoritas dicentis (unius pluriumve) eo Major hujus Argumenti vis.

Regulas has tradunt.

1. *Argumentum a Testimonio, non valet Negative.* Quod intelligunt, non de Negativo Testimonio, sed de Testimonii Defectu. Ut, Aristoteles non hoc dicit ; ergo non est.

Hinc tamen non raro fit violenta prae sumptio : quando justa se offert dicendi occasio, et merito prae sumi possit sic dictum iri, si sic foret. Nonnunquam etiam hinc recte concluditur. Puta ; sacra Scriptura nusquam hoc (vel directe vel per consequens) affir mat ; Ergo non est Articulus Fidei. Item ; Non hoc delictum Capitale, quio nulla Lege ei statuitur poena capitalis.

2. *Divino Testimonio (recte intellecto) credendum est absolute.*

3. *Sensus Testimonio, adhibenda est fide.* : Sed cum hac limitatione ; Modo non fiat alicunde sensuum deceptio.

4. *Artifici in arte sua credendum.* Nec semper tamen ; Puta si peritior artifex contradicat ; aut ali unde causa pateat cur ei non credatur.

5. *Plurimum testimonium pauciorum est praeferen-*

ferendum. Intellige, caeteris paribus. Secus esse potest si pauciores illi sunt sapientiores, aut fide digniores, aut judices magis competentes, item si aliunde sit ex ea parte major virisimilitudo.

6. *Testimonium Antiquorum praevalat recentiorum Testimonio.* Quod potissimum valet in rebus Historicis, et rebus Religionis. Secus est in Artium peritiae; ubi posteriores non raro sunt praecedentibus peritiores.

Haec autem Argumenta Topica jam enumerata (et horum similia,) *Regulaeque, Maxime, seu Axiomata,* de illis tradita, ita sunt pleraque in se incerta, totque exceptionibus et limitationibus obnoxia: ut difficile sit plus quam probabilitatem seu verisimilitudinem inferre (utcunque perfecta sit Syllogismi forma) propter praemissarum incertitudinem.

Idem dicendum est de cujusvis Artis Scientiaeque Regulis placitissive; ubi praemissae sunt incertae dubiaeve.

Sed porro dicimus: Quocunque jure Propositiones jam enumeratae (sive certae sive incertae) censi possint *Materia Syllogismi:* eadem ratione alterius cujusvis Artis Scientiaeve, aut subjecti cujuscunque de quo argumentandum sit Propositiones sic pariter censi possunt. Et propterea jam recensitae (ex Metaphysica potius quam Logica desumptae) ut Specimina tantum censenda sunt, non ut justi limites corum quae *Materia syllogismorum* censenda sunt.

Summaque, de Materia Syllogismi, dictorum huc fere redit: si praemissae Syllogismi, (rite constituti certae sint; Conclusio item certa est: si Probabiles sic et haec: et magis minusve verisimilis, prou illae sunt.

C A P. XXIV.

De Methodo.

QUÆ ad *Syllogismi* seu *Argumentationis* Rem spectant, ita peractis: supereft ut de *Methodo*, porro dicam: quam alteram *Discursus* partem faciunt Logici. Nam ut Logica ita Differere docet ut Argumentatio cogens sit et conclusiva: sic ea *Methodo* Ordineve res digerere seu ordinare, ut vel rerum ipsarum Naturaे aptius conveniat, vel saltem Instituto differentis.

Cum vero magna sit diversitas tum in scopo quem sibi proponunt differentes, tum in eorum quibuscum differitur captu, ingenio, praejudiciis: Difficile est certas Methodi Regulas praescribere quae omnibus satisfaciant.

Historicus (si nil aliud sibi habeat propositum quam Historiam ipsam) Temporis utplurimum ordinem sectatur: ea primum referendo quae prius occurrunt.

Aut etiam, variorum generum Res recensiturus est; (puta, partim Civiles, partim Ecclesiasticas:) aut variarum Gentium; (puta Anglorum, Gallorum, Hispanorum, aliorumque Historiam:) Quanquam pro hujusmodi subiectis variis, varias historiae partes faciat; in singulis tamen rationem Temporis, utplurimum, persequitur. Neque tamen hoc tam rigide observat (utut haec, caeteris paribus, potior methodus censeatur;) quin et ea, per Anticipationem, aliquando ante referat quae post contingent; temporeque antecedentia (aut per incogitantiam, aut propter aliam quae occurrat ratio, omissa) aliquando postponat.

Poetae autem, praesertim Comici, Tragicive, Elegantius censentur temporum ordinem invertere; et, tanquam ex abrupto, à Medio ordiri; Lectoremque aliquandiu suspensum tenere, donec tandem aliquando occasionem.

occasione aperire libeat ante dictorum. Pariterque in fictis Historiis quas *Romanicas* vocant.

Orarer autem, eo potius ordine curabit omnia disponere, ut maxime putaverit valitura apud eos quibus peroratur. Adeoque hoc aut illud dicere vel non dicere (nam et celandi ars est, pariter ac dicendi,) atque hoc aut illo ordine: prout Temporis, Locive, et Personarum ratio suaserit.

Philosophiam si consideremus; etiam hic Methodi sunt diversae.

In *Practicis et Prudentialibus*; à fine solent, seu proposito Scopo, ordiri; (Ut, in *Ethicis*, à Beatitudine; quid sit, seu in quo consistit;) et, post, de Mediis quibus acquiratur.

In *Speculativis*; à Causa ordiuntur (seu quod primum est in operando) indeque ad Effectus procedunt. Aut etiam à subjecto; cuius Nomen, Naturam, et Species inquirunt; indeque ad Accidentia, Adjuvata, Proprietates et Affectiones procedunt; cum Principiis, Causisque harum Affectionum; aliaque demum Comitantia, seu Consequentia; et contraria.

Sed et in Speculativis; alia est Investigationis methodus, alia Traditionis seu Institutionis.

Investigandi methodus, a Particularibus ad Universalia procedit. Verbi gratia; Observando quid in Thoma, Richardo, Johanne, Socrate, Platone, &c. contingit: hinc colligunt, quid si humano generi commune, et quid hujus illiusve proprium, aut huic illive genti peculiare. Deinde; observando quid hominibus, quadrupedibus, piscibus, alitibus, &c. contingit; hinc colligunt, quid sit animalibus commune, quid cujusque speciei proprium. Postea, quid Animalibus, Plantis, Metallis, Mineralibus, &c. contingit; hinc colligunt quid sit cuique generi peculiare, et quid horum omnium commune. Indeque procedunt ad naturam Corporis in genere, investigandam; aut etiam Substantiae; et tandem Entis communes affectiones.

Ubi autem, investigando, ad horum notitiam per-venitur: Tradendi methodus, seu instituendi et docendi, plane est contraria. Quippe hic (quam oporteat, quod aiunt, dissentem credere,) docentur pri-mum Generalia, indeque ad Particularia descenditur. Utputa, quid sit quod ens dicimus; deinde quid Sub-stantia, et Accidens; quidque horum utriusque com-mune, quid proprium sit; Tum ad Substantiae spe-cies descenditur; quid Corpus, quid Spiritus: Inde-que ad subordinata genera, speciesque, et tandem in-dividua. Sic, quæ pluribus conveniunt, simul et semel traduntur, ut non sit necessarium eadem de singulis repetere.

In his tradendis, varias docent Regulas ob-servan-das esse; Ut sunt hujusmodi. 1. *Brevatatis* regula; ut quam com-mode fieri potest, succincte tradantur quae docenda sunt; absque frivolis et importunis ex-clusionibus ad ea, quae rem praesentem non spectant.

2. *Harmoniae*; ut, partes inter se congruant; non aduersentur.

3. Ομογενεῖς; ut, Homogena Heterogeneis non immisceantur.

4. *Justae Consecutionis*; ut eo ordine succedant omnia, quem rerum natura postulat; vel ita ut pree-cedant faciliora, lucem secuturis praebitura.

5. *Distinctionis*; ut quae invicem distincta sunt, distincte tradantur, et non confuse; commodaque fiant Partitiones et Transitiones, ut opus fuerit.

6. *Perspicuitatis*; ut tales adhibeantur voces, phrases et loquendi formulae, quae clarissime explicit quid intellectum volumus; (non intricatae, perplexae, et intellectu difficiles;) atque sic ut pars alia aliam illustret; sintque omnia captui dissentium accom-modata.

7. *Decoris, et Uniformitatis*, ut pars parti com-mode respondeat: non una pars (et forte quæ mi-noris

noris et momenti) fusa et copiosius quam par est tradatur, dum alia (majoris forte momenti) vix leviter attingatur.

Verum haec praecepta, et quae sunt hujusmodi, quamvis observatu digna sint, quatenus id commode possit fieri: non tamen ita necessaria sunt quin possit quis justa occasione ab eis recedere; et (vel illustrationis vel alia justa causa) aut anticipare, aut postponere, aut loco non suo tradere, quae scitu digna sunt, potius quam omittere.

Matheseos scriptores, peculiari quasi jure, sibi licentiam solent facere ab his praeceptis recedendi; neque tam ordinis elegantiam aut concinnitatem affectant, (quamvis hanc etiam,) quam ut omnia, quae probanda habent, ab antecedentibus probentur.

Adeoque ordiri solent a Definitionibus necessariis, seu vocum (phrasiumque) explicationibus; siquae usurpandae occurrant voces sibi peculiares et non alibi obviae, aut non satis notae, aut non eo sensu: ut de vocum significatione constet. Quasque sic aut explicatione aut limitatione indigere sentiunt, non prius usurpant quam definiendo id fecerint; si non statim ab initio, saltem in processu operis loco opportuno.

Hicce subjungunt Postulata et Axiomata five *communes notiones*; quae sunt propositiones tantae certitudinis et evidentiae, ut probatione non indigeant; quas igitur admitti postulant, ut ab illis postea (ut-pote concessis) arguere liceat.

Deinde ad Propositiones demonstrandas accedunt; eo ordine collocandas, ut praecedant illae quae solis Definitionibes, Axiomatibus et Postulatis probari possint; sequantur aliae quae ab his dependent: sic dispositae, ut a praeconcessis et ante probatis demonstrentur reliquae.

Quamvis igitur Methodicis commodius videatur; ut (verbi gratia) quae ad Punctum spectant omnia
prae-

praecedant; deinde, quae ad Lineas rectas et curvas; priusquam de Angulis aut Figuris dicatur quicquam: Item ut universalia ante tradantur quam Particularia, cum haec in illis contineantur: Euclidi tamen visum est, ea invicem miscere, quae Puncta, Lineas; Angulos, et Figuras spectant: et prius particularia non nunquam tradere quam generalia quibus ea contineantur; eo quod illis opus sit ad haec demonstranda. Hic incipit Prop. 1. a constructione Trianguli aequaliteri (quae ex solis definitionibus et postulatis absolvī posset) quoniam ea statim opus foret ad prop. 2. et 3. Quae tamen post propositionem 22, (qua docetur triangulum constituere quae latera habeat datis rectis aequalia,) non foret necessaria, ut quae in hac contineantur. Sed non potuit propositio 22 praemitti, quoniam ad hujus constructionem et demonstrationem aliis opus erat nondum traditis. Similiter, si ante fuerit tradita propositio 32, (trianguli angulum externum aequalē esse duobus oppositis internis) non opus esset propositione 17 (qua ostenditur, utrovis duorum esse majorem; quippe qui est utrisque simul aequalis, est utrovis major. Item post demonstratum (quod fit. ad prop. 32.) Trianguli tres angulos, duabus rectis, aequales esse; omitti posset prop. 16. qua docetur, eorundem trium duos quovis duobus rectis esse minores. Sed propositiones 16 et 17 adhibendae prius erant ad probationem eorum, quae propositiōni 32 probandae inserviebant. Adeoque erant illae particulares praemittendae, neglecta concinnitatis consideratione.

Si quidem in Mathematicis (ut in aliis disciplinis) oportet (absque probatione) discentem docenti credere; foret ea concinnitas praeoptanda: sed cum eam sibi necessitatem imponant Mathematici, ut probentur omnia ex ante traditis; necesse erit eum in tradendo ordinem observari, qui erit ad probationes necessarius.

Con-

Considerandum enim est Corpus Geometriae, non ut aedificium ante conditum, et jam describendum; sed ut jam in condendo, cujus partes aliae alias sustinere debeant.

Qui Palatium jam conditum satagit describere; poterit ille, si libet, uno capite Fenestras omnes describere; (quot fint, quo ordine dispositae, et quomodo adornatae :) alio, Ostia; tum Turres; (aut, si libet, ab his incipere,) atque tum (introspiciendo) Aulam, Caenacula, Cameras; tandemque ad Cellas descendere, et Fundamenta. Sed qui condit hoc aedificium, inde ordiri necesse habet, unde possit; tali ordine procedere. Adeoque a Fundamentis ordiri oportebit et post Cellarum parietes positos, contignationem primam imponere: atque tum ostia, fenestras, caminos, mistim construere, huic camerationi inservientes; deinde, post secundam contignationem, ostia, fenestras, aliaque hic necessaria, construere; et sic porro, donec ad tectum et turres tandem perveniatur. Alio plane ordine quam quo conditi descriptor (concinnitatem secutus) sibi placeret. Pariterque Geometra, de lineis, angulis, figuris, mistim agit, eo ordine quo construendi et demonstrandi postulat necessitas.

Pariterque in aliis aliarum rerum tractationibus, methodice disponendis; quanquam ante tradita precepta usui esse possint, non tamen ad ea stricte adiungendus est traditor, quin multa arbitrio permittenda sint, eoque judicio utendum, ut methodi apices minutuli non impedimento sint ei quod potissimum intendebatur.

THESES Tres ;

VIZ.

I. Propositio Singularis, in dispositione Syllogistica, semper habet vim Universalis.

II. Syllogismi Hypothetici, aliisque compositi, reducendi sunt omnes ad Aristotelicos Categoricorum modos.

III. Quantitas non differt Realiter a Re Quanta.

Monitum ad L E C T O R E M.

CUM insuperioribus, praeter aliorum loquendi formam, Propositiones Singulares pro Universalibus babeam; (Lib. 2. cap. 4. et lib. 3. cap. 10.) Item, syllogismos Hypotheticos vulgo dictos, ad Categoricorum Modos et Figuras referendos, (Lib. 3. cap. 16. et seq.) Aristotelem in utroque secutus: Idque (locis citatis) satis me confecisse judico: Visum tamen est (cum ea res Paradoxa plurimis videatur) Dissertationes duas bic subnezzere, quibus rem jam olim fusiis prosecutus eram. Cumque (Lib. 1. cap. 6. et alibi) insinuatum sit, Accidentia omnia (prout a Substantia distinguuntur) non tam res, aut entia, censenda esse, quam Modos Entis (ut jam loquuntur,) seu (ut Aristoteles) ovlos ovla (quanquam ea sit Disputatio Metaphysica magis quam Logica,) duabus illis Tertiam subjungo Dissertationem quae co-spectat. Quae quamvis de Quantitate nominatim agat, (eamque ostendat Modaliter tantum a re quanta differre;) idem tamen (hoc confessio) ad alia item Accidentia extendendum erit. Quorum etiam pleraque jam olim apud Metaphysicos censentur baud plus differre; (qui ad differentiam Praedicamentalem sufficere docent Modalem differentiam, aut etiam rationis saltem ratiocinatae.) Atque barum quidem Dissertationum Primam et Tertiam, jam olim conscripsoram pro Thesibus (ut loquuntur) quas in Emanuelis Collegio Cantabrigiae (tum Juvenis) Disputationibus ibidem publicis defendebam, A. D. 1631, et 1639; Annoque 1643 edidi. Secunda paulo serius (sed jam ante multos annos) conscripta est, annoque tandem 1687 primum edita.

T H E S I S Prima.

Propositio Singularis, in dispositione Syllogistica, semper habet vim Universalis.

NI HILL in felicius est iis ingeniis (si Scaligero credamus) quae mordicus sentiunt, Majores nostros nihil ignorasse: quaeque pertinaciter tuerentur errores, quos ii, qui commisere, si viverent, emendarent. Χαλεπον γαρ τοιν ανθερπον οὐλα μη διαμαρτιασαι εν πολλοις, τα μεν ολως αγνοοσαντα, τω δε κακως κρινοισι, τα δε αμελεσθεντα γεανθαντα. Unde mihi nunquam absurdum visum est a communi sententia cum ratione dissentire.

Propositio Singularis, apud Logicos, vel pro Particulari, vel pro Nova quadam specie, habita est: cum mihi tamen, eam ad Universalium classem pertinere, luce meridiana clarius semper visum est.

Cujus in examine, pro Lemmate habeatur; Formalem rationem Propositionis constare in Compositione Praedicati cum Subjecto. Quod statuit Smiglecius, disp. 12. qu. 7. (quae compositio, seu Nexus, praecipue in Copula attenditur.) Ex vario igitur modo compositionis horum extremonrum, alias atque alias propositionis Modus oritur. Ubi itaque compositio seu nexus Praedicati cum subiecto Vere fit, et ut series habet, propositio Vera est: ubi nexus seu applicatio False fit, ea Falsa est propositio: sint partes, hoc est, termini simplices, sive verae sive falsae. Unde haec propositio, *Hirco cervus est quoddam conflatum ex Hirco et Cervo*, vera est; licet uterque terminus falsus, falsitate scilicet simplicium terminorum; hoc est, Non-Ens, seu ens Rationis: Ens enim et Verum convertuntur.) Illa vero, *Lapis est Homo*, falsa est, licet termini veri veritate simplicis apprehensionis,

qu

quia falso applicantur. Item, cum necessarius est nexus terminorum, propositio Necessaria est; sicut licet termini, Entia contingentia. Et sic in reliquis affectionibus propositionis.

Cum autem Compositio sive nexus terminorum, in qua constat formalis ratio propositionis, in Vinculo attendatur; hinc sequitur, affectiones propositionis judicandas esse, non ratione Terminorum, sed potius respectu Vinculi. Unde Axioma Affirmatum, a Ramo definitur, cuius Vinculum affirmatur; Negatum, cuius Vinculum negatur: sive termini sint affirmati, sive negati, parum interest. Haec propositio igitur *Omne non rationale est non-homo*, est propositio affirmativa, licet extreum utrumque sit negans: Haec vero *Lapis non est homo*, est propositio negans, ex terminis utrisque affirmativis. Idem dicendum de propositione Simplici et Composita; ad vinculum scilicet attendendum esse. Unde Gutberlethus hanc propositionem *Animal est vel homo vel brutum*, axiomam, simplex esse statuit, non disjunctivum, cum uno verbi vinculo contineatur; licet posterior terminus sit disjunctus: Hanc vero propositionem, *Omne animal vel est homo et est brutum*, credo eum inter axiomata composita numeraturum fore.

Hinc colligo; Ut alias propositionum affectiones, ita etiam Universalitatem et Particularitatem sumendas esse, non a terminis, sed a terminorum compositione et nexu. Affectiones enim Formam sequuntur, non Materiam. Male igitur a plerisque Logicis distribuitur axioma, seu propositio, in Universalem, cuius Subjectum est universale; Particularem, cuius Subjectum est particulare; et Singularem, cuius Subjectum est singulare: cum distributio petenda esset a modo compositionis, quod est Formale in propositione; non a quantitate terminorum, hoc est, a parte materiali. Propositio ergo Universalis est, in qua Applicatio praedicati ad subjectum est universalis; Particularis, in qua Applicatio est particularis: Nec alias species agnosco.

Quid autem velim per Praedicationem vel Applicationem universalem et particularem, melius ex Graeca Aristotelis appellatione, quam ex Latina Interpretum, elucescat. Quod enim nobis est Universale et Particulare, illud Aristoteli est $\chi\alpha\theta\omega\lambda\gamma$ et $\chi\alpha\tau\alpha\mu\pi\varrho$. de *toto* et *parte*, sive secundum partem, hoc est, de subiecto vel *toto*, vel secundum partem; non autem $\chi\alpha\lambda\alpha\pi\alpha\tau\omega\nu$ et $\epsilon\nu\omega\nu$, de *omnibus* et *quibusdam*. Quare non minus recte redderetur *totalis* et *partialis* praedicatione; quam Universalis et Particularis; nisi quod mos aliter obtinuerit.

Universalis igitur praedicatio est quando praedicatum dicitur $\chi\alpha\theta\omega\lambda\gamma$, de *toto* subiecto, (totum intelligo Praedicationis sive totam ejus latitudinem et ambitum praedicandi;) quando scilicet praedicatum totaliter attribuitur subiecto, non partialiter cum restrictione ad aliquam subiecti partem, seu ad peculiare quiddam intra subiecti ambitum comprehensum; tunc nimirum quando, de quoconque dicitur subiectum de eodem dicatur etiam et praedicatum. Igitur haec propositio *omnis homo est animal*, est Universalis; quia nihil continetur sub ambitu *Hominis*, seu de nullo dicitur *Homo*, quin et de eodem dicitur *Animal*. Haec autem *Aliquis homo est doctus*, Particularis; quia non de *tota hominis specie* dicitur, sed $\chi\alpha\lambda\alpha\mu\pi\varrho$, secundum partem aliquam, hoc est, de aliquo individuo sub ea specie. Non autem ideo universalis est prior propositio, quia nota *Omnis* praefigitur, et posterior particularis quia ei praeponitur *Aliquis*, uti non nulli, ex tironibus praecipue, arbitrantur: Non enim ideo Universalis est, quia notam habet Universalitatis sed, quia universalis est, ideo nota praeponitur; ut agnoscat *Dounamus*. Nota igitur universalitatis Designat aliquando universalem propositionem, non autem Facit. Idem dic de nota particularitatis.

Jam vero, ut ad praesentem controversiam accedamus; in propositione Singulari, necesse est ut praedicatione

catio fit καθολε, de toto, cum subiectum singulare ατομο
fit et individuum in partes, (subjectivas intelligo; lo-
quimur enim de toto praedicationis, non integrali;) Impossi-
bile enim est ut aliquid κατα μηδο secundum
partem dicatur, de illo quod ατομο, est et partes nul-
las habet. Necesse igitur est, ut, quicquid de Indi-
viduo dicitur, sive subjecto Singulari dicatur de toto;
et, per consequens, propositio singularis semper erit
καθολε.

Atque hoc ipsum est quod vult Aristoteles; et qui
aliter Aristoteli exponunt, deturquent, non inter-
pretantur. Audiamus igitur Aristotelis mentem de
propositione Universali, sive, quod idem est, de
dicto κατα παντος και κατα μηδενος, de omni et de nullo.
Το δε ολων ειδεναι ελεγον ελερω, και το κατα παντος κατηγοριουσθαι θε-
σιλερον θελειν, ταυτον εστιν. Λεγομεν δι το κατα παντος κατηγοριουσθαι,
ολας μηδεν η του υποκειμενου λαβειν καθ' ον θεσιλερον ον λαχθησιεται
και το κατα μηδενος ωσαυτως. Quid disertius dici posset
pro causa nostra? Tunc aetum κατα παντος (non κατα
παντον de omni, (sive de toto,) dicitur aliquid, quando
nihil subjecti accipere licet, de quo alterum (hoc est,
praedicatum) non dicetur. Assumo. In propositione
Singulari Affirmante, nihil subjecti sumere licet, de
quo praedicatum non dicatur. Concludo igitur.
Propositio singularis Affirmans, est κατα παντος. (Eo-
demque modo, propositio singularis Negans, erit
κατα μηδενος.) Verbi gratia: Si dixeris Socrates est
doctus: Quaero, quidnam est intra ambitum Socratis,
de quo non dicatur Doctus? Si nihil; igitur erit
κατα παντος per Aristotelis definitionem. At vero cum
Socrates de uno solo homine dicatur, et de illo di-
catur doctus; nihil aliud Socratis supereft de quo
negetur: ut patet.

Idem licet concludere ex ipsius Rami definitione:
cum definiat Axioma Speciale (quod postea subdividit
in Particulare et Proprium) esse, quando consequens
non omni antecedenti attribuitur. Sed quam bene
convenit haec definitio axiomati Proprio, quae tamen
illi est altera species axiomatis specialis? Si, in axio-
mate

mate proprio, consequens *non omni* antecedenti tributatur, ostendat quaeſo, *cui non?* Si autem hoc ostendi non possit (ut quidem non potest) quia ratione dicat *non omni* attribui, non video; cum *non omnis* et *quidam non* idem valere, ex regulis aequipollentiae, certissimum est. Vel igitur ostendat *Ramus* axioma proprium affirmans *Aliqui non* attribui, vel ego illi negabo, *non omni* attribui; et, per consequens, definitionem suam, axiomatis Specialis, non convenire axiomati proprio. Mala igitur definitio illa sit necesse est, quando definitio generis non convenit utrique speciei. Imo vero, si rem expendamus, inveniemus alteram Speciem, scilicet axioma particulare, (quod contradistinguitur axiomati proprio, ejusdem prorsus esse latitudinis cum Genere, seu Axiomate speciali. Nam axioma Speciale est, quando consequens *non omni* antecedenti attribuitur; Particulare, quando consequens *particulariter* antecedenti attribuitur. Tantum igitur distant axioma Speciale et Particulare (h. e. genus et species) quantum *non omni* et *particulariter*. Quod quantillum sit, ex Gutberletho discas; qui explicaturus, quid velit *Ramus* per *particulariter*, expressis verbis confundit: *Particulariter*, inquit, *hoc est, non omni*. Patet igitur, quam leviter agant Ramistae, dum genus a specie, illis vocabulis distinguant, inter quae ne ipsis quidem ullam agnoscunt differentiam.

Sed ad Aristotelem revertor: Qui duos tantum agnoscit modos praedicandi; de *toto* et de *parte*, καθόλως καὶ κατά μέρον, Universalem et Particularem. Nec quidem potuit plures admittere. Quicquid enim de altero dicitur, necessarium est ut, vel de illo Toto, vel de ipsius Parte aliqua, dicatur. Quicquid etiam ab altero removetur, vel a Toto, vel a Parte tantum, removeatur necesse est. Nec enim possibile est medium invenire, quod de altero dicatur, nec tamen de *toto*, neque secundum partem. Pro certo igitur et indubitate principio ponatur, Omnem propositionem

(Cate-

(Categoricam intelligo) quaecunque demum ipsa sit vel Universalem esse, vel Particularem; hoc est, vel καθολική, vel κατα μηρό.

Atque hinc patet, perperam fecisse *Ramum*, ipsiusque sequaces, dum, praeter Syllogismum Generalem et Specialem, Proprium adjunixerint. Quum enim propositiones proprias, seu Singulares, non potuerint Particularium regulis coercere; commenti sunt novam quandam syllogismi speciem, aliis antea incognitam, quam Proprium appellant Syllogismum. Et axiomata propria, quae illi inter Specialia numerabant, a reliquis specialibus discrepare videntes, ab omni syllogismorum specie antea nota, abhorrente arbitrii sunt: nescientes interim, saltem non advertentes, iisdem quibus Generalia regulis contineri.

Patet etiam, quid judicandum sit, de quadruplici Propositionis divisione, in Universalem, Particularem, Indefinitam, et Singularem: Nimurum, species sine necessitate multiplicari: cum Singularis semper reducenda sit ad Universalem; Indefinita vero, nunc ad hanc, nunc ad Particularem. Atque hoc secundum mentem *Aristotelis*; qui quadrigariam illam divisionem nusquam (ni fallor) tradidit. Nominat, fateor, Indefinitam propositionem, praeter praedictas duas species, Universalem et Particularem; non autem quasi quid esset ab utrisque distinctum; sed, quod ex ipsis propositionis verbis vix satis constet, ad utram duarum reducenda sit, (cum signum indicem non habeat appositorum,) et, pro subiecta materia, nunc ad hanc, nunc ad illam, referenda sit, semper tamen ad alterutram. De Singulari vero propositione, ne verbum habet; nec opus est, cum semper reducenda sit ad Universalem. Perperam tamen a Logicis plerisque intruditur, quasi nova species, omnino contra rationem, mentemque *Aristotelis*.

Atque hactenus probata est Thesis nostra a priori, et quidem demonstrative. Subiectam et argumenta a posteriori nonnulla: ut lucidius appareat veritas.

Sed

Sed praemonendum est, eorum aliqua universaliter concludere, de omni propositione singulari: alia vero particulariter, ita tamen ut quae illuc concluditur de una, potuerit de qualibet; atque haec, inductione facta, idem valerent acsi concluderetur universaliter: alia denique ducta esse ab ejusmodi proprietatibus, quae solis universalibus convenient, non autem omnibus, unde nec omnibus singularibus; quae licet vi sua probent tantum, Aliquas singulares universalium vim habere, cum tamen, hoc concessio, pauci sint qui reliquum negarent (cum nulla sufficiens ratio assignari possit cur quaedam sint universales non autem aliae) valebunt et haec argumenta non multo minus quam si essent universalia.

Primo igitur. Major in prima et secunda figura semper est *καθολος*, (ut à pluribus antehac demonstratum est:) At aliquando est singularis. Ergo, aliqua saltem singularis, est *καθολος*. Vel sic. Quaecunque propositio potest esse major in prima vel secunda figura, ea est *καθολος*. Sed quaelibet propositio singularis potest esse major et in prima et in secunda figura. Ergo, &c. Insto in prima in *Barbara*.

Bar- *Augustus fuit Imperator.*

ba- *Octavius fuit Augustus.* Ergo.

ra. *Octavius fuit Imperator.*

In secunda in *Camestris*.

Cam- *Virgilius fuit Romanus.*

ef- *Homerus non fuit Romanus.* Ergo.

tres. *Homerus non fuit Virgilius.*

Et quidem id fieri poslet in quibuslibet modis utriusque figurae: imo in quocunque modo cuiuscunque figurae; assumpta quacunque propositione singulari in locum universalis. Ut experienti videre erit cuilibet.

Secundo. *Ex* puris particularibus nihil concluditur. At *ex* puris singularibus aliquid concluditur. Ergo, singularis non est particularis: et per consequens, est universalis; cum ante probatum sit, nul-

Iam posse fieri praedicationem, quin erit vel $\kappa\alpha\theta\omega\lambda\omega\upsilon$, vel $\kappa\alpha\lambda\omega\mu\gamma\omega\zeta$. Major in confessio est. Minor exemplis supra adductis probata est.

Non solum autem ex singularibus puris concluditur aliquid, sed ex mixtis singulari cum particulari, non minus quam ex universali cum particulari: sed (ut illuc) semper concluditur particularitur, cum particularis propositio sit debilior pars. Verbi gratia,

Da Virgilius fuit doctus.

ri- Aliquis Poeta fuit Virgilius. Ergo

i- Aliquis Poeta fuit doctus.

Item,

Fes- Virgilius non fuit Graecus.

ti- Aliquis Poeta fuit Graecus. Ergo.

no. Aliquis Poeta non fuit Virgilius.

Ubi notandum obiter, hos syllogismos, et hujusmodi alios, constantes ex singulari et particulari praemissis, ad nullos *Rami* modus reduci posse, cum tamen consequentia et satis firma sit et perspicua: nostra tamen hypothesei posita, facile ad *Aristotelis* modos reducuntur.

In tertia figura non insto; cum enim in tertia figura idem sit subjectum in utraque praemissarum, fieri non potest ut altera sit propositio singularis, altera particularis, cum de subjecto singulari non possit praedicari particulariter.

Tertio. Tres ponuntur gradus necessitatibus; $\kappa\alpha\lambda\omega\pi\alpha\lambda\omega\zeta$, $\kappa\alpha\theta'\alpha\lambda\omega$, $\kappa\alpha\lambda\omega\lambda\omega\upsilon\pi\gamma\omega\zeta$. Confessum est etiam apud omnes, superiorem gradum necessitatis semper etiam includere inferiorem. Unde propositio $\kappa\alpha\theta'\alpha\lambda\omega$ est etiam propositio $\kappa\alpha\lambda\omega\pi\alpha\lambda\omega\zeta$, propositio vero $\kappa\alpha\theta\omega\lambda\omega\upsilon\pi\gamma\omega\zeta$ est est $\kappa\alpha\theta'\alpha\lambda\omega$ et $\kappa\alpha\lambda\omega\pi\alpha\lambda\omega\zeta$. At popositio singularis saepe et $\kappa\alpha\theta'\alpha\lambda\omega$. Ergo et $\kappa\alpha\lambda\omega\pi\alpha\lambda\omega\zeta$ Verbi gratia, *Socrates est Animal*; *Plato est Substantia*; *Bucephalus est Equus*; sunt Propositiones Essentiales, in primo modo dicendi *per se*. Sunt ergo $\kappa\alpha\lambda\omega\pi\alpha\lambda\omega\zeta$.

Quarto. Omne genus praedicatur universaliter de

de suis speciebus, (ut et essentialiter:) At individuum, saltem secundum Ramum, est species: Ergo de individuo praedicatur genus universaliter. Aut, si non sit genus; tamen ut se habet genus ad speciem, ita species ad individuum: At genus praedicatur universaliter et καθολού de sua specie; Ergo et species de Individuo. Potest ergo Individuum esse universalis propositionis subjectum.

Quinto. Probatur ex regulis Conversionum. *Socrates non est Equus*, est Propositio negans; eaque vel universalis, ut nos dicimus; vel particularis, ut alii. Non autem particularis. Ergo &c. Probatur minor. Quia propositio particularis negans, convertitur tantummodo per Contrapositionem. At propositio haec convertitur, primo, conversione simplici, nullus *Equus est Socrates*; secundo per accidens, aliquis *Equus non est Socrates*. Utroque hoc modo convertitur universalis negans (eaque *Sola*,) neutro vero particularis negans: Est ergo haec propositio non particularis, sed universalis. Patet enim ultius ex ipsa conversione: Convertitur etiam singularis negans, in universalem; at in conversione nunquam augetur quantitas, saepe minuitur. Iterum: *Socrates non est Plato*, convertitur, *Plato non est Socrates*: At particularis negans non convertitur nisi per contrapositionem.

Sexto. Ex regulis Reductionum. Propono enim hunc Syllogismum.

Ces. *Qui interfecit Hectorem non supervixit bello Trojano.*

a. *Omnis Graeci reduces supervixere Bello Trojano. Ergo*

re. *Nullus Graecorum reducum fuit interfector Hectoris.*

Dico hunc Syllogismum esse in Cesare ex majore universalis; dupli ratione: Primo, si major esset particularis, conclusio foret particularis, (quia semper sequitur debiliorem partem; at non est. Ergo.

Secundo, per modum reductionis; reducitur enim ad *Celarent*, per simplicem conversionem majoris; Sic

Ce- *Nullus qui supervixit Bello Trojano fuit interfector Hectoris,*

la- *Omnes Graeci reduces supervixere Bello Trojano.* Ergo.

rent. *Nullus Graecorum reducum fuit interfector Hectoris.*

Hic Syllogismus si esset ex majore particulari, non esset in ullo modo. Nec uspiam apud *Ramum* inventetur ejusmodi syllogismus (cum tamen et verissimus sit et utilissimus:) Imo nec (posita illorum hypothesi, scilicet quod major sit particularis) reduci posset ad alium modum. Alium accipe,

Ce- *Author Epistolae ad Hebraeos non fuit auditor Christi.* Heb. 2, 3.

a- *Omnes duodecim Selecti, fuerunt auditores Christi.* Ergo

re. *Nullus ex duodecim Selectis fuit Author Epistolae ad Hebraeos.*

Impossibile autem est in ullo ex *Rami* modis, per hoc medium, probare hanc conclusionem.

Septimo hunc Syllogismum propono,

Omnes magnanimi sunt fortes.

Therites non est fortis. Ergo

Therites non est magnanimus.

Hic Syllogismus vel est in *Camestres*, ex minore et concluſione universalibus; vel in *Baroco*, ex eisdem particularibus. Sed non esse in *Baroco*, sic probatur. Syllogismus in *Baroco* non potest reduci nisi reductione per impossibile: At hic Syllogismus reducitur ad *Celarent* reductione ostensiva, eodem modo quo *Camestres*; scilicet transpositis praemissis, et minore conclusioneque simpliciter conversis: Hoc modo.

Ce- *Nullus fortis est Therites.*

la- *Omnes magnanimi sunt fortes.* Ergo
rent. *Nullus magnanimus est Therites.*

Erat

Erat igitur in *Camestres*, ex minore et conclusione universalibus; non in *Baroco*, ex iis particularibus.

Infinitus esset, si singulis insisterem quae hac in *re* dici possent: Unico argumento concludo.

Octavo igitur et ultimo. Propositio singularis nec fortiorum nec debiliorem vim habet quam universalis; ergo eandem et aequalis. Non fortiorum: Quia ex praemissis universalis et singulari aliquando concluditur singularitatis; (quod non esset, si universalis esset debilior, quia conclusio semper sequitur debiliorem partem:) ut in hoc, et similibus innumeris.

Cam- *Omnis magnanimi sunt fortes.*

el- *Therites non est fortis.* Ergo

tres. *Therites non est magnanimus.*

Nec debiliorem habet: Quia ex universalis et singulari aliquando concluditur universaliter; (quod non esset si singularis esset pars debilior:) ut in hoc Syllogismo, et aliis.

Cef- *Interfector Hectoris non supervixit Bello Trojano.*

a- *Omnis Graeci reduces supervixerit Bello Trojano.* Ergo

re- *Nullus Graecorum reducum fuit interfector Hectoris.*

Cum igitur nec fortiorum nec debiliorem vim habeat singularis quam universalis; sequitur necessario, Propositionem singularem eandem vim in dispositione syllogistica semper habere, quam habet universalis. Quod erat Demonstrandum.

Corollaria et Objectiones solutae.

Hinc sequitur, primo; Propositionem singularem affirmantem et negantem opponi immediate, hoc est, contradictione. Nam sublata universalitate affirmantis, ponitur negans $\chi\alpha\theta\omega\lambda\sigma\tau\omega$. Quoniam praedicatio partialis non potest esse de eo quod est $\alpha\lambda\mu\sigma\tau\omega$.

Sequitur secundo; Propositionem universalem affirmantem converti conversione simplici; et particu-

Iarem affirmantem convertibilem in propositionem $\chi\alpha\theta\omega\lambda\omega\nu$. quoties praedicatum convertenda est Individuum. Positio enim praedicato in locum subjecti, quicquid de individuo subjecto dicitur, dicitur $\chi\alpha\theta\omega\lambda\omega\nu$.

Sequitur tertio; Conclusionem in tertia figura esse $\chi\alpha\theta\omega\lambda\omega\nu$ (contra quam docent Logici,) quoties minor terminus Syllogismi, (hoc est, praedicatum minoris,) est individuum. Quia praedicatum minoris in tertia figura, est subjectum conclusionis; quod cum sit individuum, de eo, quicquid dicitur, dicitur universaliter.

Objicit forsan aliquis: An igitur, *Socrates est doctus*, perinde est ac *Omnis homo est doctus?* Non est. At, inquiet, quid ni? Cum utraque propositio sit universalis. Recte. Sed replico; An *Omnis homo est rationalis*, idem valet ac *Omne animal est rationale?* Negabit credo. At, inquam, Quare? Annon utraque est universalis? Est certe. Conjicio quid responsurus est; Utraque propositio est quidem universalis, non tamen aequipollent; quia in altera Rationalitas universaliter attribuitur Homini, et recte; in altera vero universaliter attribuitur Animali, sed male. Pariter ego, non (inquam) perinde est *Socratem doctum dicere et omnem hominem*; subjectis enim differunt, quamvis utraque Propositio sit universalis. *Doctus* universaliter praedicatur de *Socrate*, non de *Homine*.

Urgebit. Dici universaliter, est dici de multis. Fato in praedicatione simplicium terminorum, non in praedicatione propositionis. Aliud est dici de multis in tractatu de praedicabilibus, aliud dictum de omni in tractatu de propositione. At nunc agitur, non de quantitate simplicium terminorum, sed de quantitate propositionis et terminorum nexu. Universale, seu vox communis, potest esse subjectum propositionis particularis; et Individuum pariter, seu vox singularis, subjectum propositionis universalis.

Fatendum tamen est, Propositionem singularem leviculam aliquam discrepantium habere ab aliis universalibus,

universalibus, (ut in Coroilariis videre est,) non tamen tamē quae singulares ex universalium numero eximat. Tria sunt, nec scio plura, (et plerique forsan ne haec attenderent,) quae discrepaniae speciem exhibent: Ubique tamen provenit à materia propositioni substrata, potius quam à formali propositionis dispositione: nusquam tollitur illud in quo formale propositionis universalis consistit; quod hoc est, ut nihil inveniatur intra subjecti ambitum de quo non dicatur praedicatum. Expendam singula.

Primum hoc est. Universalis propositio affirmans et negans, opponuntur contrarie; singulares vero contradictorie: earumque utraque potest esse falsa; harum non ita. Si quis hinc argueret, propositionem singularem vim universalis non habere.

Respondeo primo: Eodem argumento probari posse, nec esse particularem; quia neque propositio particularis affirmata et negata opponuntur contradictorie, sed subcontrarie: et earum utraque potest esse vera; harum non ita. Si cui *Ramus* videatur satis cavisse, qui Syllogismum proprium diversam speciem constituit tam à generali quam speciali: Regero, 1. ad Hominem: Male pro *Ramo* arguitur ex iis, quae ipse pro nugis habet, et ex Logica sua exulare fecit. Ille enim de Oppositione, Aequipollentia, et Conversione propositionum nihil habet; ut nec de reductione Syllogismorum. 2. Novum praedicandi modum facere non potest, cum impossibile sit aliquid de alio dici, quod tamen nec de toto, nec secundum partem de eo dicatur. Ut supra fusius explicavimus.

Respondeo secundo. Non singularibus tantum hoc accidit, sed et aliis universalibus quibusdam. Nam 1. in materia necessaria et impossibili, ex negatione et affirmatione universalis, altera semper vera est, altera falsa. Unde regula illa; quod contrariarum, in materia contingentis, utraque potest esse falsa. Idem accidit in propositionibus factis per *Omne* collectivum: quas tamen universales esse, nemo, quem scio, ne-

negavit. (Possent tamen, fateor, eadem ratione, qua negant singulares: sunt enim revera singulares illae, cum praedicatum non nisi Uni antecendi tribuatur.) Hujusmodi namque propositiones, *Omnes Apostoli sunt duodecim*, et *Omnes Apostoli non sunt duodecim*; Item *Omnes Planetae sunt septem*, et *Omnes Planetae non sunt septem*; non minus sunt Contradicторiae, quam *Virgilius est Poeta*, et *Virgilius non est Poeta*. Si igitur illas pro universalibus agnoscant, cur non et Singulares?

Respondeo tertio. Ratio hujus contradictionis, inter propositionem singularem affirmantem, et negantem, pendet ex necessitate materiae, potius quam ex ipsa propositionis natura et forma. Quoties enim subjectum universalis propositionis est divisionis capax (ut in distributivis et materia contingente,) et praedicatum sigillatim applicatur subjecti partibus, affirmans et negans universaliter, non opponuntur immediate et contradictorie, quia licet aliquid de Toto non recte affirmetur, de Parte tamen affirmari poterit, ergo nec de Toto negabitur: ubi vero materiae necessitas particularem praedicationem omnino prohibet, et necessario requirit, ut, quod de illo subjecto dicatur, dicatur de Toto, (ut in materia necessari et impossibili, et in universalis collectiva, ut et in propositione singulari;) ibi praedicatum vel de toto dicitur, vel de toto negatur, cum de parte dici et de parte negari non possit, propter *ατομιαν* et indivisibilitatem subjecti.

Respondeo quarto. Consequitur hoc ex nostra thesi, non eam oppugnat. Si enim quicquid de Individuo dicitur, dicatur *καθόλως*, impossibile est ut secus esset quin affirmatio et negatio sint oppositae immediate; particularis enim intermedia eo ipso excluditur.

Nec aliunde patet ratio hujus oppositionis immediatae, quam ex hoc fundamento. Vel enim semper *καθόλως* praedicatur (prout nos asserimus) vel semper

κατα μερος, vel aliquando de toto aliquando secundum partem. Si semper de parte; licet de una aliqua dicatur quid impedit quin de alia negetur, ita ut affirmatio et negatio simul sint verae? Cum affirmatio particularis quoad unam partem, non impedit negationem particularem quoad aliam partem. Si aliquando *καθολε* aliquando *κατα μερος*, (prout Ramistarum doctrina videtur innuere; qui quoties una praemissarum propria est, eam pro particulari habent, non autem si utraque sit propria:) Si sic inquam, (quamvis id gratis dictum sit, nec ulla appareat ratio cur haec non illa sit universalis, imo cur eadem promiscue nunc sit universalis nunc particularis;) oppositio nec sit esset immediata: licet enim affirmatio *καθολε* falsa sit, posset tamen quoad aliquam partem (si aliquando partialiter praedicetur) vera esse; unde nec negatio *καθολε* vera: possent ergo et negatio et affirmatio simul esse falsae, et non contradictorie oppositae. Necesse est igitur, ut, si opponantur immediate, ideo sit quia singularis propositio semper est *καθολε*, unde vel de toto dicetur, vel de toto negabitur. Confirmat igitur Thesin nostram, non opugnat, quod videbatur prima fronte debilitare. Et hoc telo reperclusso, eadem opera repercutientur et reliqua.

Secundum sequitur. Propositio particularis affirmans, converti aliquando potest in singularem. Unde singularis videri potest non majorem habere quantitatem quam habet particularis; quia in conversione non augenda est quantitas. Verbi gratia, *Aliquis homo est Socrates*, ergo *Socrates est homo*.

Respondeo. Vi conversionis, sequitur *Hominem dici de Socrate*: Necessitate materiae, dicitur *καθολε* quoniam de *ατομω* nihil praedicatur *κατα μερος*. Hinc sequitur, necessitate consequentis, Convertens *καθολε* Conversae *κατα μερος*.

Idem fieri necesse est, quoties propositio singularis affirmans, convertenda est in singularem; ver-

bi gratia, *Virgilius est Maro*, ergo *Maro est Virgilius*. Quae conversio non est ex particulari in particularem (ut plerique autemant,) nec ex universalis in particularem; sed ex universalis in universalem. Ubi necessitate consequentiae, sequitur *Virgilium de Marone dici*: necessitate vero consequentis, sequitur dici *Catholice*.

Respondeo secundo. Eadem est difficultas, si pro particulari haberetur: Nam singularis negans convertitur in universalem negantem. Verbi gratia, *Socrates non est brutum*, ergo *nullum brutum est Socrates*. Quare, si prior esset particularis, augenda esset quantitas.

Singularis igitur negans, convertitur simpliciter (ad modum universalium,) nunc in singularem, nunc in universalem. Verbi gratia, *Socrates non est Plato*, ergo *Plato non est Socrates*. Item, *Socrates non est brutum*, ergo *nullum brutum est Socrates*. (Sicut e contra, *Nullum brutum est Socrates*, ergo *Socrates non est brutum*.) Sin essent hae propositiones negantes particulares, non essent convertendae nisi per contrapositionem.

Respondeo tertio. Non in Singulares tantum, sed et in alias universales aliquando convertitur particularis. Verbi gratia, *Aliquot homines sunt omnes Apostoli*, ergo *Omnes Apostoli sunt homines*, vel *Omnes Apostoli sunt aliquot homines*.

Hactenus vidi: quomodo singulares differunt a reliquis universalibus in affectionibus Propositionis, Oppositione scil. et Conversione: et istius differentiae rationem reddi non posse nisi ex nostra Thesi. Propugnat igitur Thesin nostram, non adversatur. Ut ut autem maxime adversaretur, Ramistus tamen nequaquam adjuvat, (quos habeo praeceps opposentes; reliqui tacite adversantur, dum, in paradigmatis modorum, propositiones singulares ponunt pro particularibus:) Ramistae namque Oppositionem, Conversionem, &c. nihil curant. Si igitur in reliquis,

liquis, de quibus ipsi agunt, cum universalibus convenienter, satis est cur ipsi saltem nostram thesin admittant.

Tertium sic est. Propositio universalis non concluditur in tertia figura, (hoc est, secundum Ramum in syllogismo simplici contracto :) At propositio singularis hic concluditur.

Sed neque hoc Ramistis opitulatur magis quam priora: Illi enim rem negant; nec admittunt conclusionem Propriam in Syllogismo Contracto: Qui definitur a Ramo; Quando Argumentum pro exemplo ita subjicitur Particulari quaestioni, ut utramque partim antecedens, et assumptione affirmatur, intelligatur. (Si ergo quaestio semper sit Particularis, certe nunquam Propria secundum illos.) Explicat hoc Dounanus; Quæstio, inquit, debet esse particularis; non generalis, aut propria. Item, Rationem reddens cur syllogismus proprius esse dicatur ex utraque propria, non autem ex omnibus propriis, hanc assignat, Quia in contracto syllogismo conclusio semper est particularis, etiam cum utraque pars antecedentis est propria. Hoc igitur a Ramistis non urgendum, qui hujusmodi syllogismos non admittunt.

Dari vero conclusiones Singulares in tertia figura, certissimum est, (licet vix quicquam hoc adverterit.)

Ba- Da- *Maro est Poeta.*

ras- rap- *Maro est Virgilius. Ergo*

ta. ti. *Virgilius est Poeta.*

Item

Ce- Fe- *Maro non fuit Ovidius.*

las- lap- *Maro fuit Virgilius. Ergo*

ten. ton. *Virgilius non fuit Ovidius.*

Etiam cum neutra præmissarum sit singularis.

Verba maria.

Ce- fe- *Verbum non fuit Socrates.*

lip- ri- *Verbum fuit Socrates. Ergo*

en. on. *Socrates non est Socrates.*

et cetera.

Ba-

Ba- Da- *Omne brutum est animal.*

tip- tis- *Aliquod brutum est Bucephalus. Ergo*
a. i. Bucephalus est animal.

(Ubi si major esset particularis, nihil concluderet.
 Esset enim syllogismus ex puris particularibus.)

Hoc toties fiet, quoties praedicatum minoris est Individuum. Consequentiae horum syllogismorum ex se satis patent. Quod si non, possent (si opus esset) ad primam figurum reducendo, demonstrari.

Sed neque hoc officit nostrae assertioni. Nam

Respondeo (ut prius.) Vi consequentiae sequitur de *Bucephalo* praedicari *animal* affirmative, *Socratem* negative, &c. Necesse est consequentis, praedicantur *καθόλες*, quoniam subjectum est *ατομον*.

Secundo. Sed in aliis quibusdam universalibus eadem difficultas. Verbi gratia,

Hi septem sunt stellae erraticae.

Hi septem sunt omnes planetae. Ergo

Omnes planetae sunt stellae erraticae.

Triplex igitur haec differentia, in propositione singulari ab aliis universalibus, neutiquam enervat assertionem nostram, nec debilitat quicquam, (nisi propositionem singularem ideo diceremus universalē omnino non esse, quia semper est :) sed supponit et confirmat. In singulis enim instantiis, posito (vi consequentiae) de tali subjecto fieri praedicationem ; supposito interim quicquid de hoc subjecto dicitur dici *καθόλες*, infertur hujusmodi praedicationis universalis. Quod, ubi subjectum est vox communis, secus accidit ; posito enim de subjecto communi dici praedicatum, nondum constat, an ea praedicationis universalis sit, an particularis ; quoniam utriusque capax est.

Propositio ergo categorica, vel est *καθόλες* vel *κατα μηρον*. Haec *κατα μηρον*, quae non de subjecto toto dicitur sed quod partem aliquam subjectivam. Illa *καθόλες*, quae de subjecto dicitur, quoad totam ipsius latitu-

dinem praedicandi ; hoc est, de partibus singulis subjectis. Cujus subjectum, si sit vox communis et multis applicabilis, iis omnibus applicatur etiam praedicatum, prout in plerisque universalibus : Si vox sit singularis, et uni tantum applicabilis ; huic uni et praedicatum applicatur ; prout in singularibus, et in propositionibus per *Omne* collectivum.

Non enim eodem modo dicitur *Omnes planetae sunt septem*, et *omnes planetae sunt stellae* ; alterum enim collective dicitur, alterum distributive. *Omnes* distributive, idem est ac *Singuli* : *Omnes* collective, est singularium collectio. At, singularium collectio, est singularis, estque Totum (non universale, sed) integrale. *Planetae* sunt *septem* ; at *planetarum* ~~est~~ *stelarum*, unica est. *Omne* distributivum, est syncategorematicum : *Omne* collectivum, est categorematicum ; estque pars subjecti. Unde non recte concluditur, *Omnes planetae sunt septem*; *Sol et Luna sunt planetae* ; Ergo *Sol et Luna sunt septem* ; nisi assumetur *Sol et Luna sunt omnes planetae*. Non enim *Planetae*, sed *omnes Planetae*, est subjectum majoris, essetque praedicatum minoris; sumitur enim collective.

Sive autem de singulis quibus attribuitur subjectum universale, sive de uno cui attribuitur subjectum singulare, dicatur praedicatum ; utrobique tamen, nihil subjecti accipere licet de quo non dicetur praedicatum ; quod, secundum *Aristotelem*, est formalis ratio propositionis universalis. Quare, et propositio de subjecto singulari, est propositio *καθολικη*, sive dictum de *Omnibus*, si affirmativa : aut, dictum de nullo, si Negativa : utrobique universalis. Quod erat demonstrandum.

T H E S I S S E C U N D A .

Syllogismi Hypothetici, aliisque Compositi, referendi sunt omnes ad Aristotelicos Categoricerum Modos.

VULT Aristoteles, praeter tres ab ipso traditas Figuras, earumque Modos, non alios ullos esse syllogismos. Quo nomine a variis varie reprehendit doctrina Peripatetica.

Sunt qui illam Redundantiae incusant ; quod, praeter Syllogismos, alias enumerat Argumentandi Formulas ; Enthymema, Soritem, Dilemma, &c. quas illi omnes ad Syllogismum referendas volunt.

Verum haec lis facile dirimitur. Quippe idem vult ipse Aristoteles. Neque enim illae aliam hisce formulis argumentandi vim inesse vult, quam quae à Syllogismis oritur, estque eo referenda ; et, siquod de sequela dubium oriatur, ad illam normam, exigenda. Syllogismos autem docet, non semper solemni pompa, tanquam instructa acie, procedere : Sed, ut plurimum, expeditiori forma et per compendia exponi ; Omissa propositionum una aut altera, ut in Enthymemate, sed quae subintelligater, possit que ex reliquis animo suppleri, vel etiam (si postuletur) disertis verbis adjungi : Aut etiam, quod in Prosylogismis fit, levius adhuc insinuari ; indicato tantum fonte, unde quis (non plane impetratus) syllogismum formet : Nonnunquam etiam plurimum sive Syllogismorum sive Enthymematum summulas in unam compagem strictim arctari, ut in Sorite, atque Dilemmate ; quae tamen, si id exigatur, in justos Syllogismos resolvenda esse intelligatur, à quibus totam suam arguendi potestatem obtinent. Quae quidem Syllogizandi Compedia, non quae potuerat omnia, enumerat ; (quippe id infiniti esset utilisque laboris,) sed ex multis aliquot (specimenis gratia)

gratia) praesertim quae sua saltem aetate potissimum obtinuerant, statisque innotuerant nominibus. Neque aliud hoc est (adeoque non ab illis culpandum) quam quod faciunt *Ramus ejusque Affeclae*, quum suas (quas vocant) Syllogismorum *Crypses* recensent, ubi quid vel deficit vel redundat vel transponitur aliove quovis modo mutatur. Quae omnia, quum opus est, in justum ordinem redigi et posse, et debere docent ipsi.

Redundantiae similiter incusant, quod Syllogismum, distribuat in Dialecticum, Apodicum, et Sophisticum; cum Syllogismi omnes, in quacunque materia, modo sint legitimi, sequelam quod spectat, sunt pariter Demonstrativi; sive quos Apodicitos vocat, sive quos Dialecticos; si fuerint non legitimi, ut sunt Sophistici; ne Syllogismi dicendi erunt.

Sed neque est haec lisa ardua. Non enim syllogismum *Aristoteles* in hos ut Species distribuit, quasi, formam quod spectat; hae sint aliae atque aliae syllogismorum Species. Sed Syllogismorum quaedam Accidentia considerat, non ex forma, sed materia, seu re subjecta dependentia; atque pro diversa materia circa quam versantur, alias Dialecticos, alias Apodicitos appellat. Formam autem quod spectat, vult omnes esse Apodicitos sive Demonstrativos; nempe ex veris praemissis non nisi verum sequi posse in quacunque materia. Sophisticos autem sive Syllogismos sive Parogismos quod spectat; non pro justis Syllogismorum formulis haberi vult, atque imitandis; sed pro vitiis: qui itaque fugiendi sunt, et si quando obtruduntur refellendi. Sicut, in Tabulis Geographicis et Hydrographicis, non tantum via recta describitur; sed notantur etiam devia et scopuli, ut caveantur; praesertim sicubi majus est errandi periculum.

Misit itaque redundantiis hisce, quas strictim notasse sufficiat; defectus, quos praetendunt, considerandi veniunt.

Causantur eti qui, praeter tres quas habet Aristoteles, Quartam adhuc esse figuram, quam Galenicam dicunt, (utpote à Galeno, quod scimus, primo indicatam:) sed et, in tribus illis Figuris, alias adhuc esse Modos, quos *Indirectos* vocant, ab Aristotele omisso; in quibus tamen certa concludendi vis est.

Quod quidem neque nos inficiamur, neque inficiaturas esset Aristoteles. Sed dicimus, omnes illos sive Quartae Figurae Modos, sive aliarum Indirectos, non aliud esse quam Modorum ab Aristotele traditorum detorsiones, et transpositiones terminorum in situm minus naturalem. Non autem hoc voluit Aristoteles, non posse Modos hos transpositis sive terminis sive propositionibus in alias formas detorqueri; sed, detortas illas formulas, in legitimum et naturalem ordinem restitutas, non alias quam modos Aristotelicos constituere. Nempe, figurae quartae modi omnes ad primae figurae modos referendi; modique indirecti reliquarum ad directos: à quibus non aliter differunt, quam quod propositiones terminive indebito ordine disponantur et minus naturali: non quod aliam ab illis concludendi vim fortiantur. Quod in singulis ostensu facile esset, si id jam ageretur. Et quidem ne Ramus ipse, ejusve asseclae, Aristotelem hoc nomine reprehendunt; nec alios esse volunt modos eos, quam Cryspses illorum ab Aristotele traditorum.

Sed duplicitis adhuc defectus doctrinam hanc insimulant. Nempe quod syllogismorum simplicium modos *Proprios* non memoret; atque syllogismos (quos vocant) *Compositos*, omittat omnes, negligatque: cum tamen et hi et illi frequenti usu occurrant, justamque habeant et naturalem concludendi vim. Sic enim Ramus schol. dialect. lib. 7. cap. 12. Docetur, inquit, (lib. I. Prior. cap. 22, 23.) Omnes syllogismos per tres figuras expositas fieri et concludi: et falso docetur. Sunt enim ex Propriis Enunciatis Syllogismi, qui praescriptis legibus in unaquaque figura

figura concludi non possunt. Sunt praeteria connexi, duorum generum : sunt Disjuncti, duorum item generum; quibus etiam hic organicus Auctor multo frequentius utitur, quam simplicibus a se expositis.

Et quidem fatemur ultro tum justam horum consequentiam, tum et frequentem usum, idemque fassrum fuisse Aristotelem non est quod dubitemus, et legitimos esse syllogismos. Sed negamus esse ab Aristotele omissos, aut alios hos esse a modis ab illo traditis.

Modos *Proprios* quod spectat; jam alias rem absolvimus (Thes. 1.) ubi ostendimus, *Propositiones singulares*, quas illi *proprias* vocant, syllogismum quod spectat, *universales esse omnes*. Adeoque ipsorum quos vocant Modos *Proprios*, non alios esse quam Aristotelicorum (in prima figura) *Barbara*, *Celarent*; (in secunda) *Cesare*, *Camestres*; (in tertia) *Darapti*, *Felapton*. Quod cum alias jam fusius ostensum est, non opus est ut hic repetam.

Supereft ut ostendam (quod praesentis instituti est) Syllogismos *Hypotheticos*, aliosque quos vocant *Compositos*, ad Aristotelis *Categoricos*, quos *Simplicium* modos vocant, referendos esse, atque ad horum norman exigendos.

Quoniam vero, cum *P. Ramo* ejusque affeclis, potissimum hic res est; (inter quos prae reliquis *dounatum* feligo, ut qui *Rami* vestigiis pressius insitit, ejusque mentem satis fideliter exprimit; neque ab eo hac in re discedunt, quod sciam alii sive qui *Ramo* diserte nomen dederunt, sive qui Ramaeam Doctrinam cum Aristotelica conjunctam volunt, sive succenturiatam:) operaे pretium erit despicere, quo usque nos inter conveniat, ut quae demum sit differentia rectius perspiciamus.

Non negat *dounamus*, quin syllogismi simplices omnes, ad Figuras Aristotelicas referendi sint; modosq; ab illo assignatos; (saltem si, quos ille *proprios* appellat, reliquis accenseantur.) Nullas enim vel ille,

vel

vel ex Ramistis alii, agnoscunt alios syllogismos simplices, praeter modos Aristotelicos, et (de quibus jam ante dictum est) suos proprios. Quod et ipse diserte tradit, lib. 2. cap. 10. pag. 670, 671.

Fatetur etiam *syllogismum simplicem non ex solis propositionibus simplicibus (Categoricis vulgo dictis) perpetuo constare*; imo *syllogismum simplicem Categoricum vulgo dictum ex partibus omnibus compositis constare posse*, ibid. pag. 664.

Adeoque *syllogismum compositum eum esse (cum Ramo) definit, ubi tota quaestio est pars altera propositionis (affirmata et compositae,) Argumentum est pars reliqua*: lib. 2. cap. 13. pag. 715.

De vocibus *Affirmatae et Compositae* post dicetur.

Interim hujusmodi syllogismum,

Si Socrates est animal, Socrates sentit;

Sed si Socrates est Homo, Socrates est animal;

Ergo, si Socrates est Homo, Socrates sentit.

Aut etiam hunc

Si sol splendet, dies est;

Sed, si sol supra horizontem conspicitur, sol splendet;

Ergo, si sol supra horizontem conspicitur, dies est.

Utut ex solis propositionibus compositis seu hypotheticis constet, pro Syllogismo categorico seu simplici habendum vult: (ut ibidem patet, et pag. 716. ubi et alios culpat quod secus senserint:) eo quod non tota quaestio, sed pars consequens, cum medio disponitur, in Propositione; pars antecedens in Assumptione. Et quidem rectissime: est enim syllogismus in *Barbara*; ut post dicetur.

Atque hoc ipsum (ibidem monet) plerumque accidere in propositionibus relatis. Quaenam autem illae sint, ostenderat lib. 2 cap. 5. p. 595. Relatio (inquit) est multiplex; nimirum, Relatio essentialiae (cujus notae sunt *is qui, id quod;*) et Loci (cujus notae sunt *ubi ibi;*) quae ad simplicia axiomata referenda sunt: relatio Consequentiae, Causae, et Temporis, quae in connexis locum habent: relatio Qualitatis et

et Quantitatis, in Copulatis: quatenus scilicet absolute enunciatur.

Quare autem *Relationem Temporis* (cujus notae sunt quando tunc) non perinde ad *Simplicia Axiomata* referendam vult atque *Relationem Loci* (cujus notae ubi ibi;) non video: nisi propter id quod ex *Ramo* (quem sequitur) citat, pag. 729. *Concludendi enim modus hic idem est* (nempe qualis in syllogismo connexo) quando *propositio est relata temporis*. Non advertens quod in hujusmodi syllogismo; *Quando sol splendet, dies est: sed sol splendet; Ergo dies est*: in Assumptione et Conclusione, *Vox nunc latet quidem in verbo est* (praesentis temporis:) sed subintelligenda erat, non minus quam vox *hic* in relatis Loci: *puta Ubi sol splendet, dies est: sed hic sol splendet; Ergo hic dies est*.

Sed utut sit; cum tamen *Relativum Temporis* (cujus notae sunt *Quando tunc*) *Axiomati Connexo* (cujus notae *Si, Tum,*) affine dicit (cap. 13. p. 723.) utut possit quidem (sicut illud) *Connexi Syllogismi Propositio esse*; non ita tamen semper esse, ibidem ipse monet, sed *ad syllogismum simplicem pertinere: quoties non tota quaestio sed pars consequens in propositione disponitur: quod (inquit) semper fit, cum de certo et definito tempore quaestio est*. Cujus Exemplum hoc ipse praebet.

Cum sol est in Cancro, aestas est;

At hoc tempore sol est in Cancro:

Ergo, hoc tempore aestas est.

Et quidem, hoc concessio, non video quin et omnia (ut loquitur) *Relata Temporis*, similiter ad syllogismum simplicem referenda sint. Nam perinde est sive dicam, *Hoc tempore sol est in Cancro: sive simpliciter, Sol est in Cancro; Nam et hic subintelligitur Nunc seu hoc tempore, utpote in verbo est inclusum et consignificatum*. Vel, si ne hoc quidem subintellectum velimus, sed saltem *Aliquando &c;* etiam sic syllogismus simplex erit; *puta,*

Cum (seu quo tempore) sol est in Cancro aestas est;

Sed aliquando (seu aliquo tempore) sol est in Cancro:

Er-

Ergo, Aliquando (seu aliquo tempore) aestas est.

Hoc tantum interest; quod Syllogismus jam futurus est in *Darii* (propter assumptionem et conclusionem particularem;) qui prius (propter tum assumptionem tum conclusionem singularem, adeoque universalis vim habentem,) mihi quidem, fuerat in *Barbara*; sed juxta illos (qui singulares habent pro particularibus) in *Darii*.

Relationes Quantitatis, Qualitatis, et Loci, refert ipse omnes (ibidem p. 723.) ad syllogismos simplices; quoniam in hujusmodi relatis non tota quaestio cum arguento disponi solet, sed consequens.

Adeoque syllogismi hujusmodi,

Quantus est hic, tantus ille;

Sed hic est Bilibris;

Ergo et ille est Bilibris.

Item, *Ut A ad B, sic α ad β;*

Sed A ad B est in ratione dupli;

Ergo α ad β in ratione dupli.

Item, *Ubi sol splendet, dies est;*

Sed ubique sol splendet:

Ergo ubique dies est.

Vel, *Sed hic sol splendet:*

Ergo hic dies est.

Vel, *Sed alicubi sol splendet:*

Ergo alicubi dies est.

Habendi erunt omnes pro Syllogismis Simplicibus, seu Categoricis, idque vel in *Barbara* vel in *Darii*, prout Minor et Conclusio sunt vel Universales vel Particulares.

Atque, eadem ratione, etiam hi,

Quando sol splendet, dies est;

Sed semper sol splendet,

Ergo semper dies est.

Vel, *Sed aliquando sol splendet,*

Ergo aliquando dies est.

Vel, *Sed sol splendet,*

Ergo dies est.

Hoc est, Sed nunc sol splendet,
Ergo nunc dies est.

Idemque de Relationibus (ut loquitur) *Essentiae*
judicandum est ipso judice; Puta
Quae sentiunt sunt animalia;
Homines (omnes, aliqui, hi,) sentiunt:
Ergo, sunt animalia.

Relationes vero (quas vocat) *Consequentiae*, (ut,
Quoniam sentit, ergo est animal,) non videntur (in-
quit) in propositionibus syllogismorum locum habere;
adeoque ad rem praesentem non spectant: Praemissae
quidem cum Conclusionem syllogismi sic conjungi
solent: quod non magis in Compositis quam in Sim-
plicibus Syllogismis contingit.

Verum quatuor adhuc (nec plures) Modos esse
volunt syllogismi *Compositi*, quos ad nullum figurarum
simplicium referendos esse contendunt; Duos *Connexi*,
totidemque *Disjuncti* syllogismi modos.

Quos causantur *Aristotelem* vel non cognovisse vel
saltēm non agnovisse; cum tamen hujusmodi *compositis*
syllogismis saepius ipse utatur quam *simplicibus*; et qui-
dem eo ipso in loco, ubi negat ullam esse syllogismi
speciem praeter tres figurās, *composito syllogismo* utatur,
qui ad nullam ex tribus figuris referri potest; atque
similiter alia, qui praeter tres figurās nullam aliam
syllogismi speciem agnoverant. Sic *Douamus* lib. 2.
cap. 13. pag. 713, 714, 724, 726, 733. Et *Ramus*
ipse *Schol. Dialect.* lib. 7. cap. 12.

Ego vero hos modos *Aristotelem* (cum aliis) et
cognovisse et agnovisse, contendo, usque suo (quod
ipsi obseruant) confirmasse: (verum et ex *Aristotele*
doctrinam hanc collegisse et *Ciceronem* et *Ramum ipsum*,
diserte afferit ibidem *Douamus* pag. 724. sed per-
peram addit, nihil de syllogismis cogitante:) Nego au-
tem, hos alios esse a modis ab illo assignatis, aut
ad nullam ex tribus figuris referri posse.

Modorum *Connexorum* prior est, qui assumit ante-
cedens et consequens concludit, pag. 725. qualis, verbi
gratia, hic est. Si

Si sol splendet, dies est :

Sed sol splendet ;

Ergo, dies est.

At interim ipsi (ut jam ostensum est) pro syllogismis simplicibus (adeoque ad modos Aristotelicos referendos) sequentes hos habent syllogismos ;

Ubi (hoc est, omni loco quo) sol splendet, dies est ;

Sed ubique (h. e. omni loco) sol splendet ;

Ergo ubique (h. e. omni loco) dies est.

Vel, Sed alicubi (h. e. aliquo loco) sol splendet :

Ergo alicubi (h. e. aliquo loco) dies est.

Vel, Sed hic (h. e. hoc loco) sol splendet :

Ergo hic (seu hoc loco) dies est.

Item, Quando (h. e. omni tempore quo) sol splendet,
dies est ;

Sed semper (h. e. omni tempore) sol splendet :

Ergo semper (h. e. omni tempore) dies est.

Vel, Sed aliquando (h. e. aliquo tempore) sol splendet ;

Ergo aliquando (h. e. aliquo tempore) dies est.

Vel, Sed sol splendet :

Ergo dies est.

H. e. explicite,

Sed nunc (seu hoc tempore) sol splendet ;

Ergo nunc (seu hoc tempore) dies est.

Nulla igitur videtur ratio (his admissis) quin et hujusmodi syllogismi (utpote in eadem cum illis forma) pro simplicibus pariter sint habendi.

Si sol splendet, dies est ;

Sed sol splendet ;

Ergo dies est.

Hoc est explicite,

Si (hoc est, omni casu quo) sol spendet, dies est ;

Sed (omni casu) sol splendet :

Ergo (omni casu) dies est.

Vel, Sed (aliquo casu) sol splendet ;

Ergo (aliquo casu) dies est.

Vel, Sed casu praesenti) sol spendet :

Ergo (casu praesenti) dies est.

Quippe eadem praecise forma in his conspicitur atque in illis. Adeoque (sicut illi priores) vel in *Barbara* vel in *Darii*, censendi sunt, prout Assumptio et Conclusio sunt vel Universales (quibus Singulares accenseo) vel particulares. Ut non sit cur *Aristotelem* incusemus, quasi, modos hos neglexerit rejeceritve.

Addo: Qua ratione (pag. 595. ut supra dictum) propositionem hanc *Ubi* (seu quo loco) *sol splendet, ibi* (seu eo loco) *dies est*, pro Axiomate simplici ad miserit; eadem et hanc similiter admississe oportuit, *Quando* (seu quo tempore) *sol splendet, tunc* (seu eo tempore) *dies est*: Atque hanc pariter, *Si* (seu quo casu) *sol splendet, tum* (seu illo casu) *dies est*. Ut non fuerit necesse, vocem *compositae* in supra memorata syllogismi Compositi definitione inseruisse.

Syllogismi Connexi, modum alterum definiunt, qui tollit consequens ut tollat antecedens; qualis, verbi gratia, hic est.

Si sol splendet, dies est;

Sed non est dies;

Ergo sol non splendet.

At vero, cum, vel ipsis patentibus, (ut ex jam dictis liquet,) pro syllogismis simplicibus habendi sint hi qui sequuntur (adeoque ad modos Aristotelicos referendi,)

Ubi (seu quo loco) *sol splendet, ibi* (seu eo loco) *dies est;*

Sed nullibi (seu loco nullo) *dies est;*

Ergo nullibi (seu nullo loco) *sol splendet.*

Vel, *Sed alicubi* (seu loco aliquo) *non est dies:*

Ergo alicubi (seu loco aliquo) *sol non splendet.*

Vel, *Sed hic* (seu hoc loco) *non est dies;*

Ergo hic (seu hoc loco) *sol non splendet,*

Item, *Quando* (seu quo tempore) *sol splendet, tum* (seu eo tempore) *dies est;*

Sed nunquam (seu nullo tempore) *dies est;*

Ergo nunquam (seu nullo tempore) *sol splendet.*

Vel,

*Vel, Sed aliquando (h. e. aliquo tempore) non dies est ;
Ergo aliquando (h. e. aliquo tempore) sol non splendet.*

*Vel, Sed non est dies ;
Ergo sol non splendet.*

*Hoc est explicite,
Sed nunc (seu hoc tempore) non est dies ;
Ergo nunc (seu hoc tempore) sol non splendet.*

*Eodem (inquam) jure, et hi pro simplicibus habendi
erunt : Nempe*

*Si (h. e. quo casu sol splendet, tum (seu eo casu)
dies est ;*

*Sed, nullo casu, dies est ;
Ergo, nullo casu, sol splendet.*

*Vel, Sed aliquo casu, non est dies ;
Ergo, aliquo casu, sol non splendet.*

*Vel, Sed hoc casu, non est dies ;
Ergo, hoc casu, sol non splendet.*

Sunt utique hi, pariter atque illi, vel in *Camestris*,
vel in *Baroco*, prout Assumptio et Conclusio sunt vel
Universales (quibus accenso Singulares) vel Parti-
culares.

Item ; horum, non minus quam illorum, Pro-
positio major, pro simplici Axiomate habenda erit.

Neuter igitur modorum *Syllogisini Connexi*, ab
Aristotele vel neglectus est, vel rejectus, nedum
(quod insinuatum eunt) vel *non cognitus* vel *non
agnitus*.

Sed nec meliori jure queruntur, *Axiomatis com-
positi doctrinam ab Aristotele neglectam esse*, (lib. 2. cap.
5. pag. 586.) cum haec ipsa quae vocant *Axiomata
Composita*, non alia sint quam qualia ipsi pro *simpli-
cibus* habent.

Adeoque, quem supra insinuavimus syllogismus,

Si sol splendet, dies est ;

Sed, si sol supra horizontem conspicitur, sol splendet ;

Ergo, si sol supra horizontem conspicitur, dies est.

Æquipollet huic

Omni

Omni casu quo sol splendet, dies est :

*Sed, omni casu quo Sol supra horizontem conspicitur,
sol splendet,*

*Ergo, omni casu quo Sol supra horizontem conspi-
citur, dies est.*

(Quem Syllogismum esse in *Barbara*, atque ex pro-
positionibus Categoricis seu simplicibus, ne quidem
ipse *Ramus* inficiaretur.)

Æquipolle, inquam. Si non quoad Grammaticam
constructionem, (quae hic non attenditur;) saltem
quoad Connexionem Logicam. Quae dum eadē
manet; (quantacunque sit alias phrasium variatio,
transpositio partium, aut etiam Ellipsis partis subintel-
lectae, aliave Crypsis,) eadem argumenti vis manet,
idemque Syllogismi modus censendus erit. Quod nec
ipse *Ramus* inficiaretur: qui *Crypses*, quas vocat, non
admittit novos esse Syllogismorum Modos ab iis ad
quos, cum restituuntur et explicantur, deprehen-
duntur pertinere. Quo spectat quod ex *Ramu* citat
Dounamus, l. 2. c. 9. p. 654. *Siqua propter Crypsin*
dubitatio fuerit, explenda quae desunt, amputanda quae
superfunt, et pars quaelibet in locum suum redigenda est;
Atque ex Aristotele, *Prior* l. 1. c. 33. Συντάξεις δέ εἰ τι
πρέπει γενετικής, καὶ εἰ τι τῶν αναγκαῖον παραλείπεται, καὶ τὸ
μέν δετέρου, τὸ δὲ αφαιρετέον, εώς οὐ ελάθη τις εἰς τὰς δύο προτάσεις:
i. e. videndum autem siquid redundet, et siquid necessarium
omittatur, hoc quidem addendum, illud tollendum, donec
ad duas propositiones pervenias.

Supersunt Duo modi Syllogismi (ut loquuntur) *Dif-
juneli*; quos et legitimos esse volunt, et ab *Aristotele*
non agnitos. *Primus modus tollit unum et reliquum*
concludit: Secundus, assumit unum et reliquum tollit.
Sic (post *Ramum*) *Dounamus lib. 2. c. 15, 16. p. 739.*

745. Prioris exemplum hoc exhibet, pag. 740.

Aut dies est, aut nox est;

At dies non est;

Ergo nox est.

Vel, At nox non est;

Ergo dies est.

Quem ego modum (sed non ita secundum) legitimum esse concedo. Nego tamen vel esse Aristoteli ignotum, (ut qui passim occurrit,) vel alium esse ab ante traditis.

Est utique propositio illa, *Aut dies est, aut nox est;* (atque ad eandem formam aliae,) curta locutio, adeoque ambigua, (pro subiecta materia aliter atque aliter exponenda;) sed et sensu redundans, (duas saltem propositiones includens, quarum una solum est ad syllogismum utilis.) Nam (ne plura nominem) de Loco, de Tempore, de Casu, exponi potest; estque in singulis gemina. Conclusio scilicet illa (verbi gratia) *Ergo dies est;* intelligi potest vel *dies est ubique, vel alicubi, vel hic,* (si loco quaeratur:) vel *semper, vel aliquando, vel nunc,* (si de tempore;) vel (si de casu) *omni, vel aliquo, vel praesenti casu, dies est:* (Atque altera, *Ergo nox est,* totidem saltem modis est exponenda.) Eaque propositio, *Aut dies est aut nox,* de Loco exposita, has duas continet, *Ubi* (seu quo loco) *non est dies, nox est;* et, *ubi non est nox, dies est;* de Tempore exposita, has continet; *Quando* (seu quo tempore) *non est dies, nox est;* et *quando non est nox, dies est;* de Casu exposita, has continet; *Si* (seu quo casu) *non est dies, nox est;* et, *si non est nox, dies est.* Quarum si diem esse concludendum sit, in singulis redundat pars prior; si noctem, posterior. Syllogismus enim sic procedit;

Nempe, si *Noctem esse* concludendum sit.

Quando non est dies, nox est, (et quando non est nox, dies est, redundat:)

Sed (semper, aliquando, nunc,) non est dies;

Ergo (semper, aliquando, nunc,) nox est.

Vel, *Ubi non est dies, nox est,* (et, *ubi non est nox, dies est,* redundat:)

Sed (ubique, alicubi, hic) non est dies;

Ergo (ubique, alicubi, hic,) nox est.

Vel, *Si (seu quo casu,) non est dies, nox est,* (et, *si non est nox, dies est,* redundat:)

Sed

Sed (*casu omni, aliquo, praesenti,*) non est dies;

Ergo (*casu omni, aliquo, praesenti,*) nox est.

Similiter; si Diem esse concludendum sit,

Quando, ubi, si, non est nox, dies est; (*et quando, ubi, si, non est dies, nox est,* redundat:)

Sed, (*semper, aliquando, nunc; ubique, alicubi, hic; omni casu, aliquo casu, praesenti casu;*) non est nox;

Ergo (*semper, aliquando, nunc; ubique, alicubi, hic, casu omni, aliquo, praesenti;*) dies est.

Patet itaque syllogismos hosce omnes, (cum explicite exponuntur,) non alios esse quam ante traditos; puta vel *Relativos Loci* (ut loquuntur illi,) vel *Relativos Temporis*, (quos ipsi pro *Simplicibus* admittunt;) vel *Connexos*, modi primi; (quos ad simplices reducendos esse jam demonstravimus:) et quidem, verba ipsa quod spectat, indifferenter esse vel hos, vel illos, vel istos; sed nunc hos, nunc illos, nunc istos, pro scopo disputantis.

Id saltem interest; quod Major propositio, disjunctive proposita, duas pluresve in se continet propositiones, quarum una sola est ad syllogismum utilis; reliquae, quotquot sunt, superfluae; quae redundantia si amputetur, quod reliquum est formas ante traditas exhibet praecise.

Duas, inquam, pluresve; nempe tot saltem quot sunt disjunctionis membra. Verbi gratia; Disjunctio haec quadrimembris,

Aut Ver est, aut Aestas, aut Autumnus, aut Hyems,
Has saltem in se continet propositiones quatuor,

Si nec Ver est, nec Aestas, nec Autumnus, nec Hyems est:

Si nec Ver, nec Aestas, nec Hyems; Autumnus est;

Si nec Ver, nec Autumnus, nec Hyems; Aestas est;

Si nec Aestas, nec Autumnus, nec Hyems; Ver est.

Quarum Tres semper redundant, estque una sola utilis; nempe Prima, si sic subsumatur,

*Sed nec Ver est, nec Aëstas, nec Autumnus :
Ergo Hyems est.*

Secunda si sic,

*Sed nec Ver est, nec Aëstas, nec Hyems :
Ergo Autumnus est.*

Tertia si sic,

*Sed nec Ver, nec Autumnus, nec Hyems :
Ergo Aëstas est.*

Quarta si sic,

*Sed nec Aëstas, nec Autumnus, nec Hyems :
Ergo Ver est.*

Atque similiter, si pro *Si*, exponeretur eadem propositio per *Quando*, vel *Ubi*. Atque de *Disjunctio primo* haec tenus.

Disjunctus secundus definitur, qui ex propositione partibus omnibus affirmata assumit unum et reliquum tollit ; (*Doun. lib. 2. cap. 16. pag. 745.*) Cujus Exemplum (itidem)

Aut dies est, aut nox est :

At dies est :

Nox igitur non est.

Hunc autem modum ab *Aristotele* neglectum, aut etiam rejectum, non mirarer. Paralogismus enim est, non legitimus syllogismi modus : ut qui ex praemissis veris falsam inferre possit conclusionem. Exemplum esto.

Bellum Trojanum cecinit vel Homerus, vel Virgilius ; (quod verum est :)

*Sed Homerus cecinit ; (quod itidem verum est :
Ergo, non Virgilius.*

At hoc falsum est, (neque ex praemissis sequitur;) Uterque enim cecinit. Paralogistica igitur est haec argumentatio. Et quidem suum ipsum exemplum, *Aut dies est, aut nox est, &c*; si explicite enuncietur, huc reddit ; (ut ex ante dictis liquet ;)

Si non est dies, nox est ; (Si non nox, dies :)

At dies est :

Nox igitur non est.

Vel

Vel, At nox est :

Ergo non est dies.

Quem esse Paralogismum notat ipse (cap. 14. pag. 737.) haec addens ; *Neque idcirco legitimi syllogismi sunt, et si verum concludunt, idque necessario ; nisi necessitas haec ex ipsa dispositione, non autem ex rerum dispositarum affectione, pendeat : Jam vero necessitas haec in rebus est, non in Conclusione, oritur enim ex terminorum natura, non ex legitima earum dispositione : Sed neque verum semper concluditur in his modis.*

Quae verbatim repeto, quoniam eadem ipsa nobis jam mox dicenda erunt. *Æquipollentiam autem Exempli hujus ut a se propositi, atque ut a me expositi, agnoscit ipse sequente pagina 738 ; (ut mihi sit, eorum alterum ab ipso ut Sophisma damnatum, alterum agnatum ut legitimum Syllogismum :) verba haec sunt, Connexum axioma, cuius antecedens negatur, vim habet propositionis partibus omnibus affirmatae ; ut, si non est dies, nox est : Aut dies est, aut nox est. Ergo, inquam ego, cum alterum eorum, ut Paralogismum damnaverit, reliquum etiam damnasse oportuit.*

Atque hoc quadantenus vidisse censendus est ; adeoque, *siquis de Leone sic diceret ;*

Aut animal est, aut non est homo :

Sed non est homo ;

Ergo non animal :

Paralogismus, inquit, erit pag. 749. (Verum hic, inquam, ex disjunctorum uno posito tollitur alterum.) Huic igitur ut caveatur, definitio postulat, ut major propositio sit *partibus omnibus affirmata*. Quod tamen non semper est necesse : Nam, de Socrate, non magis valebit illud,

Aut homo est, aut brutum ;

Sed homo est, Ergo non brutum.

Quam hoc. *Aut non est brutum, aut non est homo ;*

Sed non est brutum ; Ergo est homo :

Ubi Propositio est (non *omnibus partibus affirmata*, sed) *omnibus partibus negata* : Siqua tamen sit illi

concludendi vis, etiam hic non minus erit. Adeoque perperam additur ea limitatio: aliaque quae eo tendunt.

Dicent fortasse, (salem dicendum est,) non valere hanc syllogismi formam, nisi de *Immediate Oppositis*, hoc est, quae simul esse vera non possunt: de his autem, validam esse. Puta, quando dicitur *Aut diem esse, aut noctem; (cum ea simul esse non possunt;)* Altero posito, tollitur alterum.

Quod quidem verum est. Verum hic regerenda sunt ea omnia quae ex ipso modo citavimus: Nempe, *Necessitas haec in rebus est, non in dispositione;* *Oriturque e terminorum natura,* (quod nempe hi sunt immediate oppositi,) *Non ex eorum dispositione;* *Neque verum semper concluditur in his modis,* (ut, jam ante, aliquot exemplis probatum est, possitque innumeris ostendi;) Adeoque non idcirco legitimi *Syllogismi* sunt, quod aliquando verum concludant, etiam si necessario; cum *necessitas haec, non ex ipsa dispositione, sed ex rerum dispositarum affectione, pendeat.*

At inquit, (cap. 8. p. 615, 616.) *E disjunctis unicum necessario verum esse; id est, unum, et unum solum;* et (cap. 13. p. 717.) *Disjunctio significat unicum e disjunctis verum esse, id est, unum et unum solum, unde assumi et concludi potest,* *At unum est, ergo reliquum non est.* Verum ego hoc nego, Disjunctio scilicet, *Aut dies est, aut nox,* non dicit horum *Unicum esse,* hoc est solum unum, sed saltem *Unum;* adeoque non minus verum, sed abunde est, si *Utrumque.* Atque dicenti vel *Homerum* vel *Virgilium cecinisse bellum Trojanum,* non inficias it, sed a fortiori confirmat, qui *Utrumque cecinisse dicit.* Sin *Unicum,* hoc est (non saltem unum, sed) *solum unum insinuandum sit;* non dicendum erit, *aut hoc est aut illud;* sed, *non utrumque;* hoc est *non et hoc et illud:* quae *Propositio non est Disjuncta, sed Copulata negata.*

Si itaque, quod intellectum volunt, addatur; et sic procedat argumentatio;

Aut

Aut dies est, aut nox; non autem utrumque:

Sed dies est; ergo non nox:

Concedo; formam esse legitimam; sed redundantem, nec syllogismum *disjunctum* esse, *sed copulatum negatum.*

Redundantem, inquam. Redundat enim pars ea, *Aut dies est, aut nox est;* totaque argumenti vis a reliqua dependet, *non utrumque;* h. e. *non est et dies et nox.* Adeoque (rescissa, ut superflua, parte priore) syllogismus sic procedit legitimus.

Non est et dies et nox:

Sed dies est: Ergo, non nox.

Verum syllogismus hic (propter rescissam partem disjunctivam, ut inutilem,) non jam dicendus erit *Syllogismus disjunctus, sed Copulatus negatus.*

Incaute ergo factum est, quod (cap. 13. p. 718.) *Propositionem copulatam negatam* excludat, tanquam *Disjunctae affirmatae acquipollentem.* Et (cap. 16. pag. 746, 747.) syllogismum hunc ad *Disjunctum secundum* referat, (h. e. syllogismum, ad *Paralogismum:* Contrarium utique faciendum erat. Nam si qua vis inest *Disjuncto* secundo, (ubi posito *disjunctorum uno tollitur alterum:*) non illud propter *Disjunctionem accidit, sed propter (quae subintelligitur) Copulationem negatam.* Non (inquam) quia *falsum alterum, sed quia non utrumque,* sequitur, quod uno posito alterum removetur.

Adeoque et (cap. 13. p. 715, 716, 718,) perperam asseritur, *Compositi syllogismi propositionem semper esse affirmatam;* ejusque definitioni, vox *Affirmata* perperam inseritur. Nam hujus syllogismi tota vis, a *Copulationis Negatione* dependet, (si non expressa) falsum subintellecta.

Si tamen omnino volunt ut *Disjuncta* forma disponatur hic syllogismus (quod quidem fieri posse non nego) construenda erit major propositio, non (quod ille vult) *ex partibus omnibus Affirmatis,* (*aut dies est, aut nox est,*) sed *ex partibus omnibus Negatis;* Nempe,

Aut non est dies; aut non est nox; (quia scilicet utrumque esse non potest:)

Sed est dies; ergo non est nox.

Qui quidem Syllogismus est legitimus, sed jam coincidit cum Disjunctio primo; nam tollit unum ut ponat reliquum.

Verum (ne sumus porro de nomine solliciti,) syllogismum hunc legitimum esse agnoscamus;

Non et dies est et nox:

Sed dies est: Ergo non nox.

Vel, Sed nox est: Ergo non dies.

Nego autem vel Aristoteli incognitum esse, vel alium esse ab ante traditis. Nam his etiam Major propositio, duas in se continet, quarum altera tantum utilis est, altera semper redundat. Quippe qui dicit, *non et dies est et nox*; haec duo dicit, *Quando dies est, non est nox; et, quando nox est, non est dies*; vel *ubi dies est, nox non est; et ubi nox est, non est dies*: vel denique *Si dies est, non est nox; et, si nox est, non est dies*. Quorum primum utile est, alterum superfluum, si subsumatur, *Sed dies est, ergo non nox*; si in subsumatur. *Sed nox est, ergo non dies*, secundum utile est, et prius redundat.

Absciso igitur quod superfluum est, qui restat sylloginus alias non est ab ante traditis. Nempe;

Quando dies est, nox non est; (et, quando nox est, non est dies, redundat.)

Sed (semper, aliquando, nunc,) dies est:

Ergo (semper, aliquando, nunc,) non est nox.

Vel, Ubi dies est, nox non est; (et, ubi nox est, non est dies, redundat.)

Sed (ubique, alicubi, hic,) dies est:

Ergo (ubique, alicubi, hic,) non est nox.

Vel, Si (feu quo casu) dies est, non est nox; et quo casu nox est, non est dies, redundat.)

Sed (omni, aliquo, praesenti casu,) dies est:

Ergo (omni, aliquo, praesenti casu,) non est nox

Similiter; Quando, Ubi, Si, dies est, non est nox; (et, quan-

quando, ubi, si, nox est, non est dies, redundat.)

Sed (semper, aliquando, nunc; ubique, alicubi, hic; casu omni, aliquo, praesenti;) est dies:

Ergo (semper, aliquando, nunc; ubique, alicubi, hic; casu omni, aliquo, praesenti;) non est nox.

Patet itaque, Syllogismum Copulatum negatum, (pro quo *Disjunctum secundum* perperam substituunt,) explicite enunciatum, resciſſo quod redundant, coincidere cum ante traditis: puta Relato Temporis, vel Relato Loci, vel Connexo Primo: adeoque (per ante tradita) ad *Barbara* vel ad *Darii* (prout assumptionis et conclusio universales fuerint, vel particulares, referendum esse.

Illae autem (in propositione majore) particulae, *Quando, Ubi, Si;* exponendae sunt per omni (non aliquo) *Tempore quo, Loco quo, Casu quo;* tum in his, tum in ante expositis syllogismis;) quoniam in figura prima atque secunda (quo spectant *Barbara, Darii; Cameſtres, et Baroco.*) Major semper esse debet Universalis.

Dico itaque summatim; Propositionem Disjunctam, *Aut dies est, aut nox est;* sic intellectam ut ipsi volunt, nempe alterum est, sed non utrumque; seu alterum est, alterum non est; has in se continere propositiones quatuor;

Si dies non est, nox est:

Si nox non est, dies est:

Si dies est, nox non est:

Si nox est, dies non est.

Quarum priores duae latent in *alterum est*; duas posteriores in *non utrumque*, seu *alterum non est*. Earumque (ut cunque constituatur syllogismus) tres semper redundant, estque una sola utilis: Nempe Prima, si concludendum sit, *nox est*: Secunda; si, *Dies est*: Tertia; si *nox non est*: Quarta, si, *Dies*

non est. Ipseque syllogismus, abscissis quae redundant, non alias erit quam *Connexus primus*, seu *Hypotheticus* (proprie dictus) ex posito antecedente consequentem concludens: quem ad *Barbara* vel *Darii* referendum esse supra ostendimus.

Nec autem ab Aristotele ignoratas putemus has argumentandi formas, id saltem facit, quod ex *Top.* lib. 2. cap. 2. citat *Dounamus* ipse, lib. 2. c. 16. p. 748. Οσοις αναγκη μονος θαλεγον υπαρχειν η εχ υπαρχειν, (οιδε το ανθεωπω την νοσου η του υγιειαν) εαν προς θαλεγον ευπορωμεν διαλεγεσθαι, οις υπαρχειν η εχ υπαρχειν, κα προς το λοιπον ευπορησομεν. Τουτο δε ανιστρεψει προς αμφω. δειξαντες μεν γαρ οις υπαρχειν θαλεγον, το λοιπον δεδειχθοτες εσομεθαι οις εχ υπαρχειν. Εαν δε οι εχ υπαρχειν δειξωμεν, το λοιπον οις υπαρχειν δεδειχθοτες εσομεθαι. (h. e.) Quibuscumque necesse est alterum solum esse vel non esse, (ut homini aegritudinem vel sanitatem;) si de alterutro afferere valeamus, quod est vel non est, de reliquo etiam poterimus: hoc enim in utramque partem convertitur. Ostendentes enim quod alterum sit, reliquum quoque ostendemus quod non sit. (Qui est syllogismus *Copulatus negatus*; pro quo illi, *Disjunctio secundum, perperam substituunt.*) Sin autem ostenderimus quod alterum non sit, ostendemus reliquum esse. (Qui est illorum *Disjunctus primus*.) Ubi notandum est, Aristotelem, ad hoc ut certe possimus utrinque disputare, (tum ex uno posito alterum tollere, tum ex uno sublato alterum ponere,) expresse requirere ut alterum tantum (non utrumque) aut esse possit aut non esse. Adeoque non sufficere ut in propositione dicatur, vel sanus est vel aeger, sed addendum non autem et sanus et aeger, (h. e. alterum esse, sed non utrumque; seu, alterum esse alterum non esse.) Nam si vel utrumque esse possit, vel utrumque non esse, non poterit in utramque partem disputari. Quod confirmat quae ante diximus, de rejiciendo (quem vocant) *Disjunctio secundo*, inque locum ejus substituendo *Copulatum negatum*. Nam dato, quod necesse sit, alterum esse seu alterum tantum non esse, seu non utrumque non esse;

ex negato uno reliquum concluditur, qui est *Dif-
junctus* (ut loquuntur) primus: Dato vero, quod
tantum alterum, seu non utrumque, sit; ex uno po-
sito alterum tollitur, qui est *Syllogismus Copulatus
negatus*.

Sed et paulo superius in eodem capite (*Top. 2. cap. 2.*
syllogismos quos *Cornexos*, vocant, (*primum et secun-
dum*,) Aristoteli non ignoratos esse, his verbis liquet.
*Σκοπεύει δὲ επὶ τοῦ προκειμένου, τίνος οὐλος αἰαγητεῖσται τὸ προκει-
μένον, η τι εστίν εξ αἰαγήκης, εἰ τὸ προκειμένον εστίν.* Καλασκελα-
ζειν μὲν εν Σελομερώ, τίνος οὐλος, τὸ προκειμένον εσταί [εξ αἰαγ-
ήκης] εαν γαρ εκείνο δειχθῇ υπαρχον, καὶ τὸ προκειμένον δεδειχθεῖν
εστίν. Ανασκελαζειν δε βουλομερώ, τι εστίν, εἰ τὸ προκειμένον εστίν.
εαν γαρ δειξάμεν το ακολθον τω προκειμένω μη ον, ανηγκότες εσο-
μέθα τὸ προκειμένον. *Dispiciendum*, inquit, *est de eo quod
ponitur, quoniam posito necesse est hoc esse; aut, quod-
nam sit quod necessario erit, si hoc sit. Nempe, probare
volenti; dispiciendum) Quoniam posito, hoc necessario
erit. Nam si hoc esse demonstratur, etiam propositum de-
monstrabitur. Qui est primus modus syllogismi con-
neci. Volenti autem refutare; dispiciendum) Quoniam
est, si propositum sit: Nam si hoc (quod ex pro-
posito sequitur) demonstramus non esse; sublatum erit ipsius
propositum: qui est secundus modus, ut loquantur,
syllogismi conneci.) Uterque ergo syllogismi conneci
modus erat Aristoteli cognitus.*

Ostendimus itaque, Syllogismos quos *Compositos* vocant, Aristoteli neque *non cognitos*, neque *non ag-
nitos* esse: neque tamen propterea erroris insimulan-
dum esse, quod praeter tres ab illo Figuras assignatas
(earumque Modos) non alios esse syllogismos; (nam
et hos omnes ostendimus ad ipsius modos referendos
esse.) Quod erat ostendendum.

Addo tamen; Syllogismos hos, Compositos dictos,
ut sint (sicut aliae *Cryptes*) ad modos Aristotelicos
referendi, cum tamen sint prae aliis insigniores *Cryp-
tes*, formulaeque frequenti usu notabiles, posse non
incommode, vel (quod ab Aristotele factum est)

saltem studiū insinuari; vel etiam (quod faciunt alii) paulo explicatius exponi: Non quidam ut Modi alii, sed ut modorum ab illo expositorum peculiares aliquot casus; seu Compendia: ut sunt Enthymema, Sorites, Dilemma, &c.

Dico itaque syllogismi *Connexi*, seu (ut loquuntur alii) *Hypothetici*, seu *Conditionalis*; Duos esse modos legitimos: Alterum, a *Positione Antecedentis* ad *Positionem Consequentis*; Alterum, a *Sublatione Consequentis* ad *Sublationem Antecedentis*.

Si hoc est, tum illud est:

Sed hoc est; Ergo, illud est.

Item, *Si hoc est, tum illud est.*

Sed illud non est;

Ergo, nec hoc est.

Quorum ille ad *Barbara*, hic ad *Camestres* referendus est.

Modos autem alios duos; *A sublatione Antecedentis, ad sublationem Consequentis*; atque *A Positione Consequentis, ad Positionem Antecedentis*; Nempe,

Si hoc, tum illud;

Sed non prius;

Ergo, nec posterius.

Item, *Si hoc, tum illud;*

Sed posterius;

Ergo, et prius.

Paralogismos esse: Illum quidem ad figurae primae paralogismum ex minore Negativa; Hunc, ad Affirmative concludentem in Figura secunda, referendum esse.

Item; Syllogismi Disjunctivi, modum legitimum unicum esse; nempe, *A sublatione unius (pluriumve) ad Positionem reliqui:*

Vel hoc, vel illud:

Sed, non hoc; Ergo, illud.

Seu, *Sed non illud; Ergo, hoc.*

Quem ab *Barbara* referendum esse, supra ostensum est.

Modum vero alterum: *A positione unius, ab Sublationem reliqui (seu reliquorum):*

Vel

Vel hoc, vel illud;

Sed hoc; Ergo, non illud;

Seu Sed illud; Ergo, non hoc.

Paralogismum esse: et huic aequipollentem,

Si non hoc, tum illud;

Sed hoc est; Ergo, non illud;

Seu Si non illud, tum hoc:

Sed illud: Ergo, non hoc.

Qui est Hypothetici Paralogismus prior, supra indicatus; adeoque similiter peccans: Quem illi tamen pro legitimo syllogismo habent, vocantque *Disjunctum secundum.*

Denique; Syllogismi Copulativi, Negativi, modum item unicum esse legitimum; *A Positione unius ad Sublationem reliqui; Nempe*

Non est utrumque, (seu et hoc et illud:)

Sed hoc est; Ergo non illud:

Seu Sed illud est; Ergo non hoc.

Queni ad Hypothetici sive Connexi modum primum referendum esse, supra ostensum est: adeoque ad *Barbara.*

Modum vero alterum; *A Sublatione unius ad Positionem reliqui:*

Non est et hoc et illud:

Sed hoc non est; Ergo, illud est:

Vel, Sed illud non est: Ergo, hoc est.

Paralogismum esse: quippe huic aequipollentem.

Si hoc est, illud non est:

Sed hoc non est; Ergo illud est:

Vel, Si illud est, hoc non est:

Sed illud non est; Ergo hoc est.

Qui est Hypothetici Paralogismus prior.

Plures adhuc sunt, praeter jam memoratos, Syllogismorum modi, quibus *Axiomata* quae vocant *Composita* intermiscentur: Puta,

Omne Animal sentit:

Si Socrates est homo, Socrates est animal;

Ergo, Si Socrates est homo, Socrates sentit.

Item,

Item, Si Ostrea sit animal; tum vel homo vel brutum:

Sed neque est homo neque brutum:

Ergo non est animal.

Aliique multi: Qui tamen omnes pari ratione ad modos *Categoricos* vulgo dictos, atque ab Aristotele assignatos, referendi erunt. Sufficit praecipuos enumerasse; et speciatim eos omnes quorum praetextu *Ramus ejusque sequaces* litem intendunt *Aristoteli*.

THEISIS TERTIA.

Quantitas non differt realiter a Re Quanta.

AD Quaestione resolutionem, necessarium est, de *Distinctionibus* in genere, aliquid praemittere. *Distinctio* igitur est vel *Realis*, vel *Rationis*, vel *Modalis*. *Realis*, quando extrema differunt ut *Res* et *Res*, sine aliqua intrinseca dependentia unius ad aliud: unde statuuntur vulgo, per Divinam saltem potentiam posse mutuo separari, et separatim existere. *Modalis*, quando differunt quidem ex parte rei, ita tamen ut alterum includat essentiale respectum seu connexionem ad alterum: unde non possint separatione mutua (hoc est, ut utrumque separatim existat) separari: Estque inter *Rem* et *Modum*, vel (secundario) inter *Modos* ejusdem rei: (Modi tamen plerumque separari possunt mutuo, ab invicem; non, a subiecto.) *Distinctio Rationis*, quando, unum aliquod a parte rei, concipitur ab intellectu ut diversum. Estque vel *rationis ratiocinantis*, vel *ratiocinatae*: Haec fit per inadæquatos conceptus ejusdem rei, et fundamentum aliquod habet in re: Illa vero, quando quid intelligitur sub diversis conceptibus sine fundamento in re.

Per Quantitatem, hic intelligo Quantitatem *Extensivam*, seu *Localem*, (non *Numerum*) et sic ubique.

Per *Rem Quantam*, intelligo Materiam; quae est ad-

adaequatum subjectum Quantitatis, qui primo inhaeret, (intellige Corporeae seu Extensivae, et sic ubique,) sic Thomas, p. 1. q. 3. a. 2. Forma nempe (quae dicitur) Substantialis, non extenditur aut dividitur per se, sed ad extensionem et divisionem Materiae; non secus ac existentia, et praesentia localis, aut situs, aliive Modi; ut et accidentia Absoluta dicta, Calor, Color, &c. (unde, vel est modus substantialis, vel in hoc saltem imitatur naturam modorum.) Siquis mallet totum Compositum dici subjectum Quantitatis; mihi non nocet.

Affertio prima. Quantitas non differt a Substantia quanta, plusquam Modaliter. Probatur ex natura Modi, quam assignat Suarez, Metaph. disp. 7. sect. 1. num. 17. Ubi supponit, *in rebus creatis*, *praeter entitates earum quasi substantiales et radicales* (ut appellat) *invenire quosdam Modos reales*; qui et sunt aliquid positivum, et afficiunt ipsas Entitates per se ipsos, dando illis aliquid, quod est extra essentiam totam ut individuam et existentem in rerum natura: Hi tamen Modi sunt ejusmodi entitatis ut non addant propriam entitatem novam, sed solum Modificant praexistentem. Et, sect. 2. num. 9. De essentia modi est, ut non possit esse nisi unitus actu ei cuius est modus. Et num. 6. Hoc est intrinsecum, ut diximus, entitati modali, ut per se manere non possit, nec separari actu ab eo cuius est modus. Et num. 10. Tam essentiale est (inquit) modo, esse actu affixum et modificantem rem cuius est modus, ut repugnet de potentia absoluta conservari sine illa re, seu aliter quam actu modificando illam. E contra vero, quae realiter differunt ut res et res, possunt saltem per divinam potentiam separari, ut num. 22. et seqq. Unde sic disporto. Quae non possunt per divinam potentiam separari separatione mutua, ea non differunt Realiter; sed quantitas et substantia quanta, &c. Ergo. Major patet ex supra dictis. Minor probatur: Repugnat enim, quantitatem separatam a re quanta existere, propter intrinsecam

secam dependentiam quantitatis a materia. Sive enim essentia quantitatis consistat in mensurabilitate, sive in divisibilitate, sive in extensione et positione partium extra partes ; semper tamen manet necessaria connexio cum partibus materialibus. Quomodo enim erit pars extra partem, ubi partes nullae sunt ? Quomodo mensurabitur aliquid aut dividetur, ubi nulla extensio, nullae partes ? quomodo dabitur figuratio et situatio seu partium positio, ubi partes non sunt ? Dices, Dantur partes quantitativaes, licet non Materialis. Sed contra : Vel partes extensae sunt partes materiales, vel materia non est quanta ; si per quantitatem materia est quanta, erit quantitas extensio partium materialium ; quod qui fieri potest, ubi non est materia ? Iterum ; Figura et situs necessario conjunguntur. Hinc Suarez disp. 52. sect. 2. n. 4. *Figura ut sic, non est positio (seu situs) sed illa dispositio totius in ordine ad locum, secundum talern ordinem partium, ex qua sequitur talis figura.* (Quis non hic videt, partes situatas et figuratas easdem esse ?) Si ergo Figura sequitur ad Situm, non erit ubi non est Situs : Situs autem, cum sit modus substantiae, non potest esse ubi non est substantia ; et, per Consequens, nec figura ; Ergo, nec quantitas, quae sine figura non est. Dices ; Quidni quantitatis possit esse sine figura ? hoc est, res sine modo ? Respondeo ; Potest esse quantitas sine qualibet figura, non sine omni ; sicut et corpus potest esse sine qualibet particulari Ubi, non tamen ita quin sit alicubi ; nec tamen Ubicatio definit esse Modus. Possunt ergo Modi qualibet in actu exercito abesse a re modificata, non semper in actu signato ; nempe, quoties formaliter resultant ex ipsa natura rei posita : Data vero tali extensione et dispositione partium per quantitatem, resultat talis figuratio ; verbi gratia, tribus lineis taliter dispositis, resultat protinus figura triangularis.

Argumentum secundum. Quorum modi non differunt realiter, ea nec ipsa differunt realiter ; At modus sub-

substantiae et modus quantitatis non differunt realiter; Ergo nec ipsae. Majorem suppeditat Suarez, d. 7. s. 1. n. 25. Ubi statuit duos Modos ejusdem rei, differre modaliter; duos autem modos diversarum rerum, differre realiter. *Modi* (inquit) *in re distinēti*, ut sunt *præsentia localis*, *verbi gratia*, et *subſtentia humanitatis*, aut *comparantur tantum prout sunt in eadem re*, et *sic ſolum diſtinguuntur modaliter*; quia cum ex ſe non habeant propriam entitatem, etiam ex ſe non habeant unde plusquam modaliter diſtinguantur; neque ex re quam afficiunt plus diſtinguuntur, quia ſupponimus *eſſe eandem*; ergo non habent majorem diſtinctionem quam modalem; et confirmatur, quia unusquisque illorum habet aliquam identitatem cum illa re quam afficit; ergo in illa et per illam habent aliquam identitatem inter ſe; ergo retinent ſolum diſtinctionem modalem: At vero, si inter ſe comparentur modi affidentes res diuersas, ſive illi modi ſint ejusdem rationis, ut duae subſtentiae duorum hominum, ſive diuersarum rationum, ut ſeffio unius et subſtentia alterius; ſic diſtinētio eſt realis; non ratione ipſorum, ſed rerum in quibus ſunt; nam unusquisque habet aliquam identitatem cum re quam afficit, et illae res diſtinguuntur inter ſe realiter; ergo et modi ratione illarum. Haec ille. Realis igitur identitas modorum arguit realem identitatem rerum modificatarum. Ad minorem devenio; quod modus quantitatis, non differt realiter a modo substantiae. Inſto in Figura et Situ. Figura enim eſt modus Quantitatis, et Situs modus Subſtantiae; nec tamen differunt realiter. Quod Figura ſit modus Quantitatis, in confeſſio eſt apud omnes. Sic Smiglicius; Figura non eſt terminus quantitatis, ſed terminorum quantitatis diſpositio. Quid hoc aliud quam modus? Scheiblerus in Methap. Figura (inquit) eſt qualitas modificans quantitatis termines; unde cui non convenit quantitas, ei conſequenter nec figura, quae Modus illius eſt, conuenire poteſt. Scaliger etiam (de

(de subtil.) ait *Figuram non esse quantitatem, sed in quantitate.* Suarez item, disp. 7. sect. 2. n. 10. *Qua ratione (nempe quia modus ejus est) nec mente intelligi potest figura separata ab omni quantitate et re cujus sit figura.* Est ergo figura Modus Quantitatis. Situm est modum Substantiae, non minus patet. Smigl. *Situs est dispositio partium corporis in Loco.* Quid hoc aliud est quam Modus? Scheiblerus, existim (inquit) situm non significare peculiarem entitatem, sed significare modum quendam in ea re quae denominatur; neque appareat indicium unde sumatur realis distinctio: Unde definit situm, accidens secundum quod corpus habet ordinem suarum partium in Ubi. Suarez, disp. 52. f. 1. n. 1. Relinquitur (inquit) ut dicamus situm seu positionem esse aliquem intrinsecum medium corporis situati, a quo sic denominatur sedens, aut jacens aut aliquid simile. Est ergo Situs, modus substantiae. Figuram vero et Situm non differre realiter, patet: Nam eadem partium dispositio quae in ordine ad totum dicitur Figura, in ordine ad Locum dicitur Situs: Quod cum sit tantum respectus Rationis, non sufficit ad distinctionem realem; imo vix Rationis Ratiocinatae. Hinc Smiglecius, *Est situs (inquit) figura quaedam corporis prout existit in loco;* Eademque figura ut respicit corpus in se ipso, est figura corporis pertinens ad Qualitatem; ut vero est figura corporis in ordine ad locum, seu figura positionis partium corporis in loco, ita pertinet ad praedicamentum Situs. Nec aliter Suarez; disp. 52. f. 2. n. 4. quum enim inter species situs, enumerasset Asperum et Laeve; Unde (inquit) videtur sequi, etiam Curvum et Rectum, prout praecise oriuntur ex positione partium in loco, pertinere ad praedicamentum Situs; quia etiam illae differentiae dicunt quandam dispositionem totius consurgentem ex positione partium; quod inquit) admittere non est magnum inconveniens, nam revera statio et seffio, ratione rectitudinis et curvitatis maxime differunt: non quod ipsa figura, ut sic fit

fit positio (seu *situs*) *et pertineat ad hoc praedicamentum* ; *sed, illa dispositio totius in ordine ad locum secundum talem ordinem partium, ex qua sequitur talis figura.* Figura igitur et Situs, quorum illa quantitatis, hic substantiae modus est ; non magis differunt quam Ratione, quare nec eorum subjecta.

Argumentum tertium. Entia realiter distincta, non possunt fundare eundem modum : sed Substantia et Quantitas fundant eundem Modum. Ergo. Praecedens argumentum processit de subjectis adaequatis ; quod duo modi in diversis subjectis realiter differant ; hoc procedit de subjectis partialibus et inadaequatis, quod duo entia realiter distincta non possint esse subjecta partialia ejusdem modi. Sed substantia et quantitas sunt subjecta partialia ejusdem numero modi. Ergo.

Majorem ponit Suarez, dis. 7. f. 2. n. 5. "Est, inquit, in Creaturis optimum Argumentum, Quicquid conjungitur cum alio realiter distincto, esse etiam ipsum in re distinctum ab altero extremo ; quia non potest una res finita, eadem numero, per identitatem conjungi cum rebus realiter distinctis." Et. n. 18. "Non potest unus et idem Modus, indivisibilis, distinctis rebus inesse ; ut in superioribus probatum est." Patet etiam : sic enim, idem realiter differret a seipso. Nam Situs, verbi gratia, si fundatur in substantia simul et quantitate, cum utrisque identificatur ; quae si realiter distinguantur, ea, quae cum his sunt realiter eadem, realiter inter se differunt ; et Situs, si utrisque idem, a seipso differret. Dices, Unio formae cum materia, est Modus ; fundatur tamen in utroque extremo, quae realiter differunt ; nam materia et forma uniuntur : quare et idem modus in rebus realiter distinctis. Respondeo ; Unio, qua uniuntur materia et forma, non simplex est, sed duplex ; una in materia, per quam ipsa unitur formae ; alia in forma, per quam ipsa uniuntur materiae. Sicut in Relationibus, verbi gratia, *Socrates* et *Plato* sunt similes (puta, in albedine

albedine) non tamen per eandem similitudinem, sed per diversam; relatum enim et correlatum referuntur ad invicem per relationes diversas; nec enim relatio patris ad filium eadem est cum relatione filii ad patrem: et licet in relationibus ejusdem nominis res non sit adeo perspicua, ratio tamen eadem est, habent enim distincta fundamenta: sic similitudo *Socratis* ad *Platonem*, fundatur in albedine *Socratis*; similitudo *Platonis* ad *Socratem*, in albedine *Platonis*: quae fundamenta, cum sint realiter distincta, ita et relationes, quae cum fundamentis identificantur. Ut autem *Socrates* et *Plato* sunt similes per duas realiter distinctas similitudines; ita materia et forma ununtur per duas realiter distinctas uniones. Si saltem ipsa materia et forma realiter distinguantur.

Minor sequitur; in substantia simul et quantitate fundatur idem modus. Quod enim fundatur in substantia quatenus quanta, illud fundatur in substantia simul et quantitate; Sed sic Figura et Situs, Ergo. Quod figura est modus quantitatis, supra ostensum est. Quod non ultimatum fundetur in quantitate, quin et substantiam modificet, patet ex ipsa descriptione quam habet *Suarez*, disp. 42. s. 3. n. 15. "Quod sit modus quidam resultans in corpore, ex terminatione magnitudinis." Est ergo modus in corpore resultans ex quantitate, substantiam pariter et quantitatem modificans. Nec enim negari potest, ipsum corpus, ejusque partes substantiales, et entitativas (quas vocant,) eandem configurationem et eosdem terminos habere quos habet quantitas. Idem de Situ dicendum est. Quod situs sit modus substantiae, ita notum est ut nihil magis: quod autem non in substantia pura fundetur, sed in substantia quanta, aequa patet. " *Suarez*, dis. 52. s. 2. n. 2. negat Situm attribui posse rebus incorporeis; nempe, quia partes non habeant, sed sint totae in toto et totae in qualibet parte." Figura igitur, quae est modus quantitatis; et situs, qui est modus substantiae; non fun-

fundantur vel in substantia sola, vel in sola quantitate; sed in substantia simul et quantitate, seu in substantia quanta. Cum autem idem modus non fundetur in diversis realiter subjectis, ne quidem partialibus: sequitur, substantiam et quantitatem non esse realiter diversa. Nec dicendum est; unum esse situm substantiae, alterum quantitatis. Si enim Corpus situetur a proprio situ sine quantitate; (idem valet de extensione, positione partium extra partes, et reliquis officiis quantitatis,) quid opus est alia. Situatione a quantitate? imo substantia esset quanta sine quantitate; Situs enim ponit partes extra partes in toto, quod est formale quantitatis. Confirmari posset ulterius, ex eo quod figura sit modus quantitatis; situs vero modus substantiae; figura autem et situs non differunt realiter, nedum modaliter, et vix quidem ratione ratiocinata; idem ergo modus in substantia fundatur simul et quantitate; sed de his supra. Atque hactenus Assertio prima.

Assertio secunda. Probabile est neque modaliter differre substantiam a quantitate, sed tantum ratione ratiocinata. Ad distinctionem rationis ratiocinatae, requiritur, distinctio conceptuum, cum unitate et indistinctione a parte rei. Hinc *Suarez*, disp. 7. f. 2. n. 28. “ Ut distinctio (*inquit*) judicetur rationis et non rei, satis est ut praeter distinctionem conceptuum, nullum inveniatur signum ad distinctionem modalem aut realem cognoscendam; nam cum distinctiones non sunt multiplicandae sine causa, et sola distinctio conceptuum non sufficiat ad inferendam distinctionem rei; quandocunque cum illa distinctione conceptuum non adjungitur aliud signum majoris distinctionis, judicanda semper est distinctio rationis et non rei. Hinc infert; quandocunque constat aliqua, quae in re unita et conjuncta sunt, ita esse in conceptibus objectivis distincta ut in re et individuo sint proprius inseparabilia, tam mutuo quam non mutuo, tum magnum et fere certum

certum argumentum esse, non distingui actu in re, sed ratione ratiocinata." Haec ille. Cum ergo in materia et quantitate, nullum appareat signum realis, aut quidem modalis, distinctionis; separationis mutuae, aut non mutuae; tam ex potentia ordinaria, quam absolute; cum quantitativa extensio formaliter resultet ex partibus entitativis; probabile est, non differre plus quam ratione. Atque hoc concedit Suarez paene, nisi quod mysterium Eucharistiae impediret. disp. 7. s. 2. n. 13. "Per mysterium (*inquit*) Eucharistiae, certius nobis constat quantitatem esse rem distinctam a substantia, quam per cognitionem naturalem constare potuisset." Videmus ergo, unde est Jesuitarum pertinacia de reali quantitatis distinctione, ne scilicet periret mysterium Transubstantiationis; quod illi de fide tenent, nos pari confidentia negamus.

Adjungam argumentum ipsius Suarez, quo probat ille, durationem non distingui ex parte rei, ab existentia rei durantis; disp. 50. s. 1. n. 8. "Quia existentia inseparabilis est a parte rei, a sua duratione; et, e contrario, duratio ab existentia; et in unaquaque re utraque est aequa variabilis vel invariabilis; (*ut*, si existentia sit omnino necessaria, etiam duratio; si illa incorruptibilis vel corruptibilis, haec similiter; si altera permanens, etiam altera; si una successiva, etiam altera. Ergo a parte rei non distinguuntur." Haec ille de existentia et duratione. Pariter ego de Substantia et Quantitate; ubi materia, ibi quantitas, et contra; si materia non existat sine quantitate (ut fatetur ipse disp. 7. s. 2. n. 11.) "Hactenus, *inquit*, factum non est a Deo, ut Materialis Substantia sine Quantitate conservetur." Nec etiam quantitas sine materia (quicquid ille contra de Transubstantiatione;) si materia ingenerabilis et incorruptibilis, sic quantitas; si in augmentatione acquiritur aut in diminutione deperditur aliquid materiae, sic et quantitatis; si in rarefactione et condensatione manet eadem materia, sic

sic et eadem quantitas; si in his motibus variantur termini materiae, sic et quantitatis: denique cum sint aequae separabiles aut inseparabiles, aequae variabiles et invariabiles; nullum apparet indicium cur plus quam ratione ratiocinata distinguantur.

Concludo igitur, quod materia et quantitas non distinguuntur inter se realiter, ut res et res, et probabiliter neque modaliter; sed tantum ratione ratiocinata; hoc est, ut inadaequati conceptus ejusdem rei.

F I N I S.

